

Openbaring 14

1 En ik zag, en ziet, het Lam stond op den berg Sion, en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden.

2 En ik hoorde een stem uit den hemel, als een stem veler wateren, en als een stem van een groten donderslag. En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers;

3 En zij zongen als een nieuw gezang voor den troon, en voor de vier dieren, en de ouderlingen; en niemand kon dat gezang leren, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren.

4 Dezen zijn het, die met vrouwen niet bevekt zijn, want zij zijn maagden; dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Het ook heengaat; dezen zijn gekocht uit de mensen, [tot] eerstelingen Gode en het Lam.

5 En in hun mond is geen bedrog gevonden; want zij zijn onberispelijk voor den troon van God.

6 En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwige Evangelie, om te verkondigen dengenene, die op de aarde wonen, en aan alle natie, en geslacht, en taal, en volk;

7 Zeggende met een grote stem: Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, want de ure Zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, Die den hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen der wateren gemaakt heeft.

8 En er is een andere engel gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad, omdat zij uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken heeft gedrenkt.

9 En een derde engel is hen gevolgd, zeggende met een grote stem: Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand,

10 Die zal ook drinken uit den wijn des toorn Gods, die ongemengd ingeschonken is, in den drinkbeker Zijns toorns; en hij zal gepijnigd worden met vuur en sulfer voor de heilige geesten en voor het Lam.

11 En de rook van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zo iemand het merkteken zijns naams ontvangt.

12 Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus.

13 En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.

14 En ik zag, en ziet, een witte wolk, en op de wolk was Een gezeten, des mensen Zoon gelijk, hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon; en in Zijn hand een scherpe sikkel.

15 En een andere engel kwam uit den tempel, roepende met een grote stem tot Dengene, Die op de wolk zat: Zend Uw sikkel en maai; want de ure om te maaien is nu gekomen, dewijl de oogst der aarde rijp is geworden.

16 En Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid.

17 En een andere engel kwam uit den tempel, die in den hemel is, hebbende ook zelf een scherpe sikkel.

18 En een andere engel kwam uit van het altaar, die macht had over het vuur; en hij riep met een groot geroep, tot dengene, die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en snijd af de druiftakken van den wijngaard der aarde, want de druiven zijn rijp.

19 En de engel zond zijn sikkel op de aarde en sneed [de druiven] af van den wijngaard der aarde, en wierp ze in den groten wijnpersbak des toorns Gods.

20 En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden, en er is bloed uit den wijnpersbak gekomen, tot aan de tomen der paarden, duizend zeshonderd stadiën ver.

Inleiding en korte inhoud.

De beschrijving van de jammerlijke Staat van de kerk en de wereld, gedurende dit tijdbestek, in de voorgaande kapitelen, kon gestrekt hebben om vrome Christenen en oprechte aanbidders van God de moed te doen ontnemen. Want ofschoon God door een *Geest der profetie*, deze lijdende staat van de kerk tevoren voorzegt had, en daar door getoond had wat de wijsheid der Goddelijke voorzienigheid zou goed vinden toe te laten, en overeengebracht kon worden met de Goddelijke macht van de grote Bestuurder van de wereld, was het echter een zeer heilzaam oogmerk van deze openbaringen, enige gepaste beginsels van vertroosting en opbeuring te voegen, bij zo'n droevige vertoning van verzoeking, gevaar en lijden.

Dit schijnt de bedoeling te wezen van dit veertiende kapittel waarin het toneel van het profetisch gezicht overgebracht wordt van de aarde in de hemel, van een gezicht van de kerk, onder de vervolging van het Beest, tot een gezicht van de kerk in de tegenwoordigheid van het Lam, verlost van de staat der verdorvenheid en onderdrukking, zozeer te verwachten van deze boze wereld, en gekomen tot een staat van zuivere en volmaaktere godsdienst en gelukzaligheid in de hemelse kerk.

Dit gezicht vertoont, derhalve, de zekere verdelging van de vijanden der waarheid en gerechtigheid, op het einde, hoezeer zij voor een tijd braveren mochten. Het toont de ongewoon grote vergelding van de gelovigen, en de vreselijke straffen van de afvalligen, die afgevallen zouden zijn van het geloof en de zuiverheid van de christelijke Godsdienst in de dag der beproeving.

Dus voegt dit gedeelte van de profetie tezamen de krachtigste beginsels van vermaning en waarschuwing, opwekking en hoop, terwijl niets van meer nut kon zijn voor de kerk in zo'n staat der voorzienigheid, of voor het algemeen oogmerk der gehele profetie, 't welk is: *de lijdzaamheid en standvastigheid der heiligen op te beuren en te bekrachtigen, in alle verzoeking*.

Als wij dit hoofdstuk met zo'n oog beschouwen, zal zich een natuurlijker en gevoeglijker samenhang op doen tusschen dit gezicht en het voorgaande, dan in 't algemeen opgemerkt wordt. En het geheel ontwerp en oogmerk regelmatig en nauwkeuriger doen voorkomen, dan gewoonlijk gedacht wordt.

1. En ik zag, en ziet, het Lam stond op de berg Sion.

Gelijk de staat van de Antichrist en zijn aanhang, vertoond werd in het voorgaande kapittel; zo hier de staat van de kerk der gelovigen, bij wijze van tegenstelling, daar op slaande. Daar was een beschrijving van degenen, die door alle harde middelen, de mensen poogden over te halen tot afgoderij, en van het leven en de burgerlijke vrijheid te beroven, die weigerden zich te onderwerpen aan de godloze besluiten,

welke hun, tot dat einde, opgedrongen werden en hier is een vertoning van de gelukkige staat van degenen die standvastig bleven in hun beginselen, niettegenstaande alle zodanige verzoeking, en werkingen tot het tegendeel.

GI / LO. Het Alexandrijns en enige andere handschriften lezen, *het Lam*, hetzelfde Welke tevoren gezien was in het midden van de troon, kap. 5:6, en alle oosterse vertalingen hebben ook hetzelfde lid; de Heere Jezus Christus, de Zoon van God, want van Zijn Vader wordt, in het volgende zinslot gesproken.

WE. Gelijk de berg Sion de koninklijke zetel was van het koninkrijk van David, zo schijnt deze berg, bij wijze van vergelijking, te betekenen de zetel van het koninkrijk van Christus, of van Zijn kerk, dat is, om te betekenen de christenwereld en het christendom.

PO. ... *En met hem honderd vierenveertig duizend, hebbende de Naam Zijns vaders geschreven aan hun voorhoofden.*

Hetzelfde getal, welk verzegeld was uit al de geslachten van Israël, kap. 7.

WE. En deze worden hier vertoond, als hebbende des Lams Naam of Christus' Naam, en die van Zijn Vader, geschreven aan hun voorhoofden.

LO. Sommige afschriften hebben: *Zijn Naam*, (de Naam van het Lam) *en Zijns Vaders Naam* geschreven aan hun voorhoofden. De zin komt op één uit, hoe men de woorden ook leze.

G I. Ofschoon zich de gehele wereld verwonderde achter het beest, en alle die op de aarde wonen, hetzelfde aanbaden, daar was echter nog een getal vergeblyven, die de knieën voor hetzelfde niet gebogen hadden; een overblijfsel naar de verkiezing der genade, die uit de wereld, en naar Sion gebracht waren, en ware aan de zijde van het Lam, en bleven bij Hem.

LO. Het bewerp van deze profetieën voert dikwijls de kerk in de hemel in, als een koor, met grote welvoeglijkheid, en sierlijkheid, als een uitmuntend en beweeglijk deel van de vertoning. De kerk in de hemel, behoorlijke aanmerkingen makende op de voorzegde uitkomsten in deze profetieën, dient grotelijks om de aandacht van vrome Christenen op te wekken, en te leren het groot aanbelang welk zij in hen stellen. Hoe wijselijk wordt de kerk op aarde onderwezen, opgewekt en aangespoord, door de aandoeningen, gesteldheid en godsdienstigheid van de kerk in de hemel, in hun volmaakte staat van heerlijkheid en gelukzaligheid.

2. En ik hoorde een stem uit de hemel.

GI. Dezelfde als de stemmen, welke in de hemel gehoord werden bij het blazen van de zevende bazuinen, kap. 11:15.

GG. Uit de nu zichtbare kerk van, God; kap. 4:2, enz.

... *Als een stem veler wateren.*

GG. Van veel volkeren, die nu de ware godsdienst erkenden, kap. 1:15; 17:15.

En als een stem van een groten donderslag; en ik hoorde een stem van citerpelers, spelende op hun citers.

LOWMAN. Over het hele vers.

Ik merkte wijders, in mijn gezicht waarmee deze luisterrijke hemelse kerk zich geheel bezig hield; want ik hoorde het geluid van een stem als uit de hemel, sterk als het geraas van de zee, en luid als de donder, maar muzikaal erg eenstemmig alsof een groot deel stemmen tezamen gepaard waren, met volkomen overeenstemming, en verenigd met de welluidende klanken van speeltuigen als in de plechtige dienst van de tempel. Deze uitdrukkingen zijn een klaarblijkelijke zinspelning op de sterkte en eenstemmigheid van het tempelmuziek waar zo'n menigte van stemmen en speeltuigen gebruikt werd, in het zingen van Psalmen en lofzangen aan God, onder de plechtigste verrichtingen van hun godsdienst.

3. En zij zongen als een nieuw gezang voor den troon.

GG. Zo'n als Johannes tevoren nog niet gehoord had.

Voor de troon, en voor de vier dieren en de ouderlingen.

GI. Dat is, openlijk, in de kerk. de dienaars en de leden tegenwoordig zijnde; zie kap. 4:6.

En niemand kon dat gezang leren, dan de honderd vierenveertig duizend, die van de aarde gekocht waren.

WE. Dat is, niemand diende God met een ware en zuivere christelijke dienst, uit hoofde van zijn eigen goddeloosheid, en het luisteren naar en volgen van de verleiders, gedurende de onzuiverheid en bedorvenheid van de kerk door het Pausdom en andere ketterijen, of de uitwendige verdrukking daarvan door de Antichrist, met nadruk zo genoemd; dan de oprechte Christenen die Christus aanhingen, gedurende de gemelde tijden; en door het beantwoorden van het einde hunner verlossing de zegening daarvan genoten.

LO. Over het hele vers.

Want zij waren bezig in een plechtig bewijs van godsdienst, voor de troon van God, Zijn onmiddellijke tegenwoordigheid, vergezeld van die levende schepselen, (dieren) welke de engelen van God verbeelden, en de vierentwintig ouderlingen, die de aardsvaders en de apostelen afschetsen, als verbeeldende zij de Joodse en christenkerken, nu te samen verenigd. De Psalm of lofzang welke zij zongen, was van een nieuw maaksel; waarvan de volkom kennis en het verstand bijzonder eigen was aan die personen, die waarlijk Gode geheiligd waren, en verlost van de bedorvenheden, welke zo algemeen in de wereld de overhand hadden.

4. Deze zijn het die met vrouwen niet bevlekt zijn.

BU. Johannes gaat voort in de beschrijving van de ware aanbidders van God, die zich niet zouden vermengen met antichristelijke afgoderij.

GG. Niet besmet met valse leringen en afgoderij, welke, is geestelijke hoererij. Ezech 16; Ef. 5:15, 27; kap. 18:3. Een zinspelning op de Israëlieten waarvan, veel tot afgoderij verleid werden door de Midianitische vrouwen, maar ook sommigen daarvan vrij bleven.

Want, zij zijn maagden.

LO. Zij hebben Christus en Zijn ware godsdienst niet verloochend, om zich te voegen bij de dienst of aanbidding van enige afgod.

LI. Dit wil zeggen, dat zij zich nimmer besmet hebben door lichamelijke hoererij, met vrouwen, of geestelijke hoererij met afgoden, maar zich van beide zuiver en rein gehouden.

Deze zijn het, die het Lam volgen, waar het ook heengaat.

GI. Gelijk de schapen de herder volgen. Zij blijven bij de belijdenis en waarheid van het christendom, in tegenspoed, zowel als in voorspoed en wijken voor geen beproevingen, waartoe de Voorzienigheid goed vindt hen te roepen. Het was een gedeelte van de eed, welke de Romeinse krijgsknechten afgenomen werd, de oversten te volgen, waar zij hen zouden voorgaan; waarop men meent dat hier gezinspeeld wordt.

Dezen zijn gekocht uit de mensen tot eerstelingen Gode en het Lam.

LO. Gelijk de eerstgeborenen en de eerstelingen der vruchten Gode heilig en toegewijd waren, zo waren deze mensen verlost uit het overige mensdom, bevrijd van de Antichristische bedorvenheden der kerk, om God te dienen volgens de waarheid van het geloof en de christelijke godsdienst.

WA. De Joodse Christenen, hier en kap. 7:3, 4 verbeeld onder de honderd en vierenveertig duizend waren de eerstelingen. van het christendom vóórdát de heidenen bekeerd werden. En zo noemt de apostel Jakobus zichzelf en degenen. waaraan hij schrijft, kap. 1:18. De twee volgende verzen, het zesde en zevende, tonen hoe het Evangelie in de. heidense wereld is ingevoerd.

WE. De eerstelingen, met opzicht op de grote schare, welke eindelijk in de kerk zal inkomen en 7:9 beschreven wordt na de 144.000, die hier *eerstelingen* genoemd worden.

DO. De eerstelingen, dat is, uitstekend in hun soort. Dat de Joodse eerstelingen deze hoedanigheid hadden, kan gezien worden uit de vergelijking van de volgende teksten welke daarop zien, Ex. 22:29; Num. 18:12; Deut. 18:4; Micha 7:1; vergelijk Jak 1:18.

5. En in hun mond is geen bedrog gevonden.

BU. Zij waren hierin, het Lam gelijk, dat in hun mond, gelijk in de Zijne geen bedrog vonden werd, 1 Petrus 2:22. Zij waren vrij van geveinsdheid welke algemeen was onder de navolgers van de Antichrist, die belijdenis doen van de dienst van God, maar hun afgoden aanbidden.

GI. In plaats van *bedrog*, leest de uitgaaf van Alkala, het Alexandrijns handschrift, en de gemene Latijnse vertaling, *leugen*, waardoor verstaan kan worden afgoderij, want de afgoden en afgodische bedrijven worden dikwijls genoemd, *leugen en valse ijdelheden*; zie Jer. 16:19; Amos 2:4; Jona 2:8; Rom. 1:25; de zin is, dat de bijgelovigheid en afgoderij van de Roomse kerk onder hen niet waren.

LO. Zij waren zodanigen die God dienden in oprechtheid en waarheid; zij waren oprecht en eerlijk. in hun belijdenis om de stem van de Heere hun God te horen en te gehoorzamen, en leerden geen geboden van mensen voor leringen, van Goddelijk gezag, of deden Gods geboden niet te niet door overleveringen van mensen.

Want zij zijn onberispelijk voor de troon Gods.

Dit kan verstaan worden bij vergelijking gesproken te zijn. Zij hadden geen zulke gebreken, als waaraan de navolgers van de Antichrist schuldig zijn; zij dienen God in oprechtheid, en zijn Hem aangenaam. Of, zo men het in een volstreekte zin wil nemen, moet men het verstaan van hun verheerlijking in de hemel, waar alle heiligen zonder

vlek en onberispelijk zijn voor de troon van God, Gode en het Lam gelijk in zuiverheid en onsterfelijkheid.

LO. Zij worden van God aangenomen, hoe zeer ook van de wereld bestraft en veroordeeld, en door de opperste Rechter van allen verklaard leden te zijn van Zijn ware kerk, welke is een luisterrijke kerk, heilig en onberispelijk.

6. En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels.

GG. Een anderen dan die de bazuinen blies, of van degenen, die Johannes deze dingen toonde; kap. 1:1, of van hem kap. 8:13, die de aarde met weeën dreigde. Vliegende maakte hij haast om zijn boodschap aan de wereld bekend te maken. In 't midden van de hemel, vanwaar hij te beter kon gezien, en zijn stem van alle kanten gehoord worden.

En hij had het eeuwig Evangelie.

Zo genoemd, ten dele, met opzicht op deszelfs Auteur, de eeuwige God, ten dele, omdat het een eeuwig leven belooft en aanbiedt; maar voornamelijk, omdat het gepredikt was van het begin der wereld af, en duren zou tot aan het einde van de wereld, en nimmer afgeschaft worden, gelijk met de wet geschied was.

Om te verkondigen degenen die op de aarde wonen, en allen natie en geslacht, en taal en volk.

GG. Aan aardsgezinde mensen, en om hen af te roepen van de aardse, en te bewegen. om de hemelse dingen te zoeken, Kol. 3:1. Zodanige onbekommerden worden ons beschreven, Luk. 21: 34, 35. Of, aan al de inwoners der aarde, zodat er alle volkeren van zullen horen, gelijk vers 7 volgt. Zo wordt deze spreekwijs gebruikt kap. 5:9; 7:9.

LO. Over het hele vers.

Als een verdere beweegreden tot christelijke lijdzaamheid en standvastigheid, wordt dit gezicht van de gelukkige staat der getrouwe Christenen gevolgd door een ander. Ik bemerkt een engel door de lucht vliegende, als een boodschapper van enig gewichtig nieuws van de bovenste aan de benedenste wereld. Dit was allen volkeren bekend te maken de onveranderbare gesteldheid van de christelijke godsdienst, welke altijd dezelfde zou blijven, in de waarheid van deszelfs leringen, en de zekerheid der beloningen en straffen in de altijd durende eeuwen.

7. Zeggende met een grote stem:

GG. Om het gewicht van zijn boodschap te kennen te geven; en opdat allen het mochten horen, kap. 8:13.

Vreest God en geeft Hem heerlijkheid.

LI. Verzaakt alle bijgelovigheden en zondige werken en eigenwillige godsdienst; vreest God alleen, en geef Hem de heerlijkheid.

Want de ure Zijns oordeels is gekomen.

LO. In de stijl der profetie worden, om de zekerheid te tonen, dingen welke naderhand vervuld zullen worden, vertoond als reeds geschiedende. Dit wijst ons aan de gepastheid en sierlijkheid van de uitdrukking; dat een engel zegt, *het uur des oordeels is gekomen*, zólang voor de vervulling, gelijk een ander engel, om de toekomstige val van Babel te voorzeggen, volgde, zeggende: *zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon*.

De te boekstelling van deze profetie door Johannes, is een gestadige prediking van de eeuwigdurende staat van het Evangelie voor de mensen. Of er door bedoeld wordt enige bijzondere tegenstand tegen de bedorvenheden der kerk, gelijk verscheiden geleerden oordelen, dan of er door te kennen gegeven wordt, door wie zo'n tegen stand zal gemaakt worden, waarover men zeer verschilt, zal ik aan de verkiezing van de lezer overlaten. De zekerheid van de openbaring, zo plechtig bevestigd door een engel, schijnt mij het voornaamste, indien niet het enige oogmerk van de profetsie te wezen.

En aanbidt Hem, Die de hemel, de aarde en de zee en de fonteinen der wateren gemaakt heeft.

GI. God, de Schepper van alle dingen; en niet beesten of afgoden, de werken van mensenhanden.

8. *En er is een ander engel gevolgd.*

LO over het hele vers.

Deze algemene aankondiging van een oordeel tegen de afgodische bedorvenheden en godsdienst, werd meer van het in 't bijzonder toegepast op de Antichristische bedorvenheden van dit tijdbestek; want de voorgaande engel wordt, in het gezicht, gevolgd van een tweede.

Zeggende, zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad.

PO. Deze woorden zijn genomen uit Jesaja 21: 9: *Babel is gevallen, zij is gevallen, en al de gesneden beelden harer goden heeft Hij verbroken tegen de aarde.* En zo ook uit Jer. 51:8. *Schielijk is Babel gevallen en verbroken.* Er is geen twijfel, of beide profeten spreken van dat Babel, waarheen de Joden gevankelijk vervoerd zijn. Maar dat Babel was het type van een ander Babel, hier genoemd: de grote stad en de grote Babylon kap. 16:19; 17:5; 18:20, 21; en de moeder der hoererijen, kap. 17:5. Er is geen stad in de wereld, of ooit geweest, waar op deze dingen passen dan Rome, met recht genoemd *de moeder der hoererijen, en der gruwelen der aarde*, kap. 17:5; zo ten opzichte van vleselijke onreinheid, daar verdragen, om de bisschop van Rome een inkomst te verschaffen, als geestelijke hoererij, welke is afgoderij.

WE. Dat Babylon hier, en overall Rome betekenend, wordt, meen ik, van alle uitleggers toegestaan en is inderdaad, klaarblijkelijk uit hetgeen, in de tekst zelf van dit boek gezegd wordt. De reden, waarom Babel dus gekozen is om Rome te beteken, is, in 't kort, deze, omdat zij was de hoofdstad, van die welke de Joden, het toenmalige volk van God, verdrukt, en eindelijk in gevangenis gevoerd hadden; gelijk Rome van het begin af het christendom, voor een groot gedeelte, verdrukt en de christenkerk, als 't ware, gevangen genomen had,

PY. *Zij is gevallen*, dat is te zeggen, begint nu te vallen, en zal zeker eindelijk vallen. Op dezelfde wijze als onze Zaligmaker zei, niet in de zin van een tegenwoordige gebeurtenis, maar in een profetische zin: nu is het oordeel dezer wereld, nu zal de overste dezer wereld buiten geworpen worden, Joh. 12:31. En wederom: *Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel vallen.* De verdubbeling van de spreekwijze: ze is gevallen, geeft de zekerheid van de uitkomst te kennen.

Omdat zij uit de wijn des toorns harer hoererij alle volken heeft gedrenkt.

GG. Of, uit de vergiftige wijn harer hoererijs. Want het Hebreeuwse woord, waarmee dit Griekse gelijk staat, betekent vergif, zowel als toorn. Gelijk hoeren gekruide of betoverde bekers geven aan haar minnaars, om te maken, dat zij hoererijs met haar bedrijven; zo trok Rome door haar bekoringsen een groot gedeelte van de wereld tot haar afgoderijs welke in de schrift, dikwijls vergeleken wordt bij hoererijs, gelijk Jer. 3 en Ezech. 16 verscheiden malen. Of, zij maakte God toornig over hen, zowel als over zichzelf, door hen tot dezelfde afgoderijs af te trekken. Of, omdat God wanneer Hij toornig is, en de mensen wil straffen, gezegd wordt een beker in Zijn hand te hebben met vergiftige wijn, om een iegelijk zijn deel daarvan te geven, naar dat hij verdiend heeft. Opdat de mensen zouden begrijpen, dat die oordelen van Hem kwamen, en niet bij geval, Job 21:20; Ps. 75:9; Jes. 51:17; Jer. 25:15; 49:12, 13; 51:7, 8. Zo zou Babel en haar navolgers ook haar deel drinken, naar haar verdiensten. Vers 10. Een zinspeling op zulke volkeren, die gewoon waren kwaaddoeners te doden met vergiftige bekers.

9. *En een derde engel is hen gevolgd.*

GI. Na de twee voorgaande, en dat zeer schielijk.

Zeggende met een grote stem:

DO. Deze twee engelen werden gevolgd door een derde, om het grote gewicht van de boodschap aan te tonen, en aandacht daar toe op te wekken.

GI. Hij riep met een van grote stem, zowel als de eerste, om schrik te verwekken, en de verontwaardiging uit te drukken.

Indien iemand het beest aanbidt, en zijn beeld

GI. Zich overgeeft aan de afgoderijsen van de kerk van Rome, en die godsdienst omhelst en handhaaft, die een zweem heeft van de godsdienst der heidenen, en het ware afbeeldsel is van het heidens Rome; zie kap. 13:14,15.

LI. De aanbidding, van het beest wordt hier, in dier voege onderscheiden van de hoererijs van Babylon, vers 8, dat zij daar op zou volgen; 't welk mij dunkt, een klaar bewijs te zijn, dat de antichrist, bij uitstekendheid zo genoemd, moet volgen op en onderscheiden is van de paus. Maar de heer Mede verklaart deze tekst, zowel als vers 8, van Rome en het Pausdom. 't Welk hetzelfde is als Rome te doen staan, nadat vers 8 gezegd was, dat het *gevallen* is.

En ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand.

Die openbare belijdenis doet van het Pausdom en onderwerping zweert aan de Mens der zonde, en alles doet wat hij kan, om deszelfs belang te bevorderen; zie kap. 13: 16, 17. Óf openlijk aan zijn voorhoofd, óf bedekter in zijn hand.

10. *Die zal ook drinken uit de wijn des toorns Gods.*

GG. Van Gods gestreng oordeel in de verwoesting van Babylon; zie vers 8; Ps. 75:9; Jer. 25:15. Of van Gods vergiftige wijn, dat is van de wijn welke God geeft, om de mensen te doen zwijmelen, als Ps. 60:5 en van God gegoten wordt in de beker Zijns toorns, om aan hen te doen drinken, die hij wil oordelen.

WE. Hier wordt gesproken van een tweevoudige beker. Door de een eerste wordt gezinspeeld op het minnegif, of de toverdranken, welke de hoeren gebruiken om anderen op zich te doen verlieven. Door de laatste op de drank, welke men aan kwaaddoeners gaf, die ter dood gebracht werden, door hen te doen zwijmelen of ongevoelig te maken van de pijn, of althans, minder gevoelig gelijk wij lezen met

betrekking tot onze Zaligmaker, Matth. 27:34. In deze dranken werd altijd enig bitter innemengsel gedaan, 't welk, in 't algemeen, uitgedrukt werd door *cholè* in de aangehaalde tekst van Matthéüs. Maar nu zijn chol`w en dumos van dezelfde betekenis.

Die ongemengd ingeschonken is in den drinkbeker Zijns toorns.

PO. Dit geen te kennen de gevoelige aandoening, welke de uitwerking zal zijn van de Goddelijke toorn; gelijk wijn sterkst is, wanneer hij niet met water is vermengd.

En zal gepijnigd worden met vuur en zwavel.

GI. Met zinspeling op de verwoesting van Sodom en Gomorra, welke nu een meer zijn van vuur en zwavel, genaamd Asfaltites, en een type is van de straf des eeuwigen vuurs, Judas :7. En dit geeft te kennen de verschrikkelijke pijnigingen in de hel en de vreselijke straf van de antichristelijke aanhang; Ps. 11:6.

Voor de heilige engelen en voor het Lam.

DO. Hieruit maakt de heer Reijnolds die gissing, dat misschien de pijnigingen van de verdoemden, op zekere tijden, door altijddurende eeuwen, een schouwspel was worden voor de inwoners van de gelukzalige wereld hier boven.

En voor het Lam, wil zeggen, gelijk Dr. Clark terecht aanmerkt, dat het niet alleen zo beschikt zal worden door de oneindige majesteit van God, de rechtvaardigen Rechter over allen, maar ook daar en boven, goedgekeurd zal worden van mensen en engelen, en zelfs van Hem Die ons heeft lief gehad tot de dood, van Christus onze genadige en barmhartige Hogepriester. De Laatste zal hun Rechter zijn, en hen oordelen tot de eeuwigdurende vlammen, en het vonnis over hen uitspreken; en de eerste zullen de uitvoerders daarvan zijn; zij zullen hen van de rechtvaardigen afscheiden, en werpen in de vurige oven, en aanschouwers zijn van deze straf, en zich daarin verheugen; en het gezicht van hun macht en heerlijkheid zal de pijniging van de lijdenden verzwaren.

En de rook van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid.

GI. Dat is, de rook van dat vuur 't welk hen pijnigt, zal tot in alle eeuwigheid opgaan; of met andere woorden, daar zal geen eind zijn van hun pijniging Hierom wordt hun ellende genoemd *een eeuwig vuur en eeuwig verderf*, Matth. 25: 46; 2 Thess. 1: 9, hun pijniging, zal geen einde hebben, gelijk wij weten dat het vuur niet uitgegaan is, zo lang er rook gezien wordt, Jes. 34:10.

En zij hebben geen rust, dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zo iemand het merkteken zijns naams ontvangt.

GG. Hier zijn nog somtijds tussenpozingen van lijden, voor Gods volk, maar daar zal er geen zijn in deze pijnen der afgodendienaars.

Die het beest aanbidden, enz.

GI. Dat is, die navolgers zijn van de Antichrist, of belijders van de Roomse godsdienst. Zover is het er vandaan, dat de zaligheid zou zijn in de kerk van Rome, of daar alléén zou zijn, dat er geen anders is.

DO. Wanneer ik deze tekst met aandacht overweeg hoe krachtig de uitdrukking is tegen degenen, die tegen het licht van hun geweten, in de gemeenschap van de Roomse kerk blijven, om tijdelijk belang, of uit vreeze voor vervolging, sidder ik; en wens hartelijk, dat alle anderen, die zodanige dingen in de tucht en dienst van de

protestantse kerken over 't hoofd zien, welke zij in hun consciënties oordelen zodanige overblijfsels te wezen van Roomse bijgelovigheid en bedorvenheid, met ernst acht gaven op deze tekst, - welke een van de verschrikkelijkste is in het gehele beek van God, - om zich ten allerverste af te houden van deze verbazende vloek, welke genoeg is, om te maken dat de oren klinken van een iegelijk die het hoort. Vergelijk Jer. 25:15. 16.

LOWMAN over vers 10 en 11.

Wij hebben reeds gezien, dat het beest en zijn beeld te aanbidden, zijn merkteken te ontvangen aan het voorhoofd, of in de hand, betekent een onderwerping aan. het gezag van dit beest, de vervolgende macht, herlevende in de laatste regering van Rome, en zo kennelijk gebruikt om de afgodische leringen en dienst van de Roomse kerk vast te stellen.

De wijn van Gods toorn, en de beker Zijns toorns zijn uitdrukkingen welke ontleend zijn van de taal der profeten. Het deel, wat de mens wordt toegelegd door de voorzienigheid. van God, wordt genoemd het, *deel huns bekers*. Het was niet alleen de gewoonte zijn vrienden te onthalen op een beker wijn, als een teken van genegenheid, maar ook het doodvonnis van boosdoeners uit te voeren, door hen een beker wijn te doen drinken, waarin een sterk vergif was gegoten. Zodanig was de bekende uitvoering van het doodvonnis van Socrates, door een beker met vergif. De schrift maakt gewag van een beker des heils en der vertroosting, en van een beker van schrik en verbaasdheid. God preekt tot de profeet Jeremia van *een beker des wijns der grimmigheid, welke hij de volken zou doen drinken*, kap. 25: 15-18. En dit wordt verklaard, door hen te stellen tot woestheid, tot een ontzetting, tot een aanfluiting en tot een vloek. Grotius schijnt een goede verklaring te geven van het woord ongemengd, om te kennen te geven, dat de vergiftige innengsels gedaan waren, in zuivere ongemengde wijn, om het aftreksel te sterker te maken, en het meer dodelijker te doen worden.

Het oordeel zelf kan verstaan worden van de allerzwaarste kwaden welke wij in dit leven immer gevoelen of voorvrezon zonder tussenpozing en zonder einde. Een zeer nuttige waarschuwing in een zo gevaarlijke tijd van verzoeking. Een allerkrachtigste aanmoediging om lijden te ondergaan voor de waarheid, wanneer allen die dezelve verraden of verzaken, zich verzekeren kunnen veel meer te zullen moeten lijden dan iemand om zijn trouw en standvastigheid, in de verdediging daarvan.

WE. Ik veronderstel, dat de onpartijdige en opmerkende lezer zal zien, dat de aanbidding van het beest hier, vers 9-11, duidelijk onderscheiden wordt van de hoererij van Babylon, vers 8, namelijk zodat de eerst op de laatste zal volgen. En dit dunkt mij, een klaar bewijs te zijn, dat de Antichrist bij uitstekendheid zo genoemd, moet volgen op, en dus onderscheiden is van de paus.

12. Hier is de lijdzaamheid der heiligen.

GG. Zie kap. 13:10. Of, hier is de wraak, welke geoefend zal worden aan de vijanden van hen die, met geduld de dood ondergaan hebben, om de gehoorzaamheid aan God, en de vasthouding aan de ware godsdienst, tegen de pausgezinden Óf, nu, zal de godsdienst, en gehoorzaamheid van Gods dienaren openbaar worden voor de wereld. Het zal blijken wie ware en wie geveinsde Christenen zijn. Door de strenge vervolging van de Antichrist zal het kaf van de tarwe gescheiden worden en het schuim van het goud. Óf, nadat het Evangelie gepredikt en de paus voor de Antichrist verklaard zal

wezen zullen er groter vervolgingen zijn dan te voren en de lijdzaamheid van Gods knechten te zwaarder beproefd worden.

Hier zijn ze die de geboden Gods bewaren, en het geloof van Jezus.

GI. De geboden Gods, en niet de uitvindingen van mensen en overleveringen van de Antichrist; de instellingen van het Evangelie zoals die eerst overgeleverd waren, zonder enige vervalsing of bederving; en het geloof van Jezus, of de leer des geloofs, eenmaal den heiligen overgeleverd, hetzelfde behoudende in een reine consciëntie.

LO. Hierin zal de lijdzaamheid der heiligen, geopenbaard en volmaakt worden; hierin zal hun standvastigheid bestaan, dat zij, niettegenstaande al de onheilen der vervolging, behendig volharden in de gehoorzaamheid van God, als de regel van hun godsdienst, en standvastig handhaven de waarheden van de openbaring van Christus, de regel van hun geloof en godsdienst, in tegenstelling van alle leringen en godsdienst, daarmee strijdende, door welk gezag zij de kerk mogen opgelegd worden

13. *En ik hoorde een stem uit den hemel die tot mij zeide ...*

GG. Omdat, in 't voorgaande vers gesproken was van veel onheilen welke nog te komen stonden, om het geduld van Gods volk te beproeven, wordt hier een stem van de hemel ingevoerd die Johannes belast te schrijven dat zij verzekerd konden zijn dat het grote kwaad welke de Antichrist hun kon aandoen een spoedige weg was tot hun gelukzaligheid En deze vertroosting was noodzakelijk opdat zij niet zouden denken dat de eerste martelaars gelukkig waren, die door de heidense vervolgers waren ten dood gebracht, maar zij ongelukkig die door Christenen als kettters veroordeeld waren.

Schrijf: zalig zijn de doden ,die in den Heere sterven.

GI. Sommigen zetten de woorden over: *die voor de Heere sterven*. De Arabische vertaling heeft: die voor het geloof des Heeren sterven; en de Ethiopische: die voor God sterven; dan worden de woorden bepaald tot de martelaren van Jezus.

DO. De aartsbisschop Tillotson verklaart dat voornamelijk van degenen die als martelaars stierven om de zaak van Jezus; die er buiten twijfel ingesloten worden. Maar ik denk dat de spreekwijs zich verder uitstrekt. Misschien is er een zinspelning op de woorden van Salomo, Pred. 4:2. *Dies prees ik de doden die alrede gestorven waren boven de levenden die tot nog toe levendig zijn*; in tijden van grote afval en bittere vervolging. Bisschop Burnet en veel andere protestantse schrijvers, hebben deze tekst met recht aangedrongen als een onweerlegbare reden tegen het vagevuur der Roomsgezinden.

LO. Sommige uitleggers verstaan *door te sterven in de Heere*, ter dood gebracht te worden om de standvastigheid in de ware godsdienst. Anderen menen, dat *in den Heere te sterven* algemener kan betekenen te sterven in het geloof en de gehoorzaamheid van het Evangelie van Christus.

Van nu aan;

DO. De geleerde Witsius is van gevoelen dat dit betekent van de tijd van hun dood af; alsof er gezegd ware: onmiddellijk na hun ontbinding zijn ze zalig. En Baxter merkt goed aan, dat hun werken gezegd worden met hun te volgen, en niet enige duizend jaren achteraan te komen.

LO. Deze uitdrukking kan verscheiden uitleggingen lijden; zij kan betekenen, dat, gelijk *degenen die in de Heere sterven*, zij hun staat van verzoeking en verdrukkingen ten einde gebracht hebben en van nu aan rusten van hun arbeid; zo ook hun werken hen navolgen; en zij van die tijd af beloning ontvangen De aanmerking van Daubuz schijnt natuurlijk en rechtmatig De beloofde gelukzaligheid bestaat in het gelukkig zijn van hun de afgescheiden tussenstaat en in een volkomen vergelding te hebben bij de opstanding.

Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid.

PO. De Geest der waarheid bevestigt dit en toont waarin deze gelukzaligheid bestaan zal.

GG. *Opdat zij rusten mogen van hun arbeid* Van de moeilijkheden welke komen zouden; of van de arbeid welke zij hier verduurd hadden. Zij zullen rusten van alle moeilijkheden van dit leven.

En hun werken volgen met hen.

PO. Hun goede werken en geduldige lijden zullen hen volgen als getuigen voor hen, voor de Rechter van levenden en doden.

GG. Óf, de beloning van hun werken; 1 Kor. 15:18.

PY. *De woorden ja zegt de Geest*, enz. menen duidelijk de Geest der oude profetie door Jesaja, waarvan deze woorden een herhaling zijn; kap 57:1,2: De rechtvaardige komt om en er is niemand die het ter harte neemt; de weldadige of vrome lieden worden weggeraapt zonder dat er iemand van de godlozen op , dat de rechtvaardige weggeraapt wordt voor het kwaad. Hij zal ingaan in de vrede.

WA. De verzoeking en verdrukkingen zullen zo groot en moeilijk zijn, dat het gelukzalig zal zijn voor die vromen die gestorven zijn en rusten van hun arbeid.

LO. Als een verdere aanmoediging tot getrouwheid en standvastigheid werd mij door een stem uit de hemel belast te verklaren, de onuitsprekelijke gelukzaligheid van al de zodanigen die getrouw zullen blijven; voor zoveel zij sterven in het geloof, sterven zij in de gunst van God en van de Heere Jezus Christus. *De Geest der openbaring* verzekert hen niet alleen dat er in korte tijd een einde zal komen aan al hun verdrukkingen, maar dat al hun lijdzaamheid en getrouwheid in het uur der verzoeking en vervolging vergolden zal worden in een heerlijke staat van volmaakte, onvermengde gelukzaligheid.

WE. Dit dertiende vers, zowel als het twaalfde, schijnt met de eerste opslag te zien op het voorgaande gezicht of gezichten, en wordt in 't algemeen van de uitleggers als zodanig aangemerkt en verklaard als vervattende stof van vertroosting voor degenen die lijden zouden onder het beest van Rome; in 't bijzonder in die tijd welke hier te kennen gegeven wordt; of niet lang voor de verwoesting voor Rome; nademaal hun grote vergelding voor dat lijden schielijk daarop zou volgen.

Maar het schijnt mij toe dat men dit dertiende vers liever moet opvatten als behorende tot de gezichten welke volgen (dan die voorgaan) waar in de gelukzalige staat der rechtvaardigen onder de zevende bazuin voorgesteld wordt en de rampzalige ondergang en ellende van de onrechtvaardigen. De redenen waarom ik deze verklaring verkies, zijn:

1. Dat ik geen voorbeeld weet in de Schrift waar de dag van iemands dood voorgesteld wordt als de dag van zijn beloning, dat hij rechtvaardig geleefd heeft, maar alleen de dag der opstanding of des oordeels.

2. De stem uit de hemel welke beval te schrijven 't gene in dit dertiende vers vervat is, geeft te kennen dat hetgeen dus bevolen werd te schrijven iets ongewoons ware en van grote aangelegenheid.
3. Hetgeen hier bevolen wordt te schrijven: *zalig zijn de doden die in den Heere sterven van nu aan opdat zij mogen rusten van hun arbeid en hun werken volgen met hen*, is geheel en al van dezelfde betekenis met hetgeen tevoren gezegd is, kap 11: 18 op het blazen van de zevende bazuin. Namelijk dat de tijd der doden om geoordeeld te worden dán zou komen. Namelijk: onder de zevende bazuin; dat zij dan zouden geoordeeld worden en dat God dan loon zou geven aan Zijn dienst-knechten.

14. *En ik zag en ziet, een witte wolk*

DO. En daar vertoonde zich voor mij een ander aanmerkenswaardig gezicht, een witte wolk met een verwonderlijke luister en of schoonheid blinkende.

En op de wolk was een gezeten des mensenzoon gelijk.

GG. Of, gelijk een zoon van een mens, kap 1:13; een glansrijke engel vers 15 een mens gelijk want hij wordt te werk gemeld door een andere engel, vers 15; en een engel vergadert de druiven, vers 19; 't welk hetzelfde oordeel is met dit.

LI. Christus in Zijn luisterrijke mensheid, zittende op een witte wolk tot een betoning van de grootheid en heerlijkheid van Zijn tegenwoordigheid.

Hebbende op zijn hoofd een gouden kroon.

GG. Ten blijke van majesteit; gelijk koningen gewoon zijn te dragen.

En in zijn hand een scherpe sikkel

LI. Te kennen gevende zijn bereidvaardigheid om de rijpe zondaars van de aarde af te snijden en zijn gestrengheid aan dezelve te oefenen.

LOWMAN over het hele vers.

De gewisse uitvoering van de oordelen, de verdere van de christelijke godsdienst aangekondigd, werd wijders bevestig door een ander gezicht. Christus Zelf werd vertoond, als zittende op een heldere wolk onder Hem gespreid, als een stoel des gericht. Hij verscheen als een mens, of gelijk de Zoon des mensen, in de gezichten van Daniël, kap. 7:3, met een gouden kroon op Zijn hoofd, het teken van koninklijke en opperste macht; en om de mening en het oogmerk van Zijn verschijning uit te drukken, droeg hij in Zijn hand een scherpe sikkel, waarmee de mensen gewoon zijn het rijpe koorn af te snijden.

En een ander engel kwam uit de tempel.

GG. Een ander dan de drie voorgaande, en degenen die op de wolk zat. *Uit de tempel.* dat is, uit de kerk van God nu geopend, kap. 11:19. Gelijk de andere engel vers 17.

LO. Kort daar op, wil Johannes zeggen, zag ik een andere engel komen uit de hemel, de ware tempel, en luisterrijke zetel van Gods tegenwoordigheid; hij kwam om bevel te brengen, of het woord te geven van God, wanneer de uitvoering van Zijn oordelen zou beginnen.

Roepende met een grote stem tot Degenen, die op de wolk zat.

GG. Tonende zijn grote begeerte om het werk gedaan. te zien, en opdat het alle mensen mochten horen.

Zend Uw sikkel en maai, want de uur om te maaien is nu gekomen.

GI. Dr. Lightfoot meent, en niet zonder reden, dat hier een zinspeling gemaakt wordt op het slaan met de sikkel, en maaien van het eerste koorn in Judea, op het paasfeest, door het bevel van het Sanhedrin, welke in de tempel zat; en niemand maaide, voordat het bevel gegeven was: *maait*, door de boden van het hof, genoemd: de engelen of boden van het Sanhedrin; tot wie de maaier zei: zal ik maaien? En zij zeiden tot hem: ketzor, maai!

De uur om te maaien is gekomen;

LO. Dat is, de bestemde tijd van het oordeel.

Dewijl de oogst der aarde is rijp geworden.

PY. Zo drukken de oude profeten de Goddelijke oordelen uit over zondige volkeren, Jer. 51:33, *de dochter van Babel is als een dorsvloer, het is tijd, dat men ze trede; nog een weinig, dan zal haar de tijd des oogsts overkomen;* en Jes. 17:5. *Want hij zal zijn gelijk wanneer een maaier het staande koorn verzamelt, en zijn arm aren afmaait.*

GI. De maat van de zonden der godlozen zou vol zijn. Er schijnt in de woorden enig opzicht te wezen op Joël 3:13: *Slaat den sikkel aan, want de oogst is rijp geworden.*

GG. Rijp, verdroogd, of verdord gelijk dit woord gebruikt wordt, Matth. 13: 6. Een zinspeling op het hooi, 't welk, wanneer het verdord is nergens toe deugt, maar afgemaaid moet worden, anders bederft het en is nadelig voor de grond. Zo zouden de godlozen meer en meer ondeugend worden. en anderen schade doen, indien zij niet haast uitgeroeid werden. Zie iets dergelijks, Ps. 119: 6.

16. *En die op de volk zat zond zijn sikkel op de aarde.*

GG. Dat is, hij deed, gelijk hem bevolen was, en God deed zijn arbeid gelukken.

En de aarde werd gemaaid.

DO. Dit geeft te kennen, dat de uitvoering van de bedreigde wraak schielijk zou geschieden.

PO. Sommigen verklaren dit van de roeping van God der Joden, of Zijn uitverkorenen, door de prediking van het Evangelie; anderen, van Zijn wraak over de Antichrist en zijn navolgers, volkomener uitgedrukt kap. 15 en 16.

LOWMAN over het hele vers

De gevoelens der uitleggers over dit gedeelte van het gezicht zijn zeer verschillend. De oogst kan, soms in een goede zin genomen worden, op sommige plaatsen van de schrift, en betekent het inbrengen of bijeen verzamelen van God, van Zijn volk; of, in 't bijzonder, de verzameling van de heiligen die in Christus gestorven waren.

Maar dewijl deze uitdrukkingen, klaarblijkelijk genomen zijn uit de profetie van Joël, kap. 3:13, *slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden komt aan, daalt henen af, want de pers is vol en de perskuipen lopen over, want hun lieder boosheid is groot,* zijn de herfst- en wijnoogst uitdrukkingen van een oordeel. De oogst is rijp, zegt hetzelfde als, *hun goddeloosheid is groot,* of hun ongerechtigheid is volkomen rijp geworden. Deze zin geest een gemakkelijke samenhang van de verscheiden delen van

dit gezicht met elkander. Volgens de bisschop van Meaux, na de aankondiging van het oordeel: *zie daar, de uitvoering!*

De algemene denkbeelden van inzameling en wijnoogst drukken uit de wraak van God over de vijanden van Zijn volk. De persoon, die deze wraak uitvoert, is Jezus Christus, die Zelf komt om het oordeel uit te voeren over Zijn vijanden. Zodat men hier ook moge aanmerken, dat het niet is een engel, gelijk elders, maar de Zoon des mensen, Jezus Christus Zelf, Die deze slag slaat, die er de eerste en voorname hand in heeft; ofschoon er ook engelen gezonden worden om hem te vergezellen, en in de uitvoering bij te slaan; om te tonen, dat deze staat van wraak over Rome, geschiedde met alle kracht van een Goddelijke hand. Zij wordt uitgevoerd op bevel, door een engel gebracht uit de tempel, of de tegenwoordigheid van God, *uit de tempel, die in de hemel is*, vers 17. Dit kan zeer wel betekenen, dat er een tijd bestemd is, wanneer het oordeel van God zal komen over Zijn vijanden, gelijk er in het beloop van de natuurlijke Voorzienigheid een bestemde tijd is voor de oogst. De een zal zowel te Zijner tijd komen als de ander.

17. *En een ander engel kwam uit de tempel, die in de hemel is.*

GG. Nu volgt de wijnoogst op de inzameling van het gewas, gelijk doorgaans.

Hebbende ook zelf een scherpe sikkel.

LO. Hij verscheen ook met een scherpe sikkel. in zijn handen, om deze uitvoering te ondersteunen, en de vernieling van de vijanden van de ware godsdienst te voleindigen

GG. Zij ware niet gewoon de druiven te verzamelen met de hand, gelijk wij doen, maar dezelve met een haak of sikkel af te snijden; zie Jes. 18:5.

LI. Zo wordt de verwoesting van Rome, door de Antichrist, bij uitstekendheid zo genoemd, verbeeld door de maaiing, gevolgd door de verwoesting van de Antichrist zelf, verbeeld door de wijnoogst. De heer Mede verklaart beide deze gezichten van een en hetzelfde Rome; verstaande door de maaiing alleen de verwoesting van de stad zelf, en door de wijnoogst die van het gehele koninkrijk, of het beest, dat is volgens zijn gedachten, van het Pausdom in 't algemeen.

Maar Dr. Wells verschilt hierin van hem en beweert, dat de maaiing en wijnoogst, dus op elkander volgende, noodzakelijk twee verschillende personen of staten moeten betekenen. Anderen, evenwel verstaan er hetzelfde door; merkende deze twee gezichten niet anders aan dan de dromen van Farao welke dubbel waren, om de zekerheid van hetgeen er door betekend werd te kennen te geven. Dat echter de verwoesting, door de wijnoogst betekent, een zwaarder oordeel is, dan van de maaiing, wordt, met reden besloten uit verscheiden omstandigheden. Gelijk, die met de sikkel maait, kwam uit de wolken, en die de druiventakken snijdt, kwam uit de tempel, die in de hemel is, vers 17. De aanmaner van de een kwam uit de tempel, vers 15, die van de laatste van de altaar; en wordt ook gezegd macht te hebben over het vuur, enz.

18. *En een ander engel kwam uit van den altaar, die macht had over het vuur.*

WA. De engel van de vierde fiool, kap. 16:8 heeft dit karakter.

PO. *Van de altaar*, de plaats van de slachtoffers en brandoffers, die macht had over het vuur, die last had tot het uitvoeren van Gods oordelen, bij vuur vergeleken, Ps. 11: 6; 21: 10; 50: 3.

LO. Dit is, volgens de heer Daubuz, een zinspeling op het ampt van die priester, die door het lot in de tempeldienst gesteld was, om zorg te dragen voor het vuur op de altaar, en daarom genoemd werd *de priester over het vuur*. Grotius nog eenvoudiger: *hebbende het ambt van Gods wraak*, habens patestatem supra ignem, habens ministerium irae divinae. Volgens de Godgeleerdheid van de Joodse leraars, wordt alle vermogen of kracht welke God over zekere dingen gesteld heeft, *een engel* genoemd, over dat ding gesteld, (Maimonidus).

En hij riep, met een groot geroep tot degene, die de scherpe sikkel had, zeggende, enz..

LO. Hij werd gezonden om bevelen te brengen aan. de engel die de scherpe sikkel had, welke hij overgaf met een luide stem, zeggende: begin ter uitvoer te brengen de rechtvaardige oordelen van God aan dit goddeloze geslacht. De tijd van Gods toorn, Zijn bestemde tijd is ten volle gekomen, en de ongerechtigheden van de inwoners der aarde hebben hen volkomen rijp gemaakt ter verwoesting.

19. *En de engel zond zijn sikkel op de aarde, en sneed de druiven af van de wijngaard der aarde en wierp ze in de wijnpersbak des toons Gods.*

GG. Een zinspeling op de gewone wijze van wijngaarden, die altijd een wijnpersbak hadden om de druiven in te treden zodra ze verzameld waren, eer dat het vocht daaruit verdroogde, of uitlekte, Jes. 5:2.

WE. Hierdoor wordt, gelijk op andere plaatsen van de schrift, betekend het nemen van wraak over de goddelozen door God.

20. *En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden.*

GG. De gelijkenis wordt vervolgd. Wanneer de druiven vergaderd zijn, worden ze in de wijnpersbak geworpen en dan getreden, Richt. 9: 27, en het sap daarvan vloeide uit, Neh. 13:15; Jes. 63: 3, 4. Dit vertoont de geweldige uitvoering van de Goddelijke wraak over de zondaars. Klaagl. 1:15; en over de Antichrist en de zijnen, kap. 19: 13-15.

En daar is bloed uit de wijnpersbak gekomen.

GI. Zinspelend op het sap welk uit de druiven geperst, en genoemd werd wijndruivenbloed; Gen. 49:11.

GG. Doch hier schijnt het veeleer een schielijke overgang te geschieden van het voorbeeld tot het ding zélf, welk daardoor afgeschetst wordt; van de wijnpersbak tot de oorlog, waarin paarden gebruikt worden, en in het ander geval niet; en dit geeft aanmerkelijk licht tot de verklaring. Zoiets geschiedt ook Amos 9:11, 12, van de vervallen hut van David, tot het overblijfsel van Edom en de Heidenen; en in Hab. 1:17, van het vangen van vissen in de netten, tot het verslaan der volkeren.

Tot aan de tomen der paarden.

PY. Dit is een vergrotende wijze van spreken, welke in de profetische geschriften niet vreemd is; en wij vinden er verscheiden in wereldlijke historieschrijvers, welke niet geringer zijn. Plutarchus, in 't leven van Sylla, sprekende van de plundering van Athene, zegt: het bloed, welk op de markt alleen vergoten werd, stroomde gelijk een vloed. En veel schrijvers zeggen, dat hetgeen de poorten uitliep, de voorsteden overstroomde.

GI. De Joden drukken, een grote slachting op gelijke wijze uit. Zo spreken zij van de slachting te Bither, door Adriaan: zij gingen voort met slaan, totdat een paard in 't bloed gedompeld werd, tot aan zijn neusgaten toe; en het bloed liep vier mijlen in de zee; 't welk niemand letterlijk verstaan moet worden, maar alleen als een uitdrukking van een grote bloedstorting.

Duizend, zes honderd stadien ver.

DO. Een stadie, een achtste van een mijl zijnde, dan zal dit twee honderd mijlen belopen. Deze vertoning, gelijk ook de afmeting van de tempel, welke Ezechiël zag, komt ongemeen groot voor, en wel zodanig, dat een oog, op het gezicht, zulks onmogelijk kan beoordelen. Ik zie dit, om die reden aan als een vergrotende uitdrukking, om de ongewone grootheid te kennen te geven; ten ware het de maat mocht aanwijzen van dat land, waarover zich het oordeel zou uitstrekken, waarop hier, profetischer wijze, gezien wordt. Ofschoon het, mogelijk alleen in 't algemeen, te kennen geeft dat, nadat de Antichristische machten, de heiligen lang verdrukt en vervolgd hadden de macht van Christus haar zou vernederen en uitroeien; en daarom worden zij verbeeld als een rijpe oogst, en bekwaam om gemaaid te worden; omdat de maat van hun ongerechtigheden vol was geworden.

PY Het is een vernuftige gissing van de heer Mede dat deze woorden zeer net aanwijzen het grondgebied van de Paus, genaamd het erfdeel van St. Peter, 't welk van hem en zijn opvolgers genomen zal worden, wanneer de Reformatie haar volle beslag zal hebben. Het land, zegt hij, zich uitstreckende van de muren van Rome, tot aan de rivier de Po, de lengte van het erfdeel van St. Peter, is 200 Italiaanse mijlen, welke juist 1600 stadiën maken.

LOWMAN over het hele vers

Een wijnpersbak te treden, is een profetische beschrijving van verwoesting. De uitdrukkingen van de profeet Jesaja, kap. 63: 3, *Ik heb de pers alleen getreden en daar was niemand van de volkeren met Mij*, worden door de profeet zelf zó verklaard. Ik heb getreden, of ZAL ZE TREDEN, in Mijn toorn, en heb ze vertrapt, of ZAL ZE VERTRAPPEN, in Mijn grimmigheid, en al Mijn gewaad heb Ik bezoedeld, of ZAL HET BEZOEDELEN. De verbeeldingen van dit gezicht zijn zeer sterk en nadrukkelijk; de grote wijnpersen had men gewoonlijk op plaatsen buiten de stad. Dit is de grote wijnpersbak van Gods toorn, en schijnt te kennen te geven de grote menigten welke ingewikkeld zouden worden in deze algemeen verwoesting. De grote mate bloed, waarvan in dit gezicht gesproken wordt, is een krachtige afbeelding van een grote slachting van de vijanden van God en de ware godsdienst.

Maar welk een bijzonder oordeel deze profetie beschrijft, zijn de uitleggers niet eens.

De orde van deze profetieën en het vervolg van dit gedeelte ervan, laat naar mijn oordeel, niet toe dat ze verstaan worden van enig oordeel over het heidens Rome, of, inderdaad van enig oordeel vóór de tijd van het derde tijdbestek, waarin het beest opkwam. Want voor die tijd aanbad niemand het beest, of zijn beeld, of ontving zijn merkten; en deze zijn de personen, op welke de profetie duidelijk slaat. Ook schijnt er geen genoegzame reden te wezen om, door de oogst te verstaan de Reformatie, door Luther begonnen, waardoor het goede korn van de aarde afgezonderd werd, of de Protestanten van de afgoderij der Roomse kerk; want de maaitijd, zowel als de wijnoogst; worden gebruikt om uit te drukken een naderende dag van een grote toorn. Ook denk ik geenszins dat de staat van Europa, gedurende de regering van koningin

Anna, zo net overeenkomt met de karakters van deze voorzegging, als sommigen aangemerkt hebben.

De orde van de profetieën en de natuurlijke samenhang van dit gedeelte met de overigen, wijst ons, naar 't mij voorkomt, eigenaardig om hetzelfde te verstaan van het grote oordeel 't welk aan het einde van dit tijdbestek gebracht zou worden over het beest, en deszelfs navolgers.

Het zal dan betekenen dat groot oordeel, 't welk meer in 't bijzonder, en volkomen verklaard wordt, kap. 18 en 19; en 't welk plaats zal maken voor de gelukkige Staat der kerk, welke kap. 20 voorspeld wordt. Dit oordeel schijnt dan nog toekomende te wezen. Het zal derhalve, voorzichtig wezen de tijd der vervulling tot nader verklaring af te wegen. Ondertussen hebben wij, evenwel zoveel aanmoediging tot lijdzaamheid en volharding, en verschrikkelijke waarschuwing tegen afval, en de involging van de algemene bedorvenheden des tijds, alsof al de omstandigheden van de voorspelde oordelen, bijzonder geopenbaard waren.

Wij zien, uit de krachtige en levendige verbeeldingen van de algemene beschrijving, dat dit oordeel zo zeker zal komen, als de bestemde tijd van de oogst; dat het ten dien tijd zal uitgevoerd worden door een hand, welke generlei macht weerstaan kan, en welke niemand zal inkomen; en dat in die dag des oordeels, Gods toorn en de verwoesting van Zijn vijanden zó groot en verschrikkelijk zal zijn, dat de krachtigste verbeeldingen nauwelijks in staat zijn om ons een indruk daarvan te geven; zoals de vijanden van de ware godsdienst dezelve inderdaad zullen gevoelen.

Openbaring 15

1 En ik zag een ander groot en wonderlijk teken in den hemel; [namelijk] zeven engelen, hebbende de zeven laatste plagen; want in deze is de toorn Gods geëindigd.

2 En ik zag als een glazen zee, met vuur gemengd; en die de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteken, [en] van het getal zijns naams, welke stonden aan de glazen zee, hebbende de citers Gods;

3 En zij zongen het gezang van Mozes, den dienstknecht Gods, en het gezang des Lams, zeggende: Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Heere, Gij almachtige God, rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der heiligen!

4 Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam [niet] verheerlijken? Want Gij zijt alleen heilig; want alle volken zullen komen, en voor U aanbidden; want Uw oordelen zijn openbaar geworden.

5 En na dezen zag ik, en ziet, de tempel des tabernakels der getuigenis in den hemel werd geopend.

6 En de zeven engelen, die de zeven plagen hadden, kwamen uit den tempel, bekleed met rein en blinkend lijnwaad, en omgord om de borst met gouden gordels.

7 En een van de vier dieren gaf den zeven engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorn Gods, Die in alle eeuwigheid leeft.

8 En de tempel werd vervuld met rook uit de heerlijkheid Gods, en uit Zijn kracht; en niemand kon in den tempel ingaan, totdat de zeven plagen der zeven engelen geëindigd waren.

Inleiding en korte inhoud.

De profetie gaat verder in dit en de volgende kapitelen, om verder opening te geven van de bestemde straffen over Rome, vanwege haar onderdrukking van de waarheid, en de vervolging der heiligen.

Dit kapittel vertoont de plechtige wijze waarop de voorbereiding wordt gemaakt tot uitvoering van deze oordelen, gelijk het volgende de werkelijke uitvoering daarvan beschrijft. De gelukkige Staat van Gods getrouwe dienstknechten en de blijmoedige dankzeggingen waarmee zij de goedheid van God loven, in de bescherming van hun zaak, worden zeer sierlijk vertoond, tot aanmoediging van hun standvastigheid en volharding.

1. *En ik zag een ander groot en wonderlijk teken in den hemel.*

GI. Dit hoofdstuk is een voorbereiding tot de uitgieting van de zeven fiolen, gelijk het eerste hoofdstuk is tot het zenden van de zeven brieven, en het vierde kapittel tot de zeven zegelen, en de zeven bazuinen. Het gezicht wordt een teken genoemd, omdat hetgeen gezien werd, toekomstige uitkomsten betekende.

PO. Het gezicht was een vertoning, welke Johannes groot en verwonderlijk voorkwam.

BU. Dit en het volgende kapittel geven ons een beschrijving van een nieuw gezicht 't welk Johannes voorgehouden werd van het uitstorten van de fiolen, of de zeven laatste plagen, en oordelen over de wereld; over de *heidense* wereld, zeggen sommigen, over de *Antichristische* wereld, zeggen de meesten.

Namelijk zeven engelen, hebbende de zeven laatste plagen, want in deze is de toorn Gods geëindigd.

GI. Zij hadden de zeven laatste plagen, dat is, in hun fiolen; want de zeven plagen zijn dezelfde met de zeven fiolen van Gods toorn om uitgestort te worden over de antichrist.

2. *En ik zag als een glazen zee met vuur gemengd.*

DO. Een groot kristallijne vat, gelijk de zee in de tempel van Salomo, en het was zo glinsterend van de weeromkaatsing van dat licht, welk daar op viel van de troon van God, dat deszelfs bewegingen met vuur vermengd schenen. Sommigen verklaren dit op een geheel andere wijze, alsof er eigenlijk een zee ware geweest, zich vertonende voor de grond, welke in 't gezicht zich opdeed, door welke zij ware doorgestaan, die nu op de oever daarvan stonden; en men veronderstelt, dat het glas betekent de broosheid van deze wereld. En het vuur de vermenging van tegenspoed en ellende, waaraan zij blootgesteld waren geweest, voordat zij tot die staat van veiligheid en gelukzaligheid waren gekomen, waarin zij toen waren. Ja, daar worden nog meer andere verklaringen van opgegeven. Maar de aanmerking, dat men opzicht moet nemen op hetgeen in de tempel waargenomen werd, beweegt mij die verklaring te verkiezen welke ik eerst voorgesteld heb.

LO. Omdat de vertoonplaats van dit gezicht is in de hemel; en het gezicht de gelukzalige Staat vertoont van die getrouwe dienaars van God, die de bedorvenheden van de wereld overwonnen hadden; schijnt het niet zo natuurlijk een beschrijving van hun staat in dit leven te kennen te geven; het heeft een gemakkelijker zinspeling op de zee, of het grote wasvat in de tempel.

PY. Vitringa neemt de glazen zee voor de vloer, glinsterende als kristal; en helder als vuur. Jurieu vertaalt het *ijs en vuur*, te kennen gevende de uiterste ellende, waaruit

deze heiligen verlost waren. En de heer Daubuz oordeelt, dat er door uitgedrukt wordt de zuivere, doch onvaste en verdrukte staat van de gelovigen in deze wereld.

En die de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteken, en van het getal zijns naams, welke stonden aan de glazen zee.

DO. In 't oorspronkelijke staat ek tou dèriou, 't welk Dr. Clark wil vertalen, *uit het midden van het beest*, dat is, die de ware godsdienst standvastig aankleven, in het midden van afgodische en verdorven volkeren.

Hebbende de citers Gods.

PO. Betekenende of uitstekende, of heilige citers. De heer Forbes zegt wèl, zij beteken harten doordrenkt van blijdschap en liefde, en een dankbaar gevoel van de goedertierenheden van God jegens hen.

3. En zij zongen het gezang van Mozes, den dienstknecht van God.

Zo'n als Mozes zong tot lof van God, voor de verlossing van Israëel en de verdelging van de Egyptenaars, Exod. 15:1. Want God had nu even zeer Zijn macht getoond in de verlossing van Zijn volk van het juk van de Antichrist. Mozes was een dienstknecht van God, op een bijzondere wijze, van wege zijn ambt, Deut. 34:5.

En het gezang des Lams.

BU. Zo genoemd, omdat het gezang was ingegeven door de Geest van het Lam, en strekte tot bevordering van de eer van het Lam.

PO. Van gelijke natuur als het gezang welk Mozes zong, en bij een gelijke gelegenheid.

DO. Dat is, zegt de heer Mede, op de bekering van alle volkeren van de afgoderij, zongen zij een gezang ter ere van Mozes en Jezus, welker leringen daartegen zo rechtstreeks gekant waren. Maar dit dunkt mij een lage uitlegging. Die met aandacht bedenkt de inhoud van het gezang van Mozes, Exod. 15, zal veel uitdrukkingen vinden, welke zeer goed gepast worden op de gelegenheid hier verondersteld. En zo het waar is, gelijk Maimonides ons zegt, *dat het gezang van Mozes dagelijks gezongen werd onder de tempeldienst*, kan dit aangemerkt worden als een fraaie opheldering van deze omstandigheid, overeenkomstig met het algemeen ontwerp van deze op elkander volgende gezichten.

Zeggende, groot en wonderlijk zijn uw werken, Heere, Gij almachtige God rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der heiligen.

LO. Zij verwonderden zich over de grootheid en wonderbaarheid van hetgeen God gedaan had tot hun verlossing, en gaven Hem de eer van Zijn alvermogende kracht, erkennende dat al de werken van Zijn voorzienigheid rechtvaardig zijn (alzo God daarin een iegelijk het zijne geeft en waarachtig, alzo Hij daardoor Zijn beloften en bedreigingen nakomt. Deze woorden zijn genomen uit Ps. 145:17.

GG. Gods werken worden hier gezegd groot en wonderlijk te zijn, omdat hij de wreedheid van de Antichrist zolang had verdragen, en hem eindelijk op zo'n strenge wijze had verdelgd. Hij wordt genoemd *Koning der heiligen*, als zijnde die, waarover hij op een bijzondere en genadige wijze, regeert, door Zijn woord en Geest, Ps. 110:2, 3.

LOWMAN over het hele vers.

Deze gelukzalige heiligen, die door hun lijdzaamheid en standvastigheid, de overwinning behaald hadden, ware bezig in een dankbare erkentenis voor de goedheid van God, uit een blijmoedig gevoel van hun voorgaande verlossing en tegenwoordige gelukzaligheid. Gelijk de Israëlieten de lof zongen van God voor hun verlossing bij de Rode Zee, in een gezang door Mozes samen gesteld, zo zongen ook deze heiligen, een groter verlossing en zaligheid verworven hebbende, door Christus, een lofzang, van dezelfde Geest als die van Mozes, maar in een stijl welke overeenkwam met hun verlossing en zaligheid door Christus; zeggende: *Uw werken o Heere, almachtige God, zijn zeer groot en verwonderlijk; Uw wegen, als de Koning der heiligen zijn rechtvaardig en waarachtig.*

4. *Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam niet verheerlijken?*

GG. Een iegelijk zal het doen. Door vreze wordt hier bedoeld de vreze van eerbied, en godsdienstige aanbidding, gelijk door de volgende woorden, en Uw Naam (niet) verheerlijken, duidelijk te kennen gegeven wordt.

Want Gij zijt alleen heilig.

DO. In Uw tegenwoordigheid verdwijnt de heiligheid van alle andere wezens, als onwaardig om gemeld of gedacht te worden.

Want alle volkeren zullen komen en voor U aanbidden; want Uw oordelen zijn openbaar geworden.

WE. Indien niet gewillig, evenwel gedwongen. 'Omdat Uw oordelen tegen de Antichrist en zijn navolgers nu openbaar gemaakt zijn door het uitstorten van de zeven plagen; en het koninkrijk der aarde nu is geworden, het koninkrijk van Christus.'

GG. Er is niemand die niet ziet hoe rechtvaardig Gij gehandeld hebt. En dat ofschoon Uw oordelen over hen groot zijn, dezelve echter niet groter zijn dan zij verdiend hebben. Dit hebt gij getoond in ons te verlossen en reeds te bevrijden van de macht van de Antichrist; en het zal. nog meer openbaar worden, wanneer Gij hem en zijn aanhangers zult verdelgd hebben. Want Uw voorleden oordelen zijn ons een bewijs om te wachten naar een volkomener betoning van Uw rechtvaardigheid in toekomstige tijden en een ieder kan zien wat U wilt doen uit hetgeen U hebt gedaan.

LO. De bisschop van Meaux merkt te recht aan, dat de lofzang na de doortocht door de Rode zee zeer goed past op de martelaren, nadat zij hun bloed gestort hadden; of op degenen die door een staat van vervolging doorgedaan waren tot een staat van rust en gelukzaligheid; dat men door het gezang van Mozes en van het Lam kan verstaan twee lofzangen, óf een en dezelfde lofzang samen gesteld in navolging van het lied van Mozes.

Inderdaad veel uitdrukkingen van dit gezang schijnen, indien niet met dezelfde woorden, althans wat de zin en de mening aangaat, uit het lied van Mozes ontleend te zijn; waarvan dit een soort christelijk kort begrip is.

5. *En na deze zag ik en zie, de tempel des tabernakels der getuigenis in de hemel werd geopend.*

GG. Dat is het binnenste van de tempel, of het heilige der heiligen, de zetel van Gods heerlijkheid en van de Godspraak werd geopend, gelijk wanneer de hogepriester in hetzelfde inging.

LO. Door de tempel des tabernakels der getuigenis wordt duidelijk gemeend het heilige der heiligen. De gehele tabernakel werd genoemd: *de tent der samenkomst van*

buiten de voorhang die voor het getuigenis is, Exod. 27:21. Hij wordt ook genoemd: de tabernakel der getuigenis, Hand. 7:44. In deze tabernakel was het heiligdom, of de heilige plaats buiten de voorhang; en een ander vertrek binnen het voorhang, genoemd, het heilige der heiligen; waarin was het zichtbaar getuigenis van Gods tegenwoordigheid en de zitplaats van de Goddelijke antwoorden tussen de Cherubim boven het verzoendeksel, Exod. 25:22. Met deze profetische verbeelding schijnt gepoogd te zijn, te tonen dat deze oordelen van God gedreigd, in deze profetieën de vijanden van waarheid en gerechtigheid te zullen aangedaan worden; zekerlijk ter bestemde tijd zouden vervuld worden, gelijk het antwoord van God een gewisse verklaring was van Zijn wil. Het wordt aangekondigd als een besluit van de troon van de grote en Oppermachtige Heere van de gehele schepping, 't welk Hij zeker zal uitvoeren.

6. En de zeven engelen, die de zeven plagen hadden, kwamen uit den tempel.

GG. Johannes had hen tevoren gezien, maar nu ziet hij hen komen uit de tempel om hun last uit te voeren.

PO. De zeven dienaars van de Goddelijke wraak over de Antichrist waaraan de fiolen werden gegeven kwamen uit de tempel, dat is uit de tabernakel der getuigenis. Zij kwamen gelijk de Hogepriester gewoon was uit de aanspraakplaats, om het Goddelijk antwoord te brengen op de gebeden der heiligen. Het antwoord was zeven plagen dat is, God wilde hen gebruiken om zeven plagen op elkander volgende te brengen over de aanhangers van de Antichrist en al de vijanden van Zijn kerk, totdat zij door dezelve zouden vernield zijn.

Bekleed met rein en blinkend lijnwaad.

GG. Zeer luisterrijk. Een zinspeling op de kleding van de Hogepriesters wanneer zij gingen om God raad te vragen of uitkwamen met het antwoord van God.

En omgord om de borst met gouden gordels.

DO. Onderscheid was er tussen hun gewaad en dat van de Hogepriester; dat, daar deze op zo'n dag alleen een linnen gordel omhad, zij om de borst gegord waren met gouden gordels, waarmee Christus Zelf gegord was, kap 1:13.

7. En een van de vier dieren

PO. Die rondom de troon waren, kap 4:6

Gaf de zeven engelen zeven gouden fiolen vol des toorns Gods, Die in alle eeuwigheid leeft.

GG. Elk van hun fiool, gevuld met het vocht van Gods toorn, om uitgeschort te worden over de afgodendienaars.

GI. Deze fiolen ware geen vaten met enge monden, maar grote vaten met wijde monden; eigenlijk bekkens of drinkschalen gelijk klaar is uit het gebruik van dat woord bij Joodse schrijvers. De schotels, waarop de toonbroden gezet werden - welke broden tien handbreedten lang en vijf breed waren - worden door de Targums van Jonathan en van Jeruzalem, over Exod. 25:29, genoemd: phailat, fiolen. En zo worden de grote schotels welke bij de inwijding van de tabernakel geofferd werden, Num. 7: 13, 84, 85, door dezelfde vertaald: fiolen; welke 130 sikkelen wogen. En zo word de zilveren schotel, in welke zij offerden, door Jozéfus genoemd: een fiool. De schalen, Amos 6: 6, worden door de Targum aldaar gezegd te zijn: zilveren fiolen. De

herenschaal, welke Jaël tot Sisera bracht, Richt. 5: 25, noemt die Targum, *de fiool der machtigen*.

PO. De gehele mening is niet meer, dan dat de zeven engelen, tevoren gemeld van God gelast werden, de Antichrist door de ene plaag na de andere, ten ondergang te brengen.

GG. Niet dat God toornig tegen hén is; maar door hetgeen daarin vervat, wordt Zijn gramschap uitgevoerd over de godlozen.

LOWMAN over het hele vers.

Wanneer deze engelen hun last ontvangen hebbende, uit het heilige der heiligen uitkwamen; werd de inhoud van hun last, door de volgende profetische vertoning openbaar gemaakt. Een van de vier levende schepselen, de engelen verbeeldende, gaf aan elk van hen een fiool, of beker, niet met wierook daarin, gelijk in de tempeldienst, maar elk van dezelve was gevuld met inmengsels van dodelijke stof, waardoor de toorn van God betekend werd, die, gelijk Hij is de eeuwig levende God, altijd in staat is om te oordelen; en Zijn vijanden naar hun werken te straffen.

8. *En de tempel werd vervuld met rook uit de heerlijkheid Gods, en uit Zijn kracht.*

LI. Zinspelende op de wolk, welke de tent der samenkomst bedekte, wanneer de heerlijkheid des Heeren de tabernakel vervulde, Exod. 40:34; en ook op de wolk welke het huis des Heeren vervulde, 1 Kon. 8:10.

En niemand kon in den tempel ingaan, totdat de zeven plagen der zeven engelen geëindigd waren.

LO. Zodat hij niet genaakt kon worden, voordat de oordelen van God beëindigd zouden zijn; om uit te drukken, dat de heerlijkheid van Gods rechtvaardigheid, macht en waarheid daaraan hooglijk gelegen was, om deze oordelen behoorlijk en volkomen ten uitvoer gebracht te zien. De wolk der heerlijkheid was de zichtbare vertoning van Gods tegenwoordigheid in de tabernakel en de tempel; zij drukt uit de tegenwoordigheid van God tot bescherming en ook ten oordeel.

- De heerlijkheid was een teken van bescherming, bij de oprichting van de tabernakel; en de inwijding van de tempel.
- Maar in het oordeel van Korach verscheen de heerlijkheid van God aan de gehele vergadering, wanneer hij en zijn metgezellen, door de aarde ingezwolgen werden, Num. 16:19. Op gelijke wijze, wanneer de vergadering der kinderen Israëls murmureerde tegen Mozes en Aäron, vers 42, en zich tegen hem verzameld had, en zich wendde naar de tent der samenkomst, *ziet, zo bedekte ze de wolk, en de heerlijkheid des Heeren verscheen*. Deze was de voorloper van het oordeel; want onmiddellijk daarop belast Mozes Aäron haastelijk heen te gaan en verzoening te doen, omdat een grote toorn van voor het aangezicht des Heeren was uitgegaan, en de plaag had aangevangen. Vers 46. Zo'n eigenaardig zinnebeeld is de rook van de heerlijkheid van God, of van de wolk der heerlijkheid, om uit te drukken de uitvoering van een oordeel, zowel als een teken te zijn van gunst. Beiden komen voort van de macht van God, en in beiden wordt Hij verheerlijkt.

Openbaring 16

1 En ik hoorde een grote stem uit den tempel, zeggende tot de zeven engelen: Gaat henen, en giet de zeven fiolen van den toorn Gods uit op de aarde.

2 En de eerste ging henen, en goot zijn fiool uit op de aarde; en er werd een kwaad en boos gezweer aan de mensen, die het merkteken van het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.

3 En de tweede engel goot zijn fiool uit in de zee, en zij werd bloed als van een dode; en alle levende ziel is gestorven in de zee.

4 En de derde engel goot zijn fiool uit in de rivieren en in de fonteynen der wateren; en [de wateren] werden bloed.

5 En ik hoorde den engel der wateren zeggen: Gij zijt rechtvaardig, Heere! Die is, en Die was, en Die zijn zal, dat Gij dit geoordeeld hebt;

6 Dewijl zij het bloed der heiligen, en der profeten vergoten hebben, zo hebt Gij hun ook bloed te drinken gegeven; want zij zijn het waardig.

7 En ik hoorde een anderen van het altaar zeggen: Ja, Heere, Gij almachtige God! Uwe oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.

8 En de vierde engel goot zijn fiool uit op de zon; en haar is macht gegeven de mensen te verhitten door vuur.

9 En de mensen werden verhit met grote hitte, en lasterden den Naam Gods, Die macht heeft over deze plagen; en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven.

10 En de vijfde engel goot zijn fiool uit op den troon van het beest; en zijn rijk is verduisterd geworden; en zij kauwden hun tongen van pijn;

11 En zij lasterden den God des hemels vanwege hun pijnen, en vanwege hun gezweren; en zij bekeerden zich niet van hun werken.

12 En de zesde engel goot zijn fiool uit op de grote rivier, den Eufraat; en zijn water is uitgedroogd, opdat bereid zou worden de weg der koningen, die van den opgang der zon [komen zullen].

13 En ik zag uit den mond des draaks, en uit den mond van het beest, en uit den mond des valschen profets, drie onreine geesten gaan, den vorsen gelijk;

14 Want het zijn geesten der duivelen, en zij doen tekenen, welke uitgaan tot de koningen der aarde en der gehele wereld, om die te vergaderen tot den krijg van dien groten dag des almachtigen Gods.

15 Ziet, Ik kom als een dief. Zalig is hij, die waakt en zijn klederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijn schaamte [niet] zie.

16 En zij hebben hen vergaderd in de plaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Armageddon.

17 En de zevende engel goot zijn fiool uit in de lucht; en er kwam een grote stem uit den tempel des hemels, van den troon, zeggende: Het is geschied.

18 En er geschiedden stemmen, en donderslagen, en bliksemen; en er geschiedde een grote aardbeving, hoedanige niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, [namelijk] een zodanige aardbeving en zo groot.

19 En de grote stad is in drie delen gescheurd, en de steden der heidenen zijn gevallen; en het grote Babylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven den drinkbeker van den wijn des toorns Zijner gramschap.

20 En alle eiland is gevloeden, en de bergen zijn niet gevonden.

21 En een grote hagel, elk als een talent[pond] zwaar, viel neder uit den hemel op de mensen; en de mensen lasterden God vanwege de plage des hagels; want deszelfs plage was zeer groot.

En ik hoorde een grote stem uit den tempel

GG. Een grote stem, te kennen gevende, dat het werk gewichtig was en met grote zorg zou verricht worden.

Uit de tempel, kap. 14:15, aanwijzende dat het werk insgelijks heilig en rechtvaardig zou zijn. Het schijnt de stem van God; zie kap. 15:6, 7; temeer, omdat deze stem gezegd wordt *gehoord* te wezen, zonder dat zich een zichtbaar spreker vertoonde, Deut. 4:12, 33.

BU. *Uit den tempel*, met zinspelning op het heilige der heiligen, de plaats waar God Zich vertoonde, en vanwaar Hij antwoorden gaf vanouds.

Zeggende tot de zeven engelen: gaat heen en giet de zeven fiolen des toorns Gods uit op de aarde.

GG. Het is tijd om deze plagen over de aarde te brengen, welke u aanbevolen zijn. Zij moesten de fiolen tot de bodem toe uitgieten en er niets inlaten, dat is, Gods toorn ten volle uitvoeren, zover als hun gelast was.

WA. Er is een grote gelijkheid tussen de uitwerkingen van de zeven bazuinen, en die van de zeven fiolen. Zodat men twijfelt, of ze dezelfde zijn, alleen beschreven elk met enige omstandigheden, welke in de anderen ware overgeslagen; dan of de fiolen een volgreeks betekenen van de laatste plagen, welke nog toekomstige zijn, en in orde en wijze gelijken zullen naar die van de zeven bazuinen; alleen gestrenger, en meer gepast op degenen die het beest aanbaden.

* De eerste vier bazuinen, kap. 8:7-13, brachten plagen over een derde gedeelte van de aarde, de zee, de rivieren, de zon.

De eerste vier fiolen over de gehele aarde, zee, rivieren, de zon, behorende tot het koninkrijk van het beest.

* Bij de vijfde bazuin werd de afgrond geopend; daar was rook; verduistering van de zon en lucht; sprinkhanen.

De vijfde fiool werd uitgestort op de troon van het beest. Zijn koninkrijk was vol duisternis. Zij lasterden God vanwege hun pijnen en zweren.

* De zesde bazuin ontbond de vier engelen aan de Eufraat; zendt tweehonderd miljoenen ruiters; uit hun monden vuur, rook, zwavel; het derde deel der mensen werd gedood.

* De zesde fiool wordt uitgegoten op de rivier de Eufraat, de wateren drogen op, opdat de wegen van de koningen van het Oosten zouden bereid worden.

Bij de zevende bazuin geschieden er grote stemmen in de hemel, zeggende: de koninkrijken van deze wereld zijn geworden onzes Heeren en Zijn Christus; bliksemen, en stemmen, en donderslagen, en aardbeving en grote hagel.

* De zevende fiool werd uitgegoten in de lucht; daar geschiedde een stem van de hemel, zeggende, het is geschied; stemmen, donderslagen, bliksemen, en aardbeving, de grootste welke er immer was; een beker van de wijn des toorns Gods wordt gegeven aan Babylon; daar viel een grote hagelbui, elke steen omtrent een talent zwaar.

Eén ding onder de zesde bazuin, 't welk niet is in de fiolen, is de twee getuigen, profeterende met zakken bekleed, twaalfhonderd en zestig dagen; de doding daarvan door het beest; en hun wederopstanding en hemelvaart. Eén ding is hier, onder de zesde fiool, 't welk niet is in de bazuinen.

2. En de eerste ging heen, en goot zijn fiool op de aarde.

GG. Zij goten niet alle hun fiolen tegelijk uit; om te tonen dat deze verwoesting bij trappen zou geschieden, en niet op eenmaal.

Op de aarde, of het algemene lichaam van de Roomse afgodische gemeenschap.

En daar werd een kwaad en boos gezweer aan de mensen die het merkten des beests hadden, en zijn beeld aanbaden.

GI. Hierdoor kan iets uitwendigs gemeend worden. Sommigen hebben zich verbeeld, dat er de Franse ziekte door beoogd zij, welke zich eerst in de wereld vertoonde omtrent het jaar 1490, onder de Roomsgezinden, als een rechtvaardig oordeel over hen, om de verfoeilijke en onnatuurlijke lusten en onreinheid van de Roomse geestelijkheid. Anderen verstaan erdoor een zeer grote hitte, welke de verbranding der wereld vóórgaan zal, en blaren en builen aan de mensen veroorzaken. Of anders kan dit iets inwendigs betekenen; hetzij de knaging van hun consciënties door de beschouwing van hun voorleden bedrijven, en wanhoop en vreze van gemoed; of hun onzinnigheid en woede; hun kwaadheid en nijdigheid over de opgang van de predikers van het Evangelie, en van de protestantse staten en vorsten tegen hen; zie Deut. 28:27, 29, 34, 35 Daarenboven, hun verborgen en godloze handelingen, zo in wereldlijke als kerkelijke zaken, zullen ontdekt, en zij zullen gezien worden met builen en blaren over het gehele lichaam, 't welk hen hatelijk zal maken bij het volk, en een middel wezen van algemene hervorming.

De heer Daubuz meent, dat de vloek van goddeloosheid in de negende en tiende eeuw, nadat de aanroeping der heiligen en engelen, en de aanbidding der beelden gevestigd ware, bedoeld worden.

DO. De heer Lowman ondersteld, dat dit derde tijdbestek van de fiolen de staat der kerk en voorzienigheid ontdekt in de tijden van het laatste hoofd van de Roomse regering, vertoond door het beest, 1260 jaren, van omtrent het jaar 756, tot deszelfs volkomen ondergang 2016; en hij verklaart elke fiool van enig blijkbaar oordeel over het pauselijk koninkrijk; veronderstellende dat de eerste vijf reeds uitgestort, en de twee andere nog toekomende zijn.

Maar ik moet bekennen, dat het mij niet zo zeker dunkt, dat deze veronderstelling de ware zij, ofschoon, ik er evenwel zeer toe overhel, dan of niet al de volgende vertoningen zien op uitkomsten, welke nog aanstaande zijn, en de bovennatuurlijke plagen beschrijven, welke het pauselijk koninkrijk zullen aangedaan worden in de laatste dagen.

LOWMAN over het hele vers.

Deze plaag van de eerste fiool, of beker, schijnt een zinspeling te wezen op een van de plagen van Egypte, wanneer Mozes en Aäron as namen uit de oven, en naar de hemel strooiden en die werd zweren; *uitbrekende met blaarkens, aan de mensen en aan het vee*, Exod. 9:10, óf op de verdrukkingen van Job, wanneer de satan door de toelating van God, *hem sloeg met boze zweren van zijn voetzool aan tot zijn schedel toe*. Job 2:7. Pijnlijke en kwade gesteldheden des lichaams zijn natuurlijke zinnebeelden van een verdrukte levensstaat hier vandaan zijn *het erkennen door een ieder van zijn plaag, en zijn smart*, uitdrukkingen van dezelfde mening in de taal van de schrift, 2 Kron. 6: 29. Zo'n algemene verklaring van deze plagen, zou ons een zeer nutte zin geven van dit gedeelte van de profetie, indien wij er niet meer van behoeften te verstaan dan dit: dat de rechtvaardigheid van God, door een opvolging van uitkomsten in de Voorzienigheid, tot aan het einde van de wereld, de vijanden van de ware godsdienst, en degenen, die Zijn trouwe dienstknechten vervolgen, straffen zal. Dit zou zijn een aanmoediging tot geloof en lijdzaamheid; een behoorlijke waarschuwing, om geen deelgenoten te zijn van zo'n schuld, opdat wij geen deelgenoten zouden worden van zodanige straffen; al waren wij ook in het gevoelen van een uitmuntend schrijver, die zegt: Aangaande de fiolen, ofschoon ze zich in een volgrees uitstrekken tot aan het einde van de wereld, kan ik niet berusten in enige verklaring aangaande de nette tijd van de inhoud derzelve. (Burnet)

Het bewerp van deze profetieën de orde der tijdkringen, de op elkander volgende reeks van uitkomsten, kan evenwel naar mijn begrip, enige meerder licht geven aan de algemene uitdrukkingen, en ons bijzondere werkingen van de Voorzienigheid aanwijzen, welke in zichzelf gewichtig zijn, en voegzaam gepast kunnen worden op de verscheiden profetische beschrijvingen; die aanwijzen zullen, dat de historische uitkomsten van dit tijdbestek, zo overeenkomstig zijn met de openbaring der profetie, als enige van de voorgaande. Het is waar, gelijk dezelfde verstandige schrijver aanmerkt, dat zedigheid en gematigdheid in alle gevallen prijswaardig zijn, en nergens in meer dan in de verklaring van deze heilige verborgenheden. Ik zal, derhalve, met die zedigheid, welke men in zodanige onderzoekingen behoort te hebben, enige zodanige uitkomsten in de historie melden, als ik denk toepasselijk te wezen op de beschrijving zowel als de orde der profetieën en aan het oordeel van de lezer overlaten, om daaraan zo'n trap van klaarlijkheid te geven, als zij dezelve zullen oordelen te verdienen; latende alleen deze aanmerking vooraf gaan, dat er een algemeen gebruik gemaakt kan worden van een algemeen begrip, tot aanmoediging van geloof en lijdzaamheid, en om ons te waarschuwen tegen de gemeenschap in de grote afval

van dit tijdbestek, al zijn wij niet voldaan aangaande de nette tijd van de inhoud van elk bijzonder oordeel; door de verscheiden fiolen in orde betekend.

Lowman, historie van de eerste fiool

Deze fiolen vol van Gods toorn schijnen, ten opzichte van de tijd, klaarblijkelijk bepaald te worden tot dit derde tijdbestek; en dit maakt al de verklaringen ervan onaannemelijk, welke dezelve brengen tot enig gedeelte van de historie, voordat dit tijdbestek een aanvang genomen heeft. Deze ene aanmerking scheel veel van de verklaringen welke geleerde mannen ons daarvan gegeven hebben. Aan een zijde: zij moesten uitgestort worden op degenen, die het merkteken van het beest hadden, en zijn beeld aanbaden; zij moeten, derhalve aangemerkt worden te behoren tot de tijden waarin het beest regeert en nadat de Pausen met de tijdelijke macht van Rome voorzien waren. 't welk duidelijk de laatste Romeinse regeringswijze is; en nu omtrent duizend jaren geduurd heeft, tot op onze tijden.

Het schijnt, wijders, een natuurlijke regel van verklaring, de fiolen te beschouwen als op elkander volgende, de uitkomsten der Voorzienigheid beschrijvende met behoorlijke tussenpozingen de een na de ander, gedurende de 1260 jaren welke dit derde tijdbestek van de profetie moet duren; zodat de eerste plaag moet eindigen met de val van dit geestelijk Babylon. Laat ons dan bezien of wij dit geleide volgende, niet iets kunnen uitvinden rakende de tijden en inhoud van deze fiolen, 't welk ons enige redelijke voldoening kan geven.

Deze plaag van de eerste fiool zal dan de eerste zijn in orde; en ten opzichte van de tijd zal deze ons meen ik, leren dezelve te zoeken in de tijden naast aan de opkomst van het beest; en de inhoud aangaande, in de eerste merkwaardige straf over de ondersteuners van deze Antichristelijke macht.

Wij hebben reeds gezien, dat de Paus de tijdelijke macht van Rome ontving, tegelijk met het Exarchaat van Ravenna, als het erfdeel van St. Peter, omtrent het jaar 756, door de bijstand van Pepijn, koning van Frankrijk. Karel de Grote, zoon van Pepijn werd voor keizer verklaard door de tussenkomst van de Paus, in 't jaar 800. Deze vorst breidde de Frans monarchie zeer ver uit; hebbende Frankrijk, Duitsland en Italië binnen de palen van zijn gebied. Als keizer bevestigde hij de vergunning van het Exarchaat aan de Pausen, en vergrote de gift nog van zijn vader Pepijn.

Karel de Grote, - als een tweede Constantijn, - schijnt de grond gelegd te hebben van een groot en voorspoedig rijk voor zijn geslacht, en een staat van grote uitwendige voorspoed der kerk. Maar het bleek binnen weinig jaren, dat niettegenstaande al de voorzorg van Karel de Grote, en zijn zoon Lodewijk, genaamd de Godvruchtige, allerhande soort van bedorvenheden toenamen en de overhand kregen in de kerk.

De aanbidding der heiligen en beelden, de leer van het vagevuur, en missen voor de doden, de leer van de wezenlijke tegenwoordigheid, en aanbidding van het gewijde brood, de volmaaktheid en verdienste van een monnikenleven, de bijgelovige en afgodische dienst, op deze leringen gegrond, werd het voornaamste van de godsdienst.

De leer van de opperhoofdigheid en macht van de Paus over de gehele kerk werd in 't bijzonder, tot een grote hoogte opgevijseld! Groot inderdaad, gelijk ze vertoond wordt door Roomse schrijvers; voornamelijk, wijl de keizerlijke waardigheid was gegeven, en de overdracht van het keizerrijk van de Grieken op de Fransen gedaan was, door het eigen gezag van de Roomse bisschoppen. Zodat de kardinaal Baronius aanmerkt, dat de titel van de Westerse keizer, van de Grieken, - door het gezag van de Paus, - werd afgenomen, om ketterij. Dit gezag wordt verzekerd te berusten in de Paus, en door een Goddelijk recht, in hem voornamelijk. Hier vandaan wordt de gehele macht

van de keizers gezegd te zijn van de genade Gods en de apostolische stoel. Het zou te lang vallen de kunstenarijen te melden, waardoor de Pausen de keizerlijke macht hebben zoeken te verzwakken, en de keizers hatelijk en verachtelijk te maken, gelijk een bekend Frans historieschrijver aanmerkt.

"Paus Gregorius de IV had een groot deel in de onlusten van keizer Lodewijk de Godvruchtige, stookte heimelijk zijn zonen op in hun onnatuurlijke opstand, en Ebbo aartsbisschop van Rheims, en de bisschoppen van Frankrijk, wanneer zij hem werkelijk afzetten te Compienne, in 't jaar 833."(Meziray)

Dit was zo bekend dat velen van de geestelijken in Frankrijk Paus Gregorius openlijk daarmee beschuldigden. Kort hierna, matigde Paus Jan VIII zich het gezag aan, van het keizerrijk te geven aan Karel de Kale van Frankrijk, ten nadele van de rechten van Lodewijk van Duitsland, een ouder tak. "Zijn heiligheid, zegt een Roomsgezind historieschrijver, met de andere prelaten oordelende dat zij meer te winnen hadden met Karel dan met Lodewijk, gaven hem de voorrang, en kroonden hem tot keizer op Kersdag, in 't jaar 875." Maar Karel, gelijk dezelfde historieschrijver aanmerkt, verwierf deze gunst van de Paus, ten koste van de rechten van zijn keizerlijke kroon, en oppermachtige waardigheid; in zover dat hij van een oppermachtige, gelijk hij tevoren was, een soort van vazal werd. Hij gaf ook vele van de rechten van de Gallicaanse kerk over, en beloofde bij ede de Paus te beschermen tegen alle personen Deze heerszuchtige oogmerken en aangroeiende macht van de bisschoppen van Rome, verzwakten grotelijks de regering en het gezag van dat geslacht waaraan zij hun eigen grootheid en steun verschuldigd waren.

Het bleek een pijnlijk gebrek en ongeneeslijke zweer te zijn; en was in een grote mate, de oorzaak van de menigvuldige onheilen, welke zo lange tijd de inwoners der aarde gedrukt hebben; gedurende de krakelen en twisten tussen de opvolgers van Karel de Grote. Welke op 't laatst, eindigden in hun ondergang, de kroon van Frankrijk deden komen tot Hugo Kapet en het koninkrijk in een andere familie overbrachten en de *keizerlijke* waardigheid tot de Duitsers, een ander volk; en in deze rampen had Italië en Rome zelf deel, volgens de rechtvaardige oordelen van God.

De zonen van Lodewijk de Godvruchtige, onder wie zijn rijk verdeeld was, konden niet meer onder elkander overeenkomen na hun vaders dood; dan met hem, terwijl hij nog leefde. Hun geschillen konden alleen door het zwaard vereffend worden. De slag van Fontenay in 't jaar 841, was hardnekkig en bloedig, daar bleven honderd duizend mannen dood in de slag. Een plaag welke de familie van Karel de Grote zodanig verzwakte; dat ze bezwaarlijk wederom tot verhaal konden komen.

De keizer Karel, bijgenaamd de Dikke, herenigde de meeste heerschappijen van Karel de Groten; hij beërfde Duitsland van zijn vader; en volgde hem na de dood van zijn neef Lodewijk op in het keizerrijk van Italië en het koninkrijk van Frankrijk. Hij wordt tot keizer gekroond door de Paus in 't jaar 880; en tot koning van Frankrijk aangenomen, in 't jaar 884; doordat de Franssen Karel de Simpele voorbij gingen als te jong tot de regering. Maar deze vorst wordt schielijk verlaten van zijn onderdanen, die Arnold, een natuurlijke zoon van zijn broeder, in zijn plaats kozen omtrent het jaar 887. De afval was zo algemeen, dat hij tot grote ellende en gebrek gebracht werd; zodat hij geen dienaar had, die hem bijbleef, of een stuiver om brood te kopen. Alleen Luitprand bisschop van Mentz, had nog enig meelijden met hem, en bewaarde hem eindelijk nog voor sterven.

Na de dood van deze Karel de Dikke werd de familie van Karel de Grote gebracht tot twee Prinsen: Arnold, natuurlijke zoon van Karloman, en Karel bijgenaamd de Simpele. Maar er waren verscheiden personen van groot aanzien afgestamd van enige

van de dochters van Karel de Grote, als Eudes Graaf van Parijs, en hertog van Frankrijk; Berenger hertog van Friuli, en Guy hertog van Spoleto in Italië. Frankrijk verkoos Eudes tot hun koning; en dit veroorzaakte geweldadige oorlogen. tussen hem en Karel de Simpele, tot aan de dood van Eudes, in 't jaar 898.

Maar de onenigheden tussen Berenger en Guy in Italië, duurden langer, en drukten Italië met menige ellenden, waarin Rome zelf niet kon ontgaan een merkelijk aandeel te hebben. Men moet aanmerken, dat gelijk de Pausen zelf een grote hand hadden, in het verwekken van deze onlusten, zij er ook zelf een groot deel in hadden. Het geschil verspreidde zich haast door de Roomse kerk. De aanhangers van Paus Formosus en Sergius woedden tegen elkander met ongewone heftigheid; in zover dat Paus Steven het dode lichaam van Formosus uit het graf wederom deed opgraven, en na de veroordeling in de Tiber liet werpen; al zijn akten nietig verklaarde en zorg droeg, een keizer te maken van zijn eigen aanhang. Het zou eindeloos zijn al de rampen te melden welke deze burgerlijke onenigheden over Italië gebracht hebben, omtrent tachtig jaar lang, totdat Paus Jan de XII, in het jaar 960, hulp verzocht van Otho de Grote keizer van Duitsland. Die vervolgens kwam en een einde maakte aan de onlusten in Italië; in erkentenis van welke dienst hij de keizerlijke kroon ontving van de Paus, in het jaar 960. De voorgemelde rampen waren groot op zichzelf en gaven aanleiding tot veel anderen. Want deze burgerlijke geschillen hadden het Westers Rijk zeer verzwakt, zodat de Noormannen in staat waren er in te vallen en verscheiden gedeelten daarvan te plunderen. Voornamelijk in Frankrijk, daar zij zich eindelijk met geweld vestigden en een machtige heerschappij oprichtten in Normandië, zo genoemd naar hun naam. *De onheilen welke deze invallen der Noormannen in Frankrijk veroorzaakt hebben zijn niet zonder ontroering te melden*, zegt Mezeray. Hun begeerte tot plundering voerde hen in de rijkste provinciën, die valse ijver voor hun godsdienst - zij ware toen heidenen - maakte hen wreed en bloeddorstig, voornamelijk jegens de geestelijken. Van zee tot zee was er geen kloofster 't welk hun woede niet gevoeld had, of een staat welke niet gerantsoend, geplunderd, of twee- tot driemaal verbrand was; 't welk, zegt onze historieschrijver, het genoegzaam klaarblijkelijk maakte, dat het een van Gods verschrikkelijke plagen was.

Aan de andere zijde verwoestten de Saracenen Italië; vestigden zich te Tarento, stroopten tot aan de poorten van Rome, en voerden de kostelijkheden der kerken weg buiten de poorten van de stad.

Omtrent terzelfder tijd vielen de Hongaren - toen een barbaars en woest volk, - in op de Duitse heerschappijen, en plunderden Beijeren, Swabenland, Frankenland en Saxen. Naderhand trokken zij naar Italië, verjoegen Berenger, hieuwen zijn leger aan stukken, en herhaalden hun invallen dikmaals, tot grote schrik en verderf van de inwoners van die landen welke zij introkken. Dit was de staat van het Westerse Keizerrijk, meer dan honderd jaren lang, van de dood van Lodewijk de Godvruchtige, in het jaar 840, tot de bevestiging van het Duitse keizerrijk op Otho de Grote; in 't jaar 962. Ze komt wel overeen met de profetische beschrijving, aangaande de tijd en orde van de profetieën met opzicht tot elkander. Met *de aarde* wordt in de profetische stijl van deze Openbaring, verstaan het Romeinse Keizerrijk, of de landen en inwoners aan deszelfs heerschappij onderworpen. De onheilen van deze tijden zoals ze in de historie verhaald worden, mogen zeer eigenlijk genoemd worden: *een boze en pijnlijke zweer*. De orde van de profetieën toont welke een staat van het Keizerrijk bedoeld wordt, die stoot namelijk van hetzelfde, wat invalt met het begin der regering van het beest of van het derde tijdbestek van 1260 jaren.

Dit kan ons derhalve genoegzaam aantonen, meen ik, over *welke aarde* deze eerste fiool zou uitgegoten worden, op wie deze plaag zou vallen, welke de tijd was, en wat de inhoud van deze fiool.

3. *En de derde engel gaat zijn fiool uit in de zee.*

GG. Hierdoor wordt bedoeld het rechtsgebied van de Paus, hetwelk vele provincien heeft, die daaraan onderworpen zijn.

En zij werd bloed als van een dode.

GI. Dat is, dik, geronnen en rottig, zodat het nimmer tot zijn vorige staat kon wederkeren.

En alle levende ziel is gestorven in de zee.

DO. De vis werd onmiddellijk gedood, en de zee liet zich aanzien als een donker en verschrikkelijk schouwspel.

LO., DO en PY over het hele vers.

De aarde en de zee, zijn volgens de spreekmanier van de Schrift een beschrijving van de bewoonbare wereld; gelijk hemel en aarde van het heelal, in 't algemeen. Gelijk wij door de aarde, onder de voorgaande fiool verstaan hebben, de landen, met hun inwoners, welke onderworpen waren aan het nieuwe Westerse rijk; in dit tijdbestek opgericht, en het gezag van het beest erkennende; zo zal *de zee* ook best verstaan worden van dezelfde personen, onder een andere figuurlijke beschrijving. Het verschil tussen de uitdrukkingen van *aarde en zee*, wil waarschijnlijk te kennen geven, dat de voorgaande oordelen voornamelijk gekomen waren over de inwoners van de binnenlandse provinciën van het Westers Keizerrijk; en dat de oordelen van deze fiool, voornamelijk aangedaan zouden worden zulke onderdanen van dit rijk, als over zee naar andere gewesten trokken met scheepsvloten, voornamelijk omtrent de Middellandse Zee, welke in de schrift gewoonlijk genoemd wordt *de zee*, en *de grote zee*.

Dat *de zee werd als bloed van een dode*, zodat *alle levende schepselen stierven in de zee*, zijn beschrijvingen, welke ontleend schijnen uit het verhaal van de plagen van Egypte, door een van welke Exod. 7:20, 21, *al de wateren in bloed veranderd werden zodat alle vis in de rivier stierf; en daar was bloed in het ganse Egypteland*. De algemeen betekenis van deze oneigenlijke uitdrukkingen schijnt te zijn, enige zeer grote sterfte en slachting aan te duiden, zodat veel mensen in zekere onderneming zouden omkomen, *en in een optocht hun leven verliezen*, voornamelijk, die over zee gevoerd werden.

Daubux merkt aan, aangaande een uitdrukking bij de Profeet Daniël, kap. 7:2 dat de vier winden des hemels voortbraken op *de grote zee* dat daardoor bedoeld zou worden een vervang van verscheiden koningen of koninkrijken in een staat van oorlog tegen elkander strijdende, om hun heerschappijen te vergroten. Hij past die verklaring toe op deze tegenwoordige profetie. Deze fiool heeft haar uitwerking in oorlog nademaal de zee een zinnebeeld is van een menigte in oorlog zijnde. Hij voegt erbij, het moet zo'n oorlog zijn, dat de gehele bedorven kerk daarin deel hebben en tegelijk een oorlog om reden van godsdienst; de bedorven Christenen moeten die als 't ware, over zichzelf halen. En dat de mensen die in de voorspelde oorlogen deel hebben, daarin sterven.

LOWMAN historie van de tweede fiool

Laten wij nu ons geleide volgen naar de orde en rang der profetieën en de historie, en bezien of er niet enige zeer aanmerkelijke gevallen voorkomen in het beloop der Voorzienigheid, welke zeer eigenlijk toepasselijk zijn op deze profetische beschrijving. Het uitstorten van de eerste fiool, de oordelen van God voorspellende over de opvolgers van Karel de Grote, en de nieuw gevestigde heerschappij van het Pausdom, voornamelijk veroorzaakt door de heerszucht en kunstenarijen van de Paus, heeft ons gebracht tot aan *het einde van dertiende eeuw*.

Toen werd het keizerrijk in Duitsland gevestigd door Otho de Grote, en het koninkrijk van Frankrijk ging over in het derde geslacht, de familie van Kapet, waarin het sedert gebleven is, omtrent het jaar 987. Laat ons nu in opmerking nemen, wat vervolgens merkwaardig was in de historie, na deze grote omwentelingen in het Westers Keizerrijk, en de volkeren die het gezag van de Roomse Paus erkenden. De orde en volgreeks van de profetie wijst ons daar op te zien als de eigenlijke tijd, waarin de inhoud van deze tweede fiool gevonden moet worden.

Van het jaar **1000 tot 1100** zijn de bedorvenheden van de ware godsdienst grotelijks toegenomen. De buitensporige bijgelovigheid verspreidde zich overal, gedurende de elfde eeuw. Niet alleen onder geringe mensen en het gewone volk, maar ook onder personen van de eerste rang, Keizers en Vorsten zelfs. Voorgewende mirakelen, verschijningen van afgestorven zielen, verschrikkelijke vertellingen van de pijnen van het vagevuur, vermeerderden de bijgelovigheid van het volk en verrijkten de kerk. De godsdienst werd voornamelijk gesteld in boetedoeningen, missen, erfmakingen tot verlossing der zielen uit het vagevuur, pelgrimagiën, voornamelijk naar het heilige graf te Jeruzalem, welke op het einde op *een heilige oorlog* uitkwamen. Dit gaf de Pausen een schone gelegenheid om hun heerszuchtige oogmerken voort te zetten, en hun gezag te vergroten in het tijdelijke zowel als het geestelijke. De Antichristelijke macht begon zich te verheffen boven al wat God genoemd wordt, en zich een macht aan te matigen van Keizers te verkiezen en af te zetten en de Vorsten van alle burgerlijke rechten te beroven, door de ban.

Hildebrand was Paus, onder de naam van Gregorius VII. In het jaar 1073 eigende hij zich uitdrukkelijk toe het gezag van souvereine rechter over allen, van het afzetten van Keizers, en de onderdanen te ontslaan van gehoorzaamheid. Hij gebruikte die macht werkelijk tegen de Keizer Hendrik IV, en andere Vorsten van Europa. In het jaar 1070 hield hij een Concilie te Rome, van honderd en tien bisschoppen, die na een behoorlijke over- en wederspraak, besloten dat de Paus reden had, om de Keizer de kroon te ontnemen, de Vorsten en leden van het rijk van hun eden te ontheffen. Dit besluit stelde de Paus ter uitvoer, en deed de Keizer en al zijn aanhang in de ban. In het jaar 1080 vernieuwde hij de ban tegen de Keizer, en verklaarde, dat hij de koninkrijken van Duitsland en Italië en alle koninklijke waardigheid verbeurd had, verbood alle Christenen hem te gehoorzamen; gaf het koninkrijk van Duitsland aan Rodolf, vermanende al de Christenen om de wapenen tegen de keizer op te vatten. Hoedanige beroerten, welke onnatuurlijke opstanden, hoedanige bloedige oorlogen, deze tomeloze aanmatiging van macht veroorzaakt hebben, verhalen de historieschrijvers in 't brede. Zij zijn van die aard, in zichzelf dat ze met recht mogen aangemerkt worden als een verschrikkelijk oordeel over deze Antichristelijke afval.

Deze Paus Gregorius had andere geschillen met bijna al de andere christenvorsten. Hij dreigde Filips de I, Koning van Frankrijk, in de ban te doen en matigde zich een volkomen gezag aan over de bisschoppen en kerkelijke zaken van Frankrijk, door zijn gezanten; en deed, met één woord al wat hij kon om de enige souvereine Monarch te worden van het heelal. Behalve al deze vlammen, welke de heerszucht der Pausen

ontstak in het Westers Keizerrijk zelf, gaf dit gelegenheid tot een ander merkwaardig oordeel, 't welk zeer zwaar viel, op de driftige voorstanders van het bijgeloof, en de verdedigers van het pauselijk gezag.

Paus Urbanus II, de naaste op één na aan deze Hildebrand, hield de twist met de Keizer gaande die Clemens, eertijds genaamd Guibert ondersteunde, als Paus tegen hem. Paus Urbanus ging naar Frankrijk, in 't jaar 1096, en hield een Concilie te Glermont. Hij drong met grote ernst aan, om een leger op de been te brengen, 't welk naar 't Heilig Land zou trekken om Jeruzalem en het graf te herwinnen uit de handen der Mohammedanen. Het is ongelooflijk welk een uitwerking dit opgesmukt ontwerp had op de gemoederen van een bijgelovig volk; zij hielden het voor de klaarblijkelijke wil van God, en stemden het voorstel van de Paus toe, met een verwonderlijke ijver. De Paus, om hun standvastigheid in zo'n besluit aan te moedigen, beloofde vrije aflat van hun zonden, hen in de bescherming der kerk te nemen, voor hun personen en goederen .

Wij zien hier duidelijk, hoeveel deel de Paus had in deze doldriftige optocht! Maar men moet aanmerken, dat er iets meer was dan bijgelovigheid of geestdrijverij, in dit ontwerp van de Pausen, 't welk oorzaak was van de vergiftiging van zoveel christenbloed.

Deze kruistochten en reizen over de zee, zegt een verstandig historieschrijver van de Roomsgezinde gemeenschap, veroorzaakte de ondergang van menig groot man, en een menigte gewoon volk; maar de Pausen en Koningen trokken er grote voordelen uit, om meer volkomen gezag te krijgen. De Pausen, omdat zij het gezag aannamen van deze tochten aan te bevelen, waarvan zij het hoofd waren; zij hadden de personen en bezittingen dergenen die het kruis droegen, in hun bescherming. Het maakte het gebruik van aflaten en ontslagingen algemener dan te voren. Hun gezanten hadden het bestuur over de aalmoezen en erfmakingen, welke tot deze oorlogen gegeven werden en het gaf daarenboven de Pausen een voorwendsel om de tiende te heffen over de geestelijkheid. In waarheid, generlei staatkunde kon de heerszucht van de Paus zowel te pas gekomen, of enig middel hem beter gediend hebben, om zijn gezag groot en volstrekt te maken.

Wij hebben een onmiddellijk voorbeeld van de waarheid van deze aanmerkingen. Clemens, die met Urbanus naar 't Pauschap stond, had zich in 't bezit van Rome gesteld. Maar Urbanus belegerde Rome met hulp van degenen die zich tot de Heilige oorlog hadden laten inschrijven, nam het in, en noodzaakte Clemens te vertrekken. Een ongelooflijk getal mensen bereidden zich schielijk tot deze *Heilige oorlog*. Paus Urbanus trok door Italië, om geld te heffen, het volk gaf zich zodanig over tot deze geestelijke krijgsveld, dat de landen ledig schenen, en al de kusten en havens gepropt met volk om op reis te gaan naar Azië.

Deze eerste tocht wordt gerekend bestaan te hebben uit meer dan driemaal honderd duizend mannen. Zij hadden in 't begin enig geluk. Godfried Bouillon, hun generaal had de eer van de naam te krijgen van Koning van Jeruzalem, welk hij had ingenomen in 't jaar 1099. Maar hun overwinningen, waren zo bloedig, dat er in weinig tijds van dat talrijke leger niet meer was overgebleven, dan 5.000 ruiters en 15.000 voetknechten. (Mezeray)

Doch het vuur der geestdrijverij verspreidde zich sedert dien door het Westen. Er werd een andere kruistocht verwekt in het jaar 1100. Deze bestond wederom uit nog boven de driemaal honderd duizend. Op deze tocht, merkt mijn schrijver (Mezeray) aan dat niet alleen verscheiden voorname Prinsen, maar ook veel Prelaten, ja zelfs veel grote

mevrouwen besloten mee op te trekken. Dus werden, in de tijd van bijna vier jaren, zesmaal honderd duizend mensen gezonden om verloren te gaan door de heerszuchtige oogmerken van de Pausen. Deze tochten duurden verscheiden jaren, met een ongelooflijk bloedvergieten. Volgens sommige schrijvers zouden er meer dan twee miljoenen van deze geestdrijvers gesneuveld zijn. Anderen merken aan dat er in 't Westen nauwelijks een man overgelaten werd, en bijna geen persoon gezien dan kinderen of weduwen.

Eindelijk hebben omtrent het jaar 1190, de Keizer Frederik, onze Engelse Koning Richard, Filip Augustus van Frankrijk, en anderen, een andere vruchteloze en schandelijke tocht ondernomen; en werden, na het verlies van het grootste gedeelte van hun legers, genoodzaakt om hetgeen waarom zolang, met zo'n bloedstorting gestreden was, in de handen der Mohammedanen te laten.

Dit is een zeer merkwaardig stuk der historie; het komt net overeen met de orde en het vervolg van de profetieën en is zo'n aanmerkelijk oordeel over de voorstanders van de pauselijke afval, dat ik de lezer zal laten beslissen of het enig licht geeft aan de tijd en inhoud van deze tweede fiool.

4. En de derde engel goot zijn fiool uit in de rivieren, en in de fonteinen der wateren.

PY. Rivieren en stromen zijn in een staatkundige of kerkelijke wereld, enige bijzondere landschappen, of ordeningen en staatsbedieningen. van. mensen, die onder een voornaam hoofd werken, voortkomen van, en wederkeren in de zee.

En de wateren werden bloed.

DO. Gelijk de zee bloed wordt bij het uitstorten der fiool van de voorgaande engel.

LOWMAN. Het is opmerkelijk dat er een grote gelijkheid is tussen deze drie eerste fiolen, en de drie eerste bazuinen, kap. 8. Voornamelijk aangaande de delen der wereld, waar over deze oordelen zouden komen.

- Bij de eerste bazuin wordt hagel en vuur, gemengd met bloed, op de aarde geworpen.
- met het blazen van de tweede bazuin, wordt een berg van vuur brandende in de zee geworpen, en het derde gedeelte der zee werd bloed.
- Wanneer de derde engel bazuinde, viel een brandende ster van de hemel op het derde gedeelte van de rivieren en fonteinen der wateren. Hier vallen de plagen van de eerste fiool, op gelijke wijze op de aarde; van de tweede fiool op de zee, en van deze derde op de rivieren en fonteinen der wateren.

Wij hebben de mening van rivieren en fonteinen der wateren, volgens de profetische stijl in 't algemeen, gezien over kap. 8:9. Iets zal genoeg zijn, hier maar aan te merken, dat, gelijk de landen tot enige staat behorende, verdeeld worden in aarde, zee en rivieren, deze verdeling van *het koninkrijk van het beest*, ook te kennen geven volgens de figuurlijke stijl der profeten, dat elk gedeelte van dat koninkrijk te zijnen tijde de rechtmatige straf over zijn afval en goddeloosheid zou ontvangen.

Dr. Hammond merkt aan, dat er geen reden is om enig bijzonder denkbeeld te hechten aan ieder van deze uitdrukkingen, maar dat men ze alle tezamen kan nemen voor hetgeen bedoeld was door het land. Gelijk wanneer God beschreven wordt, kap. 4: 7, als de Schepper van hemel en aarde, de zee en de fonteinen der wateren, waar de drie laatste uitdrukkingen alleen gebruikt worden om te betekenen hetgeen elders, doorgaans, *de aarde* genoemd wordt, en niets meer, in tegenstelling van de hemel, dat is, deze beneden aardkloot, met al wat er in is.

Volgens deze mening der uitdrukkingen zullen deze plagen voornamelijk betekenen, dat zekere oordelen gezonden zullen worden over *het koninkrijk van het beest*, en de voornaamste delen van hetzelfde. Het is een verstandige aanmerking in 't algemeen genomen, en men behoort bedacht te wezen van geen figuurlijke profetische uitdrukking té ver te trekken, omdat zulks dikwijls maakt, dat men de ware mening verliest. Maar daar worden evenwel, geen verachtelijke redenen gegeven voor een meer bijzondere toepassing van deze uitdrukkingen. Rivieren en fonteinen der wateren kunnen heel bekwaam betekenen de oorspronkelijke landen of zetels van een rijk, tot onderscheiding van de provinciën, gelijk fonteinen de oorsprongen zijn van rivieren, welke in een algemene verzameling van wateren in de zee uitlopen. En gelijk wateren noodzakelijk zijn tot onderhoud van het leven, zijn ze, wanneer ze besmettelijk en dodelijk worden, een zinnebeeld van zodanige oordelen, welke de noodzakelijke ondersteuning van het leven zouden wegnemen.

Eindelijk, *de wateren bloed wordende*, zodat God hun bloed gaf te drinken, omdat zij het bloed van Zijn heiligen en profeten vergoten hadden, schijnt verder te tonen, dat dit oordeel zou bestaan in grote bloedstorting en slachting; gelijk zij de martelaren vervolgd hadden door hun bloed te vergieten, zouden zij op gelijke wijze lijden, en hun bloed zou ook vergoten worden, volgens de uitdrukkingen van deze profetie, kap. 13:10, *Indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden*.

5. En ik hoorde den engel der wateren zeggen.

PIJ. Grotius en andere geleerde uitleggers verstaan door deze zeer natuurlijk, zo mij dunkt, de derde engel, waarvan hier gesproken wordt. Vitringa verwerpt dit, omdat dan de engelen waarvan gesproken wordt kap. 9:13-15, even zeer engelen van de Eufraat hadden kunnen genoemd worden, enz.

Waarop ik antwoord: ofschoon zij zo genoemd hadden kunnen worden, heeft de Heilige Geest hen echter niet uitdrukkelijk zo genoemd.

Dr. Lightfoot meent, en niet zonder reden, dat, "omdat deze engelen verschenen in een priesterlijk gewaad, kap. 15: 6, en er een priester was, die gesteld was om zorg te dragen voor de bronnen, fonteinen en graften omtrent Jeruzalem, opdat het volk water mocht hebben op de feesten, hier op hem gezinspeeld wordt. Zeker is het dat er zo'n ambtenaar was; er was een Nechoniah over de fonteinen en grafton; en in dezelfde bediening was Nikodemon ben Gorion, die men meent Nicodémus geweest te zijn, waarvan in het Nieuwe Testament gewag gemaakt wordt."

Gij zijt rechtvaardig Heere, Die is, en Die was, en Die zijn zal, dat Gij dit geoordeeld hebt.

BU. Deze verzen schijnen de sleutel te zijn van die welke onmiddellijk voorgaan, en klaar aan te tonen, dat, gelijk de afgodische vijanden der kerk het bloed der heiligen en martelaren vergoten hadden, ook het hunne vergoten zou worden.

LO. De engel, die in de uitvoering van dit oordeel van God over het koninkrijk van het beest diende, erkent de rechtvaardigheid van God en begint zijn lof, met te zeggen: hoe rechtvaardig blijkt Gij in geheel Uw wegen der voorzienigheid, o God, die onveranderlijk zijt in Uw volmaaktheden, en bestendig in Uw rechtvaardige besturing van regering, door al eeuwen! Hoe duidelijk hebt Gij dit getoond voor degenen, die met aandacht op Uw wegen letten, door dit oordeel over het koninkrijk van het beest .

6. Dewijl zij het bloed der heiligen en der profeten vergoten hebben,

Vanwege hun vervolgingen van en wreedheid tegen de getrouwe dienaars van God was het vergieten van hun bloed een straf welke op hun zonden paste.

Zo hebt Gij hen ook bloed te drinken gegeven.

GI. Dat is, het zwaard onder hen gezonden tot grote slachtingen en vernieling; zie Jesaja 49:26.

GI. De aanmerking van de bisschop van Meaux over deze woorden is waardig gemeld te worden: "zij hebben de buik vol bloed, waarnaar zij zó dorstig zijn, voornamelijk in burgerlijke oorlogen, daar elkeen het bloed van zijn medeburgers schijnt te drinken.

Want zij zijn het waardig.

LI. Zij hebben het verdiend; en zijn zo'n straf waardig De wedervergelding van bloed voor bloed, toont de rechtvaardigheid van God in de uitvoering van Zijn oordelen, zodat de mensen, doorgaans hun zonde in hun straf kunnen lezen.

7. En ik hoorde een anderen van den altaar zeggen ...

LO. Een andere engel, die bij de Altaar stond, in de tegenwoordigheid van God.

LI. Een van de zielen der martelaren onder de altaar.

Ja, Heere Gij almachtige God, Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.

WE. Deze engel stemt tezamen met de voorgaande, en bevestigt hetgeen die gezegd had, noemende de oordelen van Christus, over de aanbidders van het beest, zo ten opzichte van haar waarheid, als zijnde zodanig als gedreigd waren; en van hun rechtvaardigheid; zijnde wat zij verdiend hadden.

LOWMAN, historie over de derde fiool

Wij hebben het oordeel van de voorgaande fiool verondersteld te zijn, *de kruistocht of heilige oorlog*, Waardoor de heerszucht van de Pausen, en de grove bijgelovigheid van het volk, een groot gedeelte van de kerk, en het keizerrijk in veel zware rampen had gedompeld, en vele honderd duizenden levens aan een wilde geestdrijverij waren opgeofferd. De oordelen, door deze derde fiool of beker betekend, zullen dan volgens de orde der profetieën zijn het naastkomend merkwaardig oordeel over de navolgers van het beest, hetwelk, volgens het beloop van tijd moet zijn omtrent het jaar 1200, voor een evenredig getal van de 1260 jaren van dit tijdbestek.

De inhoud van deze fiool, of de aard der oordelen, daardoor betekend, *is bloedvergieten, in vergelding van het bloed der heiligen, welk vergoten was door het gezag van het beest*. Dit oordeel moest, voornamelijk vallen op die delen van het Westerse rijk, welke de oorspronkelijke zetel waren van de verblijfplaats en heerschappij van het beest. Laat ons bezien, of wij enige historische uitkomsten in dit verloop van tijd kunnen vinden welke vrij eigenlijk aan de profetische beschrijvingen voldoen, en de waarheid van deze voorzegging genoegzaam bekrachtigen.

Men kan aanmerken, dat de vervolgende macht van het Pausdom ten volle was gevestigd, en met grote drift woedde gedurende dit verloop van tijd. Het was in deze tijd, dat zij zich allerberuchtst maakten door het bloed der heiligen en profeten te vergietend De Albigenzen werden talrijk en machtig; zij ware verspreid door Languedok, Provence, Dauphine en Arragon; zij werden beschermd door personen van aanzien; in 't bijzonder door Raymond graaf van Thouloufe. Paus Innocentius de III, zond zijn gezanten om hen te onderdrukken omtrent het jaar 1198. Hij belastte hen, niet alleen te prediken tegen de Albigenzen, maar vorsten en volk op te hitsen,

om hen uit te roeien, door een kruistocht, waartoe hij poogde Filip Augustus, toen koning van Frankrijk, en de grote prinsen en heren van zijn koninkrijk te bewegen. Behalve al de voorgaande wijzen van handeling tegen de kettters welke men mocht denken wreed genoeg te zijn, vond deze Paus Innocentius III uit en stelde in de nieuwe wijze van **Inguistie**. Vader Dominikus. werd Inquisiteur gemaakt, omtrent het jaar 1216. Wanneer hij dit gezag van de Paus had ontvangen, verklaarde hij, dat hij besloten had de leringen des geloofs - verstaande daardoor de bedorvenheden der Romeinse kerk, - met de uiterste gestrengheid te verdedigen; en dat, zo de geestelijke en kerkelijke wapenen daar toe niet genoegzaam waren, het zijn vast voornemen was de Vorsten te hulp te roepen om de wapenen op te vatten tegen de kettters, opdat de gedachtenis daarvan vernietigd mocht worden. Dus werden al de gestrengte en bloedige handelwijzen in staat gebracht en een groot leger van kruisdragers op de been gebracht. Men zegt, niet minder dan van vijfmaal honderd duizend. Zij belegerden Beziens, namen het in en joegen meer dan 60.000 door de kling, en gingen met grote wreedheid voort totdat zij de graaf van Thoulouse bedorven, en zijn Staat aan Montfort, generaal van de kruistocht gegeven hadden, tot een vergelding voor zijn diensten. De strengste wijzen van vervolging werden vastgesteld door het beruchte Concilie van Lateran.

De onnozele Albigenzen werden een slachtoffer van de onbarmhartige woede van hun vijanden. De voornaamste ijver der kerk bestond in deze tijden in het ombrengen van zulken, die zij kettters noemden, op de wreedste manier welke men kon uitvinden. Dus maakten zij zelf zich het oordeel waardig, dat God hen bloed te drinken gaf.

Wij zullen dit gedeelte van de profetie zo volkomen bewaarheid vinden in de uitkomsten van de Voorzienigheid als het voorgaande. Er waren lange tijd zware geschillen geweest tussen de Keizers en Pausen over de aanstelling en tot ambten, of het recht van voordracht tot bisdommen, en kerkelijke bevorderingen. De Keizers eigenden dit recht, als tot de regale behorende, en een recht van de kroon; aan de andere kant matigden de Pausen het zich aan, als een onbetwistbaar deel van het Pauselijk gezag. Deze twist had grote verwarring en moeilijkheid verwekt op verscheiden tijden; aan weerszijden werden partijschappen gemaakt, onderscheiden door de naam van Guelfen en Gibellinen. De Guelfen ware aanhangers van de Paus, en de Gibellinen van de keizerlijke partij.

De Keizer Frederik werd in de ban gedaan, in 't jaar 1227, omdat hij niet in persoon meetrok in de heilige oorlog. Dit vertoorde de keizer dermate, dat hij op allerhande wijze zocht de Paus de voet wars te zetten. Hij stookte verscheiden edelen van Rome tegen hem op, zodat de Paus genoodzaakt werd Rome te verlaten, en naar Perugia te wijken. De Guelfense en Gibellinense aanhang poogde op alle plaatsen hun partij te stijven en de andere te bederven, zodat bijna al de sleden van Italië in een burgeroorlog waren, en het bloed der burgers meest overal, door hun eigen handen gestort werd. Evenwel, de keizer ging het volgende jaar sloop naar het Heilige Land, maar bevond wel haast, dat de Paus hem naar Syrië had gezonden, om te beter tegen hem te kunnen oorlogen in Italië. Hij keerde derhalve terug, heroverde de plaatsen hem door de paus afgenomen, verwoestte al de heerschappijen van de Paus, tot aan de poorten van Rome. In het jaar 1237 versloeg hij het leger van de verbintenis tegen hem gemaakt in een heftige en bloedige veldslag en liet de generaal en andere voorname officieren ter dood brengen door de handen van de beul. De bitterheden van de twee partijen de Guelphen en Gibellinen ware zooverwoed, dat niet alleen verscheiden steden van Italië verdeeld gemaakt werden, maar ook zelfs bijzondere huizen en families, zodat zij elkander geen kwartier gaven.

De dood van de keizer Frederik II, in 't jaar 1250, liet het rijk in grote verwarring; en velen dongen naar de keizerlijke waardigheid. Deze geschillen werden met nadruk gevoeld in Italië; de steden die het met het rijk hielden, schikten zichzelf in gemenebesten, of werden door hun eigen prinsen bestuurd. Paus Urbanus IV, jaloers op de macht van Manfred, die zich in 't bezit gesteld had van de koninkrijken van Napels en Sicilië en de macht van de Gibellinense partij, welke bijna ten onder geraakt was wederom zoekende op te beuren, deed een aanbod van de koninkrijken van Napels en Sicilië aan Karel grave van Anjou, broeder van Lodewijk koning van Frankrijk, op voorwaarde van een genoegzame macht in Italië te brengen, om de bijna bedorven partij der Guelphen wederom op te beuren. Karel nam die aanbieding van de Paus aan, werd gekroond door Clemens IV op voorwaarde van deze koninkrijken te ontvangen van de heilige Stoel, door hulde, trouwe en een jaarlijkse rente. Zijn leger werd verenigd met de Guelphen, verstoeg het leger van Manfred, en kwam dus in bezit van beide Siciliën. Hierop werd Conradin hertog van Schwabenland zoon van de keizer Conrad en de laatste van 't geslacht, werd aangemoedigd Italië in te trekken door de Gibellinen, die niet in staat ware de macht van de Guelphen te verduren, zo zeer versterkt door de bescherming van Karel. Er geschiedde van weersijden een slag, waarin Conradin geslagen en gevangen genomen werd met Frederik van Oostenrijk, die hem vergezelde. Zij werden beiden het hoofd afgeslagen, zodat de twee grote families van Schwaben en Oostenrijk vernietigd werden, in het jaar 1268. Deze schandelijke tocht was geschied op aanraden van de Paus, die nabij zijn dood het als een grondregel opgaf, *het leven van Conradin is de dood van Karel*.

Rodolf van Habsburg, naderhand keizer, die door de overbrenging van deze erfenissen op zijn eigen familie de grootheid van het tegenwoordig huis van Oostenrijk heeft doen opkomen, kon niet overreed worden om zich met de zaken van Italië te mengen, zodat het bestuur van de meeste steden viel in verscheiden handen, naardat de twistende partijen elkander overwonnen. Het geschil, na de dood van Rodolf, tussen zijn zoon Albert van Oostenrijk, en Adolf van Nassau, hield de zaken van Italië bijna in de zelfde staat. De dodelijke vijandschap tussen de Guelphen en Gibellinen bleef duren, en nam toe.

Paus Bonifacius VIII vervolgde de Gibellinen, en de kardinaals Colonna met grote strengheid. Dit ontstak de partijen nog meer tegen elkander; zodat de Paus gevangen genomen werd door de Gibellinen, waarvan het hartzeer ondersteld wordt zijn einde verhaast te hebben.

Paus Clemens V was, enige tijd daarna, op zijn eigen veiligheid bedacht, en ontweek met de kardinalen naar Frankrijk; daar het hof van Rome, meer dan zeventig jaren, in een staat van bannissement, uit zijn eigen land en heerschappijen bleef; gedurende de hele tijd de Guelphen en Gibellinen met elkander oorlogen, en Rome in de grootste verwarring was. Keizer Hendrik VII besloot de rechten van het rijk in Italië te handhaven.

Paus Gregorius maakte aan de andere zijde, door geheime kunstenaarijen een krachtige verbintenis tegen hem. Hij bewoog de koning van Napels, de steden Storence, Siena, Lucca, Cremona, Padua en andere, om zich tegen hem te kanten. De stad Rome was in grote onenigheid. De Colonna' s aan 't hoofd van de Gibellinen sloegen hand aan de Lateran, het Amfitheater, en andere voorname plaatsen van de stad. Jan, broeder van de koning van Napels, aan 't hoofd van de Guelphen, maakte zich meester van het kapitoel, 't kasteel St. Angelo, de havenmuur van Adriaan, en het Vaticaan. Platina heeft de verwarringen uit deze bloedige burgerlijke oorlogen voorgesteld, alsof de Italianen op alle plantten dorstig ware naar elkanders bloed, zonder enige bepaling van onderlinge woede en wreedheid.

Benedictus of Bennet II, gaf om zoveel vrienden te maken als hij kond en een verhaal op Italië te hebben tegen de keizer, een bevel uit, waardoor hij alle personen, die de regeringen van Lombardije hadden aangegrepen, verzekerde dat zij door die inwilliging volkomen recht zouden hebben op hetgeen zij hadden weten te veroveren Platina merkt wijders aan, dat hij een recht voorwendde tot zulke inwilligingen, omdat, gedurende het ledig slaan van het rijk, alle macht daarvan in de Paus berustte, die de enige stedehouder is op de aarde van Jezus Christus, de opperste Koning. De keizer daarentegen, om niet onder te doen bij de Paus in milddadigheid, gaf allen die enig gedeelte van de staat van de Paus of kerk veroverd hadden, het recht om dat te bezitten als hun eigen, uit kracht van het keizerlijk gezag. Dus werden de partijen gestijfd tegen elkander. Het geschil duurde meer dan 100 jaren, verspreidde zich door geheel Italië; zodat er nauwelijks een stad, nauwelijks een vlek of huisgezin was, waarin zij niet elkanders bloed vergoten. in deze verwoede twist.

Het zou zonder einde wezen de bijzonderheden te melden; ik zal maar van een gewag maken, de moord in Sicilië, gewoonlijk genoemd de *Siliaansche Vespers*, in het jaar 1282. Paus Nikolaas had een voorname hand in de aanlag, en bestuurde het voornaamste daarvan, ofschoon dit niet uitbrak dan na zijn dood, gelijk Mezeray uitdrukkelijk verklaart. De Fransen werden vermoord door het gehele eiland, ja zij doden hen zelfs bij de altaren; zwangere vrouwen sneden zij open, en sloegen de kinderen de hersenen in tegen de stenen; acht duizend werden er gedood in de tijd van twee uren; en zij spaarden het leven van maar een enkele persoon.

Wanneer wij in de historie zulke bloedige oorlogen vinden, zo lange tijd durende, en veroorzaakt door de heerszucht van de Paus, om het burgerlijk gezag uit de handen van de keizers te wringen en voor zichzelf te eigenen; hebben wij een klaarblijkelijk bewijs, van dit rechtvaardig oordeel van God, dat Hij hun bloed te drinken gaf, omdat zij het bloed van zijn heiligen vergoten hadden. Wij zien, dat hun heerszucht is gebleken zo bloedig en verderfelijk voor henzelf te wezen, als voor degenen die zij vervolgden, om hun getrouwheid in de waarheid en gerechtigheid. Hier is een merkwaardige samenloop van vervolging aan de ene, en van straf door burgerlijke oorlogen, aan de andere zijde. Welke de klaarblijkelijke merktekenen zijn van deze fiool of beker, gelijk ook de tijd zeer net overeenkomt met het vervolg en de orde der profetien.

8. *En de vierde engel goot zijn fiool uit op de zon.*

De zon betekent, leenspreukig, in de schrift, doorgaans een groot vorst of mogendheid. Hier, bij veronderstelling, het hoofd van de antichristelijke partij.

Een oppergezag heeft zeer veel overeenkomst met het licht en de hitte van de zon. Naar mate dat het gebruikt wordt met matigheid of buitensporigheid, warmt of brandt het, verkwikt of vernielt het, brengt het overvloed en voorspoed, of verder en ondergang in een gemenebest te wege. Dus wordt er gezegd, Ps. 121:6, *de zon zal u des daags niet steken, noch de maan des nachts*. Dat is, geen Vorst of enige van hun mindere ambtenaren, zullen u plagen of u overwinnen. Jozef zag in zijn droom *de zon en de maan en sterren voor hete nederbuigende*, waar *de zon* verklaard wordt te zijn Jakob de vader van het huisgezin; *de maan* zijn vrouw zijnde de naaste aan hem in macht; en *de sterren* zijn zonen de onderbestuurders van het huisgezin, Gen. 37:9, 10.

En haar is [macht] gegeven de mensen te verhitten door vuur.

WE. Hierdoor schijnt betekend te worden, dat de zon dan, letterlijk, zo'n brandende hitte zal hebben, dat ze de antichristenen als vuur zelf zal branden. En misschien vindt men enige reden van dit oordeel, als men aanmerkt dat Irenaeus zegt, dat er een gissing was in zijn dagen, dat de naam van het beest zou zijn *teitan*, 't welk gehouden wordt *de zon* te betekenen. En hieraan wordt de voorrang gegeven door Irenaeus, boven die van *Lateinos*, of enigen anderen. Behalve de reden, welke Irenaeus geeft, waarom de Antichrist die naam zou aannemen, namelijk als afkomstig van *tioo*, werken of verdedigen, kan hij het ook wel gedaan hebben, omdat de zon het allerluisterrijkste licht is van deze wereld; en gelijk onze Zaligmaker genoemd wordt de *Zon der gerechtigheid*, heeft deze Antichrist zich kunnen noemen, de ware zon der gerechtigheid, bij wijze van tegenstelling tegen Christus; en daarenboven, zijn navolgers doet geloven dat het door zijn alvermogende kracht was, dat de zon haar hitte gaf. En zijn navolgers kunnen in dit gevoel gesterkt zijn, door het doen afkomen van vuur van de hemel, door hem, of 't welk op hetzelfde uitkomt door de valse profeten, gelijk kap. 13:13. En derhalve was het een zeer gepaste wijze voor God, de Antichrist en zijn navolgers te straffen, door aan de zon zo'n brandende hitte te geven, dat ze brandde als vuur, en hen daar door op een gevoelige wijze te doen begrijpen, dat de zon geenszins haar hitte ontving van de Antichrist, gelijk hij enige tijd vals voorgewend had, maar dat het de God der Christenen alleen is, die macht heeft over deze plagen.

DO. Sommigen verklaren dit van de twist tussen de Pausen en Keizers, in de veertiende, vijftiende en zestiende eeuw. Lowman brengt het, met groter waarschijnlijkheid, tot de lange en bloedige oorlogen in Italië, Frankrijk, Duitsland en Spanje, veroorzaakt door een scheuring in het Pausdom, enz.

Er zijn er ook die veronderstellen dat hier gezien wordt op hete en brandende jaargetijden, welke de vruchten der aarde zouden verderven en besmettelijke ziekten veroorzaken. En de historieschrijvers berichten ons dat het zo geweest is in de tijd, welke verondersteld wordt hier beoogd te wezen; en in 't bijzonder, door de zweetziekte, welke in Engeland begon, en zich ver in andere landen verspreidde, voornamelijk in Duitsland, in 't jaar 1517, en wederom in 't jaar 1529. En dat zij zich niet bekeerden, 't is klaarblijkelijk uit de oorlog tegen de Bohemers aangevangen, het schandelijk gedrag van het Concilie van Constance, in het verbranden van Johannes Huss en Hieronymus van Praag, met schending van de openbare trouw, en vaststelling van die verfoeilijke leer, dat men de ketteren geen woord behoeft te houden.

9. En de mensen werden verhit met grote hitte.

LI. De schroeiende hitte der zon gewoonlijk betekend door *kauma*, waarschijnlijk te kennen geven, een schroeijing en verdroging van de vruchten der aarde, waaruit duurte ontstaat, en dus hier mogelijk, een hongersnood betekenen.

En lasterden de Naam Gods, Die macht heeft over deze plagen.

PO. Zij spraken kwalijk van een rechtvaardig God, Die zodanige plagen over hen bracht.

LI. Misschien door het schelden op de Christenen, als oorzaak zijnde van al hun rampen. Gelijk 't vanouds onder de heidenen gewoon was, wanneer hun enige ramp of ellende overkwam, te roepen: *werp de Christenen voor de leeuwen!* als de veronderstelde oorzaken van die rampen.

En zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven.

PO. Zij hadden geen gevoel van hun zonden, of enige gedachten, om zich tot God te wenden, hun zonden te belijden en Hem heerlijkheid te geven.

WE. Zij werden, door deze oordelen, niet tot bekering gebracht, zodat zij Gode heerlijkheid gaven, door het erkennen van Zijn opperste macht, en rechtvaardigheid, en het aflaten van hun goddeloosheid, of tegenkating tegen het christendom.

LO. Men kan nog al een grote overeenkomst bemerken tussen de profetieën der fiolen en der bazuinen; met het blazen van de vierde bazuin werd een derde gedeelte van de zon geslagen, en deze engel giet zijn fiool uit op de zon. Dit onderscheid is er evenwel, dat bij het blazen van de vierde bazuin, de zon verduisterd werd, en de dag niet lichtte; maar bij het uitstorten van de vierde fiool, werd de hitte van de zon zo zwaar, dat ze moeilijk en onverdraaglijk werd. De zon, zegt een voornaam uitlegger (Newton) wordt, in de heilige profetie genomen voor een geheel soort of geslacht van koningen, in het koninkrijk of koninkrijken van de staatkundige wereld, schijnende met koninklijke macht en luister. "Het verduisteren, slaan of ondergaan van de zon wordt genomen voor het eindigen van een koninkrijk, of de verwoesting daarvan, overeenkomstig met de duisternis en de brandende hitte van de zon, voor moeilijke oorlogen, vervolgingen en beroerten, door de koning bewerkt".

Grote beroerten worden, dikwijls, in de schrift uitgedrukt, door het verbranden van de inwoners der aarde. Daarom verteert de vloek het land, en die daarin wonen, zullen verwoest worden, daarom zullen de inwoners des lands verbrand worden, en daar zullen weinige mensen overig blijven, Jes. 24:6. De sierlijkheid en gepastheid van de uitdrukking, de mensen te schroeien met de hitte der zon, werd gemakkelijk verstaan door de bewoners van de hete oosterse landen, die zeer wel wisten hoe veel kwaad hete en brandende tijden, dikwijls veroorzaakten. Onze Zaligmaker, als Hij dezelfde figuur van een verzengende zon gebruikt had in de gelijkenis van een zaaier, Matth. 13:6-21, verklaart hetzelfde door *verzoeking en vervolging*. Mij dunkt, dat het van geen belang is te onderzoeken welke bijzondere uitwerkingen van een brandende zon de eigenlijke mening is van deze profetie; hetzij hongersnood, door het verbranden van de vruchten der aarde, of pestziekten, gevolgen van ongezonde tijden; of, nog algemener, enige grote en smartelijke verdrukking, gelijk de profeet een degelijke uitdrukking verklaart: verwoesting is in de stad overgebleven, en met gekraak, - of vernieling - wordt de poort in stukken gebroken, Jes. 24:12. Men kan dit verhitten van de mensen met grote hitte verstaan als een voorzegging, dat de oordelen van God Zijn vijanden zouden treffen in alle plaatsen; want het heir des hemels, en de getijden van het jaar zouden tegen hen strijden, en hen met verwoesting slaan, zodat zij geen plaats zouden vinden om te ontkomen.

LOWMAN, historie van de vierde fiool

Laat ons dan zien, of men in de tijden welke van de invallen met deze fiool, volgens het beloop der profetieën zodanige historische gevallen kan vinden, welke deze voorzegging, ten volle bewaarheden.

De tijd, welke de voorgaande fiool beantwoordde, heeft ons gebracht tot omtrent het jaar **1371**, wanneer de oproerigheden zover bedaard waren in Italië, dat de Pausen naar Rome wederkeerden, uit hun bannissement te Avignon in Frankrijk. Gelijk in de stijl der profetie, *de zon* genomen wordt voor een geheel geslacht van koningen, in het koninkrijk, of de koninkrijken van de staatkundige wereld; zo kunnen de Pausen als hoofden van deze burgerlijke staat, tot de zetel van hun gebied hersteld, zeer eigenlijk verstaan worden, door deze figuurlijke verbeelding van de zon; zodat de macht aan de zon gegeven; om de mensen te verhitten met vuur, zeer waarschijnlijk zal betekenen, enige zware en moeilijke rampen, over de inwoners der aarde gebracht, door hun hete en brandende driften van heerszucht, naijver en gierigheid, de oorzaken van menigvuldige zware onheilen.

Op de dood van paus Gregorius XI, welke voorviel kort na zijn wederkering naar Rome, volgde een grote scheuring welke de opmerkelijkste gebeurtenis was, en van het grootste gevolg in de historie van deze tijden. De burgers van Rome, om de zetel der Pausen onder zichzelf te vestigen, drongen sterk op de verkiezing van een Romein, tenminste, een Italiaan. Er waren maar vier Italiaanse kardinalen, onder de zestien die toen te Rome waren, de andere twaalf waren van de andere zijde van het gebergte; zodat er weinige verwachting was van een meerderheid van stemmen voor een Italiaan. Ondertussen riep de menigte gestadig, zij wilden een Romeinse Paus hebben, en dreigden de Franse kardinalen, in stukken te hakken, als zij niet een Romein, althans een Italiaan, verkozen. Eindelijk, brak het volk in het Conclave, en nam de kardinalen gevangen, gestadig een Romeinse Paus eisende. Sommigen van der kardinalen huisgenoten tot hen gezegd hebbende: *hebt gij niet een kardinaal van St. Peter?* Kleden zij iemand onmiddellijk daarop in het pauselijk gewaad, alsof hij wettig verkoren was, zetten hem op het altaar, en gaan voort tot de aanbidding, niettegenstaande zijn eigen verklaring dat hij geen paus was. Maar de volgende dag deed hij zich voor Paus uitroepen, onder de naam van Urbanus VI. De kardinalen erkenden hem toen openlijk, doch schreven heimelijk aan de koning van Frankrijk, en andere christenvorsten, dat het *een ijdele verkiezing* was, en van geen waarde, en welke zij niet beoogden dat erkend zou worden. Urbanus, zich waarschijnlijk verlatende op zijn aanhang te Rome, gedroeg zich trots en baldadig, en behandelde de kardinalen met verontwaardiging. Zij ontweken van Rome naar Fundi, en kozen daar een andere paus. Om het geschil tussen de Fransen en Italianen te beter te vereffenen, kozen zij een Duitser, Robert kardinaal van Genève, die de naam aan nam van Clemens VII.

Zó begon een scheuring, welke veel jaren duurde, en de verscheiden staten en koninkrijken van Europa in verdeeldheid bracht. Sommigen ondersteunden de zaak van Urbanus, anderen de belangen van Clemens, die Italië verliet, en zijn verblijf nam te Avignon. Urbanus liet zijn stoel open door de dood, in het jaar 1389. De Italiaanse kardinalen traden tot een nieuwe verkiezing, en kozen Bonifacius IX, een Napolitaan. Op gelijke wijze als de paus Clemens gestorven was te Avignon, in 't jaar 1394, verkozen de kardinalen van die aanhang Peter Luna van Arragon, die Benedictus genoemd werd. Daar werden veel pogingen aangewend om deze breuk te helen, maar te vergeefs. Er werd een afstand van beide de Pausen voorgeslagen, maar beide kwam met de heerszucht van geen van beiden overeen. De Romeinen kozen na de dood van Bonifacius IX, Innocentius VII, en nadien Gregorius XII, tot zijn opvolgers. De onheilen van deze geschillen werden, op 't laatst, geoordeeld het geneesmiddel van een algemeen Concilie nodig te hebben; 't welk gehouden werd te Pisa, in 't jaar 1409. Het Concilie zette de beide Pausen af, Gregorius en Benedictus, en koos een nieuwe paus, die de naam aannam van Alexander V.

Men zou denken, dat deze beslissing een einde gemaakt zou hebben van de twist; hier was de uitspraak van een algemeen Concilie waarin waren 22 kardinalen, 12 aartsbisschoppen, 67 bisschoppen in persoon, 85 stedehouders, een groot getal abten, gemachtigden van orden en kapittelen, met 67 ambassadeurs van koningen en soevereine vorsten. En evenwel vonden beide de Pausen middel, om zichzelf te handhaven en aanhang te houden; de een voornamelijk in Italië, de ander merendeels in Spanje. Alexander V, door het Concilie van Pisa verkozen, werd als paus aangenomen bij het grootste gedeelte der volkeren. Na zijn dood werd Johannes XXIII in zijn plaats gekozen. Nu ware er drie opvolgers van St. Peter in drie lijnen van opvolging, op dezelfde tijd. Johannes XXIII bestemde een algemeen Concilie te Constance te houden, in 't jaar 1414. Dit Concilie drong hem afstand te doen, zowel

als Gregorius en Benedictus. Johannes deed al wat hij kon, om zo'n onaangenaam voorstel af te weren, maar bevindende dat hij dit stuk in 't Concilie niet kon winnen, ontweek hij het Concilie, ging niettegenstaande dit voort, en daagde Johannes om te verschijnen. Op zijn weigering, verklaarden zij hem opgeschort van alle bestuur, geestelijk en wereldlijk; en zetten hem eindelijk af door een beslechtend vonnis. Gregorius deed afstand van het pausschap, en werd kardinaal bevestigd; maar Benedictus, voortgaande zich tegen het Concilie aan te kanten, werd voor een hardnekkige en scheurmaker verklaard en afgezet. Hetgeen nu naast te doen stond was een andere paus te verkiezen, waaraan zich alle zouden onderwerpen, nu de voorgaande waren afgezet. Het Concilie verkoos eenstemmig, Martijn, in 't jaar 1417. Dit scheen een einde te maken van een langdurige scheuring, en de vrede van de kerk te herstellen.

Maar het bleek wel haast, dat de heerszucht van de Pausen rusteloos was, en een gedurige bron van beroerten en jammerlijke geschillen. Paus Eugenius IV, die Martijn V was opgevolgd was ten uiterste misnoegd op het Concilie van Bazel, over de handhaving van het gezag der Conciliën om de kerk te hervormen, in het hoofd en de leden. Hierom gaf hij in 't jaar 1432 een openbaar bevel, om het te niet te doen. Het Concilie kon op de paus niet verwinnen, dit besluit wederom in te trekken, maar het bleef niettegenstaande dat, vergaderd. Zij daagden de paus, om voor hen te verschijnen; en hij werd genoodzaakt, het besluit in te trekken, de voortgang van 't Concilie toe te staan en goed te keuren, benevens alles wat in het Concilie in die tijd, gedaan was; en het besluit van het Concilie van Constance, tot bevestiging van het gezag van algemeen conciliën werd vernieuwd.

Maar daar ontstonden gestadig nieuwe geschillen; de paus bracht het Concilie van Bazel over naar Ferrara, en opende aldaar een Concilie, de 10^e Januari, 1438. Maar veel bisschoppen bleven gestadig te Bazel, en gingen zover, dat zij paus Eugenius afzetten, en een andere paus verkozen, die Felix V genaamd werd. Dus werd de scheuring vernieuwd door twee Pausen, elk aan 't hoofd van een Concilie. Paus Eugenius zat voor in het Concilie van Florence, waarheen hij het Concilie van Ferrara geplaatst had; en paus Felix in het Concilie van Bazel, en ter zelfde tijd stelde Duitsland voor, een derde algemeen Concilie te beroepen, om de rechten van de twee anderen te onderzoeken. Deze scheuring duurde tot de dood van Eugenius, in 't jaar 1447, wanneer Felix al zijn voorgewende rechten afstond aan Nikolaas V, zijn opvolger.

Na deze tijd de scheuring geëindigd zijnde gaven de Pausen zich meer te doen met de oorlogen in Italië, ondernemingen tegen de Turken, het vergroten van hun tijdelijke macht, en de hestel van hun families, dan met de zorg voor de godsdienst; 't welk gelegenheid gaf tot grote wanorde.

Alexander VI was een van de ondeugendste mensen; hij onteerde zijn waardigheid, zegt du Pin, door heerszucht, gierigheid, wreedheid en ongebondenheid. Volgens Mezaray, was hij een van de goddelooste en ondeugendste mensen; en als het iemand in gruwelstukken overtrof, was het zijn eigen bastaard zoon Caesar Borgia. De wanorde en rampspoeden welke door deze onenigheden veroorzaakt werden, waarvan de eerezucht, dwingelandij en wreedheid der Pausen de enige oorzaak waren, worden overal gezien in de historiën van deze tijden; naburige volken en volkeren werden verdeeld door hun krakelingen, en zij zetten de gehele wereld rondom zich in vlam, door het vuur van hun twisten. Al de voornaamste oorlogen en beroerten van deze tijd hadden hun oorsprong uit de heerszuchtige ontwerpen van de Pausen. Dit was de voorname oorsprong van die langdurige en bloedige oorlogen omtrent de koninkrijken

van Napels en Sicilië. Paus Urbanus, om zich te wreken over Johanna, koningin van Napels, bood de inhuldiging van dat koninkrijk aan, aan Karel van Durazzo, en overrede hem, dat hij haar zou zoeken te onttronen, ofschoon hij grotelijks aan haar verplicht, en zelfs door haar tot haar opvolger benoemd was. Deze ondankbare onderneming, op de aanzoeken van de paus, deed de koningin van voornemen veranderen, en Lodewijk hertog van Anjou tot haar erfgenaam aannemen. Karel van Durazzo werd te Rome gekroond, in 't jaar 138), nam Napels in, zonder tegenstand, en dode de koningin Johanna, met haar man Otho van Brunswick. Op dit gelukkig gevolg van Karel, stond de hertog van Anjou enige tijd in twijfel, of hij zijn recht zou vervolgen; maar paus Clemens, die geen ander middel wist om Urbanus af te zetten, gebruikte alle pogingen om hem daar toe aan te zetten. Zodat het scheen, zegt Mezeray, dat hij de ondergang der kerk, in het tijdelijke en in 't geestelijke, als niets achtte, als hij maar zichzelf kon bevestigen. Gelijk deze oorlogen begonnen, zo werden ze ook aangehouden door de bedekte, handelingen der Pausen, meer dan 100 jaren lang, waarin Frankrijk, Spanje en Duitsland hun deel hadden, zowel als Italië.

Maar deze onheilen, hoe groot ze ook waren, waren niet de enige rampen, welke de heerszucht en twisten der Pausen in deze tijden veroorzaakten. Het Concilie van Constance vervolgde Johannes Huss en Hieronymus van Praag, met grote strengheid, en een schandelijke verbreking van trouw; beiden werden zij verbrand op bevel van het Concilie, niettegenstaande het vrij geleide van de keizer. Zo'n onrechtvaardige en trouweloze verklaring, *dat men de kettens geen woord behoefde te houden*, verbitterde de Bohemers ten enenmale. Keizer Sigismund, die zijn broeder Wenceslaus in dat koninkrijk was opgevolgd, was genoodzaakt het leger welke hij tegen de Turken geschikt had, te gebruiken om de Bohemers te stillen. De paus zond een gezant, om een kruistocht tegen hen op de been te brengen. Daar geschieden enige geringe schermutselingen en gevechten met de Hussietische generaal Ziska. Eindelijk werd een leger van veertigduizend ruiters, en ook zoveel voetvolk tegen hen gezonden, in het jaar 1431; met de gezant, van de paus; en vele prinsen van Duitsland aan het hoofd daarvan. Dit groot leger werd verslagen door de Bohemers; en zij werden eindelijk niet ten ondergebracht, dan met grote moeite, en uit hoofde van onenigheden onder henzelf. Die verwekt en gaande gehouden werden door agenten van de paus, om hen te verzwakken en te bederven.

En dit waren nog niet al de ongelukkige gevolgen van deze heerszuchtige twisten van de Pausen; zij veroorzaakten een scheuring tussen de Griekse en de Latijnse Kerk, en een oorlog tussen de Christenen van de Oosterse en Westerse rijken, welke het christendom zeer verzwakten tegen hun gemene vijanden, de Mohammedaanse Turken. Zij hielden gedurige krakelingen gaande onder de christenvorsten met de Turken, die op alle gelegenheden wakende, wisten hoe zich daarvan te bedienen. Het Mohammedanisme maakte grote voortgang in Europa; en in 't jaar 1443 een einde van het Oosterse keizerrijk, door het innemen van de stad Constantinopel, welke sedert de zetel en hoofdstad van het Turkse keizerrijk is gebleven.

Hij trok met haast over in Italië, nam Otranto in, en liet daarin een garnizoen; en niets schijnt Italië van het grootste gevaar bevrijd te hebben, dan de dood van Mohammed, en een krakeel van zijn zonen over de opvolging. Want Mohammed was ten uiterts gezet op het innemen van oud Rome, gelijk hij *nieuw Rome*, of Constantinopel, reeds gedaan had. Maar de voorzienigheid van God brak zijn macht, maakte een eind van al zijn voornemens, met het einde van zijn leven.

Als men nu acht slaat op de uitkomsten der Voorzienigheid in dit tijdbestek, niet alleen in enige weinige voorbeelden, maar in de algemene historie en staat van de christenwereld, in de rampzalige uitwerkingen welke de heerszucht en twist, overmacht der Pausen overal veroorzaakt hebben, beantwoorden ze dan niet volkomen en zelfs eigenlijk aan de profetische beschrijving? De menigvuldige onheilen door de hete en driftige ijveraars voor de heerszuchtige oogmerken van de Pausen, worden zeer voegzaam verbeeld, door een hete en ongematigde tijd, waardoor de mensen als 't ware verzengd werden met grote hitte.

Sommige uitleggers trekken de mening van deze uitdrukkingen nog verder, en menen dat ze ook in letterlijke zin verstaan moeten worden, voor ongewone hete en brandende tijden, welke de vruchten van de aarde zouden doen verloren gaan; die hongersnood en besmettelijke ziekten veroorzaken. Het is zeker, dat de profetie in de historie van dit tijdbestek in deze zin ook ten volle bewaarheid is. Om niet te treden in een breedvoerige uitweiding van de menigvuldige voorbeelden, welke ons de historie van dit tijdbestek oplevert; daar is er één, zo merkwaardig boven andere, en voorgevallen in een tijd zó natuurlijk om dit tijdbestek te besluiten dat ik het waardig oordeel, daarvan enig bijzonder gewag te maken.

Er ontstond een nieuw soort ziekte in Duitsland in het jaar 1529, zegt een zeer verstandig historieschrijver. De mensen werden aangegrepen van een dodelijke zweetziekte, waaraan zij in 24 uur stierven. Óf, als zij 't vergif uitzweten, kwamen zij langzamerhand weer tot gezondheid maar voordat er enig middel voor kon gevonden worden, stierven er enige duizenden. Deze ziekte verspreidde zich in zeer korte tijd, ván de oceaan, over geheel Duitsland en woedde met een ongelooflijke snelheid, als een vuur, ver en nabij. Zij wordt gewoonlijk genoemd *de Engelse zweetziekte*. Want, in het eerste jaar van de regering van Hendrik VII van Engeland, 't welk was in het jaar 1486, overviel deze plaag dat land. Omdat er geen geneesmiddel voor zo'n nieuwe ziekte bekend was, sleepte ze een grote menigte volk weg.

In deze tijd was er ook een grote schaarsheid van koorn en wijn; zodat al de oordelen waarmee God in Zijn toorn gewoon is een ondankbaar volk te straffen, zoals het zwaard, de pest en hongersnood, op een en de zelfde tijd Duitsland overkwamen. Het blijkt wel dat dit een nieuwe ziekte was, onlangs bekend geworden, echter het was niet de eerste maal dat dit beloop van tijd, of deze eeuw daarmee gestraft werd. Er was ook een zweetziekte omtrent elf jaren tevoren in 't jaar 1517, van die kwaadaardigheid, dat zij de mensen doden in de tijd van drie uren. Veel mensen van aanzien werden er door weggesleept. Zij was zo dodelijk, ook onder het gewone volk, dat het in sommige steden de helft, in andere één derde gedeelte wegnam. Omtrent dertig jaren voor deze tijd, namelijk in het begin van de regering van Hendrik VII, regeerde in de stad en andere gedeelten van het koninkrijk een nieuwe ziekte, zegt Lord Bacon, welke men uit oorzaak van de toevallen, en wijze ervan, *de zweetziekte* noemde. Ze werd geloofd ontstaan te zijn uit een kwaadaardige gesteldheid in de vlucht; en er stierven ontelbare mensen aan; voordat de wijze van genezing en het noodzakelijk gedrag daaronder, bekend waren. Hier ziet men een nieuwe besmettelijke ziekte, tot driemaal weeromkomende in de tijd van omtrent dertig jaren. En de laatste maal niet bepaald aan een bijzonder landschap, maar zich verspreidende door de meeste gewesten van Europa.

Ik kan van dit gedeelte van de historie niet afscheiden zonder nog te melden hetgeen een Frans historieschrijver ons daarvan bericht in zijn eigen land; omdat 't mij dunkt dat het de natuurlijkheid en gepastheid van de profetische beschrijving ongewoon opheldert.

Van het einde van het jaar 1528 tot het begin van het jaar 1534, zegt de historieschrijver Mereray, was de hemel zó vertoornd op Frankrijk, dat er een gehele wanorde was in de jaargetijden, of liever, dat het al niet anders dan zomers was. In vijf jaren geen twee dagen vorst aan elkander. Deze ongematigde hitte ontzenuwde de natuur, als ik het zo mag uitdrukken, en maakte deze onvermogen. Ze bracht niets tot rijpheid, de bomen bloeiden onmiddellijk na de vrucht, het koorn groeide niet in de grond, bij gebrek van water; het gewormte was zo menigvuldig, dat het de lange spruiten op at; de oogst gaf niet zoveel als genoeg was voor zaad voor het toekomende jaar. Deze schaarsheid veroorzaakte een algemene hongersnood, waarna zich een ziekte openbaarde *Trousse geland* genoemd, en toen een hevige pest; door welke drie plagen meer dan een derde gedeelte van de mensen werd weggeslept. Dus werd in een letterlijke zowel als in figuurlijke zin, macht gegeven aan de zon, om de mensen te verhitten in dit verloop van tijd.

Wat geringe uitwerkingen deze oordelen van God gehad hebben op de wereld, tot haar verbetering om de vijandelijkheid tegen de waarheid of wreedheid tegen de getrouwe belijders daarvan, af te leggen kan men zien uit het verfoeilijk gedrag van het Concilie van Constance, 't welk, met onloochenbare schending van openbare trouw, Johannes Huss en Hieronymus van Praag verbrandde; en die schandelijke leer openbaar bevestigde, *dat men de ketters geen woord behoeve te houden*. Wij zullen daarvan meer voorbeelden vinden in de volgende tijdstippen van de profetie en de historie.

En de vijfde engel goot zijn fiool uit op den troon van het beest.

BU. Men moet hier opmerken de trapswijze naderingen welke de almachtige God maakte met Zijn plagen en oordelen tegen het Antichristische beest. Hij begon eerst verder af; en kwam daar op nader en nader tot hem. De eerste werd uitgestort op de aarde, de tweede op de zee; de derde op de rivieren, de vierde op de zon, en de vijfde op de troon van het beest; dat is, waarschijnlijk de zetel van zijn gebied, die voornaamste plaats daar hij zich in de hoogste majesteit en luister vertoonde.

GI. Het beest is hetzelfde met dat van kap. 13:1. De zetel, of troon van het beest is Rome, 't welk, toen het keizerrijk heidens was, de troon was van de satan, of de draak; kap. 2:13. En wanneer het beest of de Antichrist was opgekomen gaf de draak zijn troon, zowel als zijn gezag aan hetzelfde, kap. 13:2. En het is die stad, welke zo dikwijls in dit boek genoemd wordt *de grote stad*, en klaarblijkelijk aangewezen wordt door haar zeven bergen, waarop de stad Rome gelegen was, kap. 17: 9. Het uitstorten van de fiool hierop, geeft te kennen de verwoesting daarvan, wanneer zij verbrand en woest zal worden, een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en hatelijk gevogelte; kap. 13.

WE. Gelijk de heer Mede, door deze troon van het. Beest verstaat Rome, verstaan er anderen - en mij dunkt met meer reden - Jeruzalem door, als zijnde de plaats, waarheen de Antichrist zich zal begeven nadat hij Rome zal verwoest hebben; en daar hij op een godslasterlijke wijze zal zitten in de tempel, - welke dan gebouwd zal worden - zich vertonend als God; en de twee getuigen zal doden, kap. 11:7, 8; en daar hij zijn vijfde slag ontvangen, tot verderf van zijn macht.

En zijn rijk is verduisterd geworden.

LO. De uitgebreidheid, de macht en het gezag van dit Antichristische rijk zou grotelijks verduisterd, en de invloed van deze regering zeer verminderd worden.

En zij kauwden hun tongen van pijn.

LI. Een blijk van de schrik hunner consciënties, is toornigheid en wanhoop. Deze aanbidders van het beest hadden anderen verleid door hun valse leringen; en omdat zij gezondigd hadden met hun tongen, maakt God nu hun tongen als tot zoveel schorpioenen; de werktuigen van hun pijniging.

DO. De heer Pyle verklaart dit van de verslagenheid de troon van Rome aangebracht, door de overbrenging daarvan naar Avignon, en de scheuring tussen de Pausen. Maar deze profetie schijnt te zien op een laatst tijdbestek De verklaring van te Lowman. is waarschijnlijker; die dit brengt tot de Protestantse Reformatie, en de bevestiging daarvan door de voornaamste Staten van Europa. Gedurende dit tijdverloop weigerden verscheiden volkeren de onderwerping aan de paus, en hebben zich daarvan vrij gehouden tot op deze dag; de en bij andere volkeren is zijn macht grotelijks gefnuikt en ingebonden. Dit was een grote kwelling voor de Pausen, en hun aanhangers maakten invallen; pleegden moorden en doodslagen, richtten bloedige oorlogen aan; gelijk de burgerlijke oorlogen in Frankrijk, de oorlogen in Duitsland omtrent de Reformatie, de oorlog tussen Spanje en de Verenigde Provinciën, de Spaanse inval in Engeland en het buspoederverraad; de moord van Parijs, enz. Hoewel alles onvermogend was om de bevestiging van de Hervormde godsdienst te voorkomen.

En dat zij zich niet bekeerden van hun werken, is klaarblijkelijk uit de voorbeeldeti van hun woede en wreedheid, reeds gemeld, en welke zij zouden pogen te hervatten, indien zij de macht hadden; en voornamelijk uit de besluiten van het Concilie van Trente, 't welk in plaats van vermindering of verzachting, de bedorvenheden van het pausdom vermeerderd en bevestigde, en alle leringen tot de Reformatie strekkende veroordeeld heeft.

11. En zij lasterden de God des hemels vanwege hun pijnen, en vanwege hun gezweren.

PY. Geen van deze rampen bracht de dweepers van het pausdom tot enig waar gevoel van de misdaden waarom zij leden. Bijgelovigheid en afgoderij waren steeds de overheersende beginsels waardoor Gods heilige toorn en de godsdienst van Christus ontheiligd werden.

GG. Zij spraken kwalijk van hem; omdat zij begrepen dat hun plagen van Hem vandaan kwamen; want zij meenden dat geen menselijke macht Rome kon verdaan hebben.

En zij bekeerden zich niet van hun werken.

PY. Men zag een bewijs van de onbekeerlijkheid van de Roomse kerk in het Concilie van Trente; waar niettegenstaande al de voorgemelde rampen en het licht welk reeds, door middel van de Reformatie verspreid was, de Pausgezinde geestelijkheid geen toestemming wilde geven om enige valse lering of artikelen van de afgodische dienst af te schaffen; maar zij bevestigden en versterkten ze allen. Ook werd in dit tijdsverloop de Inquisitie opgericht. De aanbidding van de hostie en de onthouding van de beker aan de gewone leden, werden vastgesteld door een Concilie, waarin het pausdom de ware gelijkenis naar het christendom schijnt afgeworpen te hebben.

LOWMAN

Deze fiool of beker wordt uitgestort *op de troon van het beest*, gelijk er in 't oorspronkelijke staat. In de stijl van de schrift heeft zijn troon, koninkrijk, regering, gezag; heerschappij en macht één betekenis. *Het koninkrijk van het huis van Saul over te brengen; en den stoel van David over Israël op te richten*, is het gezag en de macht van de regering van de een te nemen en aan de anderen te geven, 2 Sam. 3:10.

De troon te bevestigen, is de koninklijke macht en het gezag te bevestigen, gelijk God David belooft: *uw huis zal bestendig zijn, en uw koninkrijk tot in eeuwigheid; uw stoel zal vast zijn tot in eeuwigheid*, 2 Sam. 7:16. Een vergroting van de troon, betekent een aanwas van heerschappij en macht, gelijk wanneer Salomo gezeten was op de troon des koninkrijks, begroette het hof David, en wenste de nieuwe koning voorspoed, met deze woorden: God make de naam van Salomo beter dan uw naam, en make zijn troon groter dan uw troon, 1 Kon. 1: 46. De troon van het beest schijnt duidelijk te betekenen zijn gezag en macht, veeleer dan de stad of zetel van zijn verblijf. Want de profetische stijl gebruikt het woord troon, niet om te betekenen een zetel van een koninkrijk, maar deszelfs macht en gezag. En zo verklaart het deze profetie zelf; *deze engel goot zijn fiool uit op de troon van het beest; en zijn koninkrijk is verduisterd geworden*. Duisternis is een zinnebeeld van verdrukking; een koninkrijk vol duisternis zal dan natuurlijk beteken, een grote vermindering van macht en verval van gezag. Zodat de bijzondere straf van het beest, in dit tijdverloop, dat dit koninkrijk verduisterd zal worden, eigenlijk betekent de grote en welgeslaagde tegenstand tegen de pauselijke macht en gezag, welke het zelf zeer zal verzwakken en krenken; en de ondersteuners daarvan zoveel moeite zal maken, dat ze hen in drift zal vervoeren en maken, dat zij op hun eigen tongen bijten, als 't ware uit toornigheid en verdriet.

Lowman. Historie van de vijfde fiool

Laat ons dan bezien hoe deze profetische beschrijving beantwoord, 't zij door de uitkomsten van de Voorzienigheid in de tijden welke met het tijdperk van deze profetie invallen. De laatste fiool heeft ons **over het jaar 1500** gebracht. We zullen gemakkelijk bevinden dat de aanmerkelijkste gebeurtenissen van de historie, welke in orde van tijd naast volgen, die waren welke de weg bereiden voor de Reformatie der protestanten en eindelijk voor de vereniging van de aanzienlijke koninkrijken en Staten van Europa.

De macht en het gezag van de Pausen werd met goed gevolg aangevallen. Gehele volkeren werden afgetrokken van het koninkrijk van het beest. Een zeer groot gedeelte van degenen die deszelfs gezag lang onderworpen waren geweest, wraakten het en zijn er vrij van tot op deze dag. Zelfs die volken die steeds onder de gehoorzaamheid van de paus zijn gebleven, hebben zijn macht grotelijks verkort en beteugeld. Zij hebben geleerd zich aan te kanten tegen zijn buitensporige aanmatigheden, en de heerszucht en oogmerken een onbepaald gezag in het tijdelijke en geestelijke, waarnaar de Pausen dikwijls gestaan hebben. En naar gissing een goed uitzicht op hadden, onuitvoerbaar gemaakt. De toevorzicht en de wijze en goede Voorzienigheid liet niet toe dat het koninkrijk van het beest tot zo'n gezag zou komen door de wrede werken die het tevoren verkregen had de waarheid en christelijke vrijheid ten enenmale te onderdrukken. Het bloed der martelaren, in plaats van hun zaak te vernietigen, bevorderde het hetzelfde. Velen mishagden zo'n wrede handeling met vrome mensen; ontfermden zich over hun lijden; en begonnen gunstiger gedachten van hen te krijgen. De dwalingen van het Pausdom werden steeds meer zichtbaar voor de wereld. Het schandelijk gebruik wat Paus Leo X maakte van de aflaten om er geld voor te maken, bewoog Maarten Luther om er tegen te preken. Dit raakte zozeer de macht van de Paus dat hij besloot zulke redenen te stuiten. Hij veroordeelde plechtig de leer van Luther en drong keizer Karel V om zijn Bul ten uitvoer te stellen. Luther ging niet alleen verder onder de bescherming van de keurvorst van Saxen zijn leer te verdedigen, maar verklaarde zich openlijk tegen andere dwalingen van de Roomse kerk; waarin hij gevolgd werd door veel prinses en steden van het Keizerrijk. De leer der Reformatie verspreidde zich zo sterk en werd op zo veel plaatsen voortgezet, dat

het noodzakelijk werd een algemeen Concilie te beroepen, als het enig en krachtig middel om een eind aan die geschillen te maken. Zo'n Concilie werd bestemd bijeen te komen te Trente, in het jaar 1542. 't Welk na veel tussenpozingen op 't laatst eindigde in het jaar 1563.

Dit Concilie werd zo listig bestuurd door de pausen en eindigde zozeer tot hun begunstiging, bevestigde zo volkomen hun bedorvenheden en veroordeelde alle leringen welke tot hervorming strekten. In plaats van een krachtdadig middel te beramen tot vrede, verbitterde ze de mensen. Door de besluiten van het Concilie van Trente werd alle hoop van vereniging of overeenkomst ten enenmale afgesneden. De koninkrijken van Engeland, Schotland en Ierland, de Noordse koninkrijken van Zweden; Denemarken en vele Staten van het rijk, de Kantons van Zwitserland, grote menigten in Frankrijk, Hongarije en Bohemen, kleefden de Reformatie aan, scheidten zich af van de roomse gemeenschap en het gezag van de Paus.

De Pausen, gewoon bij de geestelijke ook de wapenen te voegen, bewogen het Huis van Oostenrijk en verscheiden vorsten door alle mogelijke middels, de Noordse ketterij, zoals ze de Reformatie noemden, te onderdrukken. Ze lieten geen middel onbepoofd. Zodat de oorlogen, 't moorden en doodslagen de voornaamste stukken zijn van de historie van deze tijden. Meer dan honderd jaren lang. Wij hoeven slechts te melden de menigvuldige bloedige oorlogen in Duitsland waarin Karel V de vrijheden van het rijk poogde te vernietigen met de Reformatie van de Protestanten; de menigvuldige burgeroorlogen in Frankrijk; de langdurige oorlogen tussen Spanje en de Verenigde Provinciën, de Spaanse invallen in ons eigen Koninkrijk, de moord van Parijs, het buspoeder verraad in Engeland, de menigvuldige aanslagen op het leven van Koningin Elisabeth; de werkelijke moord van Hendrik III; en Hendrik IV koningen van Frankrijk en van de prins van Oranje, de grondlegger van het Nederlands Gemenebest. Welke zaken uitvoerig verhaald worden bij alle historieschrijvers; en als de merkwaardige gebeurtenissen van deze tijden geboekt staan.

Maar dezelfde historiën tonen ons, dat al deze gingen tot ondersteuning van het gezag van de paus vruchteloos waren. Verscheiden koninkrijken handhaafden de Reformatie tegen alle weerstand, en maakten door hun gezag van de soevereine burgerlijke macht, het aangematigd gezag der Pausen teniet en krachteloos; in veel landen waar de regering onder de gehoorzaamheid van de paus als het opperhoofd der kerk bleef, werd de openbare belijdenis en oefening van de protestantse godsdienst gedoogd en toegelaten. Eindelijk werden de voornaamste voorstanders van de zaak van de paus, na veel strubbelingen, gebracht tot bevestiging van de vrede en vrijheid der Protestantse staten. De traktaten van West-Falen in 't jaar 1648, worden met recht, genoemd *de grondslag van de vrijheid van godsdienst in het keizerrijk*. Het traktaat van Osnabrug, tussen de keizer en Zweden, en het traktaat van Munster, tussen de keizer en Frankrijk, bevestigden de Protestantse Staten in hun godsdienst, stelden hen op de plechtigste en krachtigste wijze vast in hun bezittingen. En hetgeen aanmerkenswaardig is, niettegentaande de openbare en heftige tegenbetuigingen van de paus daartegen, paus Innocentius X, had zich met alle kracht gekant tegen de voortgang van deze traktaten; en zij ware zodra niet besloten en bekrachtigd, of hij protesteerde heftig daartegen, als ten hoogste nadelig voor de katholieke godsdienst en de Heilige Stoel. Hij verklaarde dezelve nietig en van geen waarde, en bevrijdde alle mensen van de verbintenis om zich daaraan te houden, ofschoon zij de onderhouding daarvan bezworen mochten hebben.

De grote tegenkanting tegen deze traktaten, door de paus gedaan, terwijl men daarmee bezig was, gaf de contracterende mogendheden reden, om zo'n protest in te geven bij

het stuiten daarvan. En die werd in het traktaat zelf ingelast, dat namelijk die artikelen zouden nagekomen worden, niettegenstaande enige verklaring daar tegen mocht gemaakt zijn, of worden. Het is bekend, dat deze verbintenissen van Munster en Osnabrug, sedert altoos een wezenlijk deel uitgemaakt hebben van de gesteldheid van het rijk, zij Zijn in 't algemeen tot de grondslag gelegd van alle volgende traktaten, en zijn menigmaal door dezelve bevestigd.

Zó gaf de Reformatie het gezag der Pausen een grote slag; veel volkeren onttrokken zich van zijn gehoorzaamheid, en die hem bleven erkennen voor het hoofd der kerk toonden ongelijk minder achting voor zijn gezag dan tevoren, en bleken bij sommige gewichtige gelegenheden, zich daartegen te stellen, en hetzelfde verachtelijk te behandelen. Gelijk dit een meer merkwaardige uitkomst. der Voorzienigheid is in zichzelf, beantwoordt het ook, op alle wijze de profetische beschrijving van dit tijdperk, dlat de vijfde engel zijn fiool uitstortte op de troon van het beest, en zijn koninkrijk verduisterd werd.

12. En de zesde engel goot zijn fiool uit op de grote rivier Eufraat, en zijn water is uitgedroogd.

BU/LO. De opdroging van de rivier de Eufraat is een klaarblijkelijke zinspeling op de wijze van verwoesting van het oude Babel. De rivier de Eufraat liep door het oude Babel, en was een beter borstwering voor hetzelfde, dan de vermaarde muren welke om hun dikte en hoogte voor een wonder van de wereld gehouden werden. Cyrus, wanneer hij Babel innam sneed veel dijken door, en liet de rivier uitlopen, en zo trokken hij en zijn soldaten daar door in de stad, en nam ze in. Gelijk nu de uitdroging van de Eufraat een onmiddellijke voorloper was van de verwoesting van Babel, zo zal ook op gelijke wijze de uitdroging van de grote rivier de Eufraat - wat ze dan ook betekent - de onmiddellijke voorloper zijn van de verwoesting van het Antichristische Babel, wanneer het ook zijn mag.

PY. Men ziet dezelfde engel vertoond in de gelijkkluidende plaatsen. Jes. 11: 15, 16; Zach. 10:11. *De Heere zal de rivier slaan in de zeven stromen, en zal maken dat men met schoenen daar door zal gaan; en daar zal een gebaande weg zijn voor het overblijfsel Zijns volks. Hij zal de golven in de zee slaan, en al de diepte der rivier zullen verdrogen.*

Opdat bereid zoude worden de weg der koningen, die van de opgang der zon, [of van het oosten] (komen zullen). [komen zullen, staat niet in de Griekse tekst]

WE./PO. Door de bereiding van de weg der koningen van het oosten, kan verstaan worden de bekering der Joden ten tijde van deze fiool. En de verdroging van de wateren van de Eufraat, kan niet alleen letterlijk maar ook geestelijkerwijze betekenen de opruiming van zodanige beletsels als daar toe in de weg gelegen hadden, door middel van enige volkeren of koninkrijken, welke dan aan de Eufraat zouden grenzen.

- Eerst, indien men de bekering der Joden niet brengt onder deze fiool, er geen plaats voor hun bekering overschiet, nademaal de zevende fiool de verwoesting te kennen geeft en aanbrengt van al de vijanden van Christus.
- Ten andere, omdat de aanmerkelijke plaats, Jes. 11: 15, 16, deze verklaring begunstigt welke tekst deze vertaling kan lijden; *gelijk de Heere ten uiterste verwoest heeft de tong der zee van Egypte, zo zal hij Zijn hand opheffen over de rivier - namelijk de Eufraat; gelijk de Targum - door de macht van zijn Geest, en hij zal dezelve slaan in zeven stromen, dat men er droogvoets zal kunnen*

doorgaan. En daar zal een gebaande weg zijn voor het overblijfsel van Mijn volk, 't welk overgelaten zal zijn van Assyrië. (Waaruit blijkt, dat door de rivier hier de Eufraat moet verstaan worden) gelijk het geschiedde met Israël, ten dage toen het uit Egyptenland optoog.

DO. Het schijnt mij toe dat dit te kennen. geeft de inval in het pauselijk koninkrijk uit het oosten. Maar omdat ik geloof dat dit gezicht voor alsnog niet vervuld te wezen, beken ik vrij; hetzelfde met veel nevelen van duisterheid overdekt te zijn; welke ik niet in staat ben door te zien De heer Pyle verklaart het van de aanwinning der oosterse Christenen, door de aangroeiende macht van het Ottomaanse huis, en de verachting van het Pausdom op sommige plaatsen van het westen. Maar dit gedeelte van de profetie schijnt te slaan op een gebeurtenis van veel later tijd, en gelijk de overige, te betekenen zeker oordeel over het pauselijk koninkrijk, 't welk gebeuren zou; waarschijnlijk tussen het jaar 1700 en 1900.

LOWMAN

Het Antichristisch koninkrijk van het beest wordt aldoor beschreven met uitdrukkingen uit de oude profeten. Het heeft daarom, in de profetische stijl, zijn scheidpaal, welke de Eufraat genoemd wordt, met zinspeling op die rivier, zo gedenkwaardig in de historie van het Assyrische en Babylonische rijk, en zo dikwijls in de schrift vertoond

als de grensscheiding van het heilige Land. Grote rivieren, hoedanig de Eufraat was waren gewoonlijk grensscheidingen en voormuren. Zodat *een rivier uit te drogen*, of de wateren daarvan, zodat de koningen, van de andere zijde daar door konden trekken, is een zeer eigenaardig figuur om uit te drukken de inval in het koninkrijk door een ander en dat de gewone grensscheiding of voormuur niet genoegzaam is om een inval te voorkomen, of de volkeren van weerszijden binnen hun grenzen te houden. *De koningen van het oosten* waren, naar de stijl van de schrift, zodanige die regeerden ten oosten van Judéa, of aan de oostzijde van de rivier de Eufraat. Deze ware in orde: Assyrische, Babylonische, en Perzische, die aan de rivier de Eufraat over moesten, wanneer ze in Juda wilden invallen. Zodat de uitdrukking *van het opdrogen van het water der rivier opdat de weg der koningen van het oosten zou bereid worden*, eigenlijk betekent zodanige koninkrijken of keizerrijken, als aan het koninkrijk van het beest zouden grenzen, voornamelijk naar het oosten, of oostwaarts van de grenzen en voormuur van zijn heerschappijen.

De Turken zijn oorspronkelijk een oosters rijk, hun heerschappijen zijn aan de oostelijke grenzen van de landen van de paus, voornamelijk als Napels en Sicilië gerekend worden als de erfgronden van de Romeinse zee. Zij kunnen derhalve, beoogd zijn door de koningen van het oosten; en de rivier de Eufraat kan betekenen de Adriatische zee, of golf van Venetië welke de oostelijke grensscheiding is van de heerschappijen van de paus, zelfs van het Exarchaat van Ravenna, welk alleen eigenlijk is het erfdeel van St. Peter, naar de stijl van 't Roomse hof.

Dewijl deze zesde fiool of beker beantwoordt moet worden door zekere historische uitkomst, na de voorgaande verzwakking der pauselijke macht door de Protestantse Reformatie, is het waarschijnlijk dat deze profetie voor alsnog niet vervuld is. Ik zal mij, daarom niet bekommeren om er enige bijzondere historie op toe te passen, maar een volkomener verklaring daarvan overlaten voor de toekomstige tijden; en alleen deze algemene aanmerkingen daarover maken.

- Eerst, dat ze schijnt te bedoelen enig verder oordeel over het koninkrijk van de paus, en waarschijnlijkst door zekere inval in zijn heerschappijen. Voor zoveel dezelve bestaat in de uitgieting van een fiool of beker vol van Gods toorn, moet ze, denke ik, verstaan worden van zekere straffen, welke het koninkrijk van het beest zal aangedaan worden; gelijk al de voorgaande fiolen. En omdat ze een weg bereid voor de koningen van het oosten, zal ze waarschijnlijk te kennen geven zekere straffen, welke uitgewerkt zouden worden door een inval in enig gebied of koninkrijk van deszelfs oostelijke grensscheiding.
- Ten andere, dit oordeel zal waarschijnlijk betekenen enig inval der Turken die nu de oostelijke burenen zijn van Italië, en 't een of ander tijd gelegenheid zullen vinden, gelijk zij daarop uit zijn, om in te trekken in een land hun zo nabij en aantrekkelijk; of zodanig ander volk, de oostelijke nabuur van Italië mocht worden, ja het keizerrijk zelf, zou het Romeins gebied, altemet niet ontzien, om zijn eigen voorgeving en eisen op de andere koninkrijken en Staten van dat schone land te beter te ondersteunen. Doch ik stel dit alleen maar voor als een waarschijnlijke gissing.
- Evenwel kan ik niet nalaten aan te merken, dat het mij voorkomt dat de orde en het vervolg van deze profetie niet kan toelaten de verklaring van sommige schrijvers, die dit verstaan van de overmeestering, van het oosterse keizerrijk, door de inneming van Constantinopel. Dit zou de tijdbestekken grotelijks verwarren, en de orde van de profetieën geheel en al omkeren.
- Dit tijdperk moet naar opvolging der fiolen naar mijn gedachten vallen op enige tijd tussen de jaren 1700 en 1900. Daarenboven, de overmeestering van het oosters keizerrijk kan volgens mijn begrip, niet beantwoorden geen bijzonder oordeel over de macht en het koninkrijk van de paus, 't welk het duidelijk en rechtstreeks oogmerk van de profetie zelf schijnt te wezen; zodat men, zonder te zeggen wat het eigenlijk zal zijn, met waarschijnlijkheid mag gissen, dat het een toekomstend oordeel zal zijn, over de pauselijke macht, door een aanstaande inval in de oosterse heerschappijen van de paus.
- Doch het zal wel voegen de lezer te verwittigen, dat enige geleerden hier verstaan een oneigenlijke Eufraat, zekere beletsels, welken de vorsten van Europa verhinderden van rechtstreeks het kerkelijk gebied aan te tasten, voornamelijk in deszelfs kerkelijk begrip; dat deze Eufraat zou opgedroogd of deze beletsels weggenomen worden, wanneer de schrik, ontstaande uit de verklaringen, bevelen en veroordelingen van Rome, zou afgeschud zijn, en de naburige volken en staten de Pausen zélf aantasten; indien zij hun onderdanen tot weerspannigheid mochten aanstoken, of hen in hun regering ontrusten; of zelfs zo zij zouden weigeren, wat hun machtige naburen van hen eisen en vorderden. Waarvan wij enige uitmuntende voorbeelden hebben in de voornaamste Katholieke mogendheden, Spanje en Portugal niet uitgezonderd.

13. *En ik zag uit de mond van den draak; en uit den mond van het beest, en uit den mond van den valschen profet, drie onreine geesten gaan den vorsen gelijk.*

PY. Geesten van duivelen of *Daemons*. Dat is te zeggen, personen of leraars die ingevingen en geestelijke gaven voorwenden, lerende de leringen der geesten, *Daemons* en heiligen, enz, in dezelfde zin, zoals Johannes zegt. *Geloof niet een iegelijke geest*, dat is, een iegelijk die zich beroemt een geestelijk leraar te zijn, *want veel valse profeten of geesten zijn uitgegaan in de wereld*. Gelijk Achab's leugengeest, 1 Kon. 22.

Drie niet om het nette getal daarvan te bepalen, maar de zelfde soort en hoedanigheid te kennen gevende, dat al zodanige geesten van dezelfde oorsprong komen; gelijk de geleerde Vitranga wel aanmerkt.

Vorsen zijn bij oude schrijvers, zinnebeelden van onreinheid, ijdele eerzucht, bedrog, vleierij en onbeschaamdheid, gelijk Plinius, Philo en meer anderen aanmerken.

Lowman. Dit is de eerste maal, dat *de valse profeet* gemeld wordt. Het is aanmerkelijk, dat hij altijd gemeld wordt nevens de duivel en het beest; als een van de drie voornaamste vijanden van de zuivere godsdienst; daar wordt van hem gesproken, als uit voorgaande beschrijving reeds bekend. Hij wordt vertoond als een die wonderen werkt in de tegenwoordigheid van het beest, kap. 19: 20, hierin de beschrijving van de vijanden van de ware godsdienst. Kap. 13 hebben we uitdrukkelijke melding van drie hoofden, de duivel, het eerste beest; welk uit de aarde opkwam, en het tweede beest, welk opkwam uit de zee. Dit tweede beest zou grote wonderen doen; om te maken dat degenen, die op de aarde woonden het eerste beest zouden aanbidden. Dit komt zowel overeen met het karakter van de valse profeet hier, dat wij het, denke ik, mogen aanmerken als een ander benaming van het tweede beest. Aangaande de betekenis daarvan, zie de aantekening over kap. 13:12.

WA. Dit karakter past wonderlijk wel op de Jezuïeten, het ergste geslacht van het pauselijk monnikendom, die veel kwaad doen in de hoven der koningen over de gehele wereld; en hen aanhitsen tot oorlogen, voornamelijk, tot een geestelijke oorlog. Zij begonnen op te komen in de tijd van de zesde bazuin. De Turken kwamen van over de Eufraat omtrent het jaar 1300, namen Constantinopel in, in 't jaar 1453. De Jezuïeten werden bevestigd door de paus of, *kwamen uit zijn mond* in het jaar 1540. Maar er wordt niets van hen gezegd onder de bazuinen, ten ware deze fiolen een herhaalde beschrijving waren van de bazuinen. Die van gevoelen zijn, dat de zesde fiool nog aanslaande is, moeten denken, dat er nog een ander kroost van vorsen zal zijn, erger dan de tegenwoordige.

WE. En de bekering der Joden zal zo'n slag wezen voor de arme wankelende staat van de Antichrist - nog overgebleven - en voor het hele rijk van de draak of duivel in deze wereld, dat de duivel nu zijn uiterste list en kracht zal te werk stellen, om de heerschappij welke hij tot nog toe op de wereld gehad heeft, te onderschragen.

14. *Want het zijn geesten der duivelen.*

GI. Ze zijn uit hun vader de duivel, worden door hem gedreven, en staan onder zijn invloed.

En doen tekenen.

BU/GI. Dat is, zodanige wonderlijke dingen, als de satan soms kan uitwerken, of ten minste, de zinnen van het volk begoochelen, en hen doen geloven, dat ze waarlijk door hem voortgebracht en uitgewerkt worden. Hieruit blijkt duidelijk wie hier bedoeld worden, namelijk de navolgers van de Antichrist die, gelijk ze duivelse leringen verspreiden, deze ook door tekenen en leugenachtige wonderen zoeken te bevestigen.

Welke uitgaan tot de koningen der aarde en der gehele wereld.

Die overal rondtrekken; om de pausgezinde koningen te bewegen, om de zaak van de paus te ondersteunen.

Om die te vergaderen tot den krijg van den grote dag van den almachtigen God.

GI. Die dag van wraak over al het overblijfsel van de vijanden van zijn kerk. Waarin God Zijn alvermogende kracht zal betonen in het vernielen der pausgezinde vorsten, kap. 19:17.

LOWMAN. De drie onreine vorsen waren een vertoning van personen die de kwade eigenschappen hebben van demonen, of duivelen; geheel en al vervuld van hun kwade geneigdheid en gehouden om zich aan te kanten tegen de waarheid en ktacht van de godsdienst door alle bedrieglijke listen van dwaling en valse redenkaveling; door zwakke en lichtgelovigen te verleiden door voorwending van wonderen en tekenen. Deze waren onledig met al hun snode streken en goddeloze staatkunde; de vorsen en groten van de wereld op te wekken, om zich te vaster te verenigen tegen de waarheid en gerechtigheid, de zaak van God en Godsdienst, en nieuwe pogingen te doen om de dwaling en bedorvenheid te bevestigen,

15. *Zie, Ik kom als een dief, enz.*

GG. Dit vers moet in een tussenrede ingestoten worden. Omdat het volgende niet met dit, maar met het voorgaande samenhangt.

BU. Deze troostrijke woorden schijnen van Christus hier ingevoegd te wezen om de getrouwe dienaars van God te ondersteunen tegen deze grote voorbereidsels van de vijand, in de dag des strijds. *Ziet, Ik kom;* zegt Christus, *als een dief;* heimelijk, schielijk en onverwacht, om deze vijanden te verdoen wanneer zij Mij minst verwachten.

Zalig is hij die waakt,

WE. tegen de komst van die dag; tegen de verzoeking, waaraan hij dan zal blootgesteld worden.

En zijn klederen bewaart, opdat bij niet naakt wandele, en men zijn schaamte niet zie.

WE Als een de Christus heeft aangedaan; opdat wanneer Ik kom, hij niet bevonden worde als een die Christus weer uitgetrokken heeft; opdat hij niet gestraft worde als een die zijn christendom verloochend heeft gedurende de grote beproeving van de Christenen, wanneer de Antichrist deze zijn laatste pogingen zal tewerk stellen.

GI. Er is een zinspeling op het verbranden der klederen van de priesters die in slaap gevonden werden op hun wacht in de tempel. Men vindt daarvan het volgende bericht. De man van de berg des huizes - d. i. de opzichter van de tempel - gaat overal rond - alle nachten - met brandende toortsen voor zich en overal waar hij de persoon vindt staan op zijn voeten, zegt die man: vrede zij u! Maar als hij hem lopende vindt, slaat hij hem met zijn staf; en hij heeft macht om zijn klederen te verbranden. Dan zeggen ze in Jeruzalem: wat stem is dat in 't voorhof? En er wordt geantwoord: de stem van een Leviet die geslagen wordt en wiens klederen verbrand worden. Omdat hij geslapen heeft op de tijd van zijn wacht. R. Eliëzer ben Jakob zegt: 'zij vonden mijn moeders broeder eens slapende, en zij verbrandden zijn klederen'. Men bedenke nu met welk een schaamte zo'n arme Leviet zo behandeld, de volgende morgen moest verschijnen onder zijn broederen.

Lowman. Wanneer dat dit voorzegd was, dat deze kwade werkmeesters met grote list en behendigheid zou arbeiden tot ondersteuning van hun kwade zaak; voegt er de Geest der wijsheid een nuttige waarschuwing op: opdat de getrouwe dienaars van God, grote zorg zouden dragen om zich te behoeden van verleid te worden. Zij hadden te denken aan de waarschuwing van Christus hun Heere, dat zijn komst met verrassing zou geschieden, gelijk een dief onverhoeds komt in de nacht. Laat dan allen die getrouw volharden willen, waken over zichzelf om hun zuiverheid en oprechtheid te

bewaren opdat, wanneer Christus zal komen, zij niet aan schaamte en oneer blootgesteld worden, zonder enig, bedeksel voor hun zonde en dwaasheid.

16. En *zij hebben hen vergaderd*; of *Hij heeft hen vergaderd*.

GI. Of liever: *zij hebben ze vergaderd*; gelijk de Syrische vertaling overzet; want, alhoewel het werkwoord in het enkelvoudig getal het naamwoord, 't welk voorgaat, vers 14, is meervoudig; en dezelfde geesten die daar gezegd worden uit te gaan om de koningen bijeen te vergaderen; hebben hen ook vergaderd. Of, de mening kan wezen, zij zijn vergaderd geworden, gelijk Lukas 12:20.

Hij heeft hen vergaderd.

Dit schijnt een aanmerkelijke omstandigheid; ze waren het heirleger van de draak, maar ondertussen God vergadert hen. Zulke aanwijzingen van ter zijde van de tussenkomende Voorzienigheid zijn ongemeen leerzaam, en zij zijn, hier en daar, op verscheiden plaatsen van de schrift verspreid.

In de plaats welke in 't Hebreeuws genaamd wordt Armageddon.

LI. De waarschijnlijkste afleiding van het woord is, dat het samengesteld is van Hormah, betekenende verwoesting, en Gedon, een troep of leger. En gelijk de naam Hormah in de Schrift gegeven is aan meer dan een plaats, daar een grote overwinning door de Israëlieten, over hun vijanden was behaald; zo wordt de naam Armageddon, - want zo wordt het geschreven in het Alexandrijnse en verscheiden andere handschriften, zowel als die waarvan gebruik gemaakt is tot de gemene Latijnse en Arabische en Ethiopische vertaling; alsook door Arethas, die het woord Armageddon overeenkomstig met de vertaling van de Septuagint - hier zeer voegzaam gegeven aan de plaatse waar de Antichrist en zijn medehelpers, hun laatste krachten zullen. tonen; voor zoveel zij daar ten uiterste verdelgd en uitgeroeid zullen worden. Grotius begrijpt dit woord te zijn: Herma Geddon, dat is: *de berg van samenkomst*, met zinspeling op de wateren van Megiddo, Richt. 5:19. daar de Kanaäniten verslagen werden door Balak welk gevoelen ook van anderen wordt aangenomen.

PY. De heer Jurieu begrijpt het woord als samengesteld van de Syro-Chaldeeusche woorden, Harma en Geddon; betekenende afsnijding door een vloek of uitbanning En hij meent, dat de boze geesten de koningen der aarde bijeen vergaderden in een plaats genaamd Armageddon, dat is, naar Rome, de plaats der uitbanning.

LO. Mageddo of Megiddo was een plaats, tot Manasse behorende, waaruit zij de Kanaäniten niet konden verdrijven, Jozua 17: 11, 12. Zij was merkwaardig vanwege de nederlaag van Sisera en de Kanaäniten, wanneer de koningen van Kanaan streden bij de wateren van Megiddo, Recht. 5:19. Zij was bekend ter oorzaak van de nederlaag van Ahazia en Joram, door Jehu wanneer beide koningen van Juda en Israël verslagen wonden. 2 Kon. 9:27. Naderhand was zij vermaard door de dood van koning Josia, door Farao Necho, koning Egypte verslagen. 2 Kon. 23: 29. Zodat de rouwklage in het dal van Megiddo, als een spreekwoordelijke uitdrukking gebruikt wordt, door de profeet Zacharia voor een grote rouwklacht. Zach 11:11, 12. Wie ook de drie onreine geesten mogen zijn, of, gelijk de heer Daubuz wil, de monniken en andere geestelijken van de Roomse kerk, of ruimer, alle die met drift arbeiden tot ondersteuning van deze Antichristelijke troon en koninkrijk; schijnt er evenwel door betekend te worden zekere machtige verbintenis of samenzwering waardoor de voornaamste pausezinde mogendheden, met al hun krachten, in een oorlog ingewikkeld worden, waarin zij ten enenmale zullen overwonnen worden; en waarvan het einde zal zijn hun volkomen uitroeiing; gelijk volkomener schijnt uitgedrukt te worden in de beschrijving van de

zevende fiool of laatste beker. Zodat wij mogen gissen wat de vervulling van dit gedeelte der profetie bewaard wordt voor de tijden na aan 't einde van dit tijdbestek. En de volkomen verklaring daarvan moet, naar mijn oordeel, uitgesteld worden tot die tijden zelve.

17. *En de zevende engel goot zijn fiool uit in de lucht.*

WE. Als het gewest waar de duivel zelf, en zijn godloze engelen voornamelijk hun verblijf hebben En dus zal hierdoor te kennen gegeven de uiterste overwinning over de duivel en al zijn Antichristische en andere godloze aanhangers.

En er kwam een grote stem uit den hemel, van den troon, zeggende: het is geschied.

GI. Deze stem was van een groot persoon, de Koning der Koningen, en komende met grote kracht; zeggende: het is geschied. Het Griekse woord gigoné kan overgezet worden: *het is geweest*, of: het was. En de zin is: *maar nu is het niet meer*. De mening kan zijn, *Babel was maar is niet, het is nu gevallen; het beest en de valse profeet waren, maar zijn nu niet meer*. De satan wordt in de Schrift vertoond als de Overste dezer wereld. De voornaamste bestuurder en bewerker van alle kwaad in dezelve. Hij wordt genoemd: de overste der macht der lucht. Ef. 2: 2. Zodat de uitstoring van de fiool in de lucht een gepaste uitdrukking is, om aan te tonen de eigenlijke zetel en vastheid van de macht en gezag des satans; als de god van deze wereld; waardoor hij werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid. De satan wordt misschien genoemd de Overste van de macht der lucht. Om te kennen te geven dat zijn macht alleen is op deze wereld. Of, naar de stijl van de Schrift, over die dingen die onder de zon geschieden. Waar zoveel kinderen der ongehoorzaamheid zijn, waarop hij kan werken, om zijn boze voornemens ten dienste te staan. En deze vertoning schijnt te kennen te geven dat de satan wanneer de laatste fiool zal uitgestort worden gebonden en zijn macht zo beteugeld zal worden dat hij niet langer in staat zal zijn iets te vermogen tot bederving van de waarheid van de christelijke Godsdienst; of vervolging van de oprechte belijders ervan.

18. *En daar geschiedden stemmen en donderslagen en bliksemen.*

GG. Zie kap. 4:5; 8:5; 11:13; alsof hemel en aarde ontsteld waren en samenspannen om de Antichrist te verdelgen. Of, het kan betekenen, een verwoesting niet door menselijke hulp, maar van de hemel; gelijk het schijnt.

DO. De lucht, waarin de fiool was uitgegoten scheen in geweldige bewegingen, en daar volgden donderslagen en bliksemen, alsof de natuur stuiptrekking overkwamen.

En daar geschiedde een grote aardbeving, hoedanige niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, [namelijk] een zodanige aardbeving en zo groot.

LO. Om te verbeelden de zeer grote en verschrikkelijke beroeringen der wereld, wanneer God op zo'n merkwaardige wijze zou verschijnen, om de machten van de overste der lucht, met zijn bondelingen, de Antichristische machten op de aarde te verdelgen.

19. *En de grote stad is in drie delen gescheurd.*

GG. Rome, naderhand in dit vers genoemd: het grote Babylon. Geheel te onderste boven gekeerd, als een stad in drie delen gescheurd door een aardbeving.

En de steden der heidenen zijn gevallen.

LO. De verscheiden delen der Antichristische volkeren.

En de grote Babylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven de drinkbeker van de wijn des toorns Zijner gramschap.

BU. Niet dat God immer nagelaten had aan haar te gedenken, of hun goddeloosheid jegens hem vergeten had; maar gelijk goede werken gezegd worden *gedacht te worden*, wanneer ze beloofd worden; zo wordt ook de goddeloosheid gedacht, wanneer ze gestraft wordt.

GI. Babylon scheen veel honderden jaren van God vergeten te zijn, omdat Hij geen aanmerking op hun zonden gemaakt had door enig oordeel; maar nu wilde God haar zonden gedenken, kap. 18: 5 en verdiende straffen laten toekomen; *de drinkbeker van de wijn des toorns Zijner gramschap*, tot een vergelding voor de wijn harer hoererijs, waarmee zij de koningen en inwoners van de aarde gedrenkt had. *De toorn van God* wordt in het oude testament, soms verbeeld door een beker; *een beker des wijns der grimmigheid*, Ps. 65: 8; Jer. 25:15. En hier wordt de ongewone grootheid van Gods toorn uitgedrukt door de spreekwijzen welke hier voorkomen; om te kennen te geven de uitstorting van al Zijn gramschap, tot de uiterste verdelging van de Roomse Antichrist.

WE. Dat voor de verdelging van de Antichrist, bij uitstekendheid zo genoemd; Jeruzalem zou herbouwd worden, zodat het een grote stad zou worden, namelijk die grote stad, waarin de twee getuigen zouden gedood worden, gelijk onze Zaligmaker Zelf, is zeer waarschijnlijk uit kap. 11: 8, alsook uit de overlevering der vroege schrijveren. Waaruit dan ook waarschijnlijk is, dat Jeruzalem zal zijn de troon van het beest, en dat de plaats Armageddon, in dit hoofdstuk gemeld, zal zijn in het heilige land, en mogelijk. niet ver van Jeruzalem.

20. *En alle eiland is gevloeden, en de bergen zijn niet gevonden.*

Het was alsof een orkaan de eilanden en bergen vaneen scheurde, en ten uiterste verwoestte; zoals steden en vlekken in de dalen en op het land.

GG. Op alle plaatsen over de zee, gelijk Ps. 72: 10. Of, elk land of gewest, gelijk Jes. 41:11; Jer. 47: 4.

GI. Te kennen gevende, dat er in die dag des toorns, geen plaats zal zijn om naar toe te vluchten en veilig te wezen; want het geheel antichristendom, of, al wat zich tegen, het Christendom aankant, zal dan zo verdelgd worden dat het nimmer weer iets zal vermogen. Het is opmerklijk, dat dezelfde uitdrukking gebruikt worden, kap. 6:14 met opzicht op de grote verandering welke in het Roomse rijk zou voorvallen, daardoor dat de keizers Christenen werden, en bij gevolg het heidendom, terneder geworpen en het christendom tot de vastgestelde Godsdienst van het rijk verheven zou worden. En met opzicht daarop schijnt hier, daarvan wederom gebruik gemaakt te worden met betrekking tot die grote verandering, welke in de wereld zou geschieden, en voornamelijk in de Roomse wereld, doordat de koninkrijk der wereld zouden worden het koninkrijk van Christus, bij de uitstorting van deze fiool, waardoor de Antichrist ten enenmale zou verdelgd; en het Christendom, tot een veel hoger trap van macht en luister verheven zal worden, dan wanneer het de godsdienst werd van het Romeinse rijk. En met opzicht hierop is er ook een aanmerkelijk onderscheid tussen de uitdrukking welke hier gebruikt wordt, en die van kap. 6:14. Daar; namelijk, wordt alleen gezegd dat alle bergen en eilanden gewogen werden in hun plaatsen; als te kennen gevende, dat ofschoon de bergen en eilanden van afgoderij uit hun plaatsten bewogen werden, ze echter niet zo bewogen werden, *dat ze niet meer gevonden werden*, of dat die afgoderij, niet onder een andere gedaante wederom zou te voorschijn komen. Maar hier wordt nu gezegd, *dat alle eiland is gevloeden*; en dat de bergen niet meer zijn gevonden; te kennen gevende dat het antichristendom, of, al wat

zich tegen het Christendom aankantte, zo ten enenmale zou uitgeroeid worden, dat het nimmer enig vermogen zou wederkrijgen.

21. En een grote hagel; [elk] als een talent zwaar, viel neder uit de hemel op de mensen.

GI. Dit moet niet begrepen worden geschied te zijn ná de val der steden, en de *wegvlieding der eilanden en bergen*, maar ten zelfden tijd. Het schijnt alsof die mensen, die de slag van Armageddon ontkomen mochten zijn, van de hagelstenen uit de hemel getroffen zullen worden; gelijk de koningen der Amorieten en hun mannen. gedood werden door de hagelstenen, welke de Heere van de hemel op hen wierp, wanneer er meer van de hagelstenen gedood werden, dan door het zwaard, Jozua 10:11. De zinspeling schijnt te wezen op de plaag des hagels, Exod. 9: 23-26.

Als een talent [pond] zwaar.

GI. Zie Ezra 8: 26. Een talent woog zestig pond, een ongewoon gewicht van een enkele hagelsteen. Men heeft nooit zulke hagelstenen zien vallen; de grootste waarvan ik gelezen heb is, waarvan Kasper Wesserus de heer Broughton bericht te Zurich, welke ver uit het veld gebracht. zijnde bij de Consul, en. bijgevolg onderweg nog afgesmolten zijnde; evenwel nog één pond woog. Van deze hagelbui. mag gezegd worden, gelijk in het voorgaande vers van de aardbeving, dat er nimmer zodanig een op de aarde gezien waren. En daar werden door betekend de pijnlijke, zware, ondraaglijke oordelen van God.

GG. De oordelen van God worden soms door hagelbuien betekend, Jes. 30:30. En in 't bijzonder de oordelen over Gog en Magog, Ezech. 38:22 en 39.

En de mensen lasterden God vanwege de plaag des hagels, want deszelfs plaag was zeer groot.

Zij waren zo hardnekkig in hun afgoderij, dat zij daarin volhardden tegen al de oordelen van God. En daar zij zich hadden behoren te vernederen onder zijn machtige hand, openden zij hun mond in lastering tegen Hem.

LOWMAN

De vervulling van dit gedeelte der profetie is volgens de orde en het beloop, zó ver af, dat wij alleen gissen kunnen naar een historische uitkomst welke hetzelfde zullen beantwoorden; en die gissingen zullen waarschijnlijk nog zeer onzeker wezen. Maar voor zo veel deze profetieën geschikt zijn ten nutte van de kerk, door alle tijden; om het geduld en de trouw aan te moedigen door de hoop op Gods beloften, of bescherming en verlossing, kunnen wij er in 't algemeen deze nuttige en zekere waarheid uit leren, dat de overblijvende krachten van de Antichristische mogendheid tegen de waarheid en zuiverheid van het christelijk geloof en godsdienst, hoedanig zij zullen zijn, even zeker gestraft zullen worden in de tijden welke nog aanstaande zijn, als wij gezien hebben dat ze gestraft zijn in de tijden welke voorbij zijn. En verder moeten wij ons wel verzekerd houden, dat deze plaag welke staat te komen op het einde van het laatste tijdbestek, stel van omtrent het jaar 1900 tot omtrent 2016, de dwingende en vervolgende macht van het Antichristische Koninkrijk ten enenmale zal verdelgen, en plaats maken voor het volgende tijdbestek, de zuivere en gelukkige staat van de Christenkerk. Welke naar het beloop van deze profetieën, volgen zal op de ondergang van het geestelijk Babel. Wanneer de draak, welke is de duivel en satan, gebonden en opgesloten zal worden in de afgrond, kap. 20:2, 3.

Dit kan, derhalve aangemerkt worden als een woord der profetie wat vast is, dat deze Antichristische macht moet, en zeker zál vallen, op die tijd welke God daartoe bestemd heeft, ofschoon al de machten mochten samenvoegen, en al hun sterkte bijeen vergaderen om dezelve te beschermen. De laatste fiool zal zó zeker haar uitwerking hebben, als al de voorgaande reeds gehad hebben. Dit moet. het geloof en de lijdzaamheid van alle heiligen ondersteunen en aanmoedigen om standvastig en onbewegelijk, en altijd overvloedig zijn in het werk des Heeren; want de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, en de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht.

Openbaring 17

- 1 En een uit de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, kwam en sprak met mij, en zeide tot mij: Kom herwaarts, ik zal u tonen het oordeel der grote hoer, die daar zit op vele wateren.
- 2 Met welke de koningen der aarde gehoereerd hebben, en die de aarde bewonen zijn dronken geworden van den wijn harer hoererij.
- 3 En hij bracht mij weg in een woestijn, in den geest, en ik zag een vrouw, zittende op een scharlaken rood beest, dat vol was van namen der [gods]lastering, en had zeven hoofden en tien hoornen.
- 4 En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud, en kostelijk gesteente, en paarden, en had in hare hand een gouden drinkbeker, vol van gruwelen, en van onreinigheid harer hoererij.
- 5 En op haar voorhoofd was een naam geschreven, [namelijk] Verborgenschap; het grote Babylon, de moeder der hoererijen en der gruwelen der aarde.
- 6 En ik zag, dat de vrouw dronken was van het bloed der heiligen, en van het bloed der getuigen van Jezus. En ik verwonderde mij, als ik haar zag, met grote verwondering.
- 7 En de engel zeide tot mij: Waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen de verborgenheid der vrouw en van het beest, dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft en de tien hoornen.
- 8 Het beest, dat gij gezien hebt, was en is niet; en het zal opkomen uit den afgrond, en ten verderve gaan; en die op de aarde wonen, zullen verwonderd zijn (welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens van de grondlegging der wereld), ziende het beest, dat was en niet is, hoewel het is.
- 9 Hier is het verstand, dat wijsheid heeft. De zeven hoofden zijn zeven bergen, op welke de vrouw zit.
- 10 En het zijn [ook] zeven koningen; de vijf zijn gevallen, en de een is, en de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig [tijds] blijven.
- 11 En het beest, dat was en niet is, die is ook de achtste [koning], en is uit de zeven en gaat ten verderve.
- 12 En de tien hoornen, die gij gezien hebt, zijn tien koningen, die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen, maar als koningen macht ontvangen op een ure met het beest.
- 13 Dezen hebben enerlei mening, en zullen hun kracht en macht het beest overgeven.
- 14 Dezen zullen tegen het Lam krijgen, en het Lam zal hen overwinnen (want Het is een Heere der heren, en een Koning der koningen), en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen en gelovigen.
- 15 En hij zeide tot mij: De wateren, die gij gezien hebt, waar de hoer zit, zijn volken, en scharen, en natiën, en tongen.
- 16 En de tien hoornen, die gij gezien hebt op het beest, die zullen de hoer haten, en zullen haar woest maken, en naakt; en zij zullen haar vlees eten, en zullen haar met vuur verbranden.
- 17 Want God heeft [hun] in hun harten gegeven, dat zij Zijn mening doen, en dat zij enerlei mening doen, en dat zij hun koninkrijk het beest geven, totdat de woorden Gods voleindigd zullen zijn.
- 18 En de vrouw, die gij gezien hebt, is de grote stad, die het koninkrijk heeft

over de koningen der aarde.

Het voorgaande gezicht vertoonde de zeer verdrukte staat der kerk. De ware aanbidders van God waren weinig in getal, uit de gemeenschap verdreven, vluchtende in een woestijn en eenzame plaatsen, tot beveiliging voor vervolging, profeterende met zakken bekleed, in een staat van onderdrukking en geklag; dikwijls gedood om hun getuigenis der waarheid. Maar de tijd van deze bedrukten staat is bepaald tot 1260 jaren; of profetische dagen; ten einde van welke tijd deze verdrukkende en vervolgende macht zal verdelgd worden; de zuiverheid, waarheid en gerechtigheid, welke onderdrukt en vervolgd waren, zullen bloeien in een staat van grote veiligheid, vrede en gelukzaligheid.

Dit verloop van tijd der profetie is langer, dan een van de twee voorgaande. Om het oogmerk en de mening daarvan te klaarder te maken, wordt een van de engelen, die de fiolen van Gods toorn uitstortte aan Johannes gezonden als een bode om dit nader te verklaren. Een bede, engel, of uitlegger, was een bekend persoon in de oude toneelstukken. Hier wordt een engel gezonden, om ons dit gedeelte der profetie te verklaren. Wij mogen met recht de verklaring van deze engel aanmerken, als een ware sleutel ter eigenlijke verklaring van de bijzondere vertoningen, en voor zoveel een engel van de hemel dezelve verklaart, kunnen wij ons verzekerd houden, de ware mening daarvan te hebben. Zodat wij door de hulp van deze verklaring in de profetie, een goede uitleg hebben van enige gewichtiger doelen van het gezicht waardoor deze de verklaring van de overige meer waarschijnlijk en aannemelijk zal maken.

1 En een uit de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, kwam en sprak met mij, en zeide tot mij: Kom herwaarts, ik zal u tonen het oordeel der grote hoer, die daar zit op vele wateren.

GG. Het was voegzaam dat een van de uitvoerders van Gods toorn over Babel, Johannes berichtte wie zij waren. Kap 16:1.

LI. Die de zeven fiolen hadden, of zeven fiolen nog in hun handen hebbende. Want deze verklaring aangaande de verwoesting van Babel, werd aan Johannes getoond vóór het uitstorten van de fiolen.

WA. *En zeide tot mij*, enz. De verklaring van de engel zelf, vers 15, is: *de wateren, waar de hoer zit, zijn volkeren en scharen en natiën*. En vers 18, de vrouw, die gij gezien hebt, is de grote stad, welke in die tijd - de tijd van Johannes - het koninkrijk had over de koningen der aarde; 't welk elkeen weet dat het Rome is.

LI. Hierdoor wordt Rome bedoeld, te voren alleen kort gemeld, kap 14:8, maar nu breder beschreven in dit en het volgende kapittel.

GG. Zij was eertijds de trouwe bruid van Christus, maar nu een hoer geworden, Jes. 1:21. Zij wordt genoemd *een grote hoer*, om haar menigvuldige geestelijke hoererijen, Jes. 23: 15-17; Nah. 3:4. Of, het oordeel - gelijk Matth. 23:14 - van de grote hoer, volgens een Hebreeuwse manier van spreken, voor die grote doemwaardige hoer; zoals Matth. 24:15, de gruwel der verwoesting, voor: gruwelijke verwoesting. *Die daar zit op vele wateren*, gelegen aan de rivier de Tiber, gelijk oud Babel aan de Eufraat, Jer. 51:13; zie vers 15 hierna.

LOWMAN. Nadat ik in gezicht, gezien had de verdrukte staat van de kerk in deze laatste tijdkring, en de straf van haar vijanden, door veel slagen van de Goddelijke wraak, riep een van de engelen, die geschikt waren om de bekera van Gods toorn uit te

storten, mij tot zich, om dingen, nog meer in. 't bijzonder te verklaren enige dingen aangaande deze oordelen en de hoedanigheden van de personen, welke deze zouden aangedaan worden; en waaraan deze door een nauwkeurig opmerker zouden gekend worden, als een afgodische macht, heerschappij voerende over veel volkeren en natien.

2. Met welke de koningen der aarde gehoereerd hebben.

GI. Deze zijn de tien koningen, die van hetzelfde gevoelen, en dezelfde godsdienst zijnde, de pauselijke, namelijk hun macht sterkte en koninkrijk, aan het beest gaven, vers 12, om geestelijke hoererie met haar te bedrijven; dat is afgodendienst.

En die de aarde bewonen zijn dronken geworden van de wijn harer hoererie.

PO. Niet alleen de koningen der aarde, maar ook het gewone volk, was heet gemaakt door de wijn waarmee zij hen verlokt had, om afgoderij nevens haar te bedrijven. Door deze wijn scheen bedoeld te worden, achting, rijkdommen, en eeraambten, vermaak, de pracht van haar dienst, de aanzienlijkheid van de apostolische stoel; haar voorgewende oudheid en eenheid. In kort, al de schoonschijnende beweegreden en welke de Roomsgezinden gebruiken, om de mensen te verlokken tot de afgodische gemeenschap van hun kerk.

Lowman

Afgoderij wordt in de oude profetieën, dikwijls genoemd *hoererie en overspel*. De profeet Ezechiël verklaart het volk verontreinigd geworden te zijn in of naar de weg van hun vaderen, en gehoereerd te hebben achter hun verfoeisels, door hun kinderen door het vuur te doen doorgaan en verontreinigd te worden aan al hun drekgoden, Ezech. 20: 30, 31. De profeet Jesaja beschrijft op gelijke wijze, de verbreiding der afgoderij door Tyrus, welke overal wegens hun grote handel en koopmanschap verspreid was, met deze aanmerkelijke woorden: Zij zal hoererie bedrijven met alle koninkrijken der aarde, die op den aardbodem zijn; Jes. 23:17. Gelijk het de profetische stijl eigen is steden te verbeelden in gedaante van vrouwen, zo vertoont hij ook afgodische en bijgelovige, door openbaar oneerlijke vrouwen en hoeren. *Als gij al deze dingen doet, het werk van een heersende hoerachtige vrouw*, zegt de profeet Ezechiël tot Jeruzalem, Ezech. 16:30. Een bekwame uitdrukking om te wijzen het kwaad van afgoderij en bijgelovigheid, en hoe hatelijk dezelve zijn inde ogen van God. Dit was een eigenaardig kenmerk van deze Antichristelijke macht, welke zo menigte volkeren en natiën beheerste en bedierf.

PY. Zo bestendig houdt zich Johannes aan de profetische stijl en moet daardoor verklaard worden; en geeft ook wederom, van zijn zijde, groot licht aan de oude profeten, gelijk de ridder Izaak Newton zeer wel heeft aangemerkt, en een ieder opmerkend lezer zal bevinden. In dat uitmuntend klein zedelijk werkje, 'Het tafereel van Cebes' genoemd, is dezelfde figuur van dwaling en bedriegerij. Een welgemaakte of schone valse vrouw, met een beker in haar hand, die het mensdom verleidt; zij wordt genoemd: *bedrog of verleiding*.

17. En hij bracht mij weg in een woestijn, in den geest

LOWMAN. Wanneer de engel mij dus bericht had van het oogmerk van zijn zending, werd het toneel van het profetisch gezicht veranderd in een woestijn, en plaats van eenzaamheid, of afzondering.

en ik zag een vrouw zittende op een scharlaken rood beest, dat vol was van namen der godslastering, en had zeven hoofden en tien hoornen.

WA. Voor zoveel dit beest zeven hoofden had, geeft dit gezicht de afbeelding van deszelfs staat onder het zevende hoofd, anders genoemd het achtste, gelijk uitdrukkelijk gezegd wordt, vers 8, 11.

Wij hebben reeds gezien in de aantekeningen over kap. 13:1 dat het wanschapen wild schepsel, daar beschreven, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, met namen van godslastering, en waarin de gedaanten van een luipaard, een beer en een leeuw tezamen vermengd waren, betekende de laatste wijze van Roomse regering, nadat de wijze van regering ten tijde, van het gezicht, welke de keizerlijke was, zou geëindigd zijn. De tegenwoordige vertoning van de grote hoer, zittende op dit beest, geeft te kennen dat dezelfde Staat van Romeinse regering beoogd wordt; welke geen andere kan zijn, dan de afgodische vervolgende macht, ondersteund door het pauselijk gezag. Dit denk ik, wil de engel-uitlegger, met volkomen klaarheid aanwijzen, door de voornaamste delen van deze figuurlijke vertoning te verklaren. Het beest schijnt scharlakenkleurig genoemd te worden omdat er een scharlaken dek, of kostelijk kleed over gespreid was. Zou niet wel dit kostelijk paardendek met goud geborduurd, geweest kunnen zijn, - met hoofden en Hoornen daarin gewerkt - als zinnebeelden van macht en gezag, met hoogdravende zinspreuken, of eernamen, naar godslastering zwmende?

GI. Het beest is hetzelfde met dat kap. 13:1, gelijk de beschrijving aantoont en is geen ander, dan het Roomse gebied, pauselijk aangemerkt; de scharlaken kleur betekent de keizerlijk waardigheid, deszelfs macht en gezag, welke het ontving van de draak; en te gelijk van de wreedheid en tirannie; en de bloedstorting der heiligen van dit beest. De vrouw; op hetzelfde zittende, is de grote stad. Rome, als klaar is uit vers 18; of de Roomse Antichrist, de afvallige kerk van Rome, door een vrouw verbeeld, gelijk de ware kerk, kap. 12:1, maar in een geheel verschillende gedaante, en is dezelfde als het tweede beest, kap. 13:11 en de valse profeet. En gelijk de twee beesten een zelfde opzicht hebben, onder verschillende aanmerkingen, namelijk het Pausdom in deszelfs burgerlijk en kerkelijk vermogen; zo verbeeldt ook dit zeldzaam verschijnsel, van een vrouw zittende op zo'n beest, één en dezelfde zaak, gelijk het paard en zijn ruiters in de zegelen, ofschoon in verschillende betrekkingen. De vrouw betekent de Roomse kerk met de paus aan het hoofd daarvan, en het beest het Rooms pauselijk gebied, als burgerlijk aangemerkt, waardoor de voorgaande ondersteund, opgehouden en verhoogd is, gelijk ze is. Daarenboven, gelijk purper en scharlaken de kleuren zijn van de klederen, door de paus en de kardinalen gedragen, wordt de vrouw, in het volgende vers, gezegd bekleed, te zijn met purper en scharlaken, zowel als het beest waarop zij reedt.

Platina, zegt: dat paus Paulus de tweede, door een openbaar besluit, met de bedreiging van straf, beval, dat geen mens een scharlaken muts zou dragen, dan alleen de kardinalen; waaraan hij ook, in hetzelfde jaar van zijn pausschap, dezelfde kleur van dek ordonneerde, om op hun paarden en muilezels te leggen, wanneer zij reden; en behalve dat nog in zijn besluit had willen invoegen, dat de kardinaalshoeden van scharlaken zijde moesten wezen. Waarop Du Moulin deze aanmerking maakt: Paus Paulus de tweede was de eerste die scharlaken gaf aan de kardinalen, zowel voor zich, als voor hun muilezels, opdat deze profetie, welke in 't algemeen wel slaat op de Stoel

van Rome, ook in 't bijzonder zou behoren tot elk der pilaren van gemelde Stoel, welke gezet zou worden op een scharlaken gekleurd beest.

Vol van namen van Godslastering.

GG. Het matigde zich namen aan, welke God en Christus alleen toekomen, 2 Thess 2:4 en eigende zich de macht van God, of nog groter toe; gelijk de paus en zijn aanhangers te Rome doen, door de zonden te vergeven en van eden te ontslaan. Hun Godslasteringen zijn leesbaar, en kunnen met het oog gezien worden, als vlekken op een beest; en zij zijn er overal mee bevestigd.

4. En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken

LO. Purper en scharlaken waren de kleuren van keizerlijke kleding; het purper in tijden van vrede; en het scharlaken in tijden van oorlog. Het is bekend, dat deze de kleuren zijn welke de paus en de kardinalen dragen; zodat *tot het purper verheven te zijn*, of tot een scharlaken hoed, gebruikt wordt, voor kardinaal gemaakt te wezen.

PY. Hiermee wordt te kennen gegeven zo'n volkomen macht en gezag als de keizers voortijds hadden, en met al de vervolgende geneigdheid welke de ergste van dezelve immer had getoond.

En versierd met goud en kostelijk gesteente en paarlen.

PY. Alles, wat dienen kon om haar grootsheid te doen afsteken; betekenende, hoezeer deze bedorven kerk zou haken naar tijdelijke rijkdommen, zowel als geestelijke heerschappij.

En had in haar hand een gouden beker vol van gruwelen en van onreinheid harer hoererij.

GI. Een zinspeling op Jer. 51:7. *Babel was een gouden beker in de hand des Heeren, die de ganse aarde dronken maakte; de volken hebben van haar wijn gedronken; daarom zijn de volken dol geworden.* De ontstelde zinnen en het verstand van een dronken mens, de natuurlijke uitwerkingen van ongebondenheid, zijn een eigenaardig figuurlijke vertoning van een verward verstand en oordeel des mensen door dolmakend bedrog misleid tot afgoderij en grove bijgelovigheid.

PY. De gouden beker was gevuld met zodanig een aangename drank, als openbare hoeren haar minnaars geven om hun ondeugende begeerlijkheden te ontsteken. Om te kennen te geven de schone voorwendsels, de valse en verlokkende middelen, waarvan zich deze kerk bedient, om de mensen tot afgodische dienst te bewegen, welke genoemd wordt: *geestelijke hoererij en overspel*. Hoedanige waren, de aflaten, absolutiën, de onfeilbaarheid, enz., als zoveel betoveringen om de mensen te vergiftigen met de hoop van zalig te worden zonder betrachtning van deugd en zedelijke goedheid.

5. En op haar voorhoofd was een naam geschreven.

Men gelooft, dat de zinspeling ziet op hoeren, die niet alleen hun namen boven de deur schreven, maar sommige ook op hun voorhoofden, opdat een iegelijk zou kunnen zien wie zij waren; waarvan Daubuz enige bewijzen gegeven heeft uit Seneca, Martiaal, Juvenaal, en Petronius; en zulken mochten met waarheid gezegd worden een *hoerenvoorhoofd te hebben*. En dit wordt gezegd om uit te drukken de onbedeestheid en onbeschaamdheid van de kerk van Rome, in hun afgodische dienst; welke zij

openlijk verklaart en verdedigt, en de mensen nodigt en lokt om zich daarin met haar te verenigen.

Namelijk, verborgenheid, de grote Babylon, de moeder der hoererijen, en der gruwelen der aarde.

LO. De misdadigers onder de Romeinen hadden ook een opschrift van hun misdaden, 't welk voor hen gedragen werd. In de bovengemelde zin zal het te kennen geven een openbare belijdenis van 't gene er door betekend wordt; óf, een openbare verdediging van afgodische leringen en godsdienst. In de tweede zin, zal het betekenen de misdaden, waarom zij veroordeeld en gestraft waren door de voorgemelde plagen. Waple meent, dat dit opschrift veeler is een zinspeling op het bekende opschrift op het voorhoofd van de hogepriester: *de heiligheid des Heeren*; en dat daardoor te kennen gegeven wordt, dat deze afgodische vervolgende regering was een Antichristelijke kerk van een gesteldheid en geest, geheel en al strijdig met de ware dienst van de enige ware God.

WE. Verborgenheid, dat is, hetgeen hier gezegd wordt van de naam, moet geheimzinnig verstaan worden. Namelijk, dat de grote Babylon Rome betekent als zijnde niet minder verderfelijker voor de waarheid van het Christendom, dan Babel eertijds voor de Staat en kerk der Joden. En dit wordt bevestigd door vers 7, waar de engel zegt: *ik zal u zeggen de verborgenheid der vrouw*, dat is, ik zal u de geestelijke betekenis van de vrouw verklaren, enz. Maar het schijnt mij toe, dat dit een gedeelte van de naam is, zowel als 't gene volgt.

GI. Sommigen hebben opgemerkt, dat het woord *verborgenheid* eertijds stond op het voorste gedeelte van de pauselijke mijter, en er afgelaten werd door paus Julius III, wanneer men bemerkte dat de protestanten gebruik maakten van deze tekst en die op de Roomse Antichrist toepasten. Jozef Scaliger zegt, dat hij mijters met dit opschrift gezien heeft.

Lowman

De uitbreiding van deze woorden door de bisschop van Meaux is waardig hier aangemerkt te worden. Babylon wordt bedoeld door de naam van de Hoer, en Rome door Babylon. Dit is de allernatuurlijkste zin. Wij zien dan, waarom Johannes Rome verbeeldt met de naam van Babylon, omdat het al de karakters had van Babylon, een rijk vol van afgoden en waarzeggerijen, en een. vervolger der heiligen, gelijk dit.

PY. De mening is, dat deze kerk, welke zich uiterlijk vertoonde als de moeder der rechtzinnigheid, de bruid van Christus, waarlijk geheimzinnig of geestelijker wijze is Babel, de moeder der hoeren of afgodische kerken. Zo dunkt mij, dat deze woorden door Hendrik Morus terecht verklaard worden. Ik kan niet nalaten hierbij aan te merken, met opzicht op het woord *verborgenheid*, met hoeveel nadruk het hier gepast wordt op deze bedorven christenkerk, als een naam van schande en verachting. Het is afgeleid van het Griekse woord *muéoo*, 't welk betekent inleiden; iemand tot de kennis van godsdienstige geheimen toegang te vergunnen, door zekere gewoonten en plechtigheden. Het heeft op deze plaats, betrekking tot de onkuise en verfoeilijke geheimen en plechtigheden in de heidense tempelen en dienst, waarvan Paulus zegt, *hetgeen heimelijk van hen geschiedt, is schandelijk ook te zeggen*, Ef. 5:12. En wanneer de Christenen, door bedrog en kunsten de leringen van Christus begonnen te bederven, noemt hij dat *de verborgenheid der ongerechtigheid*, 2 Thess. 2: 7. Hoe gepast en nadrukkelijk wordt dan deze naam gegeven aan deze kerkhoer, gelijk kap.

13:1, 9, Het hebreuws woord Romith is - in die taal - de naam en het getal van het beest; als bevattende het gehele Roomse christenkeizerrijk, in het oosten en westen; en het griekse woord *Lateinos* is hetzelfde getal en de naam van de westerse tak daarvan, waarin deze bedorvenheden zouden aangroeien tot de grootste, hoogste en langste during. Dus drukt deze naam *verborgenheid* uit al de godloze geheimen, en ondeugende kunsten waardoor de Christenen van de Oosterse en Westerse kerk, tot de afgoderij vervoerd, en onder de snoodste bijgelovige dwingelandij gebracht werden.

6. En ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed der heiligen en van het bloed der getuigen van Jezus.

DO. Ik zag de vrouw dronken, en mij wordt bericht, dat het was van het bloed der heiligen en der martelaren van Jezus, waarvan zij zeer veel had ingezwolgen en waarnaar zij nog steeds, met ongeduld, dorstte en haar ogen rond scheen te laten gaan, om nieuwe teugen daarvan te doen.

PY. En dit was om mij te doen begrijpen, dat wreedheid en vervolging om de consciëntie, het besliste en verschrikkelijkste karakter zou zijn van de Antichristelijke kerk. *Dronken*, dat is, vergiftigd door hovaardij en wreedheid. Dus worden hovaardij en dartelheid, welke de Israëlieten tot ondeugden vervoerd hadden, genoemd de dronkenschap van Efraïm, Jesaja 28: 1-3; 29:9-10.

Een vrouw dronken te zien is een schandelijk gezicht; maar een dronkene te zien niet van wijn, maar van bloed, is monstrueus; wreed en verfoeilijk. Het zwaard, wanneer het verslindt en verzadigd is, wordt gezegd *dronken te zijn van bloed*. Jer. 46:10. Maar van een vrouw was dit zonder weerga; en dat niet met haar eigen bloed, gelijk zij zal zijn, Jes. 49:26; kap. 16; maar van het bloed van anderen, en niet van godloze mensen, maar van het bloed der heiligen.

En ik verwonderde mij, als ik ze zag, met grote verwondering.

PY./ LO. Het is een zeer goede aanmerking van de geleerden Vitringa, dat Johannes door deze vrouw, Babylon, niet kan menen het heidens Rome omdat hij niet onkundig was van de vervolgingen der Heidenen tegen de Christenen; hijzelf had ze in zijn leeftijd gezien, en dus kon hem dit niet tot verwondering strekken. Maar een macht te beschouwen, belijdenis doende van het Christendom, en dronken van het bloed der heiligen, mocht hem, met reden, verwonderen.

GI. Niet op het gezicht van het beest welk hij tevoren gezien had, maar op het gezicht van de vrouw als op een beest. Hij verwonderde zich dat een van haar kunne, - in 't algemeen beschroomd en vreesachtig, - reed op zo'n wangedrochtig schepsel; hij verwonderde zich over haar opschik, en grootse vertoning, daar de kerk in die tijd bestond uit geringe mensen met algemeen optooisel. Hij verwonderde zich, dat een die de naam van een christenkerk droeg, tot zo'n grote haat zou opstijgen; hij verwonderde zich over de naam aan haar voorhoofd, en wat dat gehele opschrift betekende; maar bovenal, over haar dronkenschap van het bloed der heiligen; over haar onmenselijkheid en wreedheid; zijnde zo wild als het beest daar zij op reed; alsook over de Goddelijke verdraagzaamheid dat Hij, Die een zuiver en heilig Wezen is, een Beminnaar van Zijn heiligen, zo'n beestachtig en ontaard en bloeddorstig schepsel op de aarde laat leven; zie Hab. 1:13.

7. En de engel zeide tot mij,

GG. Dezelfde die hem deze vertoning voorhield, vers 1, enz. vervulde nu zijn belofte, en zeide hem wat de mening daarvan was.

Ik zal u zeggen de verborgenheid der vrouw, en van het beest dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft, en de tien hoornen.

GI. Dat is, wat geheimzinnigs door haar betekend wordt; want voordat het Johannes, door de engel geopenbaard werd, was het een verborgenheid voor hem.

8. Het beest, dat gij gezien hebt, was en is niet.

Dit beest was het Romeinse keizerrijk, het scharlaken gekleurd beest, hetwelk de hoer vervoerde, vers 3.

DO. Dit schijnt te kennen te geven, dit de vervolgende macht van het heidens Rome, een zekere tijd zou herleven in het pauselijk Rome; en daarna ten enenmale uitgeroeid zou worden.

WA. Het priesterdom van Rome is in groot aanzien geweest al de tijden van de voorgaande heidense regeringen, maar nu onder de keizers in geen achtung; omdat de eernaam daarvan verzwolgen wordt onder de namen van de keizer (de keizers bevatten onder hun titels, altijd de naam van opperste priesters) maar na enige tijd zal de afgrond geopend worden; zie de beschrijving van de opening van de afgrond, onder de vijfde. bazuin, kap. 9:1, 2, enz. waar uit opkomen zal, behalve de sprinkhanen, dit beest, of dit achtste hoofd van het beest.

LO. Deze beschrijving van het beest, *dat het was en [nog] niet is, hoewel het is*, zal in een klare en duidelijke zin betekenen, dat deze vervolgende macht voormaals was, toen ophield te wezen, maar zich naderhand, wederom herstellen zou.

En het zal opkomen uit de afgrond.

PO. Óf, uit de zee, welke een menigte volk betekent; óf uit de hel; het woord betekent beide.

En ten verdere gaan.

WA. Paulus, 2 Thess. 2: 8 van ditzelfde beest sprekende onder de naam van *anomos*, zegt: de welke de Heere verdoen zal, door de Geest Zijns monds, en teniet maken door de verschijning Zijner toekomst. Zodat het schijnt dat hij zal stand houden tot op de komst van Christus, of de komst van Zijn Eigen tegenwoordigheid, of van enige luisterrijke openbaring van Zijn macht. Zodat er geen meer hoofden van dit beest zouden zijn. En zal zekerlijk uitgeroeid worden.

En die op de aarde wonen zullen verwonderd zijn, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens van de grondlegging der wereld, ziende het beest dat was en niet is, hoewel het is.

PO. / LO. Een bedorven gedeelte van de kerk, die door een antichristelijke gesteldheid, en bedrijven tonen, dat zij geen ware Christenen zijn, zullen er over verwonderd zijn; en zich in verheugen; en het grootste gedeelte zal blij zijn over de herleving van een macht, om hun bedorvenheden te bevorderen, en te vervolgen al degenen, die vanwege hun consciëntie niet met hen aanspannen. De heer Mede leest, genoegzaam gezag volgende: *het beest, welk was en niet is, en evenwel zal komen*; hetwelk eindelijk zal opkomen uit de afgrond. Het is een klaarblijkelijke fout van een uitschrijver in sommige uitgaven en handschriften, welke lezen: *hoewel het is*, in plaats van: *en het zal komen*.

"Het hogepriesterlijk beest *was eertijds, maar is nu niet; doch het zal komen*. Dus is het hetzelfde, de met hetgeen aan het begin van het vers gezegd was, *het beest, welk gij*

gezien hebt, was, en is niet, en zal opkomen uit de afgrond. Het Alexandrijns en alle oude handschriften en schrijvers hebben *ke warisai*. De gemene Latijnse vertaling laat het geheel uit".

De afgrond wordt gemeld als de gevangenis van de satan, en zijn kwade engelen; het openen van de afgrond betekent een toelating van die machten der duisternis, om de bedorven gemoederen van kwalijk gestelde en godloze mensen te verleiden door valse leringen en beginselen van vervolging, door hun driften van heerszucht en gierigheid. Zie kap. 9:1. De uitdrukking, *welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens*, wordt gebruikt om te tonen, dat deze herleving van een vervolgende macht, grotelijks zou ontstaan van sommige leden van de kerk zelf, maar zodanige, die de geest en de gesteldheid van het ware Christendom verloren hadden; die gedreven werden door heerszucht en wereldse belangen, en geneigd waren om zich te schikken, naar alles 't welk best met hun begeerlijkheden en oogmerken overeenkwam. *Het boek des levens* wordt genoemd met zinspeling op de registers, waarin de namen werden aangetekend van personen als openbare leden van zekere gemeenschap, of burgers van een stad. *Geschreven te zijn in het boek des levens*, is aangeschreven te zijn als ware Christenen, die recht hebben in de belofte van het eeuwige leven. Zie kap. 3: 5. Deze beschrijving nu komt zeer wel overeen met de tijdelijke macht van het Pausdom, welke opkwam door middel van valse lering, vervolging en hulp van een bedorven gedeelte van de kerk zelf. Dus had Rome, nadat het alle gezag verloren had, opgehouden de zetel van het keizerrijk te wezen, was zelfs een gering hertogdom geworden, veel jaren onderworpen aan het Exarchaat van Ravenna. Maar het herstelde zich, kreeg wederom grote macht en gezag, en is lang geweest de zetel van zo'n ongewone regering als de wereld immer zag.

9. *Hier is het verstand, dat wijsheid heeft.*

WE. Hier is een stof tot oefening voor een gemoed, 't welk wijsheid heeft, om de mening uit te vinden van hetgeen hier gezegd is.

LO. Laat degenen die verstand hebben om deze profetie te verstaan in 't bijzonder acht geven op deze sleutel van verklaring, en hij zal hen een grote mate van kennis, aangaande de mening daarvan geven.

De zeven hoofden zijn zeven bergen, op welk de vrouw zit.

LO. Dat is, zij betekenen zeven bergen, of zijn zinnebeeldige vertoningen daarvan. Deze verklaring van de engel laat geen plaats van twijfel over, dat de vervolgende macht, waarvan hier geprofeteerd wordt zou zijn zeker gebied, waarvan de stad Rome de zetel of hoofdstad zou zijn. Rome was, door zijn gelegenheid op zeven bergen, zowel bekend; als bij de naam Rome zelf. *Urbs septicollis*, werd nimmer door misverstand voor een andere stad genomen, wijl de Romeinse schrijvers de zin daarvan zó volkomen verklaard hebben.

*Qua de septem, totum circumspicit orbem,
Montibus, imperii Roma Deumque locus.*

Ovid. Tristr. I, 1. Eleg. 4.

Dat. is:

*Rome, die van zeven bergen de gehele wereld overziet;
de plaats des gebieds en der Goden.*

GI. Zo wordt er van gesproken door Virgilius, Storatius, Claudanus, Stadius, Martialis en anderen. Hierom wordt de stad soms door schrijvers genoemd: *de zevenbergige stad*; ook wel *Septiceps*, de zevenhoofdige, 't welk nabij komt aan de uitdrukking

welke hier voorkomt. Deze ligging had de stad ten tijde van Johannes. Want Plinius, die een tijdgenoot van hem is geweest, zegt uitdrukkelijk, dat ze in zijn tijd, zeven bergen insloot. En hoewel de gelegenheid nu veranderd is, zijnde ver nu op het *campus martius*, en van kleiner omtrek, dit belet niet dat dezelfde stad hier aangewezen wordt.

GG. De zeven bergen zijn nog te zien, ofschoon enige daarvan tegenwoordig buiten de muren van de stad zijn; en het zeker is, dat ze in de tijd van Johannes daarop gelegen was.

En zijn ook zeven koningen; óf: EN DAAR ZIJN ZEVEN KONINGEN.

GI. De Arabische vertaling heeft de woorden overgezet, welke zijn zeven koningen; welke behoren overgezet te worden zoals in de gemene Latijnse, Syrische en Ethiopische vertaling: *en zijn zeven koningen*; dat is, de zeven hoofden, betekenen ook zeven koningen, want zij hebben een dubbele verbeelding, van zeven bergen en van zeven koningen. Gelijk de zeven bergen in het voorgaande vers, in 't algemeen verklaard worden van de zeven bergen, waarop oud Rome was gebouwd, worden ook hier de zeven koningen verklaard door zeven regeringswijzen waardoor Rome op verscheiden tijden geregeerd werd. Want het was gebruikelijk allerhande soort van regeerders of regeringen *koningen* te noemen; zie Deut. 33: 5; Dan. 7: 17, 23. Maar aangaande de rekening van die bijzondere regeringen zijn de uitleggers zeer van elkander verschillende.

De vijf zijn gevallen, en de een is; de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig [tijds] blijven.

WA. Er zijn zeven soorten regering bij Rome behorende.

1. Eerste hoofd. *De koninklijke regering*; gedurende twee honderd en vierenveertig jaren.
2. Tweede hoofd; *de burgemeesters*, hoedanige alle jaren twee gekozen werden uit de Patricii, of raadsheren. Een aderegering, doch maar voor één jaar. Deze duurde met gerustheid, drieëntachtig jaren, uitgenomen, dat ze eens of tweemaal voor een jaar of twee werd afgebroken; één keer voor drie jaren, bij gelegenheid van de verkiezing der tienmannen, om een formulier van wetten te maken. Eéns of tweemaal één jaar, door het verkiezen van Gezaghebbers, of veldheren over het krijgsvolk, in plaats van burgermeesters.
3. Derde hoofd. *De Tribuni militares*. Militaire heren over het krijgsvolk soms vier, soms zes, of meer; als gemachtigden, gelijk de gemachtigden van veiligheid, in tijden van opstand in Engeland. Deze hielden aan, met enige korte tussenpozingen, zestig of zeventig jaren.
4. Vierde hoofd. *De tribuni plebis*. Gemeentemannen. Het volk koos uit zich afgevaardigden, die toezicht mochten nemen op de raad, de burgermeesters, of enige andere macht. De naam en titel van burgermeesters hield stand gelijk ook onder de keizers, maar er werden dikwijls enigen uit het gewone volk verkozen, en die en de gemeentemannen regeerden alles; zijnde *een volksregering*. De keizers achtten zichzelf naderhand niet onafhankelijk genoeg, voordat zij *TR. P.* in hun titel voerden.
5. Vijfde hoofd. De raad of *het parlement* en de ridders kregen al de macht, en hadden de krijgslegers en het volk beide onder hun bestuur. Een ander soort van aderegering; niet over het krijgsvolk alleen, gelijk van de veldheren; niet bij 't jaar, als van de burgermeesters, maar een burgerlijke aderegering. Deze twee

hoofden hielden het uit – met enige sribbelingen tussen beide, tussen de edelen en het gemeen, drie honderd en zestien jaren, tot aan het jaar van de bouw van Rome 705 v. Chr. Maar inden tijd van al deze vijf, hoofden, had de *Pontifex maximus* (opperste priester) een groot deel in de regering, en kon in verscheiden gevallen, de burgerlijke- en krijgsmachten tegenvallen.

6. Zesde hoofd. De oversten van het krijgsvolk, gekozen door de soldaten, en *Imperatores*, keizers, genoemd, begonnen alle macht in handen te krijgen, omtrent 48 jaren voor de geboorte van Christus, en was in het bezit daarvan, wanneer Johannes dit gezicht zag, in het jaar van Christus 96, en bleven van die tijd af, omtrent 230 jaren, zijnde Heidenen en vervolgers van de godsdienst, tot op Constantijn, in het jaar 313. Van die tijd af waren er christenkeizers tot 410. Zodat dit zesde hoofd, in alles standgehouden heeft: 460 jaren ; zijnde in bezitting daarvan geweest 144 jaren vóór de tijd van dit gezicht, en daarna nog durende 316 jaren. Het mag genoemd worden, een alleenheersing over het krijgsvolk; omdat hij alleen gerekend werd daarin gevestigd te zijn, als die het grootste belang had in het op de been houden van krijgslagers. Het priesterdom werd niet met al gerekend in de tijdelijke zaken van deze regering. De keizer zelf nam, in de heidense tijden, al die macht zelf in handen, en hij wilde zijn: *Pontifex maximus, hoofd der kerk*. Zodat het priesterdom vers 8 genoemd wordt: *het beest welk was en niet is*.
7. Zevende hoofd. *De barbaarse volkeren*, Gothen, Vandalen, Hunnen, Alanen, Herulen, enz. die het gehele westerse keizerrijk overmeesterden, Italië en Rome zelfs, - deze maken denke ik, het zevende hoofd. Het volk en de landen van het Romeinse rijk ware in een slaafse staat, onder vreemde bestuurders, invallers, plunderaars en rovers. Het begin daarvan kan volgens een manier van rekening, gesteld worden, gelijk ik het stel, omtrent het jaar 410; want toen werd Rome ingenomen en geplunderd door de Gothen en daarna zijn zij nimmer, een tijdlang geweest zonder nieuwe invallen, plunderingen en verbrandingen, door oude en nieuwe vijanden. Het is waar, zij hadden keizers, zelfs het westers gedeelte van het rijk, nog zestig jaren langer; maar zodanige, die noch zichzelf, noch hun onderdanen machtig waren te beschermen. Hierom plaatsen sommigen het einde van het westers keizerrijk niet voor het jaar 476, wanneer Augustulus, de laatste die de naam van keizer heeft gehad, verbannen werd. Anderen op een middentijd, het jaar 456, wanneer Valentiniaan de derde vermoord werd. En de bisschoppen van Rome maakten tegen het einde van deze verwoestende tijden en het begin van opperpriesterlijke macht, langdurige strubbelingen met deze barbaarse volkeren; nemende soms. de ene te hulp tegen de andere om Rome te behouden; en soms de keizer biddende, de stad te willen sparen, enz. Maar de aanmerklijkste tijd van zijn aanmatiging van een volstrekte heerschappij was meen ik, die ik tevoren gemeld heb, het jaar 732; wanneer paus Gregorius de tweede de oosterse keizer Leo in de ban deed en afzette, van al het gebied welk hij in Italië had, het hertogdom van Ravenna en deszelfs onderdanen ontsloeg van alle gehoorzaamheid aan hem, omdat hij zich gesteld had tegen de aanbidding van de heilige beelden.
- Volgens deze verscheiden wijzen van regering, kan dit beest aangemerkt worden stand gehouden te hebben: óf 300, óf maar 200 jaren. De engel zegt dat het een korte tijd zou blijven.

11. *En het beest, dat was en niet is, die is ook de achtste [koning].*

GI. Hetwelk, ten tijde van Johannes nog in de geboorte stond, en niet tot zijn macht en grootheid was gekomen. En dit is het pausschap 't welk de naam heeft van het beest, omdat het is het hoofd van het beest, of Roomse gebied, nu pauselijk geworden.

En is uit de zeven

WA. Het opperpriesterschap, of kerkheersing, welke voortijds enige macht had in de tijden van de vijf voorgaande regeringswijzen, en daarmee vermengd was, en vermengd zal worden met die welke hierna komt, en dus gezegd kan worden *te zijn uit de zeven*, zal zelf de hoogste macht hebben, en het cement zijn om de verscheiden volkeren te verenigen tot één soort van aanbidding of godsdienst, welke de tien hoornen aan dit beest zullen maken; en zij met hem verenigd zullen dit achtste hoofd maken. En het zal het laatste zijn, want daar de andere verwisseld, of de een door de ander opgevolgd zijn, zal dit ten verderve gaan; en de uiterste verwoesting van het beest zijn.

Dit gezicht vertoont naar allen schijn, de verscheidene omwentelingen, welk het Romeinse rijk toen had gehad, of zou hebben. Maar het schijnt vreemd, dat er in deze verklaring niet is, of in enige andere welke ik gezien heb, die te kennen geeft de verandering daarvan van heidens tot christelijk, gelijk ten tijde van Constantijn; óf iets in het gezicht, 't welk zulks met nadruk aanwijst; tenzij men met Grotius, Hammond, enz. wilde stellen dat al deze hoofden van het beest hun omkering hebben gehad, vóór de tijden, waarvan wij spreken; en het gelukkig duizendjarig rijk begonnen zij omtrent het jaar 320 en zou geëindigd zijn in 1320; daar, zo wij iets van de historie mogen geloven de tijd van 700 tot het jaar 1300 een tijd is geweest van zo'n grote verdorvenheid, schandelijkheid, oorlogen, woestheid en ellenden, als men enige zes honderd jaren kan aanwijzen.

En gaat ten verderve.

LO. [Dat is] zal, te zijner tijd, even zeker verwoest worden als de verscheiden regeringsvormingen, op elkander gevolgd, voortijds.

DO. Fleming verstaat dit van de regering der Ostrogothen in Rome, die ofschoon zij in getal, het zevende hoofd waren, echter niet waren uit de zeven, dat is, zulken als de zes eerste, en het achtste, omdat zij vreemdelingen waren, maar de anderen inboorlingen.

LOWMAN

Dit gedeelte van de verklaring van de engel dient bijzondere opmerking. Het is voor de meeste uitleggers duister geweest; zodat er een groot verschil tussen hen zij, aangaande de eigenlijke betekenis van de bijzondere uitdrukkingen Het gehele beoep en de orde van deze profetieën kan op generlei wijze lijden dat de zeven koningen zouden betekenen zeven keizers onmiddellijk op elkander volgende; want dan zou de tekst de toen regerende keizer maken tot de zesde, zijn opvolger naast hem zou de zevende moeten zijn; de gehele twaalf honderd en zestig jaren van dit tijdbestek, met al de tijd van de twee voorgaande tijdbestekken, zou vervat zijn in de regering van een enkel mens, en de gehele profetie zich niet verder uitstrekken dan enige weinige jaren na dit gezicht. Men moet aanmerken, dat in de stijl van de profetie koningen betekenen *koninkrijken of staten van regering*. Daniël verklaart dat de beesten, in zijn profetie, betekenen koningen, dat is, koninkrijken, keizerrijken, en onderscheiden regeringen. *Deze grote dieren, die vier zijn, zijn vier koningen die, uit de aarde, opstaan zullen*, Dan. 7:17. Eén van deze koningen verklaart de profeet door een koninkrijk en onderscheiden regering. *Het vierde dier zal het vierde rijk op aarde zijn, dat verscheiden zal zijn van al die rijken*, vers 23. De profetie welke wij voor ons

hebben, wijst ons dezelfde verklaring aan. *De tien koningen, die het koninkrijk nog niet ontvangen hebben*, kap. 17: 12, schijnen duidelijk te betekenen, niet zoveel bijzondere personen, die de een op de andere volgende geregeerd hebben, in hetzelfde koninkrijk of keizerdom, maar zoveel koninkrijken, of onderscheiden staten van regering, gelijktijdig met elkander, en alle gelijkwezig met het rijk van het beest.

De engel, als uitlegger, merkt alleen, aangaande de vijf eerste aan, *dat ze gevallen* of reeds voorbij waren ten tijde van het gezicht. En gelijk Waple terecht aanmerkt, zonder enige bijzondere verklaring daarvan ten opzichte van tijd, namen, onderscheid, of orde van opvolging onder de zelve. Waarvoor hij deze goede reden geeft, omdat zij van geen andere dienst waren vóór deze profetie, dan om te tonen, *dat het een hoofd, toen in wezen, het zesde was van de zeven, nadat vijf reeds voorbij waren*. Het is, derhalve onnodig, met veel nauwkeurigheid te onderzoeken, welke deze vijf regeringsvormen geweest zijn; wij kunnen ons te vrede houden met een kort bericht van een zeer uitmuntend Romeins historieschrijver Tacitus, zeer na aan de tijd van dit gezicht. "Rome, zegt hij, werd eerst geregeerd door koningen daarna door burgermeesters, Diktaters, (gezaghebbers) tienmannen, Gezagdragers van het krijgsvolk, met burgemeesterlijk gezag. De 'driemanschappen' waren een Staat van verwarring, veeleer dan een wijze van regering; en Augustus vestigde de keizerlijke regering, welke de zesde was, de regeringswijze ten tijde een het gezicht, en welke lang stand heeft gehouden onder zijn opvolgers, tot de tijd van de verwoesting van het Romeinse rijk door de Noordse invallen. Er is geen reden waarom de keizerlijke regering, onder christenkeizers, zou of kan genoemd worden *een nieuwe wijze van Romeinse regering*. Want al regeringsmachten ware dezelfde onder de heidense en christelijke keizers. Hierom kan ik mij niet verbeelden, dat Constantijn en zijn opvolgers, wanneer het keizerrijk christelijk was geworden, bedoeld zou zijn *door de zevende koning*, of, het koninkrijk welk nog stond te komen. Het schijnt mij toe, dat de engel uitlegger duidelijk genoeg te kennen geeft, dat de zevende wijze van regering niet zou beginnen, voordat de keizerlijke macht van Rome zou vernietigd zijn, in wiens handen dezelve ook mocht vallen. Nadat de keizerlijke macht vernietigd was, is Rome lang onderworpen geweest aan het koninkrijk der Gothen in Italië. Het is wederom uit hun handen geraakt, en heeft enigen tijd, gedurende het Exarchaat van Ravenna, gestaan onder de Oosterse keizer, bestuurd door een stedehouder, en een hertog, die onderworpen was aan de Exarch, gelijk wij breedvoeriger aangemerkt hebben over kap. 13. Deze staat van Rome, en haar regering, komt wel overeen met de beschrijving van *het beest, 't welk was, en niet is*; en toont, hoe deze laatste regering van het beest, in zekere opzichten, kan genoemd worden, *het zevende*, en in ander opzichten, het achtste hoofd van regering, voor zoveel het Exarchaat van Rome in zekere zin, was een nieuwe wijze van regering, en nochtans nauwelijks zo'n onderscheiden en bijzondere wijze van regering, om voor een onderscheiden hoofd aangemerkt te worden.

12. *En de tien hoornen, die gij gezien hebt zijn tien koningen.*

DO. Dat is, betekenen tien koningen; of koninkrijken, welke opstaan zullen uit de ondergang van de voorgaande Staat; en allen voor een tijd, afhankelijk zullen wezen van en onderworpen aan het beest.

Die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen

PO. Die nog niet in wezen waren in de tijd van Johannes, of wel jaren daarna.

Maar als koningen macht ontvangen op één ure met het beest.

Zij hebben nog inderdaad het koninkrijk niet ontvangen, maar zullen gezag ontvangen van het beest, als koningen, alhoewel voor een groot deel onder zijn bepaling en opzicht, om een zekere bepaalde tijd te regeren.

Hun opkomst zou zijn tegelijk met het pauselijk beest, 't welk niet tot zijn opperste macht kwam, voordat de westerse keizer, die het belette en verhinderde, uit de weg geschoven was; en dit geschiedde door de barbaarse volkeren, die deze koninkrijken oprichtten, welke de weg baanden voor de heerszuchtige en tirannieke regering van de Paus van Rome; zodat hij én zij tegelijk opkwamen. Dit kan bedoeld zijn door de woorden *één uur*; namelijk, dat hij op een en hetzelfde uur of tijd tot zijn opperste gezag en grootheid oprees, als zij hun koninklijke macht nevens hem ontvingen. Of, die woorden kunnen betekenen de duur van hun eer en grootheid; het zou maar zijn voor één uur, of korte tijd, zoals die spreekwijze soms betekent, Filemon vers 15. En zo heeft het de Ethiopische vertaling overgezet, *voor één uur*; en daarmee 'stemt de Arabische vertaling overeen, *en hun macht zal zijn van één uur*. En dit zou zijn *als koningen* want zij zouden alleen de naam van koningen hebben, maar geen soevereine macht; maar vazallen van het Beest, de Paus, die over hen regeren zou, vers 18, en koningen in die koninkrijken aan- en afzetten naar zijn welbehagen.

LOWMAN

Hetgeen wij overzetten *mian ouron*, een uur, had behoren overgezet te worden *hetzelfde uur* of, punt des tijds, gelijk verscheiden geleerde uitleggers, met recht, aangemerkt hebben. Wij hebben dezelfde uitdrukking in het volgende vers 't welk wij hebben overgezet, *enerlei mening*, betekenende klaarblijkelijk eenzelfde zin. Het beest dan, en de tien koningen, of koninkrijken, zouden gelijktijdige machten zijn, of op dezelfde tijd regeren. Hoornen zijn een gewoon zinnebeeld van sterkte, omdat de sterkte van sommige sterke dieren, in de hoornen bestaat. Dit zinnebeeld van sterkte en macht is oudtijds, van de profeten gebruikt om te betekenen de macht, gebied, of regering. Dus zegt de profeet, Jeremia aangaande Moab: *Moabs hoorn is afgesneden en zijn arm verbroken, spreekt de Heere*, Jer. 48:25. De profeet Zacharia zag de koninkrijken, welke Israël verdrukten, onder de vertoning van hoornen. *En ik hief mijne ogen op, en zag, en zie, daar ware vier hoornen; en ik zeide tot de engel, die met mij sprak, wat zijn deze? En hij zeide tot mij: dit zijn die hoornen, welken Juda, Israël en Jeruzalem verstrooid hebben*, Zach. 1: 18, 19. In de profetie van Daniël worden hoornen, voorgesteld om te betekenen de koninkrijken van Medië, Perzië en Griekenland. *De ram met twee hoornen, die gij gezien hebt, zijn de koningen der Meden en der Perzen; de harige bok nu, is de koning van Griekenland, en de grote hoorn, welk tussen zijn ogen is, is de eerste koning*, dwz. De grondlegger van dat koninkrijk, Dan. 8: 20, 21. Er waren in de vertoning tien hoornen; om te betekenen tien onderscheiden koninkrijken, welke ontstaan zouden in verscheiden delen van het Romeinse rijk welke de Noordse volkeren onder zich zouden verdelen, en tot nieuwe en onderscheiden koninkrijken maken. Ik heb, tevoren aangemerkt, dat *tien*, in de profetische stijl, betekent, niet altoos een net getal, maar gebruikt wordt als een zeker getal voor een onzeker, om in 't algemeen uit te drukken veel of verscheiden; *tien malen* is hetzelfde als veelmalen; tien vrouwen tezamen, is hetzelfde als veel vrouwen; tien mannen, is verscheiden mannen; tien zonen, is verscheiden zonen; gelijk wij aangemerkt hebben over kap. 11:13. Zodat er geen noodzakelijkheid schijnt te wezen, om een precies getal van tien verscheiden koninkrijken te vinden, of net zoveel onderscheiden regeringen, niet minder of meer, opgericht uit de puinhopen van het Romeins gebied, metterdaad, in die tijden van wanorde en verwarring. Zij waren wisselvallig en veranderlijk; maar dat verscheiden nieuwe koninkrijken zijn opgericht,

wanneer de Noordse volkeren het rijk onder zich verdeelden, is uit de historie zeer bekend, en klaarblijkelijk in de menigvuldige onderscheiden regeringen van Europa in deze tijd.

Verscheiden uitleggers hebben een net getal van tien opgerekend, met de tijd wanneer, en de plaats waar ze werden opgericht, waaraan een iegelijk zijn nieuwsgierigheid kan voldoen, naar zijn welgevallen. Het zal genoeg zijn hier te melden de rekening, welke daarvan opgegeven is door de Ridder Newton.

1. Het koninkrijk der Vandalen en Alanen, in Spanje en Afrika.
2. Het koninkrijk der Suaben (Sueven = Zeeuwen) in Spanje.
3. Het koninkrijk der Visigothen.
4. Het koninkrijk der Alanen in Gallië.
5. Het koninkrijk der Burgundiers.
6. Het koninkrijk der Franken.
7. Het koninkrijk der Brittaniërs
8. Het koninkrijk der Hunnen
9. Het koninkrijk der Lombarden.
10. Het koninkrijk van Ravenna.

Het zij wij dus rekenen, met onze doorluchtige schrijver, of op enige andere wijze, met anderen; in 't algemeen was deze beschrijving van de verdeling van het Romeinse rijk in veel onderscheiden koninkrijken, een merkwaardige uitkomst der Voorzienigheid, en een klaarblijkelijk kenmerk van dit tijdperk der profetie. Zodat wij, met de bisschop van Meaux, hier wel mogen aanmerken, dat het zonder de noodzakelijkheid van tot bijzonderheden te komen, een zeer merkwaardig kenmerk is, dat zoveel onderscheiden koninkrijken zouden verwekt worden uit een en hetzelfde rijk; in Spanje, Gallië, Groot-Brittannië, Italië, Pannonië en elders. Dit is een genoegzaam kenmerk om dit tijdperk te onderscheiden, voornamelijk als wij de andere delen van de beschrijving bijvoegen.

13. *Deze hebben enerlei mening.*

DO. En hoezeer deze vorsten onenig mogen zijn in staatkundige inzichten en belangen, welke, in zekere opzichten, tegen elkander aan zullen lopen; aangaande hun ongelukkige vooroordelen in de godsdienst, en afgodische neigingen, zal er een verwonderlijke eensgezindheid tussen hen zijn; en in betrekking daarop zijn zij van enerlei mening en gevoelen.

En zullen hun kracht en macht het beest overgeven.

BU. Zij zullen daarin overeenstemmen, om het beest te helpen te versterken en te ondersteunen, door hun macht en gezag te gebruiken, om hem in zijn afgodische bijgelovigheden, die van de Heidenen niet ongelijk, bij te staan.

DO. Zij zullen hun macht en gezag aan het beest overgeven, om door hetzelfde gebruikt te worden tot bevordering van zijn belang zodat zij maar zullen wezen als zijn vazallen, zelfs op hun eigen gebied.

WA. Op de zelfde tijd, mee dat achtste hoofd van het beest, hadden de barbaarse volkeren, die eerst overkwamen als vijanden en aanvallers van het Romeinse rijk, naderhand elke provincie daarvan voor zichzelf, en werden bondgenoten; leden of hoornen van hetzelfde; ook werden zij Christenen van dat soort van Christendom, welk het tweehoornige Beest toen beleed, zijnde in de zevende of achtste eeuw zeer bedorven en afgodisch geworden, en onderwierpen zich aan hetzelfde als hun hoofd; en hielden het in de bezitting van Rome. Ik denk, de lezers van de historie van die tijd,

welke ik gemeld heb, 732, zullen er wel tien vinden, die hune macht en kracht aan het Beest gaven en zijn tien hoornen werden. De optelling daarvan zou hier te lang vallen.

14. *Deze zullen tegen het Lam krijgen.*

LO. Zij zullen zich tezamen voegen in de oorlog tegen Christus en Zijn kerk, in het vervolgen van allen, die de zuiverheid van het christelijke geloof en de godsdienst blijven aanhangen.

En het Lam zal ze overwinnen.

BU. Sommigen zullen bekeerd worden door de kracht van het Evangelie; anderen, zullen vernield of op de een of andere wijze tot onderwerping gebracht worden.

LO. Doch, ofschoon de gelovigen veel van hen zullen lijden, zij hebben tot hun vertroosting in deze zelfde profetie, dat Christus, te Zijner tijd deze machtige veroveraars van het Romeinse rijk zal overwinnen.

Want Het is een Heer der heren, en Koning der koningen.

DO. Wat namen zich ijdele stervelingen overmoedig mogen toegeëigend hebben, Hij is de opperste Regeerder van alle regeerders en overheden op de aarde en Hem behoort de heerschappij, over dezelve volgens het strengste en onvervreemdbaar recht. Kap. 19:16; 1 Tim. 1: 16.

GG. God Hem de opperste macht over alles gegeven hebbende, is het billijk, dat allen zich gewillig aan Hem onderwerpen, of door hem ten onder gebracht worden, Psalm 110:1, 2, 3; Matth. 28:18, 19, 20; 1 Kor. 15:25.

En die met Hem zijn de geroepenen en uitverkorenen en gelovigen.

DO. Die de eer hebben, van onder Zijn banier te strijden, zijn niet alleen geroepen om zich te wapenen, in dit roemruchtig geval; maar ook verkozen om met Hem te zijn, en trouw in de strijd te zijn, waarin zij zich begeven hebben.

GG. Hooggeacht bij God, ofschoon de wereld hen ketters noemt. Of, zulken die door Christus Zelf uitverkoren zijn, Jer. 49:19; 50:44. En die geroepen zijn om de Antichrist te verdelgen en zulks getrouw zullen doen.

WA. Vergelijk dit met kap 16:16 en 19:19, want die teksten schijnen van dezelfde krijg te spreken. Kap. 16 zijn de vorsen de aanstokers van de oorlog, en het is juist vóór de zevende bazuin. Daar is een andere krijg, waarvan gesproken wordt, kap. 11:7, van een gans andere uitslag; welke ik gis, dat vóór deze moet komen; waarin het beest 't welk uit de afgrond opkomt - en ditzelfde beest - de twee getuigen krijg aandoen zou, en hen overwinnen en doden. De omstandigheid van de krijg, waarvan hier gesproken wordt, is, dat zij die met het Lam zijn, of aan Zijn zijde zijn in de krijg *geroepen en verkorenen, getrouw zijn*; woorden, welke in de Schrift oprechte en ijverige Christenen betekenen. Hoedanige in het tegenwoordig Christendom, vrees ik, weinig gevonden worden, en maar een gering leger zouden kunnen uitmaken.

DO. *De geroepene, verkorene en gelovige.* Hier kan, gelijk de vernuftige schrijver van *The Christian Warfare* heeft getoomd, in zijn geleerd en fraaie aanmerkingen over deze tekst, een zinspeling wezen, op de krijgsgewoonten van de Grieken, die gewoon waren het volk samen te roepen; wanneer er enige tocht zou gedaan worden; waaruit dan sommigen verkoren werden, om in die voorgenomen onderneming te dienen; die dan aan de voorganger getrouwheid zwoeren Vergelijk 2 Petrus 1:10. Maar ik kan geenszins toestemmend dat dit de algemene betekenis zou zijn van het woord *uitverkoren* in de Schrift; gelijk ook niet dat het woord geroepen altijd de betekenis zou

hebben van genodigd te zijn tot een maaltijd; gelijk een ander verstandig schrijver zijn lezers heeft willen overreden. De waarheid is, dat beide soms een algemener betekenis hebben, ofschoon ook beiden, in bijzondere gevallen die bepaalde zin kan gegeven worden.

En hij zeide tot mij

GI. Dat is, de engel, die Johannes dit gezicht verklaarde ging verder voort met te zeggen.

De wateren die gij gezien hebt, daar de hoer zit, zijn volken en scharen, en natiën en tongen.

GI. Door de wateren, waar op de hoer zit, verklaart hij hier, dat verstaan moeten worden verscheiden volkeren tot het Romeinse rijk behorende.

De Joden verklaren veel wateren, Hooglied 8:7, van al het volk en van de koningen der aarde; en zij zeggen dat veel wateren, nimmer iets betekent dan al de volkeren en die over hen gesteld zijn. Zo worden de woorden: *Hij trok mij op uit grote wateren*, Ps. 18:17; door de Targum, over die tekst verklaard: *Hij verlostte mij van veel volkeren*. En zo wordt Ps. 46:4, door de Targumist uitgebreid: *volken zullen komen als rivieren; en derzelve stromen, en zullen de stad des Heeren effen maken*. Zie de Targum over Jes. 8: 7; Ezech. 32:2; waar aangemerkt wordt dat koninkrijken vergeleken worden bij wateren.

LO. Deze aanmerking van het uitgebreide gezag of rechtsgebied van het beest; of laatste regering van Rome; over zoveel andere natiën en volkeren, zowel als de onmiddellijke onderdanen van deszelfs eigen gebied, is een ander zeer bijzonder merkteken van die vervolgende macht, welke de Geest der profetie hier beschrijft. Zij wijst met nadruk aan zekere omstandigheid, bijzonder eigen aan de pauselijke regering van Rome, en waarin zij verschilt van alle andere regeringen in de wereld, welker gebied en gezag bepaald binnen de grenzen van eigen heerschappij; daar het gezag van deze regering zich uitstrekt tot alle volkeren die in het Romeinse rijk gezeten, en al de koninkrijken welke door hen opgericht zijn.

16. *En de tien hoornen, die gij gezien hebt op het beest*

GI. Welke verklaard zijn van tien koningen, vers 12.

Die zullen de hoer haten,

GG. Of, deze zijn tien koningen, die de hoer zullen haten. Want het geslacht is in 't Grieks veranderd van hoornen op mensen. Dat is, sommigen van dezelve, want anderen zullen het met de Antichrist houden tot het einde toe. Zij zouden als woedende vijanden, uit haat, tegen haar samenspannen.

En zullen ze woest maken,

GI. Haar verlaten geen gemeenschap meer met haar houden. Zij zouden haar beginsels, gevoelens en leringen haten; welke leringen der duivelen zijn; haar goddeloze bedrijven, afgoderijen, overspelerijen.

En naakt.

GG. Zij zouden haar kleren wegnemen, bestaande uit purper, scharlaken, goud, kostelijk gesteente en paarden; en dezelve tot hun eigen gebruik nemen. Dus zouden zij haar arm en naakt maken. Of, zij zouden hun onderdanen verbieden aflaten van haar, te kopen. Dus worden hoeren verarmd als haar minnaars haar verlaten.

GI. Zij zullen ophouden hun kracht en sterkte te geven, hun opgelegde schattingen inhouden, en hen van haar macht en gezag beroven; en dat niet alleen, maar ook haar schande en ontucht, hun verfoeilijke beginsels en bedrijven, aan al de wereld bloot stellen.

En zij zullen haar vlees eten.

GG. Haar beroven, gelijk een leeuw zich voedt van zijn roof. Of, zij zullen zich voeden met haar roof, welke haar zo dierbaar was als haar vlees, Matth. 5:29, 30.

GI. Niet letterlijk, maar oneigenlijk, niet uit liefde, maar uit haat; zij zullen dat naar zich nemen 't welk haar vet gemaakt heeft, zoals bisdommen en andere bezittingen, landen, gaven tot abdijen, kloosters en andere godsdienstige huizen; waarvan wij een blijk en voorbeeld hebben in de tijd van Hendrik VIII; zo verstaan sommigen deze spreekwijze van het verteren van de goederen van anderen. Ps. 28:2. Dan 7:5. De Targum verklaart dikwijls vlees en vetheid, door rijkdommen, goederen of bezittingen. De spreekwijze, Jes. 17:4, *de vettigheid zijns vleses zal mager worden*, wordt uitgebreid: *othar jekareh, de rijkdommen van zijn heerlijkheid zullen weggevoerd worden*. En de woorden Micha 3: 3, *zij zijn het die het vlees mijns volks eten*, enz, worden overgezet, *en zij die de goederen of bezittingen van Mijn volk beroven*. En wederom Zach. 11: 9, *en dat de overgeblevenen de een des anderen vlees verslinden*; is in de Targum: *laat een man de goederen of bezittingen van zijn nabuur beroven*, en vers 16, *het vlees van het vette zal hij eten*, is in de uitbreiding: *hij zal de goederen of bezittingen van de rijken roven*.

En zullen ze met vuur verbranden.

GG. Haar ten uiterste vernielen, niet een been van haar overlaten. Zij zullen de gehele stad verbranden, nadat zij dezelve zullen beroofd hebben, gelijk de Babyloniers Jeruzalem gedaan hebben, Jer. 38:23. 52:13 en gelijk hoeren en ontuchtige vrouwen soms gedaan werden; Gen. 38:24; Lev. 21:9; Ezech. 23:45.

WA. De hoer of vrouw, zittende op het beest, is de stad Rome, gelijk duidelijk blijkt uit het laatste vers. De menigvuldige koningen en volkeren, welke haar een tijd lang ondersteunden en hun macht en sterkte aan haar gaven; dat is, *zolang als God in hun harten gaf, dat zij zijn mening deden, totdat de woorden Gods voleindigd zouden zijn*, als in het naastvolgende vers gezegd wordt, zullen haar eindelijk haten en zich aan haar wreken.

WE. Hetgeen in dit en het volgende vers gezegd wordt, met vers 13 vergeleken zijnde, vervat zo'n duidelijk bewijs, dat de hoer, in dit kapittel beschreven, of het pauselijk Rome, niet is het beest of de Antichrist bij uitstekendheid zo genoemd; dat niemand, die de kracht van zo'n bewijs kan loochenen; mij toeschijnt bevooroordeeld genoeg te wezen, om alle bewijs van de wereld te loochenen. Want daaruit volgt klaarblijkelijk en noodzakelijk dat de hoer en de Antichrist bij uitstekendheid zo genoemd, dezelfde niet kan zijn, tenzij men wilde stellen, dat de hoer zichzelf haatte, zichzelf woest en naakt maakte, haar eigen vlees at; en zichzelf met vuur verbrandde.

PY. Dr. Wells verbeeldt zich hier een onweerlegbaar bewijs te vinden, dat de hoer, of het pauselijk Rome, niet is dezelfde persoon als het Antichristelijk Beest, bij uitstekendheid zo genoemd. Maar hierop is een zeer gereed antwoord namelijk, dat dezelfde burgerlijke machten, welke de hoer, of kerkelijke machten in bedorven en afgodische tijden ondersteund hadden; gemakkelijk begrepen kunnen worden, in hun staat van hervorming en bekering, dezelve ter neer te storten er te verderven. De doling van die geleerde man ontstaat alleen uit te weinige opmerking, hoe het beest, de hoer en de vrouw voorkomen in dit boek; namelijk, soms afgescheiden van

elkander, en op andere tijden tezamen gevoegd voor een en dezelfde bedorven pauselijke regering.

LOWMAN.

De beschrijving van dit vers kan enig licht ontvangen uit een plaats in de oude boeken van Mozes. *Indien ik, zegt God, Mijn glinsterend zwaard wette; en Mijn hand ten gericht grijpt, zal ik de wraak op Mijn tegenpartijen doen wederkeren, en Mijn hateren vergelden. Ik zal Mijn pijlen dronken maken van bloed en Mijn zwaard zal vlees eten, of VERSLINDEN van het bloed des verslagen, en des gevangenen, van het hoofd, of VAN DEN BEGINNE, af zullen er wraken des vijands zijn.* Mijn zwaard zal vlees VERSLINDEN, Deut. 32:41, 42. Het oorspronkelijk woord *achal*, betekent eigenlijk eten, en figuurlijk verslinden. Van gelijke natuur is de uitdrukking van de profeet Jer. 30: 16, *allen die u opeten*, of VERSLINDEN; *zullen opgegeten*, of VERSLONDEN worden. Eigenlijk, *allen die u eten zullen opgegeten worden*. De volkeren der aarde; ondersteuners van deze tirannieke macht, konden gevoelig zijn over de menigvuldige aanslagen, daardoor tegen hun eigen gezag gemaakt; gelijk het keizerrijk, Frankrijk, Spanje en Portugal dikwijls getoond hebben; en nochtans kunnen zij over haar treuren en haar bewenen, gelijk zij verbeeld worden te zullen doen, kap. 18:9; wanneer haar uiterste verwoesting een voornaam steunsel van hun eigen bijgelovigheid en geweld zal wegnemen. Tot vertroosting van de gelovigen, wordt hiermee geopenbaard, dat die zelfde volkeren, die de afgoderij en vervolging van het Beest een tijd lang ondersteund zullen hebben, eindelijk tot gezicht zullen komen van hun buitensporige aanmatigheden en gruwelijke onderdrukkingen, en daar over een groot misnoegen opvatten en dat zij zich niet alleen hun bescherming zullen onttrekken, maar hun macht tegen haar gebruiken, haar kaal maken en beroven van haar versierselen en rijkdommen, haar voor ellende bloot stellen, en verwoesten door vuur en zwaard, en al de onheilen van de oorlog.

17. *Want God heeft hun in hun harten gegeven, dat zij zijn mening, of ZIJN WIL doen.* GI. Met de voorgemelde dingen te doen omtrent de hoer van Rome, welker vernieling de wil van God was.

DO. God had door een sterke en krachtdadige indruk, in hun harten gegeven Zijn vonnis uit te voeren. Sommigen hebben hieruit willen beweren, dat het de wil van God is, de kettens uit te roeien. Maar men ziet genoeg tot welke uiterste de mensen gedreven worden, om iets in het Nieuwe Testament te vinden, 't welk naar een bewijs voor vervolging gelijkt, wanneer ze zich genoodzaakt zien, tot zo'n tekst als deze, toevlucht te nemen. 't Welk alleen bewijst dat God, in Zijn wijze en heilige raad besloten heeft dat de afgodische en vervolgende Antichristelijke macht zou uitgeroeid worden.

En dat zij enerlei mening doen.

GG. Namelijk met eenparig goedvinden werken; of enerlei mening hebben, gelijk vers 13. Dat is, zich niet langer aan het pauselijke geweld onderwerpen, dan voor een tijd bij God bepaald. Deze woorden ontbreken in het Alexandrijnsch handschrift, en in de gemene Latijnse vertaling. Ze zijn dezelfde met die van vers 13.

En dat zij hun koninkrijk het Beest geven.

De achtste koning en het zevende hoofd, de Paus van Rome; waaraan zij hun macht en sterkte gegeven hebben, in burgerlijke en kerkelijke zaken, alsook hun goederen en

rijkdommen, waarvan zij hun kronen hadden, en door wie zij hun koninkrijken behielden, zijnde cijnbaar onder hem.

Totdat de woorden Gods voleindigd zullen zijn.

GG. Totdat de stad Rome al haar wreedheid gepleegd, en haar heerschappij geoefend zal hebben, gelijk God bepaald en voorzegt heeft. Dan zullen hun gemoederen ongesteld en hun ogen geopend worden; en zij zullen de hoer verdrukken, de gemeenschap met zovelen verbreken, zoveel als zij dezelve tevoren ondersteund hebben.

LO. Want God, de opperste Koning der wereld; in Wiens handen de harten der koningen zijn, zowel als van geringste mensen, ofschoon Hij de koningen der aarde toelaat de afgoderij en vervolging van het beest te ondersteunen voor een tijd; zal het maar alleen voor een bepaalde tijd toelaten; gedurende het tijdbestek van deze profetie. Wanneer dit woord der profetie zal voleindigd zijn dan zal Hij in hun harten geven, Zijn verdere wil te vervullen, in de verdelging van die macht, die zij tevoren ondersteund hebben.

18. En de vrouw die gij gezien hebt, is de grote stad, die het koninkrijk heeft over de koningen der aarde.

GI. Die vrouw, zoals ze hier beschreven is. De stad is Rome, welke het gebied van het keizerlijk Rome was. Dit is een klaarblijkelijke beschrijving van Rome. De beschrijving, naar mijn oordeel, heeft genoeg te kennen. De tijd van haar verwoesting naderbij komende, noemt hij dezelve voegzaam met haar naam. Er was, in de regering in die tijd van Johannes, geen andere stad, welke regeerde over de koningen der aarde; de gehele wereld was haar onderworpen; en sedert hebben de koningen der wereld aan deze stad onderworpen geweest. Zodat de mening van deze profetie, onweersprekelijk aantoonde welke stad er bedoeld wordt, onder verscheiden regeringswijzen, voor allen die gewillig zijn de ware zin daarvan na te speuren.

Openbaring 18

1 En na dezen zag ik een anderen engel afkomen uit den hemel, hebbende grote macht, en de aarde is verlicht geworden van zijn heerlijkheid.

2 En hij riep krachtelijk met een grote stem, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte;

3 Dewijl uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken gedronken hebben, en de koningen der aarde met haar gehoereerd hebben, en de kooplieden der aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde.

4 En ik hoorde een andere stem uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar, Mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt.

5 Want haar zonden zijn [de ene op de andere] gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden.

6 Vergeldt haar, gelijk als zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt haar dubbel, naar haar werken; in den drinkbeker, waarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel.

7 Zoveel als zij zichzelf verheerlijkt heeft, en weelde gehad heeft, zo grote pijniging en rouw doet haar aan; want zij zegt in haar hart: Ik zit [als] een koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouw zien.

8 Daarom zullen haar plagen op een dag komen, [namelijk] dood, en rouw, en honger, en zij zal met vuur verbrand worden; want sterk is de Heere God, Die haar oordeelt.

9 En de koningen der aarde, die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, zullen haar bewenen, en rouw over haar bedrijven, wanneer zij den rook haar brands zullen zien;

10 Van verre staande uit vreze van haar pijniging, zeggende: Wee, wee, de grote stad Babylon, de sterke stad, want uw oordeel is in een ure gekomen.

11 En de kooplieden der aarde zullen wenen en rouw maken over haar, omdat niemand hun waren meer koopt;

12 Waren van goud, en van zilver, en van kostelijk gesteente, en van paarlen, en van fijn lijnwaad, en van purper, en van zijde, en van scharlaken; en allerlei welriekend hout, en allerlei ivoren vaten, en allerlei vaten van het kostelijkste hout, en van koper, en van ijzer, en van marmarsteen;

13 En kaneel, en reukwerk, en welriekende zalf, en wierook, en wijn, en olie, en meelbloem, en tarwe, en lastbeesten, en schapen; en van paarden, en van koetswagens, en van lichamen, en de zielen der mensen.

14 En de vrucht der begeerlijkheid uwer ziel is van u weggegaan; en al wat lekker en wat heerlijk was, is van u weggegaan; en gij zult hetzelfde niet meer vinden.

15 De kooplieden dezer dingen, die rijk geworden waren van haar, zullen van verre staan uit vreze van haar pijniging, wenende en rouw makende;

16 En zeggende: Wee, wee, de grote stad, die bekleed was met fijn lijnwaad, en purper, en scharlaken, en versierd met goud, en [met] kostelijk gesteente, en [met] paarlen; want in een ure is zo grote rijkdom verwoest.

17 En alle stuurlieden, en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, en allen, die ter zee handelen, stonden van verre.

18 En riepen, ziende den rook van haar brand, [en] zeggende: Wat [stad] was deze grote stad gelijk?

19 En zij wierpen stof op hun hoofden, en riepen, wenende en rouw bedrijvende, zeggende: Wee, wee, de grote stad, in dewelke allen, die schepen in de zee hadden, van haar kostelijkheid rijk geworden zijn; want zij is in een ure verwoest geworden.

20 Bedrijft vreugde over haar, gij hemel, en gij heilige apostelen, en gij profeten, want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld.

21 En een sterke engel hief een steen op als een groten molensteen, en wierp [dien] in de zee, zeggende: Aldus zal de grote stad Babylon met geweld geworpen worden, en zal niet meer gevonden worden.

22 En de stem de citerspelers, en der zangers, en de fluiters, en der bazuiners, zal niet meer in u gehoord worden; en geen kunstenaar van enige kunst zal meer in u gevonden worden; en geen geluid des molens zal in u meer gehoord worden.

23 En het licht der kaars zal in u niet meer schijnen; en de stem eens bruidegoms en ener bruid zal in u niet meer gehoord worden; want uw kooplieden waren de groten der aarde, want door uw toverij zijn alle volken verleid geweest.

24 En in dezelve is gevonden het bloed der profeten en der heiligen, en al dergenen, die gedood zijn op de aarde.

Inleiding en korte inhoud.

LOWMAN

In het voorgaande kapittel heeft de engel, als verklaarder of bode, ons een sleutel gegeven tot de zin van de profetie, welke dit derde en langstdurend tijdbestek beschrijft, waarin de heiligen lijden zouden om hun geloof en standvastigheid; opdat zij een tijd van lijden en verzoeking mochten verwachten; en des te zorgvuldiger zouden zijn, om hun geloof en lijdzaamheid te versterken, en zich tot volharding te bemoedigen. Dit kapittel vertoont een andere engel van de hemel gezonden, om de gewisse oordelen van God, over deze vijanden van de zuivere christelijke godsdienst, te openbaren, en hun zekere verwoesting te voorzeggen; en dat op zulk een vreselijke wijze als van God immer gezien was in Babel of Tyrus, de oude vijanden van de ware godsdienst, te straffen. Dit gedeelte van de profetie is zeer gepast en bekwaam tot het algemeen oogmerk daarvan, om vrome Christenen te waarschuwen tegen de bedorvenheid van de tijd en eeuw waarin ze leven; om hun troost te verschaffen, onder al hun lijden door de hulp en bescherming van God, tot verlossing ter behoorlijke tijd, en een rechterlijke vergelding op het einde.

1. *En na dezen zag ik een anderen engel*

GI. Na het gezicht van de vrouw op het scharlakenrood beest, en de verklaring daarvan door de engel.

... *afkomende uit de hemel*

GG/ GI. Gezonden met last. van God, om de val van Rome te voorzeggen, welke nu aanstaande was. Te kennen gevende de schielijkheid van zijn komst en geroep.

Hebbende grote macht, en de aarde is verlicht geworden van zijn heerlijkheid.

LO. Deze beschrijving schijnt te zinspelen op het gezicht van Ezechiël, kap. 43:2. Wanneer hij de heerlijkheid van de God Israëls zag, werd de aarde verlicht van Zijn heerlijkheid. Een helder schijnende glans vergezelde doorgaans de verschijning van een engel; en misschien was de glans der verschijning te groter, naar mate de verschijnende engel aanzienlijker was. Het zenden van een engel van de hoogste rang, heeft opzicht op de gewoonte der hoven, in het gebruiken van personen van aanzien,

overeenkomstig met het gewicht en de aangelegenheid van de last, welke zij staan uit te voeren.

2. En hij riep krachtelijk met een grote stem

WE. Om te kennen te geven, dat hetgeen hij zou zeggen, van allen behoorde gehoord en opgemerkt te worden.

Zeggende: zij is gevallen, zij is gevallen, de grote Babylon.

PY./WE. Zij is gevallen in het besluit van God. Dat is, zal zó zekerlijk ten val komen, alsof het reeds wezenlijk geschied was. In gelijke zin als de profeten Jesaja en Jeremia van het oude Babel spreken, zeggende: *Babel is gevallen, is gevallen*; ofschoon die eigenlijke val van die Monarchie niet geschiedde dan veel jaren na die profetering, Jes. 21: 9 Jer.51:8.

En is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte.

LOWMAN. Deze uitdrukkingen, schijnen ontleend te zijn van de profeet Jesaja, en zijn voorzegging van Babel, kap. 13:19, enz. *Alzo zal Babel, de sieraad der koninkrijken, de heerlijkheid, de hovaardij der Chaldeeën zijn, gelijk als God Sodom en Gomorra omgekeerd heeft. Daar zal geen woonplaats zijn in der eeuwigheid, en zij zal niet bewoond worden van geslacht tot geslacht; de Arabier zal daar geen tent spannen, en de herders zullen daar niet legeren. Maar daar zullen nederliggen de wilde dieren der woestijn en hun huizen zullen vervuld worden met schrikkelijke gedierten; en daar zullen jonge struisen wonen, en de duivelen, - of satiers - zullen daar huppelen. En de dieren der eilanden zullen in de verlaten plaatsen elkander toeroepen mitsgaders de draken in de wellustige paleizen.* Hetgeen wij overzetten, en de satiers zullen daar huppelen, vertalen de zeventigen (de Septuagint) demons of duivelen. Het Hebreeuws woord *seirim* betekent een harig schepsel, als *een bok*. Het was een algemeen gevoelen, gelijk Bochart heeft aangetoond, dat Demons of boze geesten, vanouds gewoon waren te verschijnen in de gedaante van zeker harig dier, en hun schuilplaatsen hadden in de verlaten en woeste plaatsen; om welke reden dat ze soms overgezet wordt demons of duivelen. Het geheel is een zeer krachtige figuurlijke beschrijving van een alleruiterste verwoesting.

3. Dewijl uit de wijn des toorns harer hoerij alle volkeren gedronken hebben.

BU. Alle volkeren, dat is, velen, het algemeen van het Romeinse gebied is verlost tot en vergiftigd door hun afgoderij, welke deze toorn over hen gebracht hebben. De afgoderij wordt later vergeleken bij wijn, omdat ze behaaglijk is aan de bedorven menselijke natuur; en dus zeer verlokend en verstrikkend, iemand onverhoeds overmeesterende gelijk de wijn. En hij wordt genoemd *een wijn des toorns*, omdat hij, de Goddelijke toorn tegen een schuldig persoon of volk verwekt.

WA./WE. *©umos* betekent, inderdaad, doorgaans toorn. Maar omdat de heer Mede aanmerkt dat het ook soms betekent een vergiftige drank, is er geen twijfel of het had hier moeten overgezet worden, - en ook kap 14:8 - de vergiftige wijn van haar hoerij. Toorn der hoerij, is een zeer oneigenlijk gezegde.

En de koningen der aarde die met haar gehoereerd hebben.

GI. Zich nevens haar gevoegd hebben in hun afgodische dienst en levenswijze; en de onderdanen onder hun heerschappij daartoe aangezet en gedrongen hebben.

En de kooplieden der aarde zijn rijk geworden uit de kracht harer weelde.

LOWMAN. "De Roomse geestelijkheid, - zegt Daubuz - heeft door koopmanschap te drijven in geestelijke dingen, grote rijkdom gewonnen; deze zijn de kooplieden der aarde, die door hun paapse listen en streken een goed gedeelte van de goederen der wereld hebben weten, meester te worden. In 't kort, Rome is een grote markt, - zegt onze schrijver - de Roomse geestelijken zijn de kooplieden en handel drijvers, de wereldlijke mindere geestelijkheid, de monniken en orderbroeders zijn de kramers en marsdragers die de waar uitslijten. Rakende de weelde van Rome, door hun koopmanschap verworven, dit behoeft geen bewijs."

Nademaal de ondergang van Rome hier vergeleken wordt bij de verwoesting van Tyrus, ziet men lichtelijk hoe natuurlijk het was de zonden van Rome te beschrijven met zinnebeeldige uitdrukkingen, afgenomen van de zonden van Tyrus. Het voordeel van deze koophandel maakte gemeenschap tussen die stad, toen de voorname marktplaats van de wereld en alle volkeren. Zodat Tyrus haar dartelheid en bijgelovigheid verspreidde, ver en wijd, met haar handel, door al de delen van de wereld. Rome bestuurd op gelijke wijze, verwonende en afgelegene volkeren, door degenen die voor haar voerden met aanmerkelijke rijkdommen te belonen, waardoor de hoogmoed en dartelheid gekoesterd werden. En dus maakt zij, gelijk Tyrus vanouds, haar verdorvenheden overal en algemeen.

DO. Het woord *spenous* schijnt te betekenen zo'n dartelheid van spijs en drank, welke geilheid aankweekt, en geneigdheid tot ontucht verwekt; en is zeer bekwaam om af te beelden de wijze, hoe de Romeinse geestelijkheid zich gemest heeft, en de uitwerkingen, welke daaruit zijn voortgekomen, tot schande van de christelijke belijdenis, voor de ogen van al de wereld; zowel als de afgoderij welke vastgesteld en gehandhaafd zijn, tot ondersteuning van de weelde. Vergelijk 1 Tim. 5:11.

4. En ik hoorde een stem uit den hemel.

GI. Of van een andere, of van dezelfde engel; of anders van God of Christus Zelf, omdat de personen, die aangesproken worden, genoemd worden Zijn volk.

Zeggende, gaat uit van haar Mijn volk

WE. Die mij met een ware christelijke dienst eert, en nog bij haar zijt. Het is wel mogelijk, dat velen, die niet schuldig zijn aan de Roomse hoerijen, evenwel te Rome, of onder het gebied van de Paus zullen zijn, wanneer haar uiterste verwoesting over hen komen zal. Daarom zal God hen, volgens Zijn goedertierenheid, waarschuwen, om zich te beveiligen voor de aannaderende verwoesting van die stad, en haar gebied; met zich van daar te begeven. En dit is temeer zo te verstaan, omdat de stem gericht wordt tot zodanigen, die reeds, wanneer de stem tot hen sprak, Gods volk waren, en bijgevolg niet schuldig aan geestelijke hoerijen.

Opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt.

LO. Wanneer deze engel de straf van Rome verklaard had, voegde een andere stem uit de hemel, daarbij, wat gebruik vrome Christenen van zulk een ontdekking moesten maken; dat zij zich zorgvuldig moesten wachten van deel te hebben aan die algemene bedorvenheden, en dezelve op generlei wijze te ondersteunen of bevorderlijk te wezen.

En opdat gij van haar plagen niet ontvangt.

GI. Of straffen; de zeven laatste plagen, welke tot haar behoren; en de fiolen van welke uitgestort zullen worden op de een of andere van de Antichristelijke staten, en de vijfde bijzonder zal vallen op Rome, de troon van het beest.

Want haar zonden zijn de een op de andere gevolgd tot de hemel toe.

LO. Wanneer de zonden rijp geworden zijn voor een oordeel, worden zij gezegd tot de hemel te reiken, of op te komen voor het aangezicht van Jehovah. Dus zegt de engel, die gezonden was om de zonden van Sodom te straffen: *wij gaan deze plaats verderven, omdat haar geroep groot geworden is voor het aangezicht des Heeren, en de Heere ons uitgezonden heeft om haar te verderven*, Gen. 19: 13. Zo was Jona gezonden, om tegen Ninevé te roepen, *want hunlieder boosheid is opgeklimmen voor Mijn aangezicht*, Jona 1: 2 De apostel Jakobus heeft ook een dergelijke uitdrukking: *Ziet, het loon der werklieden, die uw landen gemaaid hebben, roept, en het geschrei dergenen die geoogst hebben, is gekomen tot in de oren des Heeren Zebaoth*. Het is een sierlijke zinspeling op de wijze van rechtsoefening, in menselijke gerechtshoven, wanneer de zaak der misdadigers werkelijk achtervolgd, en hun misdaden voor het hof van justitie opengelegd worden.

En God is hun ongerechtigheden gedachtig geworden.

BU. Dat is, heeft zijn aandenken daaraan getoond, door hen zo'n zware en rechtvaardige straf toe te zenden. Namelijk, om hun afgoderij en vervolging.

6. Vergeldt haar, gelijk als zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt, haar dubbel naar haar werken.

Sommigen merken dit aan als gesproken tot al degenen die kwamen om Rome te verdelgen. Anderen van hen die nieuwelijks uitgegaan waren, op de aanmaning, vers 4, welker gemoederen waarschijnlijk op wraak gezet waren, door de sterke indruk van de zonden welke zij daar gezien, en de verongelijkingen welke zij daar geleden hadden.

Verdubbelt haar dubbel, naar hun werken

PY. Dit is niet te zeggen dat zij gestraft moesten worden tweemaal zo zwaar als zij verdiend hadden; maar overvloedig en rijkelijk, vergolden moesten worden.

In de drinkbeker, waarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel.

LO. Naar de wetten van de Joodse regering, werden sommige misdaden gestraft met wedervergoeding, of de misdader als straf hetzelfde kwaad aan te doen, 't welk hij op een kwaadaardige wijze zijn naasten had aangedaan, tot deszelfs belediging en schade. Hierom was, door een Joodse wet, vastgesteld, indien er een dodelijk verderf zal zijn, zo zult gij geven ziel voor ziel, oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet, Exod. 21: 23, 24. In ander gevallen van schade was vastgesteld, dat de belediger de schade dubbel moet vergoeden. Gelijk in diefstal eiste de wet, dat hij dubbel moest wedergeven, Exod. 22:4. Want het was billijk, dat de dief iets leed voor zijn misdaad, zowel als de schade herstelde, welke hij een andere aangedaan had. Met betrekking tot deze wetten van de Joodse regering, wordt de straf van Rome, om haar afgoderij en vervolging, verbeeld als een aangedane pijn en smart aan misdadigers, naar uitwijzing van de wetten der gerechtigheid, daar de verongelijkingen zo zwaar en ondeugend waren.

7. Zoveel als zij haar zelf verkocht heeft en weelde gehad heeft

Door zich te verheffen boven alle keizers, koningen en vorsten, boven alle koninkrijken en aflaten, ja ook boven alle kerken, hebbende zich hoogmoedige, en zelfs godslasterlijke namen toegeëigend. En door weelderig en dartel te leven, gelijk de Pausen, kardinalen, aartsbisschoppen, bisschoppen, priesters, monniken en kloosterbroeders; gaande sommige gekleed in purper en scharlaken, goud en zilver, en levende alle van het vette van het land in dronkenschap en ontucht.

Zo grote pijniging en rouw doet haar aan.

GG. Haar straf moest overeenkomst hebben met haar hoogmoed en weelde.

Want zij zegt in haar hart, ik zit als een koningin

Zij zei niet alleen, dat zij een koningin was, maar dat zij *zat* als een koningin; willende zeggen, niet alleen, dat zij tot een hoge stand verheven, maar ook veilig gezeten was en een wijd uitgestrekt gebied had, Jes.47::7, 8.

Ik ben geen weduwe, en zal geen rouw zien.

GG. Geen verlaten weduwe; want ik heb vele kinderen, om mij te vertroosten; veel zonen en dochteren, om mij te ondersteunen, ik gevoel of zal geen rouw gevoelen.

GG. Steden, van macht en volk ontbloot, worden als weduwen aangemerkt, Klaagl. 1:1.

8. Daarom zullen haar plagen op één dag komen.

Dat is, allen samen in een zeer korte omtrek van tijd. Gelijk oud Babel bedreigd werd,, Jes. 47: 9.

Namelijk, dood en rouw en honger.

PO. Alle soorten oordelen, totdat zij volkomen zal vernield zijn.

En zij zal met vuur verbrand worden.

GI. Daar is op verscheiden tijden, door verscheiden personen getracht de stad Rome te verbranden, en zij is wel ten dele verbrand, maar niet geheel; maar zij zal nu geheel en al door vuur verdelgd worden; hetzij door vuur van de hemel, gelijk Sodom en Gomorra; of door vuur uit de aarde uitbrekende; want het is klaarblijkelijk dat er brandende bergen, en onderaards vuur op die plaatsen zijn; welke als zoveel voorbereidselen zijn tot de verbranding van die stad of anders door de tien koningen, die dezelve in brand steken, of op al deze wijzen gelijk.

Want sterk is de Heere God, die haar oordeelt.

GG. Opdat men niet zou denken, dat de stad te sterk was, om zo schielijk vernield te worden, spreekt hij van de macht van God, die dit werk ondernemen zou, Jer. 50:34.

9. En de koningen der aarde die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben.

DO. Dat is, en de andere koningen der aarde, die geen deel zullen hebben in de voorgemelde uitvoering, maar steeds hun genegenheid voor haar behouden, ja het overblijfsel van degenen die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, of naar haar voorbeeld dartel geleefd hebben.

Zullen ze bewenen en rouw over haar bedrijven, wanneer zij de rook harer brand zullen zien.

LO. Zij zullen niet in staat zijn om haar enigszins te ondersteunen of te behoeden, in die dag des toorns van God. Al wat zij zullen kunnen doen, zal zijn hen te beklagen, doch vruchteloos, en haar jammerlijke Staat te bewaren, wanneer zij al deze ellenden schielijk over haar zullen zien komen.

WA. Deze koningen worden gezegd de hoer te zullen haten, haar vlees te eten, en haar met vuur te zullen verbranden. Ofschoon zij zelf zich werkelijk zouden verenigen, om haar te vernielen, zou nochtans de algemene grootheid van haar straf, de uitvoerders daarvan zelfs verbaasd doen staan.

10. Van verre staande, uit vreze van haar pijniging.

GG. Ofschoon zij haar beminden, en wensten, dat haar welstand had mogen duren, zij durfden niet nabijkomen om haar te helpen, opdat zij niet met haar verdelgd zouden worden, door degenen die haar bestormde, die de zodanigen, die als vrienden van de hoer kwamen, zou grijpen en verdelgen, gelijk Jehu de broederen van Aházia deed 1 Kon. 10: 13, 14. Of, zij waren bevreesd voor verbrand te worden, gelijk zij die de drie Joden in de vuuroven wierpen, Dan. 3:12, omdat de vlam zo groot was.

Zeggende, wee, wee, de grote stad Babylon, de sierlijke stad; want uw oordeel is in één uur gekomen.

PY. Op gelijke wijze als de profeet de rouwklacht over de rijke en. hovaardige stad Tyrus uitdrukt, Ezech. 26: 15-17. Zullen niet de eilanden van het geluid uws vals beven, als de dodelijk verwonde zal komen, wanneer men in het midden van u schrikkelijk zal moorden? En alle vorsten der zee zullen afdalen van hun tronen, en hun mantels van zich doen, en hun gestikte klederen uittrekken; met sidderingen zullen zij bekleed worden; op de aarde zullen ze neerzitten, en elke ogenblik sidderen. En zij zullen een klaaglied over u opheffen, en tot u zeggen: *hoe zijt gij uit de zeeën vergaan, gij beroemde stad; zie ook Jes.23:6, 7; Jer. 51 en 52.*

En de kooplieden der aarde zullen wenen en rouw maken over haar.

DO. Die zich plachten te verrijken aan haar weidse kostbaarheden, zullen over haar klagen en wenen.

GG. Dezen weenden om het verlies van hun gewin, welke zij plachten te trekken, door aan haar kostelijkheden te verkopen tot voldoening van de lusten van hun prelaten; of, fraaie tooisels voor hun afgodische dienst, altaren, beelden, en klederen.

Omdat niemand haar waren meer koopt.

WE. Welke zij gewoon waren te Rome te verkopen en waarmee zij zoveel schepen geladen hadden, welke handel met haar dreven.

GG. Alle handel met haar, geestelijke zowel als wereldlijke, hielden op.

LO. De mensen van bedrijf en kennis in de dingen van dit leven, die zoveel gewonnen hebben door bevorderingen en bedieningen onder haar, de rijke en aanzienlijke, onder verscheiden volkeren welke zij bedorven had, die haar in haar trotsheid en weelde ondersteund hebben, door hun middelen, zullen niet in staat wezen haar enigszins te helpen in dit uur van haar ellende, meer dan de koningen der aarde; zij kunnen slechts wenen en rouwklagen, over haar jammerstaat, en om hun verlies door haar verdelging, nu alle gemeenschap met haar, ten enenmale, zal afgesneden zijn, en geen mens door toedoen van haar rijkdom, achting of macht meer zal kunnen verkrijgen.

12. Waren van goud en van zilver, en van kostelijk gesteenten, en van fijn lijnwaad en purper en van zijde en van scharlaken.

Dingen tot versiering en opschik, met hoedanige de grote hoer gezegd wordt bekleed te zijn, kap. 17: 4. En daardoor kunnen letterlijk verstaan worden de grote rijkdommen, welke deze geestelijke kooplieden, of handelaars van Rome, kardinalen, aartsbisschoppen, bisschoppen, enz, brachten in hun eigen koffers, zowel als in die van de Paus, door de handel welke zij dreven in hun waren, met de zielen der mensen; en zij kunnen ook opzicht hebben op hun beelden, kelken, kronen, mijters, enz, 't zij op de stoffen waarvan ze gemaakt, of waarmee ze versierd waren. En gelijk Tyrus, waarop hier, in verscheiden bijzonderheden gezinspeeld wordt, haar kooplieden tot zulke dingen had, Ezech. 27: 12, 16, 22, zo meent Brightman, dat in deze en enige volgende dingen Spanje de koopman is voor Rome, die dezelve uit de Indië haalt voor haar.

En allerlei welriekend hout.

GG. Gelijk. cederen of ander hout, tot huisraad, of om te bouwen.

En allerlei ivoren vaten, en allerlei vaten van het kostelijk hout, en van koper, en van ijzer en van marmersteen.

Allerhande dingen, waarmee de huizen van rijke en grote lieden gestoffeerd en versierd zijn.

13. *En kaneel, en reukwerk, en welriekende zalf, en wierook.*

GI. Dingen tot aangenaamheid en smelting der zinnen. Kaneel en reukwerk werden gebruikt, om te reukwerken, Spr. 7:17. Zich met olie te zalven was gebruikelijk op maaltijden, Ps. 23: 5, en wierook op gastmalen na de eten. Deze gewoonten hadden plaats onder de oosterse volkeren. En Brightman denkt, dat Italië de kooplieden hierin zijn voor Rome, en zodanige dingen haalt uit Griekenland, Italië en Egypte.

En wijn en olie en meelbloem en tarwe, en lastbeesten en schepen; en van paarden en van koetswageningen, enz.

GI. Dingen tot burgerlijk gebruik, tot voedsel, om te eten en te drinken. Hier in wil Brightman wederom, dat Italië de kooplieden zijn in wijn en olie; Sardinië en Sicilië in meelbloem en tarwe; Duitsland in lastbeesten, en Engeland in schepen. Paarden en koetswagens, tot vertoning en luister, voor de Pausen, kardinalen, aartsbisschoppen, om met staatsie te rijden, en slaven om hen op te wachten. Het gevoelen van Brightman is, dat Frankrijk de kooplieden zijn, voor Rome, in paarden, en koetswagens, de Zwitsers in slaven, of lichamen, gelijk het woord overgezet kan worden, die hun onderhoud zoeken door de oefening hun lichamen, en zich verhuren tot de oorlog; en waarvan velen de lijfgarde maken van de Paus.

En de zielen der mensen.

LOWMAN. De verscheiden takken van de koophandel, hier opgeteld, zijn genomen uit de profetieën van Ezechiël, kap. 27, die de onderpang van Tyrus beschrijft door het gehele verlies van al de takken van haar koophandel. Tyrus was de grote marktplaats van de wereld, waar alle dingen van de hoogste waarde en prijs gebracht en verkost werden, tot groot voordeel van die stad zowel, als van de kooplieden van de verscheiden volkeren, die met haar handel dreven. Bijna al de uitdrukkingen van deze profetie worden van Ezechiël gebruikt, en schijnen uit zijn beschrijving ontleend te wezen; zelfs ook die, dat zij koopmanschap dreef *in de zielen der mensen*; Ir, 13, IJava7z, Tubal en Mesech, die ware uwe, kooplieden, met mensenzielen. In het oorspronkelijke staat, *uw kooplieden in de zielen der mensen*. De gemene Latijnse

vertaling heeft: *personen van mensen*, gelijk die spreekwijs dikwijls gebruikt wordt in de schrift, niet meer betekende *dan het kopen en verkopen van mensen tot slaven*. Zie Vitringa over deze tekst. Twee handschriften voegen er deze woorden bij: "En nimmer zult gij, in het toekomende in de zielen der mensen koopmanschap drijven". De bisschop van Meaux zegt, dat door slaven bedoeld worden personen van een slaafse staat; en door zielen der mensen in 't algemeen vrije personen; om te tonen dat Rome personen van allerhande slaat, niet alleen slaven, maar ook vrije mensen, in een soort van slavernij bracht, door de onderwerping aan haar heerschappij. Ik geloof, dat de personen of zielen der mensen, bij Ezechiël eigenlijk betekenen de koopmanschap in slaven; maar wanneer slaven én zielen der mensen beide gemeld worden, gelijk in deze profetie, zou dat niet aanwijzen de aard van die slavernij, welke Rome haar dienaars zou afvorderen, dat zij haar slaven werden naar de ziel zowel als naar het lichaam? Tenminste is het in de zaak zelf zeker dat haar slaven alle godsdienstige zowel, als burgerlijke vrijheid verliezen. Het is in 't algemeen klaar, dat hier beoogd wordt een burgerlijke en geen letterlijke beschrijving; en daarom denke ik dat de lezers vrijheid hebben, om deze figuurlijke uitdrukkingen te passen op zulke letterlijke meningen als overeenkomen met het algemeen en zeker oogmerk daarvan. Doch of met elk van deze waren beoogd wordt zekere bijzondere winzuchtige bedorvenheid van het Pausdom aan te wijzen, mag met reden in twijfel getrokken worden. Het is genoeg, om aan het algemeen oogmerk van de profetie te voldoen, aan te merken, dat Rome beroofd zal worden van al haar rijkdom welke zij bijeen schraapte door haar bestuur en kunsten, op de verscheiden plaatsen, daar zich haar agenten bevonden, die haar gestadige inkomsten verschaft hebben, en alles doen toevloeien wat haar buitensporige trotsheid en weelde kon strelen.

Het is geen onaardige aanmerking van Daubuz:

"Rome ontvangt al de gemelde kostelijke waren, maar zij heeft de wereld zo gemopt, dat zij niets voor dezelve betaalt dan bedriegerij; haar geld zijn haar betoveringen en bezweringen; haar kooplieden - haar opperste geestelijkheid - nemen de wezenlijke rijkdommen van de wereld naar zich, om ze tot haar te brengen; en haar wederuitkering bestaat in papieren en brieven getrokken op hemel en hel, om nimmer aangenomen te worden; hoewel ze bij het gewone volk voor betaling doorgaan, alsof ze van wezenlijke waarde waren. De koopman, als hij maar middels vindt om ze kwijt te maken, bekommert zich niet over deszelfs innerlijke waarde, omdat hij gretigen genoeg vindt, om ze uit zijn handen te nemen voor wezenlijke goederen."

Hetzij door deze waren beoogd worden te betekenen kwijscheldingen, vergunningen, ontslagingen en dergelijke beuzelingen, waar voor Rome goud, zilver en al wat dienen kan tot pracht en weelde, koopt of niet; dit is een klare en duidelijker mening, dat zij op eenmaal beroofd zal worden van alle haar kostelijkheid en rijkdom, en van al de middelen waardoor zij dezelve gewoon was te verkrijgen.

14. *En de vrucht der begeerlijkheid uwer zielen is van u weggegaan.*

In 't Grieks staat; *de herfst*, of herfstvrucht van de begeerlijkheid uwer ziel. Dat is, begeerde vrucht, gelijk 1 Thess. 1: 8; Grieks: in een vuur der vlam; dat is, *met vlamvend vuur*.

En al dat lekker en dat heerlijk was, is van u weggegaan, en gij zult dat zelf niet meer vinden.

LO. De ellende van Rome zal in die dag des toorns, blijken zó groot te wezen, dat haar niets overgelaten zal worden, waarin zij gewoon was haar lust en vermaak te stellen.

Zij zal beroofd worden van alles 't welk tot haar grootsheid en wellust diende, en niet in staat wezen, om het ooit weer te krijgen of het verlies daarvan te herstellen.

15. *De kooplieden dezer dingen, die rijk geworden waren van haar, zullen van ver staan, uit vreze van haar pijniging.*

PO. Haar niet kunnende helpen, en vrezende, dat de kopers en verkopers op gelijke wijze zouden gestraft worden.

Wenende en rouw makende.

LO. Hun blijdschap zal veranderd worden in geweene en rouwklachten.

DO. Sommigen hebben verscheidene uitdrukkingen welke hier voorkomen, opgevat als ziende gehele op de omstandigheden van de pauselijke kerkdienst en de koophandel van de Priesters, vers 11; gelijk op de Relikwieën, kwijtscheldingen en aflaten, vers 12; op de beelden, en sieraden van kerken en kapellen, en de verscheidenheid van kostelijke opschik voor hun beelden en priesters, vers 13; op het reukwerk tot hun altaren, vers 22; op de speeltuigen, welke onder de kerkdienst gebruikt worden en vers 23 op de grote menigte kaarsen voor hun afgodische altaren brandende, en dergelijke. Maar, alles schijnt veeleer op dat ene oogmerk uit te komen, het verlies, namelijk van alles wat dierbaar en begeerlijk is, en de uiterste ondergang van deze aanzienlijke stad.

16. *En zeggende: wee, wee, de grote stad*

De kerk van Rome, eertijds zo vrolijk, zwierig, rijk en aanzienlijk.

Die bekleed was met fijn lijnwaad en purper en scharlaken, en versierd met goud, en met kostelijk gesteente, en met paarden; in één ure is zo grote rijkdom verwoest.

GI. Gebruikende dezelfde woorden als de koningen der aarde, voegende daar alleen bij hetgeen overeenkomstig was met hun karakter als kooplieden, en de dingen, waarin zij met haar handel gedreven hadden; zie vers 12 en kap 17:4. *In één uur*, dat is, in zeer korte tijd.

17. *En alle stuurlieden en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, en allen die ter zee handelen, stonden van ver.*

Het beklag van de koningen en kooplieden der aarde werd gevolgd door dat van de schippers en zeevarende personen. Alle geestelijke zeelieden, die een riem hebben in de boot van St. Peter, zullen luid kermen, omdat hun leven en welvaart afhing van de koopmanschap en handel van die grote stad. Deze, die zich zeer nabij haar hielden en met haar handelden in de dag van haar voorspoed, zullen nu met alle anderen, van ver staan; bewenende haar ondergang, en eigen verlies, in de dag wanneer haar verwoesting zal komen.

18. *En riepen, ziende de rook van haar brand, en zeggende, wat stad was deze grote stad gelijk?*

Dit geweene van de zeelieden, waardoor, in zinspeling op de koopmanschap, verstaan worden geringer personen dan kooplieden, schijnt ontleend uit de profetie van Ezechiël, kap. 27: 32. *En zij zullen in hun gekerm een klaaglied over u opheffen, en over u weeklagen, zeggende: wie is geweest als Tyrus, als de uitgeroeide in het midden der zee?*

19. *En zij wierpen stof op hun hoofden; en riepen wenende en rouw bedrijvende.*

GI. Gelijk de gewoonte was van treurende en rouwklagende personen in een toestand van grote verlegenheid ellende; zie Jozua 7: 6; Job 2:12.

Zeggende, wee, wee, de grote stad, in de welke alle die schepen in de zee hadden, van haar kostelijkheid rijk geworden zijn, want zij is in een ure verwoest geworden.

GG. Deze treuren het zwaarst, omdat zij minst in staat zijn van te kunnen bestaan, en daarom bedorven moesten worden door het verlies van de koophandel, meer dan de kooplieden zelf, die hen te werk stelden.

20. Bedrijft vreugde over haar gij hemel, en gij heilige apostelen en profeten, enz.

LO. Maar, voegde uitleggende engel daar bij, ofschoon dit aanmerkelijk werk van de Goddelijke rechtvaardigheid de harten van velen vervuld met geklag en rouw, het zal strekken tot vertroosting en blijdschap, van de oprechte en van trouwe Christenen, tot wie de vertroosting en openbaring gegeven worden. De apostelen, profeten en heiligen Gods zullen reden hebben om zich te verheugen over een zo verwonderlijk blijk van de Goddelijke bescherming en gunst.

DO. Niets kon krachtiger zijn dan deze aanspraak aan de apostelen, waarin zij, ofschoon in Rome geëerd door zo menigvuldige bijgelovigheden, en afgodische kerkplichten, niettegenstaande dit, aangemoedigd worden, om zich te verheugen over haar ondergang.

Want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld.

LO. Want het is om de zaak van Zijn kerk, en Zijn getrouwe dienaars te wreken, dat God deze vervolgende stad zó streng straft.

21. En een sterke engel hief een steen op als een groten molensteen; en wierp dien in de zee.

G I. Gelijk Jeremia een steen nam, en die bond aan zijn boek, nadat hij het gelezen had, en het wierp in de rivier de Eufraat, tot een teken van de ondergang van het oude Babel, Jer. 51: 63; zie Exod. 15:5; Neh. 9:11.

DO. Het Griekse woord betekent iets wegslijten, alsof de val, - indien hij door deszelfs eigen zwaarte gevallen was – nog niet schielijk genoeg zou geweest zijn. Hieruit besluit Dr. Th. Burnet, dat Rome eerst in brand zijnde, - vergelijk Dan, 7:11 - verslonden zal worden in een meer van vuur en zwavel; gelijk Sodom en Gomorra eertijds. Vergelijk kap. 19:20.

Zeggende, aldus zal de grote stad Babylon met geweld geworpen worden; en zal niet meer gevonden worden.

GI. Te kennen gevende de uiterste verwoesting van Rome, en het geweld, de kracht en macht, waarmee zulks zal geschieden, als ook de schielijkheid en onherstelbaarheid van die val.

WA. Dit en het volgende vers spreekt van zulke volstreckte ondergang dat het niet verstaan kan worden van de verwoesting door Alarik, Genserik, Totilas, enz., uit alle welke Rome wederom bekomen is. En bijgevolg kan door het voorgaande beest, de valse profeet, de bazuinen, fiolen, enz, niet verstaan worden de staat van Rome onder de heidense keizers, gelijk Grotius, Hammond, enz. dit verklaren.

22. En de stem der citherspelers, en der zangers en der bazuiners zal niet meer in u gehoord worden.

GI. Al wat diende tot vermaak en vrolijkheid. De woorden schijnen genomen te wezen uit Jes. 34: 8; Ezech. 26: 13. En kan niet alleen zien op alles wat het gehoor streelde in bijzondere huizen, op gastmalen, bruiloften en dergelijke; maar ook op het ophouden van het kerkmuziek; er zouden geen klokken of orgels meer zijn, of enige andere speeltuigen, geen koorzangers, enz.

En geen kunstenaar van enige kunst zal meer in u gevonden worden.

LO. Geen bezigheid voor personen, die enige kunst of handwerk oefenen.

En geen geluid des molens zal meer in u gehoord worden.

GG. In de steden gebruikte men handmolens, welke een groot geluid maakten. En de molens moesten wel stil staan, als er niemand meer woonde waarvoor koren behoefde gemalen te worden.

GI. Dit wordt gezegd in tegenstelling van haar weelderige en dartele wijze van leven, er zou geen koorn zijn, om gemalen te worden, of inwoners om het te eten. Dit kan ook opzicht hebben op feesttijden en rijke gastmalen, wanneer specerijen gemalen en bereid werden met een handmolen. En dan zal het te kennen geven, dat zulke maaltijden en rijkelijke levenswijze geen plaats meer zullen hebben. Deze laatste woorden ontbreken in de Syrische en Ethiopische vertaling.

23. En het licht der kaars zal in u niet meer schijnen.

Óf tot algemeen gebruik, óf tot maaltijden en bruiloften, welke bij nacht gehouden werden, had men daartoe kaarsen, lampen of toortsen nodig.

En de stem eens bruidegoms en eens bruids zal in u niet meer gehoord worden.

LO. Dat is de inwoners van die bedorven stad zullen niet in stand gehouden worden door nieuwe huwelijken, en een opvolging van huisgezinnen. Geen bruiloftslamp, geen gezang, of bedrijven van bruiloftsvreugd zal er meer in haar gezien of gehoord worden; maar zij zal geheel en al woest worden, en zonder inwoners.

Want uwe kooplieden ware de groten der aarde.

WE. Alsof er gezegd werd, uw dardelheid en kostbare wijze van leven was zó groot, dat uw kooplieden waren de groten of rijken der aarde.

G I. Met zinspeling op de kooplieden van Tyrus, die prinsen genoemd worden, Jes. 23: 8.

Want door uw toverij zijn alle volken verleid geweest.

Dat is, bedriegelijke leringen, voorgewende mirakelen en dergelijke overleveringen van afgoderij en bijgelovigheid, waardoor zij als een andere Jezabel, de volkeren en koningen des rijks verlost en verleid had.

24. En in dezelve is gevonden het bloed der profeten, en der heiligen.

Alsof het nog aan de handen en klederen van de moordenaars kleefde, Jes. 53:3; Jer. 2: 3. Het bloed van al de heilige dienstknechten van God; zo openbare bedienaars van het Evangelie, als belijders daarvan.

En al dergenen die gedood zijn op de aarde.

GI. Niet alleen van degenen die gedood zijn in de stad Rome, maar door het gehele gebied; omdat zij gedood waren op haar bevel, of met haar toestemming, en

aanmoediging daartoe; en waarom zulks haar met recht ten laste gelegd wordt, Matth. 23:31, 32, 35. De Ethiopische vertaling doet erbij: *om de naam van Christus*.

LO. Deze beschrijving van de verwoeste staat van Rome, schijnt te wezen een navolging van enige plaatsen in de profeet Jeremia, aangaande de ondergang van het oude Babel. *En het zal geschieden, als gij geëindigd zult hebben dit boek te lezen, dan zult gij een steen daaraan binden; en die werpen in het midden van den Frat; en zult zeggen: zo zal Babel zinken, en niet weder opkomen, vanwege het kwaad, dat Ik over haar zal brengen*, Jer. 51: 63, 64. Dit is ten strengste waarachtig geweest van het oude Babel, 't welk een puinhoop is gebleven tot op deze dag; en de stad, welke nu Babel heet, is op een geheel andere plaats gebouwd. Dit gedeelte van de profetie schijnt, met grote nadruk, te kennen te geven, dat Rome op gelijke wijze onherstelbaar zal verwoest worden; een oordeel, 't welk haar tot nog toe niet overgekomen is. Daar schijnt ook in deze uitdrukkingen nog ene zinspelning te wezen op een andere plaats van dezelfde profeet. En ik zal van hen doen vergaan de stem der vrolijkheid, en de stem der vreugde; de stem der bruidegoms, en de stem der bruid, het geluid des molens, en het licht der lamp; en dit ganse land zal worden tot een woestheid; Jer. 25:10. De zang en speelkunst was de bezigheid van groten en rijken; de koophandel, de bezigheid van mensen van middelbare staat; het bereiden van brood en andere levensbehoefden, het werk van het geringe soort volk. De huwelijken, waarin lampen en gezang te pas kwamen, zijn de gewone middelen, om steden te bevolken, doordat de nieuwgeborenen de plaats vervullen van degenen die gestorven zijn. De verwoesting van Rome nu, wordt in dier voegen beschreven, dat daarin aangewezen wordt, dat rijke noch arme, noch personen van middelbare staat, of van de geringe arbeidsmensen, daar meer zullen kunnen wonen. Het zal niet wederom bevolkt worden door nieuwe huwelijken, maar voor altoos woest en onbewoond blijven.

Openbaring 19

1 En na dezen hoorde ik als een grote stem ener grote schare in den hemel, zeggende: Halleluja, de zaligheid, en de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij den Heere, onzen God.

2 Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig; dewijl Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde verdorven heeft met haar hoererij, en Hij het bloed Zijner dienaren van haar hand gewroken heeft.

3 En zij zeiden ten tweeden maal: Halleluja! En haar rook gaat op in alle eeuwigheid.

4 En de vier en twintig ouderlingen, en de vier dieren vielen [neder], en aanbaden God, Die op den troon zat, zeggende: Amen, Halleluja!

5 En een stem kwam uit den troon, zeggende: Looft onzen God, gij al Zijn dienstknechten, en gij die Hem vreest, beiden klein en groot!

6 En ik hoorde als een stem ener grote schare, en als een stem veler wateren, en als een stem van sterke donderslagen, zeggende: Halleluja, want de Heere, de almachtige God, heeft als Koning geheerst.

7 Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en Zijn vrouw heeft zichzelf bereid.

8 En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad; want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen.

9 En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de waarachtige woorden Gods.

10 En ik viel [neder] voor zijn voeten, om hem te aanbidden, en hij zeide tot mij: Zie, dat gij [dat] niet [doet]; ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, die de getuigenis van Jezus hebben; aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.

11 En ik zag den hemel geopend; en ziet, een wit paard, en Die op hetzelfde zat, was genaamd Getrouw en Waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid.

12 En Zijn ogen waren als een vlam vuurs, en op Zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden; en Hij had een naam geschreven, die niemand wist, dan Hij Zelf.

13 En Hij was bekleed met een kleet, dat met bloed geverfd was; en Zijn naam wordt genoemd het Woord Gods.

14 En de heirlegers in den hemel volgden Hem op witte paarden, gekleed met wit en rein fijn lijnwaad.

15 En uit Zijn mond ging een scherp zwaard, opdat Hij daarmede de heidenen slaan zou. En Hij zal hen hoeden met een ijzeren roede; en Hij treedt den wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almachtigen Gods.

16 En Hij heeft op [Zijn] kleet en op Zijn dij dezen Naam geschreven: Koning der koningen, en Heere der heren.

17 En ik zag een engel, staande in de zon; en hij riep met een grote stem, zeggende tot al de vogelen, die in het midden des hemels vlogen: Komt herwaarts, en vergadert u tot het avondmaal des groten Gods;

18 Opdat gij eet het vlees der koningen, en het vlees der oversten over duizend, en het vlees der sterken, en het vlees der paarden en dergenen, die daarop zitten; en het vlees van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen en groten.

19 En ik zag het beest, en de koningen der aarde, en hun heirlegers vergaderd, om krijg te voeren tegen Hem, Die op het paard zat, en tegen Zijn heirlegers.

20 En het beest werd gegrepen, en met hetzelfde de valse profeet, die de tekenen in de tegenwoordigheid van hetzelfde gedaan had, door welke hij verleid had, die het

merkten van het beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden. Deze twee zijn levend geworpen in den poel des vuurs, die met sulfer brandt.

21 En de overigen werden gedood met het zwaard Desgenen, Die op het paard zat, hetwelk uit Zijn mond ging; en al de vogelen werden verzadigd van hun vlees.

Inleiding en korte inhoud.

LOWMAN.

De profetieën die tot deze tijdkring behoren worden besloten met een strenge straf over Rome, om haar trotsheid, dartelheid, bijgelovigheid en afgoderij, en voornamelijk, om haar wrede vervolging van al degenen die getrouw bevonden werden omtrent hun plicht, in het bewaren. van de zuiverheid der christelijke leringen en dienst. Wanneer Rome dus gevallen was, gelijk Babel eertijds, om nimmermeer op te komen, wordt de hemelse kerk ingevoerd als een koor, om God te prijzen voor Zijn rechtvaardige oordelen en getrouwheid. Deze uitmuntende dankzegging of lofzang, opgezongen door de samengevoegde stem van engelen en heiligen, de gehele vergadering des hemels, vertoont, op een nadrukkelijke wijze, aan alle Christenen, en een iegelijk kerk op aarde, welk een dankbare erkentenis zij behoren te hebben, voor Gods getrouwheid, in hun bescherming, en van Zijn rechtvaardige oordelen, in het straffen der vervolgers van de waarheid en godsdienst. Ofschoon God, om wijze redenen, een wijle tijd toelaat dat de rechtvaardigen en getrouwen veel lijden van de vijanden der waarheid en gerechtigheid, het einde en de uitkomst der dingen zal gewis doen zien Gods getrouwheid in het zegenen van Zijn volk, en Zijn rechtvaardigheid in het straffen van Zijn vijanden. Een rechtmatige reden tot vertroosting, dankbaarheid en lof!

1. En na deze hoorde ik als eens grote stem ener grote schare in den hemel, zeggende, Hallelujah.

LO. Nadat ik dus onderscheiden, (schijnt Johannes te willen zeggen) door een engel onderricht was van de volledige verwoesting van die vervolgende macht, welke in dit derde tijdbestek zou opkomen, en zo lange tijd heeft geduurd, werd mij verder vertoond, alsof de gehele kerk bijeen vergaderd was; welke ik als een koor, met samengevoegde stemmen, een lofzang tot God hoorde aanheffen.

GG. *Hallelujah*, dat is: prijst de Heere, Ps. 111-113. Dit is de eerste keer dat het woord gebruikt wordt in het Nieuwe Testament; en hier wordt het. driemaal gevonden.

WA. *De bisschop Lloyd dringt met kracht aan, dat dit Hebreeuws woord driemaal in dit gezang herhaald wordende, 't welk te kennen geeft dat dit was de kerk der Joden, voorzien wordende als tot Christus bekeerd.*

De zaligheid en de heerlijkheid, en de eer en de kracht zij de Heere onze God.

PO. Alle uitdrukkingen zijn benamingen van eer en lof, Gode toegeëigend met erkenning dat de zaligheid der kerk van Hem is en de uitwerking van Zijn macht.

GI. Gelijk ook de behoudenis van de Antichristelijke macht en geweld van al hun vijanden. Dat God daarvoor toekomt alle eer en heerlijkheid, welke men bedenken kan, nademaal Hij Zich getoond heeft te zijn de God van Zijn volk.

2. Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.

PO. De oordelen van God betekenen soms in de Schrift, de bedeling van Zijn voorzienigheid, algemeen en bijzondere; in welke laatste zin ze betekenen Zijn straffen over zondaars, welke waarachtig en rechtvaardig zijn.

Dewijl Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde verdorven heeft met haar hoererij.

GG. Zie kap. 17:1. Groot, vanwege haar menigvuldige hoererijen. Of, met zinspeling op hetgeen er door betekend wordt, de grote stad, kap. 18:18.

En Hij het bloed Zijner dienaren van haar hand gewroken heeft.

Het bloed van Zijn heiligen, welke door hen vergoten was. Het is opmerkelijk dat door dit hele boek de afgoderij en de vervolging de tergende zonden van het beest zijn.

3. *En zij zeiden ten tweeden male: Hallelujah.*

Zij begonnen, en eindigden hun plechtige aanbidding en dienst daarmee; zoals sommige Psalmen met dit woord beginnen en eindigen. En de herhaling van dat woord toont, hoe hartelijk, ernstig en aanhoudend zij waren in de lof van God over deze zaak.

En haar rook gaat op in alle eeuwigheid.

GG. Deze woorden schijnen in een tussenreden te moeten gelezen worden. Of, men moet dezelve verstaan vanwege haar rook, gelijk Lukas 6:32, en dan behoeft men geen tussenreden te stellen; maar de mening zal zijn, de heiligen zullen de val van Rome altijd gedachtig zijn, om er God voor te danken alsof zij de rook daarvan altijd voor zich zagen, om hen in gedachten te brengen het vuur welk haar verteerd had.

LO. De uitdrukking: *haar rook gaat op alle eeuwigheid*, schijnt genomen te wezen van de profeet Jesaja, waar dezelve door de profeet verklaard wordt te betekenen een eeuwigdurende verwoesting. *Het zal des nachts noch des daags niet uitgeblust worden, tot in der eeuwigheid zal haar rook opgaan; van geslacht tot geslacht zal het woest zijn; tot in eeuwigheid der eeuwigheden zal niemand daar doorgaan*, kap. 34:10. Daubuz is van gedachten, dat de twee Hallelujah's, in dit gedeelte van de lofzang, slaan op de zending van de twee engelen, van welke één de val aankondigt, en de ander de eeuwigdurendheid daarvan aanwijst. Doch men kan deze herhaling aanmerken, als overeenkomstig met de gezangen van de oude kerk, waarin men het woord *Hallelujah* gebruikt vindt als een. sierlijkheid in de samenstelling ervan.

4. *En de vierentwintig ouderlingen, en de vier dieren vielen neder.*

LO. Nadat het koor van de vergadering hun lofzang geëindigd had, vielen de vierentwintig ouderlingen, representanten van de verenigde kerk, de aartsvaders en apostelen, en de vier levende schepselen, de Cherubim, die naast aan de troon van God zijn, neder voor JEHOVAH. Zie kap. 4:6.

En aanbaden God, Die op de troon zat, zeggende, Amen, Hallelujah.

GI. Zij gaven hun toestemming aan hetgeen de schare in de hemel gezegd had vers 1-3, en voegden zich samen in hetzelfde Hallelujah, of in de uitdrukkingen van lof aan God, voor Zijn grote verschijning in de val van Babel.

LO. Alsof ze zeiden: "Ja laat JEHOVAH onze God geprezen zijn". Beide deze woorden worden samen gebruikt, Ps. 106:48; zie kap 5:14.

5. En een stem kwam uit de troon, zeggende

GI. Niet van God de Vader, Die op de troon zat, want de woorden, *looft onze God*, kunnen niet voegzaam van Hem gezegd worden; maar wel van Christus het Lam, in het midden van de troon, Die als Middelaar van Hem, tot Zijn volk kon zeggen: Mijn God en uw God, Mijn Vader en uw Vader, Johannes 20: 17. Ofschoon het best schijnt verstaan te worden van de stem van een der engelen omtrent de troon; omdat naderhand van een van deze gesproken wordt, die Johannes wilde aanbidden, maar hem werd dat verboden.

Looft onzen God, gij al Zijn dienstknechten, en gij die Hem vreest, beide klein en groot.

LO. Deze stem behelsde een bevel aan allerhande personen, die waarlijk godsdienstig waren, aan alle getrouwe dienstknechten van God, van wat staat of gelegenheid zij mochten zijn, om zich hartelijk te verenigen in de lof van God. De stem kwam van de troon, dat is, van de heerlijkheid of Godspraak. Dit toont het groot gezag en de plechtigheid, waarmee dit bevel werd gegeven. De lof van God, waartoe deze Godspraak aanmoedigt, schijnt enigermate verschillende van de voorgaande lofzang. Die lofzang was, om de lof van God op te halen, voornamelijk vanwege Zijn getrouwheid en rechtvaardigheid in het straffen van een vervolgende macht, welke de getrouwe dienaars van Christus lange tijd verdrukt had. Maar deze is, als uit het gevolg blijkt, in gehoorzaamheid aan de besturing van de Godspraak voornamelijk, om God te danken voor de gelukkige en heerlijke Staat der kerk. Onderstel, waarin zij gezegd wordt te leven, en te regeren met Christus duizend jaren, en welke uitvoeriger beschreven wordt in het volgende kapittel. Voor welke grote goedheid van God, alle vrome mensen, door deze plechtige dankzegging voorbereid worden, hun hartelijke en dankbare erkentenis uit drukken.

6. En ik hoorde als een stem ener grote schare.

GG. Of, toen hoorde ik als een uitwerking van de voorgaande vermaning,

LO. Hierop begon de gehele kerk, de lof van God, in een andere lofzang. De verenigde stemmen waren zo sterk als het geluid van een ontelbare menigte volk die samen zongen; zodat het gelijk was aan het geluid van de zee, wanneer haar golven in een geweldige beweging zijn; of aan dat van donderslagen.

En als een stem van vele wateren, en als een stem van sterke donderslagen.

GI. Van veel wateren, welke in eens laagte, of op ruwe en rotsachtige plaats vallen, en dan groot geluid maken, 't welk van ver gehoord kan worden. Dezelfde leenspreuk wordt gebruikt aangaande de stem van Christus, kap. 1:15. En als van sterke donderslagen, welke soms zo geweldig zijn, dat ze de hemelen scheuren, en de inwoners der aarde grotelijks ontstellen.

Zeggende: Hallelujah, want de Heere, de almachtige God heeft als Koning geheerst.

LO. Zij begonnen de lof van God met te zeggen, lof zij de enige waarachtige God, Wiens alvermogene kracht en opperste heerschappij, welke reikt tot alle schepselen, blijkt nu Zijn koninkrijk van waarheid en gerechtigheid, in de wereld gevestigd te hebben.

GI. Zij zullen elkaar opwekken, om de lof van God te verkondigen, uit hoofde van de bovengemelde dingen, op dezelfde wijze en met dezelfde woorden, als de schare in de hemel, en de vierentwintig ouderlingen en de vier dieren.

GG. Want God wordt in het openbaar, overal gediend als Koning, nu de hoer verdelgd is.

7. Laat ons blijde zijn, en vreugd bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven.

De heiligen zullen elkander toeroepen, om hun vreugde te betonen over de luisterrijke verschijning van Christus' koninklijke macht en heerschappij, de verwoesting van Zijn vijanden, en de heugelijke en gelukzalige Staat van Zijn kerk en volk; en Zich te verheugen in Hem, als de Heere hun gerechtigheid en Sterkte, en Hem de eer en heerlijkheid te geven van de zaligheid, en te danken voor al de weldaden, welke zij van Hem ontvangen; in 't bijzonder met betrekking tot hetgeen volgt.

Want de bruiloft des Lams is gekomen, en Zijn vrouw geeft zichzelf bereid.

Bereid, om Hem te ontmoeten, zijnde versierd met al die versierselen welke behaaglijk zijn en Hem het meest bevallen. En Hij komt om Zijn kerk tot Zijn bruid te nemen, met omstandigheden van luister en plechtigheid.

GG. De kerk wordt nu beschreven als een bruid, welke met haar Man zou samen wonen, nadat de hoer verbrand was. Zij was tevoren, ook aan Hem verbonden. Maar na de ondergang van Rome zouden heerlijke tijden volgen.

LO. Want nu is de ware kerk van Christus, Zijn getrouwe discipelen, als Zijn bruid, bestemd en bereid, om openbare en uitmuntende tekenen van zijn genegenheid te erlangen, in een staat van gelukzaligheid en hoogwaardigheid, overeenkomstig met haar betrekking tot Hem. De oude profeten beschrijven de gunste van God jegens Zijn volk, door de liefde van een bruidegom. Want gelijk een jongeling een jonkvrouw trouwt, also zullen uw kinderen u trouwen. En gelijk de bruidegom vrolijk is over de bruid, also zal uw God over u vrolijk zijn, Jes. 62:5. *De kerk wordt, in het nieuwe testament, onder dezelfde gelijkenis van een bruid voorgesteld. Want ik heb ulieden toebereid, om u als een reine maagd, enen Man voor te stellen, namelijk Christus; 2 Kor. 11: 2. Gelijk bruiloftsfeesten, doorgaans gehouden werden met grote blijdschap, is de bruiloft van het Lam met Zijn kerk een bekwaam zinnebeeld, om te vertonen de staat van vreugde en gelukzaligheid, waartoe God haar zal verheffen, na al haar lijden om de waarheid en gerechtigheid.*

8. En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad.

GI. Fijn lijnwaad, of Byssine. De Bussus, waarvan het fijn linnen gemaakt, wordt; wordt gezegd te groeien aan een boom, van hoogte als een populier, en waarvan de bladen gelijken naar een wilg, en uit Judea in Egypte gebracht werd; waarvan de Egyptenaars, voornamelijk gebruik maakten in de heilige plechtigheden. Een optooisel, 't welk net was en zedig, en niet gelijkende naar de opschik van de hoer van Rome, kap. 17: 4. En dit wordt gezegd te wezen *rein en blinkend*, waarvan de betekenis, in de volgende woorden verklaard wordt.

LI. Men merke hier op, dat de kerk, geestelijker wijze naakt zijnde uit zichzelf, het haar gegeven werd bekleed te wezen met *rein en blinkend fijn lijnwaad*. Zij had dit niet van zichzelf, maar het werd haar aangetrokken door Christus, Die Zijn Eigen bruid dekt en kleedt, met de versierselen van Zijn genade hier, en van Zijn heerlijkheid namaals.

Want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen.

DO. En haar werd gegeven tot een bewijs van haar maagdelijke onnozelheid en heiligheid, dat zij bekleed werd met rein en blinkend fijn lijnwaad, om te betekenen de rechtvaardige werken der heiligen, waarmee zij versierd was voor de ogen van God.

Dit betekent *dikaioomata*, klaarblijkelijk; en daarom kan ik, - ofschoon ik niet twijfel, dat het is met opzicht op de gehoorzaamheid en rechtvaardigheid van Christus de Zoon van God, dat alle onze rechtvaardige werken aangenomen worden bij God, - niet geloven, dat deze woorden betrekking hebben tot de toerekening van Zijn gerechtigheid aan ons, zoals sommigen zich verbeeld hebben. En ik hoop, dat christengodgeleerden de moed zullen hebben, om met de schrift te spreken, al was het ten koste van hun achting van rechtzinnigheid

LOWMAN. En zoals het gebruikelijk is voor bruidegoms, bij de bruiloft geschenken te doen aan de bruiden, van kostelijke klederen en versierselen; zo zal te dezen tijde, de kerk van Christus beschonken worden met betamelijke versierselen. Zij zal versierd zijn met wezenlijke rechtvaardigheid en heiligheid, met een Goddelijke natuur en gesteldheid, overeenkomstig met de volmaaktheden van God; versierselen, kostelijker en waardiger dan de kostelijkste klederen van de oosterse vorsten, of van de oude priesters.

9. En hij zeide tot mij, schrijf ...

Hetgeen volgt, om het gewicht daarvan en de zekerheid daarvan aan te wijzen; en opdat het opgemerkt en bedacht wordt. De persoon die hier sprekende voorkomt, is óf de stem uit de troon, óf de engel die Johannes gestadig bij was, en hem deze openbaring toonde, kap. 1:1, óf de engel, die hem voorstelde hem te zullen tonen het oordeel van de grote hoer, kap.17:1.

Zalig zijn zij die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams.

GG. Het zijn gelukkige tijden; en zij zijn gelukkig, die zo geroepen worden, dat ze komen. Het schijnt, dat zodanige maaltijden, doorgaans bij nacht gehouden werden, vers 17. Luk. 14:16, 17.

En hij zeide tot mij: deze zijn de waarachtige woorden Gods.

GG. Deze zijn niet slechts mijn woorden, maar die van God en zullen, gewis ter behoorlijke tijd vervuld worden, Luk. 1:20. Hoe vreemd dezelve sommigen ook mogen voorkomen.

PY. Daarop scheen het mij toe, dat de engel tot mij kwam en mij beval bijzondere opmerking te nemen op deze laatste vertoning van de heerlijke Staat der christenkerk, onder het zinnebeeld van een bruiloft, en bruiloftsmaaltijd met Christus. Draag zorg, zeide hij, dit te schrijven tot troost van alle ware Christenen; en verzeker hen, uit de mond van God Zelf dat het zeker komen zal tot een onuitsprekelijk geluk van allen die waardig zullen zijn, daaraan deel te hebben.

10. En ik viel neder voor zijn voeten, om hem te aanbidden.

Zijnde als buiten zichzelf vervoerd, door het gezegde aangaande het Avondmaal van de bruiloft en verrukt door de heerlijkheid en majesteit waarmee de engel hem verscheen; en vergetende dat zulk een eer Gode alleen toekomt gedroeg hij zich op deze wijze, welke niet verschoond of gerechtvaardigd kan worden, zoals uit de volgende woorden van de engel blijkt.

GG. Johannes, verheugd zijnde over de goede tijding valt neer om hem te aanbidden, gelijk Cornelius voor Petrus, bij een enigszins gelijke gelegenheid, Hand. 10:25.

En hij zeide tot mij, ziet, dat gij dat niet doet.

GI. De woorden zijn, in 't oorspronkelijke zeer kort en afgebroken, en als met haast gesproken; als vrezende de engel, dat Johannes zich zou schuldig maken aan

afgoderij, voordat hij kon uitspreken en redenen gebruiken, welke nodig waren, om hem dit te ontraden.

Ik ben uw mededienstknecht en uwer broederen, die het getuigenis van Jezus hebben.

Alsof hij zei, ik ben niet meer dan een engel, en bijgevolg, niet meer dan uw mededienstknecht, en een mededienstknecht van uw broederen, die volstandig zijn gebleven in het getuigenis van Jezus, of in de aankleving aan de waarheid van het Evangelie tot het martelaarschap of de dood toe; of, tenminste zover dat zij bereid waren om te sterven voor het Evangelie.

GG. Ik ben iemand die Christus gebruikt, om Zijn wil aan anderen te verklaren, gelijk Hij u doet. En daarom wordt voor broederen *profeten* gezegd, kap. 22:9. Hij kan geweest zijn die engel die Johannes deze openbaring vertoonde. Doch voor dat alles, moest hij niet aanbeden worden door Johannes, zijn mededienstknecht.

Aanbid God.

GG. Wie alleen godsdienstige aanbidding toekomt, Matth. 4:10. "En niet mij".

Want het getuigenis van Jezus is de Geest der profetie.

WE. Dat is, Die getuigenis geeft aan de waarheid van het Evangelie, zelfs tot de dood; of die gereed is zulk een martelaar te worden, wordt door dezelfde Geest gedreven als ik, door de Geest Die mij en andere engelen de profetieën meedeelt, welke u door onze bediening geopenbaard worden.

WA. Of, de Geest der profetie welke gij heb zowel als ik, is het getuigenis van Jezus. Zie kap. 22: 9.

GG. Christus alleen kan door Zijn Geest, ons tot profeten maken, om toekomstige dingen, aangaande Hem te voorzeggen. Zijn openbaring der dingen aan ons is het leven der profetie. *Hij* moet er derhalve, wil de engel zeggen voor aanbeden worden, en niet wij.

PY. Het getuigenis van Jezus, is de ontdekking, of openbaring door Christus gedaan. En het getuigenis, waarvan in dit vers gesproken wordt, is de openbaring aan de engel gegeven, aangaande Jezus, kap. 1:1; en door de Geest van Jezus. Dezelfde Geest die de engelen, profeten en apostelen aanblaast. Getuigenis te geven; voorzeggen, of verklaren, zijn menigmaal woorden van gelijke betekenis in de Schrift. Wanneer Christus voorzei en verklaarde, dat een van Zijn discipelen Hem zou verraden; is het woord, "eemarturesee", hij *getuigde*. Zo wordt de verklaring van Johannes de Doper, aangaande Christus, genoemd *zijn getuigenis*, kap. Joh. 1: 7, 8. En de Heilige Geest, het lijden van Paulus voorspellende, wordt gezegd, *van Hem te getuigen*; gelijk de prediking of verklaring der bekering door Paulus, genoemd wordt: *zijn getuigenis daarvan*, Hand. 20:21- 23. Wanneer dan dit getuigenis van, of aangaande Jezus gezegd wordt te zijn de Geest, dat is gegeven door de Geest der profetie, is dit volkomen dezelfde uitdrukking als die van Paulus, 1 Kor. 12:5, 6: *Er is verscheidenheid der gaven, maar het is dezelfde Geest*, enz. Alle andere uitleggingen, dunkt mij, dat de zin van deze plaat verduisteren.

LOWMAN.

Men heeft veel zwaarigheid gemaakt, hoe de apostel immer kon in gedachten krijgen, een engel te aanbidden; daar alle aanbidding, en godsdienstige eer aan enig schepsel, zo uitdrukkelijk verboden was en deze afgoderij een zó grote zonde is in de Joodse en in de christelijke godsdienst. En dat dit antwoord van de engel, Johannes niet zó voldeed, dat hetgeen hij wilde zondig, en in zichzelf ongeoorloofd was, dat hij

hetzelfde, naderhand weer wilde doen, kap. 22: 8. Eer wij op deze zwaarigheid antwoorden, moeten wij vooraf een andere vraag oplossen: *of de apostel voorgehad heeft enige wezenlijk godsdienstige eer of aanbidding aan de engel, in 't geheel te betonen?*

Het woord 't welk wij overzetten *aanbidden*, wordt gebruikt voor enig burgerlijk eerbewijs, zowel als godsdienstige eer. Het betekent eigenlijk, een gebruikelijke wijze van doen, onder de oosterse volkeren, van zich tot op de grond neer te buigen en de voeten te kussen van personen van hoge rang. Zo'n eerbewijs maakte Ruth voor Boas: *Toen viel zij op haar aangezicht, en boog zich ter aarde*, Ruth 2:10. Op die wijze kwam Abigaël bij David, en zij viel voor het aangezicht van David op haar aangezicht, en boog zich ter aarde, 1 Sam. 25:23. De apostel kan derhalve onaangemerkt enig ding in de uitdrukking, niet meer bedoeld hebben dan een ootmoedige daad van burgerlijk eerbewijs. Het oorspronkelijk woord, in 't algemeen beide, burgerlijk en godsdienstig eerbewijs betekenende, moet tot één van beiden bepaald worden, door de omstandigheden van het geval waarin het voorkomt. Het kan meen ik, zeer wel onderscheiden worden, door het te doen zien, óf op de ware God, óf op enig schepsel. De reden, waarom de engel niet wil toelaten, dat hem zulk een hoog eerbewijs aangedaan wordt, schijnt te kennen te geven, dat hij het niet aanmerkte als een daad van godsdienstige eer. Hij maakt geen gewag van de zonde of het gevaar van afgoderij daarin; hij toonde alleen dat het niet voegzaam was, dat de apostel hem zulk een eerbewijs zou betonen. Niet met aan te wijzen, dat het ongeoorloofd was, zulk een eerbewijs te betonen aan iemand, wie hij ook was, maar omdat hij een mededienstknecht was van de apostel en van zijn broederen de profeten, gelijk het klaarder uitgedrukt wordt, kap. 22:8. Alsof de engel gezegd.

"Had: ik heb maar de zelfde Geest der openbaring ontvangen, welke gij ook hebt. *Het getuigenis van Jezus is de ware Geest der profetie*. In Hem hebben de profetieën van de oude profeten haar vervulling. Het is overal de ware Geest, en de eigenlijke beoging van de profetie dingen te openbaren, welke opzicht hebben op Christus en Zijn kerk. Dit is de Geest der profetie in het gezicht, welk gij gezien hebt; en al heb ik nu enige van deze openbaringen aan u verklaard, de eer daarvan komt niet mij toe, maar Gode; van Wie ik zulks ontvangen heb. Uw erkentenis en dankzegging moet derhalve, aan Hem gericht zijn."

Dit meen ik de beste verklaring hiervan te wezen; ofschoon de lezer verwittigd moet zijn, dat sommige geleerde uitleggers deze daad aanmerken als figuurlijk of voorbeeldig. Waple zegt: "Om ons te leren en te tonen, onder de persoon van de apostel zelf, dat de beste mensen kunnen vervoerd, en door het voorbeeld van anderen en valse voorgevingen, afgetrokken worden tot de aanbidding van schepselen; en dat zúlke aanbidding ongeoorloofd is, hoe schoonschijnend de voorwendsels mogen zijn." Dat de enige weg, om alle soort van afgoderij te voorkomen, is, dat gebod te bewaren, welk hier gegeven wordt, van God alleen aan te bidden.

11. *En ik zag den hemel geopend;*

BU. Hier hebben wij een nieuw en vers gezicht waarin Johannes de poorten des hemels geopend ziet en Christus vertoond wordt als een algemeen en zegepralend veldoverste met een luisterrijk leger, voorttrekkende tot de eindelijke en volslagen vernieling van de vijanden van Zijn kerk.

En zie, een wit paard; en Die op hetzelfde zat was genaamd Getrouw en Waarachtig.

GG. Christus, Die nu aan Johannes verscheen als gereed om de Antichrist ten enenmale uit te roeien. Dit leger werd geleid door een Persoon rijdend op een wit paard, op hoedanige veldoversten gewoon zijn te rijden bij plechtige optochten.

BU. Een wit paard betekent voorspoed en overwinning. Hij wordt genoemd Getrouw en Waarachtig, omdat Hij getrouw is in Zijn beloften, waarachtig in Zijn bedreigingen, en rechtvaardig in al Zijn handelingen met Zijn vijanden.

En Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid.

LO. Hij scheen te wezen de Persoon, waaraan God alle macht gegeven, alle oordeel aanbetrouwd had; Die al de beloften van God zou vervullen in getrouwheid, en alle bedreigingen zal uitvoeren in gerechtigheid, tot bescherming van het volk van God, en van het straffen van hun vijanden.

12. *En Zijn ogen waren als een vlam vuurs.*

PO. Zie kap. 1:14 en 2: 18. Zijn ogen ware helder schitterende en doordringende. Dit geeft te kennen Zijn doordringende kennis, of Zijn oneindige wijsheid en verstand.

En op Zijn hoofd waren veel koninklijke hoeden.

BU. Betekenende de menigvuldige overwinningen over Zijn vijanden, en dat Hij was de Koning der Koningen.

En Hij had een Naam geschreven, die niemand wist dan Hijzelf.

WE. Dat is, als mens, had hij een Naam ontvangen voor Zijn lijden en verdiensten, van zó'n trap van waardigheid, eer en gelukzaligheid, dat geen mens die volmaakt verstond dan Hijzelf. Vergelijk kap. 2:17; Filip. 2: 9, enz.

PO. Door de naam welke niemand weet, verstaan sommigen, Zijn natuur en wezen, 't welk zo onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk is, dat niemand dan die Zelf waarachtig God is, die volkomen kan verstaan, of volmaakt openbaren. Anderen verstaan door Zijn Naam Zijn oordelen en wegen waardoor Hij zó bekend is, als een mens bij zijn naam.

LO. Deze uitdrukking schijnt te zien op de menigvuldige Namen, welke Christus gegeven worden in de profetie, welke zo groot zijn dat wij niet ten volle kunnen begrijpen al wat er door bedoeld wordt. Sommige uitleggers hebben 't waarschijnlijk geoordeeld, dat dit gedeelte van de beschrijving ziet op de profetie van Jesaia. *De heerschappij is op Zijn schouder, en men noemt Zijn Naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. De grootheid dezer heerschappij en des vredes zal geen einde zijn, op de troon Davids en in zijn koninkrijk, om dat te bevestigen en te sterken, met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid.* Jes. 9:5, 6. Zijn Persoon en regering worden voorgesteld als wonderlijk en onbegrijpelijk.

En Hij was bekleed met een kled, dat met bloed geverfd was.

PO. Of, om te kennen te geven dat Hij het was, Die ons door Zijn bloed verlost heeft; of liever, om te betekenen dat Hij nu kwam om het bloed van Zijn vijanden te plengen, tot handhaving van Zijn eigen eer en van Zijn volk; in welke zin het ook overeenkomt met het gezicht van Jesaja aangaande Hem, kap. 63: 2, 3. *Hun kracht, (of BLOED) is gesprengd op Mijne klederen, en al Mijn gewaad heb Ik bezoedeld.*

GG. Of het kan betekenen de uitkomst van Zijn strijd, dat er zoveel bloed vergoten zou worden, dat niet de gewone soldaten alleen, die hun handen meest gebruiken in de

oorlog; maar ook de overste zelf, wiens hoofd anders meer werkt dan zijn handen, de klederen met bloed besprengen zou.

En Zijn Naam wordt genoemd het Woord Gods.

GG. Door eeuwige geboorte, Joh. 1:4, en omdat Hij Zijns Vaders woorden vervult, door het verdelen van de vijanden van Zijn volk.

WA. Deze naam wordt onze Zaligmaker gegeven door Johannes, in al zijn geschriften: in zijn Evangelie, kap. 1; zijn brief, kap. 1; en hier.

LOWMAN

Deze Naam, het Woord Gods, maakt het klaarblijkelijk, dat de Persoon in dit gezicht beoogd, Dezelfde is Wie Johannes in zijn Evangelie, met Die Naam noemt; zodat Jezus Christus Zelf vertoond wordt als rijdende aan het hoofd van een heirleger, om wraak te oefenen over de vijanden van Zijn godsdienst, en getrouwe dienstknechten. De heer Daubuz merkt aan, dat *logos* of woord, drie bijzondere betekenissen heeft: het kan betekenen woorden, daden en bevelen. Christus is het woord Gods in al deze opzichten.

1. Hij is Zijn Woord, omdat Hij voor Zijn menswording, en nog meer daarna, geweest is de grote engel van God, om boodschappen, of de woorden Gods tot de mensen te brengen.
2. Hij is het woord van God, omdat hij is de grote Dienaar van God, tot volvoering van al Zijn werken, der schepping, onderhouding en verlossing.
3. Voor zoveel het woord een bevel betekent, is Christus op tweeërlei wijze het woord van God.
 - a. In zover Hij is de Uitvoerder van al de bevelen van God.
 - b. Voor zoveel Hijzelf is de Hoofdgebieder; en zelfs nu verenigd met God, zittende op Zijn troon, aan Zijn rechterhand, de Vorst, Arché en Archoon van de schepping; Koning der koningen, en Heer der heren.

Deze verklaring toont - voegt onze schrijver erbij - niet alleen waarom Christus genoemd wordt, het Woord van God, in 't algemeen, maar ook waarom Hij zo genoemd wordt op deze plaats.

1. Het Woord van God zijnde; voor zoveel Hij boodschappen brengt en de grote engel des Verbonds is, brengt hij de grootste boodschap: de volmaking van het verbond in de opstanding; éérst van de heiligen en dan van al de doden.
2. Het Woord van God zijnde, voor zoveel Hij is de grote Dienaar, komt hij nu om het uitmuntendste van Gods werken te verrichten.
3. Voor zoveel Hij is de Uitvoerder van Gods bevelen; en beveelt en regeert onder Zijn Vader, komt Hij nu om te zijn de Koning der koningen en Heer der heren.

Het is aanmerkenswaardig, dat in de tempel, *de Schechina* de heerlijkheid van de tegenwoordigheid Gods in het heilige der heiligen, was de aanspraakplaats en de 'Kebla' vanwaar God Zijn woorden en bevel gaf, en naar welke tegenwoordigheid al de dienst van de kerk was ingericht. De Godspraak der wet wordt genoemd in het Hebreeuws: *debar* of *dabar* 't welk dikwijls overgezet wordt: het woord. Een andere hebreeuws woord is *amir*, hetwelk ook in het Grieks *logos*, dat is *woord*, overgezet wordt. Dit kan ook eigenlijk betekenen gezag en bevel, en iemand die met het hoogst gezag en gebied voorzien is. Dus is *emir* of *emar* een bekende naam van de overheer in het oosten. En *emir al mumanim*, is: *de vorst of heer van gelovigen*, een welbekende naam van de opvolgers van Mohammed. Niet alleen de naam van emir in het oosten, maar ook van dictator onder de Romeinen, schijnen van de zelfde oorsprong afgeleid te wezen; zijnde personen wier woord en bevel het opperste gezag had.

Gelijk in de tempel de Schechina of heerlijkheid Gods was, de vraagbaak en het verzoendeksel, vanwaar God Zijn bevelen gaf, met het hoogste gezag, en bij welke tegenwoordigheid hij de verzoeken van Zijn kerk gunstig ontving. Zou er geen zinspeling op dit zó zinrijk en voornaam gedeelte van de Mozaïsche instellingen, een voorname rede kunnen zijn, waarom Christus hier genoemd wordt: *het Woord Gods?*

14. *En de heirlegers in den hemel volgden Hem op witte paarden.*

LO. Het algemeen Hoofd werd gevolgd door de heirlegers des hemels, met grote staatsie.

GG. Witte paarden werden meer gebruikt tot zegepraal dan om te vechten.

Gekleed met wit en rein fijn lijnwaad.

GG. Hier wordt geen melding gemaakt van schilden of zwaarden, welke dienstiger zijn tot de oorlog dan fijn linnen, een geringe beschutting tegen slagen. Alles vertoont hier een opschik van overwinnaars. Zodat zij zich verzekeren van de overwinning alsof ze reeds behaald was.

LO. Heirlegers des hemels betekenen dikwijls, naar de stijl van de schrift, de engelen van God, die als gediensstige geesten onophoudelijk ten Zijner dienste staan, en genoemd, worden: *de heirlegers des hemels*. Waarschijnlijk, met zinspeling op de gewoonte der vorsten, die de voornaamste en beste van hun troepen bij zich houden, als hun lijfwachten, in de hoofdstad, de plaats van hun ver blijf; waar zij voorname en hoge ambtenaars hebben, die zich aan hun hof houden. In dit gezicht schijnen de getrouwe Christenen, die met volharding standvastig gebleven waren in de dag der verzoeking, als in de hemel ontvangen te worden; en met de engelen verenigd, in de heirlegers des hemels, zowel, al in de lofzangen der hemelse kerk. Zodat deze heirlegers des hemels verstaan kunnen worden, niet alleen van de engelen van God, die Christus vergezellen, maar ook van zulke gelovige Christenen die hun kroon en vergelding reeds ontvangen hadden. Zij worden gezegd: *bekleed te zijn met rein fijn linnen*; 't welk kort tevoren verklaard is te betekenen *de rechtvaardigheid der heiligen*. Zij schijnen te wezen dezelfde personen, die tevoren beschreven zijn, kap. 17: 14. *En die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen en gelovigen*. Zodat deze heirlegers des hemels, welke hun zegepralende Overste volgden, schijnen in te sluiten, - indien niet voornamelijk te betekenen - zodanige Christenen die het geloof bewaard hadden tegen alle wederstand. Om uit te drukken de grote eer en gelukzaligheid waartoe zij nu verheven waren.

15. *En uit Zijn mond ging een scherp zwaard opdat Hij daarmee de heidenen slaan zou.*

GI. De uitgaaf van Alkala, en al de oosterse vertalingen, benevens de gemene Latijnse, lezen: *een tweesnijdend scherp zwaard*.

LO. Christus wordt in het eerste gezicht vertoond met een tweesnijdend scherp zwaard. kap. 1:16. Om uit te drukken, een van de voorname delen van regering, de macht van het zwaard; het *jus gladii*. Insluitend het recht van oorlog te maken en straffen aan te doen.

PO. Ik kan zeer wel toestaan dat dit scherp zwaard is het woord van Christus, 't welk uit Zijn mond ging; doch niet het Evangelie. De tijd daarvan was voorbij, het was nu de tijd van het slachtoffer in Bosra; maar Zijn woord of bevel, Zijn volk tot wraak roepende van het overschot Zijner vijanden.

En hij zal ze hoeden met een ijzeren roede.

LO. Een zinspeling op een uitdrukking, Ps. 2: 9, waarin geprofeteerd was aangaande de koning, die JEHOVAH op Zijn heilige berg Sion gezet had, dat Hij zo gemakkelijk Zijn vijanden met al hun tegenkating zou vernielen, als een ijzeren roede een aarden vat verbreken kan.

WE. Dat is, Hij zal voortgaan die volkeren die in deze krijg niet uitgeroeid zijn zó beheersen, dat zij een volkomen gehoorzaamheid zullen betonen, aan Zijn heiligen die dan regeren zullen op de aarde, en hun nimmer enige moeilijkheid aandoen.

En treedt de wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almachtigen Gods.

Dit is een zinspeling op een tekst van Jesaja, kap. 63: 3 welke doorgaans van de Messias verstaan wordt. Ik heb de pers alleen getreden, en daar was niemand van de volkeren met Mij; en ik heb ze getreden, of ZAL ZE TREDEN, in Mijn toorn, en heb ze vertrapt, of ZAL ZE VERTRAPPEN, in Mijn grimmigheid; en hun kracht, of BLOED, is gesprengd, of ZAL GESPRENGD WORDEN, op Mijn klederen, en al Mijn gewaad heb ik bezoedeld, of ZAL ZE BEZOEDELEN, want de dag der wraak was, of IS, in Mijn hart, en het jaar Mijner verlossen was, of IS gekomen.

GG. Zo dreigt Christus Zijn vijanden, met Zijn mond; slaat hen met Zijn ijzeren roede in Zijn hand, en vertrapt hen onder Zijn voeten.

16. En hij heeft op Zijn kleed, en op Zijn dij deze naam geschreven

Er was een opschrift op een gedeelte van Zijn kleed, 't welk zijn dij bedekte, de plaats daar het zwaard gewoonlijk gedragen werd.

WE. Hij verscheen in een koninklijk gewaad, en had van het gevest van Zijn zwaard, bij de dij, hangen deze geschreven Naam.

GI. Dit schijnt te zinspelen op de gewoonte van mensen van aanzien die hun naam op de klederen ingewerkt droegen; 't welk soms gedaan werd met gouden letters, gelijk Zeus had. Het geeft te kennen de zichtbaarheid van Christus koninkrijk, 't welk nu zichtbaar komen zou. Dat er gezegd wordt, dat de Naam geschreven was op Zijn dij, kan te kennen geven; óf dat hij geschreven was op een gedeelte van Zijn kleed, 't welk de dij bedekte; óf anders op het zwaard, 't welk op de dij gegord werd.

Daubuz heeft uit Victor Vitensis een voorbeeld gegeven van Clementianus een monnik, die op zijn dij geschreven had: *een discipel van Jezus Christus*. En dit in Afrika gedaan zijnde, veronderstelt hij dat het een gewoonte zal geweest zijn bij de Feniciërs.

Koning der koningen, en Heer der heren.

Om te kennen te geven dat Hij wezenlijk in het bezit was van een rechtvaardige heerschappij, over de vorsten en koningen der aarde. Een heerschappij welke de oosterse Monarchen, en na hen het Romeinse rijk zich ten onrechte had aangematigd, en een naam die zij zich, met grote verwaandheid hadden toegeëigend. Dus roemde de Assyrische Monarch, Jes. 10: 8. *Zijn niet mijn vorsten al te samen koningen?* Zo ook Schapori, *regii regum*, dat is: koning der koningen.

17. En ik zag een engel staande in de zon

Na de beschrijving van de veldoverste en het heirleger, volgt de uitkomst van de krijg, welke is een vreselijke slachting van de vijanden der kerk. En, gelijk arenden en gieren en andere roofvogels een leger vergezellen, en vergaderd worden daar verslagenen liggen, zo nodigt hier de almachtige God de vogels der lucht om te azen op de dode lichamen van Zijn verslagen vijanden. De Antichrist wilde niet gedogen,

dat de getuigen begraven werden, maar zij moesten op de straat blijven liggen; hier meet God hen met dezelfde maat wederom.

Staande in de zon

LI. Op de allerzichtbaarste plaats; [omschenen met de zon op zijn helderst] om zijn ampt, als grote heraut van God, uit te voeren. Of, misschien, om te tonen, dat de verwoesting van de Antichrist en zijn navolgers, zo zichthaar zou geschieden voor al de wereld, als de zon zelf is.

En hij riep met een grote stem,

GG. Opdat die verst af waren, het mochten horen; en komen om er deel aan te nemen. Het kan ook zijn om het gewicht der zaak; de mensen spreken luid; als zij van gewichtige dingen spreken.

zeggende tot al de vogelen die in het midden des hemels vlogen, komt herwaarts en vergadert u tot het avondmaal des groten Gods.

PO. Er zijn vogels die op vlees azen, en zulken worden hier bedoeld. Zij worden genodigd tot het avondmaal van de grote God. Zo genoemd, omdat het toegesteld en bereid is door de macht van Hem die is de grote God; óf, omdat het een slachtoffer is aan de rechtvaardigheid van God. Zie 1 Sam. 17:4-6; Jes.18:6; Jer. 12:9; Ezech. 39:17. Gods gericht over zijn vijanden, wordt genoemd een slachtoffer; Jes. 34:6; Jer. 46:10; Ezech. 39. De afgodendienaars waren gewoon bij hun offerande een maaltijd te houden. God heeft ook een maaltijd bij Zijn offer, maar het was voor de vogelen en beesten, die op dode lichamen azen.

18. Opdat gij eet het vlees der koningen, en het vlees der oversten over duizend, enz.

LO. In deze maaltijd zouden zij gevoed worden met dode lichamen van een groot leger. Velen van de hoogste rang zouden dood blijven, en op het slagveld onbegraven liggen.

En het vlees der sterken, en der paarden, en dergenen die daarop zaten; en het vlees van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen en groten.

PO/GI. In 't voorgaande vers waren alle roofvogelen genodigd tot een maaltijd; hier wordt getoond, wat hun banket zal zijn. En daar wordt mee te kennen gegeven de uiterste ondergang van het hele Antichristelijke leger, en de zekerheid ervan. Christus overwinning daarover en tegelijk de verwoesting van allen die navolgers zijn van de Antichrist, door al deszelfs heerschappijen, welke nu geheel zullen vallen in de handen der heiligen, en door hen bezeten zal worden.

LO. Deze tekst is een navolging van de profeet Ezechiël, kap. 39: 17. *Gij dan mensenkind, zo zegt de Heer HEERE, zeg tot het gevogelte van alle vleugel, en tot al het gedierte des velds, vergadert u en komt aan, verzamelt u van rondom, tot Mijn slachtoffer (of slachting) dat Ik voor u geslacht heb; een groot slachtoffer op de bergen Israëls; en eet vlees en drinkt bloed; het vlees der helden zult gij eten en het bloed der vorsten der aarde drinken, en gij zult verzadigd worden aan Mijn tafel, enz.*

Zijnde een krachtige beschrijving van een grote slachting en zwaar oordeel van God, wanneer Hij zal komen om Zijn vijanden te straffen. Zo wordt het door de profeet verklaard: Ik zal Mijn eer zetten onder de heidenen en alle heidenen zullen Mijn oordeel zien, 't welk Ik gedaan heb, en Mijn hand, die Ik aan hen gelegd heb. Vers 21.

PY In de oude zinnebeeldige taal betekenen *roofvogels* legers van vijanden; en *het eten van vlees*, enz, het nemen van buit, rijkdommen en gebied van een vijand, gelijk

bij Ezechiël, kap. 32: 4. Dan. 7: 5, *veel vlees te verslinden*, is veel landen te overwinnen en te beroven. En Ps. 74:14 wordt gezegd, dat de draak Farao tot spijs, of VLEES, gegeven was, aan het volk de Israëlieten in de woestijn. In de letterlijke zin kan de lezer een fraaie gelijklopende tekst vinden in Lucanus, Civ.Bel. Lib.VII.

19. *En ik zag het beest, en de koningen der aarde, en hun heirlegers vergaderd.*

GI. De Antichristelijke burgerlijke machten, of de Antichrist met zijn burgerlijke macht.

PY. Het Beest, ja zelfs de koningen der aarde. Want de burgerlijke Romeinse machten worden eigenlijk door het Beest betekend, in dit boek en in de profetie van Daniël; alhoewel de wereldlijke macht in samenvoeging met de bedorven kerkelijke heerschappij, deze naam draagt. Want men ziet ze wederom onderscheiden, vers 20, *het Beest, en met hetzelfde de valse profeet.*

Evenwel, ofschoon het eerste en tweede beest, dat is, de burgerlijke en kerkelijke vervolgende machten, wezenlijk twee onderscheiden hoofden van regering zijn, worden ze niettegenstaande dit, in het dertiende en zeventiende kapittel van dit boek, dikwijls genoemd onder één gemeenschappelijke naam, als één lichaam, of deelgenoten van dezelfde afgodische heerschappij.

Om krijg te voeren tegen Hem Die op het paard zat, en tegen Zijn heirleger.

GI. Tegen Hem, Die op het witte paard zat, gelijk de Arabische en Ethiopische vertaling lezen, de Koning der koningen en Heere der heren.

En tegen Zijn heirleger, 't hetwelk ofschoon ongewapend, en alleen gekleed met fijn lijnwaad, niets heeft te vrezen, omdat Christus, de overste Leidsman hunner zaligheid, aan het Hoofd van hen is.

LO. En er verscheen in het gezicht, ook een ander leger, 't welk zich aankantte tegen Christus en het heirleger des hemels, welk Hij geleidde. Het Beest, 't welk de vervolgende macht van Rome verbeeldde, in vereniging met de koningen der gehele aarde, die deze vervolgende macht hielpen en ondersteunden, vergaderden alle krachten tezamen, en brachten een talrijk leger bijeen. Alle vijanden der waarheid en gerechtigheid spanden samen om zich te stellen tegen een algemene Hervorming van hun dwalingen, bijgelovigheid, afgoderij en vervolging.

20. *En het beest werd gegrepen en met hetzelfde de valse profeet.*

De uitslag van de krijg was de volkomen ondergang van al de vijanden van de kerk. Het wereldlijk deel van de Antichrist wordt hier verstaan door het Beest, en de kerkelijke Antichrist door de valse Profeet.

Die de tekenen in de tegenwoordigheid van het zelve gedaan had; door welke hij verleid had, die het merkteken van het Beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden.

GG. Deze is de valse profeet, die wonderen deed, kap, 13:13, 14. enz.

Deze twee zijn levendig geworpen in de poel des vuurs, die met sulfer brandt.

PO. Beide geestelijken en wereldlijken van het Pausdom, en al hun aanhang; welke op deze tijd nog overig zou zijn, zouden nu verwoest worden.

GI. Hier schijnt een zinspeling te wezen op de plaats waar Sodom en Gomorra gestaan heeft, welke een poel van zwavel geworden is en een beeld van de wraak des eeuwigen vuurs, Judas vers 7.

Dr. Clarke merkt aan, dat van andere zondaars alleen gezegd wordt, zij werden geworpen in den poel des vuurs; en dit, meent hij, geeft een onderscheid van straf te kennen in gestrengheid naar mate van misdaden die gestraft worden. En hij oordeelt, dat dit verklaard wordt door de woorden van Mozes, aangaande Korach en zijn metgezellen, Num. 16:29. *Indien deze zullen sterven, gelijk alle mensen sterven, en over hen een bezoeking zal gedaan worden, naar aller mensen bezoeking, zo heeft mij de Heere niet gezonden.* Te kennen gevende, dat er een onderscheid zou zijn in hun straf, als tussen een die op de gewone wijze ter dood geraakt was, en die door een aardbeving was in gezwolgen.

Lowman. Christus en Zijn heiligen behaalden een volkomen overwinning over hen. Een overwinning die zo volslagen was, als wanneer de algemene, legerhoofden en alle voorname officieren gevangen gemaakt werden en de overigen van het leger, geheel op het slagveld doodgeslagen worden. Want de vervolgende heerschappijen, vertoond door het Beest en de valse Profeet, de voornaamste personen die de afval ondersteund hadden door valse leringen; en de lichtgelovigen bedrogen hadden door voorgewende tekenen en wonderen, werden gevangen genomen, om een voorbeeldgelijke straf te lijden, door de handen van het gericht. Want deze werden naderhand veroordeeld om levend verbrand te worden en dat vonnis werd over hen uitgevoerd, dewijl zij geworpen werden in de poel van brandend zwavel.

21. En de overigen werden gedood met het zwaard Desgene, Die op het paard zat; hetwelk uit Zijn mond ging.

PO. In alle legers zijn gewone krijgslieden, zowel als bevelhebbers. Wat de bevelhebbers in deze krijg wedervaren zou, is in het voorgaande vers gezegd. Dit zegt ons hoe het zal aflopen met hen die onder hun bevel staan. Het schijnt dat zij niet verschoond zullen worden, omdat zij hun voorgangers gevolgd, en alleen gedaan hebben wat zij hun bevolen hadden.

WE. Door het zwaard moet niet verstaan worden een letterlijk zwaard, 't welk uit de mond van Christus kwam; maar deze spreekwijze geeft alleen te kennen, dat deze vijanden van Christus verslagen werden, onmiddellijk op Zijn woord, of het geven van bevel aan de heilige engelen, die Hem vergezelden.

En al de vogelen werden verzadigd van hun vlees.

GG. Daar zal roof genoeg zijn voor allen die komen, Jer. 50:10. Of, dode lichamen genoeg, onbegraven liggende, om al de vogelen te verzadigen; zie vers 18.

LOWMAN

De overigen personen van mindere rang die de afval aangestookt en mee geholpen hadden om de Hervorming te weren, werden gelijk de soldaten van een leger in het veld afgemaakt en onbegraven gelaten, tot een aas voor de vogels der lucht. Een krachtige figuurlijke uitdrukking van de volslagen vernieling. De algemene betekenis van deze krachtige en sierlijke verbeelding is klaar en verstaanbaar genoeg. Voldoende aan het oogmerk van de profetie om op te wekken tot standvastigheid, geloof en lijdzaamheid, vertroosting en hoop te geven onder tegenwoordige verdrukking en vervolging vanwege de ware godsdienst en een goed geweten.

Dat de verscheiden bijzonderheden van deze figuurlijke beschrijving zelf, een nadere bijzondere mening hebben, is niet zo klaar en zeker. Het is, naar mij dunkt, een bewijs van het rechte verstand in de stijl der profetie, en ook in het oogmerk daarvan, zich te houden aan hetgeen blijkt het *algemeen oogmerk* en de zin van de profetie te wezen; en wat ze ons over het algemeen bij elkaar genomen, aanwijst. Opdat we ons niet door

een driftige verbeelding laten vervoeren van het wezenlijk oogmerk van den Geest der profetie door het nasporen van onzekere toepassingen van de bijzondere delen ervan. Wie kan bijvoorbeeld, zeggen met enige zekerheid dat het vlees welk gegeten zal worden, en het nodigen van de vogelen tot de maaltijd, elk een bijzondere geheimzinnige betekenis heeft? Of dat er iets meer mee bedoeld wordt dan een grote strijd, nederlaag en ondergang te beschrijven? Evenwel zijn er in de aller oneigenlijkste beschrijvingen, enige bijzondere delen van de verbeelding met welke, naar grote waarschijnlijkheid een voorname omstandigheid der bijzondere opmerking beoogd wordt ons voor te dragen.

Zo schijnt in deze beschrijving de straf van het Beest en de valse Profeet die gevangen genomen en veroordeeld worden, om levend verbrand te worden, verschillende van de straffen van het overige volk, welk door het zwaard verslagen zou worden, te kennen te geven, nl. dat de eerste en voorname bevorderaars van de afval die al hun macht en alle godloze wegen van bedrog te werk gesteld hadden, tot tegenkanting van de ware godsdienst, *naar mate van hun schuld gestraft zullen worden*, en meer te dragen zullen hebben, dan anderen. Levend te verbranden is een van de verschrikkelijkste doodstraffen; geworpen te worden in een poel van vuur, brandende met zwavel verbeeldt ons de verwoesting van Sodom en Gomorra, die te boek staan als voorbeelden van een eeuwigdurende verwoesting, waaruit het niet mogelijk is zich immer te herstellen. Zo ook, gelijk het Beest en de valse Profeet niet betekenen bijzondere personen, volgens deze beschrijving, maar de regeringen van burgerlijke lichamen, in een gestadige opvolging, leidt ons dit natuurlijk om hun straf in een tweeërlei zin te begrijpen. Of, om de woorden van Daubuz te gebruiken:

"Het oogmerk is hier om ons te tonen dat Christus eindelijk, niet alleen uitroeien zal de personen die op die tijd in het bezit zullen zijn van hetgeen betekend wordt door het Beest en de valse Profeet; maar ook ten uiterste verwoesten zal de opvolging van het geweld en de valse Profeet, voor altoos. Zodat het Beest en de valse Profeet, personen zijn in een tweeërlei zin, dat is, personen in 't algemeen vijanden van Christus, én bezitters van een heerschappij die met hen uitgeroeid zal worden."

Hoe het ook daar mee zij, dit meen ik, mogen wij voor de ontwijfelbare mening van de profetie, in 't algemeen houden dat nu al de machten van de afval zullen uitgeroeid worden; geen tegenstand zou er overblijven, om die gelukkige staat der kerk te verhinderen. Die in het naast komende tijdbestek zal volgen, en welke de Geest der profetie beschrijft in het volgende kapittel.

Openbaring 21

1 En ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; want de eerste hemel, en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer.

2 En ik, Johannes, zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, nederdalende van God uit den hemel, toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is.

3 En ik hoorde een grote stem uit den hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen [en] hun God zijn.

4 En God zal alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeide zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan.

5 En Die op den troon zat, zeide: Ziet, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zeide tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw.

6 En Hij sprak tot mij: Het is geschied. Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde. Ik zal den dorstige geven uit de fontein van het water des levens voor niet.

7 Die overwint, zal alles beërven; en Ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een zoon zijn.

8 Maar den vreesachtigen, en ongelovigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoereerders, en tovenaars, en afgodendienaars, en al den leugenaars, is hun deel in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood.

9 En tot mij kwam een van de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, welke vol geweest waren van de zeven laatste plagen, en sprak met mij, zeggende: Kom herwaarts, ik zal u tonen de Bruid, de Vrouw des Lams.

10 En hij voerde mij weg in den geest op een groten en hogen berg, en hij toonde mij de grote stad, het heilige Jeruzalem, nederdalende uit den hemel van God.

11 En zij had de heerlijkheid Gods, en haar licht was den allerkostelijksten steen gelijk, [namelijk] als den steen Jaspis, blinkende gelijk kristal.

12 En zij had een groten en hogen muur, en had twaalf poorten, en in de poorten twaalf engelen, en namen daarop geschreven, welke zijn de [namen] der twaalf geslachten der kinderen Israëls.

13 Van het oosten waren drie poorten, van het noorden drie poorten, van het zuiden drie poorten, van het westen drie poorten.

14 En de muur der stad had twaalf fondamenten, en in dezelve de namen der twaalf apostelen des Lams.

15 En hij die met mij sprak, had een gouden rietstok, opdat hij de stad zou meten, en haar poorten, en haar muur.

16 En de stad lag vierkant, en haar lengte was zo groot als [haar] breedte. En hij mat de stad met den rietstok op twaalf duizend stadiën; de lengte, en de breedte, en de hoogte derzelve waren even gelijk.

17 En hij mat haar muur op honderd vier en veertig ellen, [naar] de maat eens mensen, welke des engels was.

18 En het gebouw van haar muur Jaspis; en de stad was zuiver goud, zijnde zuiver glas gelijk.

19 En de fondamenten van den muur der stad waren met allerlei kostelijk gesteente versierd. Het eerste fundament was Jaspis, het tweede Saffier, het derde Chalcedon, het vierde Smaragd.

20 Het vijfde Sardonix, het zesde Sardius, het zevende Chrysoliet, het achtste Beryl, het negende Topaas, het tiende Chrysopraas, het elfde Hyacinth, het twaalfde Amethyst.

21 En de twaalf poorten waren twaalf paarden, een iedere poort was elk uit een paarl; en de straat der stad was zuiver goud; gelijk doorluchtig glas.

22 En ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar tempel, en het Lam.

23 En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam is haar Kaars.

24 En de volken, die zalig worden, zullen in haar licht wandelen; en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in dezelve.

25 En haar poorten zullen niet gesloten worden des daags; want aldaar zal geen nacht zijn.

26 En zij zullen de heerlijkheid en eer der volken daarin brengen.

27 En in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, en gruwelijkheid doet, en leugen [spreekt;] maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.

Inleiding en korte Inhoud.

LOWMAN

Wij zijn nu, in het beloop van deze profetie, gekomen tot het einde, de voleindig van alle dingen. Dit gezicht staat in de profetie, nadat als laatste aanval van de vijanden van de godsdienst ten nadeel van hun was uitgevallen; nadat de doden, klein en groot, verschenen waren voor de rechterdoel van God, en naar hun werken geoordeeld worden; nadat alle godlozen verdoemd waren tot de eeuwige straf en allen die niet gevonden werden geschreven in het boek des levens, geworpen waren in de eeuwige poel des vuurs.

Deze orde van de profetieën schijnt ons aan te wijzen, dat de nieuwe hemelen en nieuwe aarde, welke in dit gezicht, vertoond worden, betekenen die staat van onveranderlijke volmaaktheid en hemelse gelukzaligheid, waartoe de waren en getrouwe dienstknechten van de levende God verheven zullen worden. Wanneer alle hun beproevingen en lijden in dit leven, zullen geëindigd zijn. Niets kon gepaster zijn tot het heilzaam oogmerk van deze openbaringen, dan zo'n slot ervan, met zo'n verrukkelijke vertoning van de eindelijke, volkomen en eeuwigdurende gelukzaligheid van al de waren aanbidders van God, en getrouwe dienstknechten van Jezus. Dit is een krachtig beweegmiddel tot tegenwoordige lijdzaamheid, en vaste grond van tegenwoordige hoop, een sterke opwekking tot ijver voor de Godsdienst, en standvastigheid in het onbedorven geloof van Jezus, wanneer ons zo'n beloning voorgesteld, en beloofd wordt aan al degenen, die tot het einde toe getrouw zijn.

Het is een zeer oud gevoelen van oplettende en oordeelkundige mensen, dat de deugd op het eind met gelukzaligheid zal beloond worden maar hier is een vast woord der profetie, 't welk ons duidelijk verwittigt wat het laatste tijdbestek en staat der dingen zijn zal. De tegenwoordige wereld zal voor weinige jaren zeer weinige, in vergelijking van de eeuwigheid, een staat zijn van menigerlei beproevingen en moeilijkheden, van onheilen, door godloze mensen veroorzaakt, van ellenden waarmee de rechtvaardige Bestuurder van de wereld hun goddeloosheid straft. Maar het onwankelbaar voornemen van God, heeft een andere staat der dingen bestemd wanneer de doden opgewekt en naar hun werken geoordeeld zullen worden; wanneer al de getrouwe dienaars van God en Christus een staat van eeuwig leven genieten, in volmaakte vrede en gerustheid, in volkoine welstand en gelukzaligheid. Het is van groot aanbelang dat aan de kerk deze aanmoediging gegeven is in zo'n profetie.

Een opmerking op de getrouwe en nette vervulling van de voorgaande gedeelten dezer profetie, in voorgaande tijden, voor honderden jaren, strekt tot bevestiging van ons geloof en hoop op een even getrouwe en stipte volbrenging van hetgeen nog overig is. Wij mogen wel verzekerd zijn, dat God al de gelovigen op het einde zal belonen met een staat van volmaakte en eindeloze gelukzaligheid, al laat Hij toe dat dwaling en vervolging voor een tijd de overhand hebben, in deze tegenwoordige staat des levens. Het is waar, dat sommige geachte uitleggers het volgende gezicht aanmerken als een beschrijving van de gelukkige staat van de kerk, gedurende de duizend jaren, waarin zij met Christus zal regeren; of van de volkomen hervorming van de christenkerk, onder het laatste tijdbestek op de aarde. Maar, gelijk ik niets hier van zie, in de profetische beschrijving; zo dunkt mij dat de orde van de profetieën, het voornaam oogmerk van dezelve, en de beschrijving zelf, het oordeel zeer begunstigen van die geleerde schrijvers, die deze laatste gezichten verstaan van de toekomstige staat der gelukzaligheid in de hemel, ná de algemene opstanding en het laatste oordeel. Dus besluit dit zevende en laatste tijdbestek het gehele ontwerp van de Voorzienigheid en doet het eindigen in een altijddurende rust.

1. En ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde.

LI. Door deze spreekwijze verstaan alle uitleggers een nieuwe staat en gedaante van de kerk. Maar sommigen passen dezelve op de staat van de strijdende kerk hier op aarde; en anderen op dien van de zegepralende kerk in de hemel. Gevolglijk, begrijpen deze de nieuwe hemel en de nieuwe aarde te zijn de uitwerking van die grote verandering, welke door vuur veroorzaakt zal worden, bij de algemene verbranding; en dat ze *nieuw* genoemd worden niet zo zeer ten opzichte van de zelfstandigheid, als wel de hoedanigheden, zijnde nu bestendiger, schoner en heerlijker. Hoe het ook zij, de gelukkige vernieuwing en verbetering van alle dingen tot haar grote volmaaktheid, zal zodanig zijn dat zij in de profetische stijl, voorgesteld wordt, als een nieuwe hemel en nieuwe aarde. Om alle dubbelzinnigheid weg te nemen, had men deze figuurlijke uitdrukking wel mogen vertalen, *als of als waren het een nieuwe hemel*, enz, hoedanige invoeringen de vertalers op andere plaatsen niet geschroomd hebben te maken.

Want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbij gegaan.

LO. Na de voorgaande gezichten, waarin ik een vertoning beschouwd had van de Staat der kerk en de wereld tot op de voleindiging van alle dingen, werd mij voorgehouden de eindelijke gelukzaligheid van de waren aanbidders van God, in een nieuw gezicht; waarin ik een gans nieuwe staat der dingen zag. De hemel en aarde, waar in wij nu leven, was voorbij gegaan, door de hitte des vuurs gesmolten, en door de vlammen verteerd zijnde, was er een nieuwe hemel en nieuwe aarde.

En de zee was niet meer.

WE. Gelijk het waarschijnlijk geoordeeld wordt, dat er geen zee is geweest op de aarde vóór de zondvloed; zo wordt ons hierdoor geleerd, dat er ook geen zee zal wezen in die heerlijke staat welke hier beschreven wordt. En dit maakt het te gemakkelijker te begrijpen, hoe Gog en Magog zich zullen vergaderen tot de krijg, in de vier hoeken der aarde, en opkomen op de breedte der aarde, en de legerplaats der heiligen, en de geliefde stad omringen, zoals gezegd wordt, kap 20:8, 9.-

GG. Of letterlijk, daar zal er geen nodig zijn voor de koophandel; het vuur zal misschien op het einde van de wereld de zee uitdrogen. Of figuurlijk, *er zal geen oorlog of onrust in de kerk meer zijn.*

PY. *De zee* of wateren, waardoor volkeren bedoeld worden, waarop de vrouw, de afgodische kerkelijke macht zat en regeerde, zouden nu niet langer zijn wat zij geweest waren, maar de volken zullen dan bekeerd worden tot de weg der zaligheid en de waren godsdienst. Of anders, gelijk *de zee* soms betekent, de onrustige en beroerde staat der dingen of koninkrijken; zou deze nieuwe staat vrij zijn van al zodanige beroeringen, en in volmaakte rust wezen. Zie kap. 17:15.

DO. De conclusie welke Dr. Thomas Burnet hieruit heeft getrokken, in zijn *Theorie*, om te bewijzen, dat er geen zee zal wezen in de staat van het paradijs, is zo klaarblijkelijk ongerijmd, dat ik er niets behoef tegenin te brengen. Want het is zeker, zo God de gehele zee wilde overdekken met droog land, de aarde met er haast bederven zou, zowel als de meeste handel, daardoor vernietigd zou worden. Maar een wereld, volkrijker dan deze kan zijn, daar de zee zulk een groot gedeelte van haar oppervlakte wegneemt, mocht wel verbeeld worden door zulk een figuurlijk gezicht.

Aangaande deze nieuwe hemel en aarde, in 't algemeen, zijn de uitleggers verschillende van gevoelen. Sommigen willen, dat er door vertoond wordt de gelukkige Staat der kerk op aarde, gedurende het duizendjarig rijk. Waringhton heeft getracht te bewijzen, dat er mee bedoeld wordt een nog volmaakter en duurzamer tijdbestek van welstand, welke op deze aarde genoten zal worden, ná het duizendjarig rijk, en wanneer de staat van het paradijs nóg volkomener zal hersteld worden, door de meerdere voortgang en invloed van het Evangelie. Maar, na het gehele stuk overwogen te hebben, betuig ik van het gevoelen te zijn van die Godgeleerden, die dit aanmerken als een zinnebeeldige beschrijving van de gelukzaligheid, welke de heiligen zullen genieten in de hemel, na de opstanding, en tot in eeuwigheid zullen blijven genieten. Wanneer, volgens de voorgaande beschrijvingen, *de doden geoordeeld zullen worden, naar hun werken, wanneer deze hemel en aarde, met een groot gedruis zullen voorbij gaan, en de elementen brandende zullen versmelten*, gelijk Johannes en Petrus in de beschrijving daarvan overeenkomen; en wanneer de dood en de hel geworpen zullen worden in de poel des vuurs, met allen die niet geschreven zijn in het boek des levens; spreekwijzen welke dunkt mij niet verklaard kunnen worden van enige uitkomst, dan alleen van de dag des algemenen oordeels. En het is zeker, dat, zo wij deze verklaring niet aannemen, er dan geen melding altoos gedaan wordt van die laatste omkering der dingen van deze aarde, in deze gehele uitgebreide profetie; ofschoon die met oogmerk gegeven is om de zegepraal van het Christendom te vertonen.

LOWMAN

Om te betekenen, dat er geen oproerige of onrustige geesten zouden zijn, om de vrede van die gelukkige staat te verstoren; en dat nimmer enige tirannieke of vervolgende macht als deze wederom zou opstaan. Het is aanmerkelijk, dat het beest met zeven hoofden en tien hoornen, de auteur van al de rampen van het derde lange tijdbestek, *uit de zee opkwam*, kap. 13:1. En deze tirannieke verdrukkende macht, onder de gedaante van de grote hoer, wordt beschreven, als zittende op veel wateren, kap. 17:1. En in de Schrift wordt een grote verzameling van water *een zee* genoemd; en die wateren worden verklaard te betekenen *volkeren, scharen, natiën en tongen*, die verleid waren, om zich tegen de waarheid aan te kanten, en de getrouwe dienstknechten van Christus te vervolgen. Daarenboven is de zee, door een storm beroerd, een bekwame verbeelding om uit te drukken de woede, drift, en oproerigheid, van onrustige, boze en verleidende mensen. Dus beschrijft Daniël de opkomst van de

vier dwingelandse rijken. *Ik zag in mijn gezicht, bij nacht, en ziet, de vier winden des hemels braken voort op de grote zee; en daar klommen vier grote dieren op uit de zee, het een van het ander verscheiden*, Dan. 7:2, 3; om te betekenen de beroeringen van de wereld, de onrustige en oproerige staat der dingen, waaruit doorgaans nieuwe dwingelanden en verdrukkende machten voortkomen. Deze omstandigheid dan, dat er in de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, geen zee was, is zeer bekwaam om volgens de profetische stijl uit te drukken, dat in deze gelukkige staat, geen oproerige en onrustige geesten zullen zijn, die door heerszucht gedreven worden, en derhalve geen vreze, dat wederom enig beest zal opkomen uit de zee. De verstandigste Joodse schrijvers zijn van gevoelen, dat *nieuwe hemelen, en nieuwe aarde*, betekenen een nieuwe staat van gelukzaligheid, waarin het voorgaande leed en droefheid niet meer zal gedacht worden. Gelijk Maimonides schrijft:

"Hetgeen Ik gezegd heb, *Ik zal nieuwe hemelen scheppen*, enz, versta ik zo, dat Ik ulieden zal brengen in een gedurige vreugde, in plaats van de voorgaande druk en benauwdheid, en daar zal geen gedachtenis van de voorgaande moeilijkheid overblijven."

2. En ik, Johannes, zag de heilige stad het nieuw Jeruzalem.

LI. De gezuiverde en luisterrijke kerk van God, waarvan het oud Jeruzalem een voorbeeld was. Zij wordt genoemd het nieuw Jeruzalem, niet ten opzichte van het oude testament, alleen maar vanwege haar voorgaande staat, namelijk, dat ze nu vrij zal zijn van alle voorgaande onrust. Sommigen verstaan dit van de zegepralende kerk in de hemel. Maar omdat, ze hier verbeeld wordt als van God uit de hemel neer latende, vers 2, 10, 12, en dat ook met de bijvoeging van het woord *heilig en de heerlijkheid Gods hebbende*, schijnt ze niet te betekenen de staat der verheerlijkte heiligen in de hemel, maar veeleer de gezuiverde christenkerk, hier op aarde; de beleving met de belijdenis parende.

WE. Er is geen twijfel, of deze stad is de Stad, waarop gezien wordt, Gal. 4:26; Hebr. 11:10; 12:22; 13:14. En bijgevolg, doordat deze stad, Hebr. 11:10 beschreven wordt te zijn een stad wier Kunstenaar en Bouwmeester God is en dezelfde overeenkomst daarmee beschreven wordt, *van God uit den hemel neder te komen*, schijnt door deze uitdrukkingen te kennen gegeven te worden, dat het nieuw Jeruzalem 't welk de koninklijke stad zal wezen van de heiligen, gedurende hun regering hier op aarde, niet gebouwd zal zijn door gewone en gebruikelijke middelen, maar door bijzondere en buitengewone middelen der Voorzienigheid; zodat hetgeen gezegd wordt in vers 18-21 misschien ook letterlijk waar zal zijn.

Nederdalende van God, uit den hemel.

Ik begrijp, dat hij in het gezicht zag een vertoning van een stad; welke gelijk het laken, 't welk Petrus zag, uit de hemel neergelaten werd en in de lucht als 't waren scheen te hangen, op zulle een wijze dat de fundamenten zichtbaar onderscheiden konden worden van het overige gebouw. En dit beschouwde hij, niet als de wezenlijke verblijfplaats van de gelukzaligen, maar als een figuurlijke verbeelding van de heiligheid en gelukzaligheid waarin zij zullen wonen. Dit dan te willen verklaren, alsof er nu zulk een stad in de hemel was, en door de macht van engelen neergelaten zou worden op de aarde, is een vreemde gedachte. Men moet zich verwonderen, hoe dat in een geleerd en verstandig man heeft kunnen opkomen.

Toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is.

Dat is, toebereid met alle versierselen, welke op hoge feesten, of bruiloftstijden gebruikt worden. Hetgeen Johannes van de hemel zag neerdalen, schijnt geweest te zijn een schets of model van het nieuwe Jeruzalem; 't welk niets bewijst aangaande de plaats waar deze gelukkige staat der kerk genoten zal worden; en nog minder bepaalt, dat het hier op de aarde zal zijn, gelijk sommigen beweren, omdat de stad gezegd wordt *van de hemel neer te komen*; want, het model in het gezicht kon wel zo doen waar het ook was, omdat de kerk de gelukzaligheid zou genieten welke hierdoor verbeeld wordt. Daarenboven, van de hemel, of *van God af te komen*, betekent in de stijl van de Schrift, de Goddelijke oorsprong van een ding, of dat God er de Auteur van is. De doop van Johannes was uit de hemel, Mark. 11: 30, omdat deszelfs gezag was van God, en niet van mensen. Wanneer de apostel preekt van het Jeruzalem, welke Boven is, Gal. 4:26, schijnt hij te bedoelen een staat van hemelse oorsprong en gesteldheid.

3. *En ik hoorde een grote stem uit den hemel.*

GI. Van een engel, of liever van Christus, of van God Zelf; want het Alexandrijns handschrift en de gemene Latijnse vertaling lezen: *uit den troon*.

PY. Zeggende: ziet de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, enz. Johannes wil zeggen, een stem van de hemel verklaarde, in heuglijke uitdrukkingen, de vervulling van de oude voorzeggingen aangaande dit tijdbestek, van de Christenkerk op de aarde, Lev. 26:11, 12. *Ik zal Mijn tabernakel in 't midden van u zetten; en Ik zal in 't midden van u wandelen, en zal u tot een God zijn, en gij zult mij tot een volk zijn*. En Jer. 31:33. *Dit is het verbond, 't welk ik met den huize Israëls maken zal; spreekt de Heere. Ik zal mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hen tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn*. En Ezech. 37: 26, 27. *Ik zal Mijn heiligdom in 't midden van hen zetten tot in eeuwigheid; en Mijn tabernakel zal bij hen zijn. En Ik zal hen tot een God zijn*.

LI. De Joodse tempel en de Christenkerk, beide de belofte hebbende van Gods bijzondere tegenwoordigheid, kan zeer wel genoemd worden *Zijn tabernakel*, hier en in kap. 13:6 en elders *Zijn huis* in dezelfde zin. Want een tabernakel is, maar een beweegbaar huis. Ex *En zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen, en hun God zijn*. Zodanig is Zijn verbond, Gen. 17: 8; 9, enz. Hij zal hen beschermen tegen al hun vijanden

LO. Daarenboven ging een stem van de hemel vergezeld met dit gezicht, en verklaarde de mening daarvan zeer bijzonder. Want de stem van de hemel verklaarde, dat God aan Zijn getrouwe dienstknechten zou vervullen al het goede, 't welk Zijn tabernakel voor hen betekende, als de zetel van Zijn tegenwoordigheid, en het getuigenis van Zijn gunst. Hij zou hen zegenen als Zijn begunstigd volk; en als hun God zou hij Zijn hun schild, en hun loon, en hen zegenen met alle bescherming en gelukzaligheid.

4. *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.*

PY. Zoals Jesaja 25: 8, *Hij zal de dood verslinden tot overwinning; en de Heere zal de tranen van alle aangezichten afwissen, en Hij zal de smaadheid Zijns volks van de ganse aarde wegnemen*.

GG. De voorgaande vervolgingen welke hen zo zwaar hebben gevallen, en hen veel tranen hebben doen storten.

En de dood zal niet meer zijn,

GI. Noch natuurlijke; noch geweldige; daar zullen geen heiligen meer vervolgd en gedood worden zoals in voorgaande tijden.

LO. Zij zullen de dood niet meer onderworpen wezen, gelijk allen zonder uitzondering in deze sterfelijke staat zijn.

Noch rouw, noch gekrijt; noch moeite zal meer zijn.

GG. Geen inwendig hartzeer, geen uitwendige uitdrukking, daarover; generlei moeite of pijn, om iets zulks te veroorzaken.

Want de eerste dingen zijn weggegaan.

WE. Dat is al die onvolmaaktheden welke de staat des mensen hier op aarde vergezeld hebben, van de val tot het begin van deze duizend jaren.

G G. Al de ellenden van deze wereld. Of, het beest, de valse profeet; en al wat de kerk moeite maakte.

LO. Zulk een staat als hier beschreven wordt, vrij van alle pijn, moeite en dood, schijnt een beschrijving van een betere staat dan dit tegenwoordig, leven en deze wereld kan verschaffen.

5. En Die op de troon zat

GG. Omdat het ongelooflijk mocht schijnen, dat alle dingen nieuw ge maakt zouden worden, bevestigt God Zelf dit.

LO. De gelukzaligheid van deze staat werd niet alleen verklaard door een stem van de hemel, maar ook plechtig bevestigd door de Godspraak van de troon.

Zeide, ziet, Ik maak alle dingen nieuw.

Jes. 43:19; 1 Kor. 5: 17. Wanneer de oude dingen weggegaan waren moesten noodzaaklijk nieuwe volgen. Dit kan zien op de verheerlijkten staat van Gods heiligen, na de opstanding; of een zeer grote hervorming van de ware leer en oprechte dienst van God op de aarde, voor het einde.

PY. Namelijk, in de zelfde zin als een iegelijk waar Christen genoemd word *een nieuw schepsel*, 2 Kor. 5:17; en als God gezegd wordt *alle dingen geschapen*, dat is grotelijks hervormd te hebben door Jezus Christus. Op deze wijze, zal er een nieuwe hemel en nieuwe aarde zijn in de zedelijke wereld, door de grote verandering door vuur en in de natuurlijke wereld, waarop door Petrus gezien wordt, 2 Petrus 3: 7, 10. En bijgevolg, zijn de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde, in het dertiende vers van Petrus, welke door de Christenen volgens Gods belofte, verwacht worden, niet anders dan deze grote verandering in de zedelijke staat aller dingen. Want er wordt geen beloftes van zulk een grote zaak gevonden, dan in deze twee kapitelen van Johannes, en in de profetieën; waarin daarop gezinspeeld wordt. Daarenboven is het buiten alle tegenspraak klaar, uit het laatste kapittel van Jesaja dat de nieuwe hemelen en aarde, kap; 66: 22, betekenen het vergaderen van alle heidenen en tongen, om Gods heerlijkheid te zien, vers 18; het terugbrengen van de verstrooide Joden tot een spijsoffer, in een rein vat, naar Zijn heilige berg Jeruzalem; dat is de ware kerk. Om aan te bidden voor het aangezicht des Heeren, vers 23.

En hij zeide tot mij: schrijf, want deze woorden zijn waarachtig, en getrouw.

GG. Of, dat deze woorden getrouw zijn. Zij moesten, als 't ware, geschreven worden in tafelboeken; om te tonen dat God dezelve wilde doen en Zijn volk ze mocht verwachten.

6. *En hij sprak tot mij: het is geschied.*

LI. Al wat de profeten gesproken hebben van de verlossing van de kerk en de verdelging van haar vijanden, is vervuld.

LO. Nu zal het einde zijn van alle dingen; alle beloften van God zullen vervuld worden, in de volkomen gelukzaligheid van Zijn dienstknechten en heiligen. God, Die al Zijn voornemens zal uitvoeren, van het begin tot het einde, zal de gelukzaligheid volmaken, van degenen, die Hem getrouw zijn geweest.

Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde.

GG. Dat is, de eeuwige God, en derhalve in staat om te volbrengen al wat ik zeg. Zie kap. 1: 8; 22:13.

Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet.

LI. Die het leven waarlijk zoekt, door een getrouwe gehoorzaamheid aan Mij. Zie Johannes 44:10; 7: 37.

LO. Dat is, Hij zal hun hoop en verlangen naar een eeuwig leven overvloedig voldoen de gelukzaligheid zal hun toevloeien, gelijk water uit een altijd springende fontein.

Die overwint, zal alles beërven.

WE. Die overwint, zodat hij Mij getrouw blijft tot aan het einde van zijn leven, zal al de voorgemelde dingen, vers 3, beërven.

LO. Deze uitdrukking schijnt te zien op de beloften, gedaan aan degenen die overwinnen, in de brieven, aan de zeven gemeenten, en dezelve krachtig aan te dringen als beweegredenen en aanmoedigingen tot lijdzaamheid en volharding. *Die overwint, Ik zal hem geven te eten van de boom des levens, welke in 't midden van het paradijs Gods is. Die overwint, zal van de tweeden dood niet beschadigd worden. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het manna dat verborgen is. Die overwint, en Mijn werken bewaart tot het einde, Ik zal hem macht geven over de heidenen. Dezelfde zal bekleed worden met witte klederen, en Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het boek des levens. En Ik zal Zijn Naam belijden voor Mijn Vader, en voor Zijn engelen. Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daar uit gaan. Eindelijk, die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen, heb, en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon. Al deze beloften schijnen bijeengetrokken en vervuld in het beërven van alle dingen, of de volmaakte gelukzaligheid des eeuwigen levens.*

GG. En ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een zoon zijn. 2 Sam. 7:14; Ps. 89:27, 28; 2 Kor. 6: 18. *Ik zal hem beminnen, gelijk een vader zijn zoon.* Dit verschaft een buitengewone vertroosting, hier of in de hemel.

8. *Maar de vreesachtigen, enz.*

BU. Na de gegeven beschrijving van de hemelse gelukzaligheid der rechtvaardigen in de dag des oordeels, volgt nu de eeuwige ellendige staat van godlozen. Hier worden acht bijzondere soorten zondaars opgeteld, die uit de hemel uitgestoten, en in de hel geworpen zullen worden. Namelijk,

- de *vreesachtigen*, die Christus niet durven belijden, of Hem uit vreeze voor vervolging verloochend hebben, enz.
- LO. En *ongelovigen*. Die geen vertrouwen hebben op de Goddelijke beloften, of moed genoeg om te volharden, op de aanmoediging door Zijn beloften. WA. Óf een toekomend oordeel niet vast genoeg geloofd hebben om zich vrij te houden van moord, hoererij, enz. Hier worden niet bedoeld zulken die vreesachtig zijn

wegens hun geestelijke staat; hoedanig een vreze, doorgaans heilzaam is voor de mensen; of twijfelachtig aangaande de oprechtheid van hun bekering 't, welk sommigen ongelovigheid noemen. Maar afvalligen en zulke godlozen als in de volgende woorden beschreven worden.

- En *gruwelijken*. BU. Die zonden bedrijven tegen de natuur, sodomie, en andere onreinheid, welke hen verfoeilijk maakt in de ogen van God en mensen, Rom. 1: 26. GI. De Ethiopische vertaling zet dit over: die zichzelf bevleken met onnatuurlijke lusten.
- *En doodslagers*. GI. Van de heiligen, profeten en martelaars van Jezus, met het bloed van welke Babel, of de hoer van Rome zich dronken gemaakt heeft. BU. Zodanige die de ziel het lichaam of goe naam van hun naasten verdelgen, inzonderheid vervolgers.
- *En hoereerders*. GI. Alle ontuchtige mensen, die zich toegeven in onkuise lusten, hoererie, overspel, en allerhande onkuisheid.
- *En tovenaars*. GI. Die toverij plegen, de duivel raadvragen; en zich aan kwade geesten overgeven. BU. Bezweerders.
- *En afgodendienaars*. BU. Van allerhande soort, die valse goden aanbidden, of de ware God op een valse wijze; gierige mensen, die de wereld tot hun god maken; of wellustigen, wiens buik hun god is.
- *En alle leugenaars*. In 't algemeen, en in 't bijzonder, sprekende met hun tong hetgeen zij weten vals te wezen. Of leugenaars in gedrag, dat is, geveinsden die schijnen hetgeen zij niet zijn.

Is hun deel in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer, hetwelk is de tweede dood.

LO. GI. Al deze zullen een zelfde lot hebben met de duivel, tot wiens aanhang zij zich vervoegd hebben, en zullen met hem, ondergaan de straffen van de tweede dood.

9. En tot mij kwam een van de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, welke waren vol geweest van de zeven laatste plagen.

LO. Behalve dit algemeen van het bericht van de eindelijke gelukzaligheid van de gelovigen, wordt een engel als een bode of uitlegger gezonden, om mij een bijzonderder verklaring te geven van de heerlijkheid van die gelukkige staat. Waarschijnlijk dezelfde, die hem de hoer van Babylon toonde, kap. 17, toonde hem de vrouw des Lams.

En sprak met mij, zeggende, kom herwaards, ik zal u tonen de bruid, de vrouw des Lams.

LO. Hij wilde mij onderscheidenlijk tonen het model van de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, versierd als de bruid des Lams, op haar bruiloftsfeest.

PY. Dezelfde engel, die mij tevoren het jammerlijk van het gezicht getoond had van de afgodische kerk, de grote hoer, kap. 17 wendde zich nu tot mij tot een geheel ander gezicht, zo aangenaam en troostrijk. Namelijk, van dezelfde kerk van Christus, nu gezuiverd van bedorvenheden, en bekleed als 't ware, met ware rechtvaardigheid; gelijk ze geheel tevoren vertoond was, onder het beeld van de bruid en vrouw van Christus, kap. 19:7.

10. En hij voerde mij weg in de Geest op een grote en hoge berg.

GI. In een verrukking van zinnen, als kap. 1:10, scheen het hem toe, dat hij van de ene plaats weggevoerd werd naar de andere, zoals de apostel Paulus, die wanneer hij in de derde hemel opgetrokken werd, niet wist of het in het lichaam dan buiten het lichaam

geschied was. Ezechiël werd in de gezichten van God ook gebracht op een hoge berg, wanneer hem de schets van een stad en tempel, met de afmetingen daarvan vertoond werden. Ezech. 40:2.

En hij toonde mij de grote stad, het heilig Jeruzalem, nederdalende uit de hemel van God.

GG. *Groot*, vanwege haar omtrek; *hoog*, met opzicht op de gebouwen of muren; zie vers 12; *heilig*; omdat er niets onreins in zou mogen komen; *Jeruzalem*, omdat God, die voormaals in Jeruzalem gewoond had, daarin op een uitstekende wijze wilde verkeren, Ezech. 48: 35

Nederdalende uit de hemel van God,

GI./PY. Gelijk vers 2. Dat is, het Joodse volk bekeerd, en de Christenkerk gezuiverd; in tegenstelling van de voorgaande onkunde, afgoderij en bedorvenheid, welke daarin geweest waren, terwijl zij de naam droeg van het grote Babylon.

LO. De Geest der profetie veranderde het toneel van mijn gezicht; ik scheen te staan op een hoge plaats, vanwaar ik onderscheiden het model van deze hemelse stad overzien kon; 't welk van de hemel was neergelaten, als een schets van een Goddelijk ontwerp en kunststuk.

11. *En zij had de heerlijkheid Gods.*

GG. Een buitengewoon grote heerlijkheid. Zo worden grote dingen beschreven, Gen. 23:6; Ps. 34:7. Of, de heerlijkheid was haar van God gegeven, 1 Kor. 15: 40, 41.

WE./GI./ LO. Men kan niet twifelen of de heerlijkheid Gods, hier gemeld, zal gelijk wezen aan die, waarvan zo dikwijls gesproken wordt in het boek Exodus. enz. Namelijk een luisterrijke verschijning van God. Zo leest men Exod. 16:10; ziet de heerlijkheid des Heeren verscheen in de wolk. En Exod. 24:16, 17, *en de heerlijkheid des Heeren woonde op de berg Sinai, en de wolk bedekte hem zes dagen. En het aanzien of de verschijning der heerlijkheid des Heeren was als een verterend vuur.* Uit vergelijking van hetgeen in deze laatste tekst van Exodus gezegd wordt, met hetgeen wij hier vers 12 vinden, begrijpt men, dat er een aanmerkelijk verschil zal wezen tussen de heerlijkheid van God, welke eertijds de Israëlieten verscheen, en de heerlijkheid van God, welke zich in het nieuw Jeruzalem zal vertonen, Namelijk, dat de voorgaande verschrikkelijk waren om aan te zien, zijnde als een verterend vuur, maar deze laatste niets van dat verschrikkelijks zal hebben, maar enkel een aangename en verrukkelijke glans wezen, zoals de schittering of glinstering van een edelgesteente gelijkende, als de glans van een jaspis, zo helder als kristal. Nog een wezenlijk onderscheid zal er zijn; dat, daar de heerlijkheid van God, eertijds de Israëlieten maar op zekere tijd verscheen, en dan nog niet lang achtereen; deze heerlijkheid van God, welke het nieuw Jeruzalem zal hebben, bestendig zal schijnen; zodat de gemelde stad geen zon of maan zal behoeven, om daarin te schijnen, gelijk gezegd wordt.

En haar licht was den allerkostelijksten steen gelijk, namelijk als de steen jaspis, blinkende gelijk kristal.

GG. Hij vergelijkt dit licht van de kerk niet bij enig licht in hemel of op aarde; want de zon wordt soms verduisterd door wolken, en kwetst onze ogen, als wij er sterk op zien. De maan en de sterren verliezen haar schijnsel, wanneer de zon zich vertoont en onze gemaakte lichten gaan uit. Maar het wordt vergeleken bij een Jaspis, welke door geen wolken beneveld wordt, of onze ogen beschadigt; maar temeer behaagt, hoe men die meer beschouwt. Ook verliest hij zijn glans niet al schijnt de zon, en deszelfs glans

gaat nooit uit. Verder wordt getoond welke soort jaspis dit licht gelijk was; niet de groenen, of gelen, of purperkleurigen; want die neemt de natuurlijke kleur van andere dingen weg, en doet ze naar hem gelijken. Maar de witten, gelijk kristal, zonder vlekken, en zuiver doorchijnend. Hij zegt niet dat het was gelijk kristal, maar als de steen Jaspis, *zo klaar* als kristal, omdat de jaspis meer blinkt dan een kristal. Zodat het de glans hadt van een Jaspis, en de zuiverheid van kristal, kap, 4:6.

DO. En het was, inderdaad, een allerverrukkelijkt voorwerp om te aanschouwen, omdat de heerlijkheid van God haar rondom omscheen, en de glans daarvan was, gelijk die van een edel gesteente, schitterende gehele als een, Jaspis, en zo helder als kristal. Want de gehele stad werd mij vertoond als in de lucht hangende, en beschenen van een uitnemende en verwonderlijke luister.

12. En had een groten en hogen muur.

PO. Namelijk de stad. Muren zijn tot bescherming en verdediging van een plaats; hoe hoger en groter, hoe meer beveiliging zij verschaffen.

LO. Om uit te drukken de grote gerustheid en veiligheid van de inwoners, vrij van alle gevaar of vreze, voor aanval, of overrompeling van vijanden.

En had twaalf poorten.

LI. Aan elke zijde drie; om te kennen te geven de algemene toegang voor allen die komen wilden tot de gemeenschap van Christus' kerk, op de voorwaarden van het Evangelie uit alle gewesten van de wereld.

En in de poorten twaalf engelen.

LO. Voor elk van de twaalf poorten stond een engel, als een wachter.

GG. Als poorters, om de mensen in de hemel in te laten, Luk. 16:22.

En namen daarop geschreven, welke zijn de namen der twaalf geslachten der kinderen Israëls.

WA. Zulke twaalf poorten genoemd naar de twaalf geslachten, had de stad ook, in het gezicht van Ezechiël, kap. 48:31.

GG. Te kennen gevende, dat de vromen van de kerk onder het oude testament, daarheen zullen gaan, en wij hen volgen zullen.

PY. De hoge muur drukt uit de Goddelijke bescherming, en een volmaakte beveiliging voor het bereik van hun vijanden. De twaalf poorten hebben opzicht op de twaalf stammen van het Joodse volk; die op deze tijd, bekeerd en in de schoot van deze stad des Heeren, deze kerk van hun Messias, ontvangen zullen worden. En de twaalf engelen zijn de twaalf apostelen van Christus, door wier leer, nu vergezeld van de kracht van Gods Geest, dat volk bekeerd zal worden van hun langdurige dwaling; wederkeren zal tot hun Verlosser, en ingaan in de poorten van het ware en geestelijke Jeruzalem.

13. Van het Oosten waren drie poorten, van 't noorden drie poorten, van 't zuiden drie poorten, van 't westen drie poorten.

LO. De namen op deze poorten, gaven, figuurlijk te kennen, wie recht had om toegelaten te worden van de wacht der engelen, door de poorten in de stad; zulken, namelijk die getrouwe leden waren geweest van de ware kerk.

GI. Op die van het oosten waren geschreven de namen van Jozef, Benjamin en Dan; op die van het noorden, de namen van Ruben, Juda en Levi; op die van het zuiden de namen van Simeon, Issaschar en Zebulon; op die van het westen, de namen van Gad,

Aser en Naftali; zie Ezech. 48:31, 32, 33, 34. Dit geeft te kennen de verzameling van de heiligen uit alle gewesten der wereld die komen zullen van 't oosten, westen, zuiden en noorden, en aanzitten in 't koninkrijk van God. Daarom zijn hier poorten aan alle hoeken, om in te gaan; zie Jes. 43: 5, 6; Luk. 13:29.

14. *En de muur der stad had twaalf fondamenten.*

DO. Gelijk ik de stad, als 't ware, in de lucht zag hangen, had ik gelegenheid van te zien, dat de muur van de stad twaalf fondamenten had. Gebouwd van twaalf stenen, of van rijen stenen liggende naast elkaar, of op elkaar, vers 19. Hoe het ook zij, hij was wel en duurzaam gegrondvest.

En in dezelve de namen der twaalf apostelen des Lams.

Paulus heeft gezegd, dat de gemeente gebouwd is op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus Zelf de uiterste Hoeksteen is, Ef. 2:20.

GI. De zinspeling schijnt te wezen op het schrijven der namen van de bouwers, op stenen die in het fundament gelegd worden ter gedachtenis van hen. Zo zullen deze meesterbouwers in eeuwigdurende gedachtenis gehouden worden.

LO. Om op een figuurlijke wijze te tonen, dat die hun geloof zullen vestigen op het fundament van de apostolische leer en instellingen, het voorrecht hebben tot de zegeningen van deze heilige en gelukkige stad.

DO. Om te kennen te geven hoezeer de kerk gehouden was in hun getuigenis, en welke invloed het Evangelie, door hen verkondigd, had tot de opkomst van dit uitmuntend en Goddelijk gebouw.

15. *En hij die met mij sprak had een gouden rietstok.*

GI. Een van de zeven engelen. Vers 9, dezelfde die Johannes dit grote gezicht vertoonde. Hij halt niet slechts een gewone maatstok of roede, gelijk de man bij Ezechiël, kap. 40:4, maar een welke met goud overdekt was; betekende de tegenwoordige heerlijke staat der kerk, als zonder vlek of rimpel.

Opdat hij de stad zou meten, en haar poorten en haar muur.

LO. /GI. Het nieuw Jeruzalem door welke meting verstaan wordt de grootheid en uitgebreidheid van de stad, de schikking en evenredigheid van al haar delen, om figuurlijk te kennen te geven dat deze stad bereid waren voor een grote menigte inwoners. Hoe gering het getal der gelovige Christenen, ten enigen tijde mocht schijnen; en dat elk ding, betrekking hebbende tot de gelukzaligheid van deze staat, met de grootste orde, netheid en nauwkeurigheid bereid was.

16. *En de stad lag vierkant, en haar lengte was als haar breedte.*

WE. Johannes zegt eerst, dat de stad vierhoekig was; zij had bijgevolg vier hoeken en vier zijden; maar dan zegt hij verder van welk soort vierhoekige gedaante de stad was, namelijk, dat haar lengte zo groot waren als haar breedte, dat is van zulk een vierhoekige vorm, waarvan de vier zijden aan elkaar gelijk waren.

En hij mat de stad met de rietstok, op twaalf duizend stadiën.

Of vijftien honderd mijlen, een buitengewoon grote stad, hoedanig nimmer op aarde is geweest; zie Ezech. 48: 35; 't welk toont, dat dit niet letterlijk, maar geheimzinnig moet verstaan worden; en de ruimte daarvan aanwijst, zijnde groot genoeg voor al de twaalf geslachten van Israël, dat is, voor al de uitverkorenen van God. Want, gelijk in

het huis van de Vader veel woningen zijn, zo zullen ook in Zijn koninkrijk verblijfplaatsen genoeg wezen voor al Zijn volk.

De lengte en de breedte en de hoogte derzelve waren even gelijk.

WA. Als hier geen schrijffout is, wordt de hoogte verbeeld ook vijftien honderd mijlen te wezen.

DO. Nademaal dit geheel onbegrijpelijk is, ten opzichte van enig teerlings gebouw, 't welk ondersteld kan worden van zulk een grootte te wezen; dunkt mij dat het een wijze en gegronde aanduiding is, dat al deze beschrijvingen figuurlijk zijn. Dezelfde aanduiding wordt gegeven in het gezicht van Ezechiël, volgens hetwelk, indien het letterlijk genomen moest worden, het beschreven gebouw een mijl hoog moest zijn.

LO. Zij schijnen de eigenlijke mening van deze uitdrukkingen verkeerd begrepen te hebben, die de hoogte van de stad, 't zij van de muren of van de gebouwen, verstaan gelijk geweest te zijn aan de lengte of breedte daarvan; volgens welk begrip de huizen en muren buiten alle evenredigheid zouden moeten zijn. Hoe groot men ook de uitgebreidheid van een stad en haar gebouwen moge begrijpen, zijn huizen van drie honderd en vijf en zeventig mijlen hoog, buiten alle proportie. Sommige uitleggers hebben, om deze zwaarigheid te ontwijken, er de hoogte van de berg, waarop de stad verondersteld wordt te staan, mee ingetrokken. Ik zeg, verondersteld wordt te staan; want de profetie maakt daar nergens gewag van. Johannes was wel geroepen om te komen op een berg, om het model van de stad te zien; maar daar wordt niet gezegd, dat de stad zelf gelegen was op een berg. Ook begrijp ik niet, waartoe deze veronderstelling dient, dan om de stad een volmaakt teerlingse gedaante te geven, waarvoor ik geen reden kan zien, nademaal een volmaakt vierkant de figuurlijke mening even goed beantwoordt. Grotius merkt terecht aan, dat deze gelijkheid behoort tot de muren en gebouwen, met elkander vergeleken zijnde, en niet met de lengte en breedte van de stad. De getallen zelf zijn klaarblijkelijk geheimzinnig. Zij zijn genomen van twaalf, het getal der apostelen, vermenigvuldigd door duizend. Gelijk, te voren het getal der leden van de christenkerk vertoond werd door honderd vier en veertig duizend, zijnde honderd vier en veertig; het vierkant getal van twaalf, vermenigvuldigd door duizend. Zodat deze wijze van telling zeer eigenlijk, zal betekenen een stad, waarvan gelovige Christenen gelukzalige burgers zullen worden, en gevestigde inwoners; een stad, welke onvergelykelyk meer uitgestrektheid, sterkte en schoonheid zal hebben, dan het oude Babel, Rome of enige andere zetel van gebied, welke immer in deze wereld is bekend geweest.

17. En hij mat haar muur op honderd vier en veertig ellen.

WE. De lengtematen werden oorspronkelijk genomen van de lengte der delen van een lichaam van middelbare gestalte. Een voetmaat van de lengte van eens mans voet; zo ook een el van de lengte van de elleboog van een man, tot het einde van de middenvinger. Weshalve door de uitdrukking welke hier volgt, - naar de mate eens mensen -schijnt te betekenen, dat de el waarvan hier gesproken wordt, verstaan moet worden van een gewone elleboog.

PO. Dit kon niet zijn de maat van de omtrek, want daartoe was ze te klein. Ook niet van de hoogte of breedte, want voor elk van die was ze te groot. Waarom de heer Potter besluit, dat ze moet zijn de vierkantmaat; zodat de hoogte en breedte daarvan was 12 ellen, want 12 maal 12 maakt honderd vier en veertig.

WA. Namelijk, omtrent twee honderd voeten dik.

DO. Dit schijnt te wezen de maat van de hoogte van de muur, waarin men ziet, dat de profetie steeds een geheimzinnig getal van twaalf houdt, door zichzelf

vermenigvuldigt. De hoogte van de muur wordt verbeeld omtrent zeventig roeden hoog te wezen, volgens de kleine el, of omtrent acht en zestig roeden, naar de grote. Genoegzaam om uit te drukken de grote veiligheid tegen alle aanvallen en overrompeling van vijanden.

Naar de mate eens mensen, welke des engels was.

LO. Dat is naar de gemeen mate onder de mensen; want het was zulk een maatstok, welke de engel die met Johannes sprak, en in de gedaante van een mens aan Johannes verscheen, gebruikte in het meten van de hoogte van de muur.

18. *En het gebouw haars muurs was jaspis.*

DO. Het gebouw van de muur was als een gehele rots van jaspis.

LO. /GI. De muren schenen weergaloos sterk en fraai gebouwd; niet van klinkers of vierkante stenen, maar van een kostbare steen, zo hard, vast en schoon als een jaspis. Om te betekenen de onwinbaarheid, duurzaamheid, heerlijkheid en luister van de zaligmaking door Christus; want de jaspis is een, harde, duurzame, en glansrijke steen.

En de stad.

GG. De huizen en paleizen daarin. Of het plaveisel van de straten; als vers 21.

Was zuiver goud, zijnde zuiver glas gelijk.

GI. Gemaakt of gebouwd van goud, en wel van het beste; het was als doorschijnend glas.

LO. De stad was overal versierd met zuiver goud, en schitterde als kristal. Ik begrijp het zo, het is de stad, en niet het goud, welk verbeeldt wordt te schitteren als zuiver glas of kristal. Onze afschriften, welke lezen *stad* schijnen een beter lezing te zijn dan *goud*. Het is niet zowel te begrijpen, hoe zuiver goud kristal gelijk zou zijn, maar zeer wel, hoe de stad met kristal in goud gezet, versierd was.

19. *En de fondamenten des muurs der stad waren met allerlei kostelijk gesteente versierd.*

DO. Als zoveel harde en vaste rotsen van edele gesteenten liggende onder de poorten, en zeer blinkend schijnende, daar de stad, als 't ware, in de lucht hing.

LO. Om af te beelden de gelukzaligheid van Gods kerk in zijn tegenwoordigheid.

GI. Er kan een zinspeling wezen op de twaalf stenen in de borstplaat van de hogepriester, waarop de namen van de twaalf geslachten Israëls geschreven waren.

DO. *Het eerste fundament was jaspis, het tweede safier, het derde chalcedon.*

DO. Deze waren aan de oostzijde. Gelijk de tempel van Jeruzalem in deszelfs grote luister gezien werd, wanneer ze van het oosten beschouwd werd, waarheen de schone poort uitzag; komt het mij waarschijnlijk voor, dat het ook zo zal geweest zijn met deze stad, in het gezicht, welke geheel was als een tempel, waarin God woonde.

GI. Het eerste fundament was gelegd van een jaspis-steen; zie kap. 4:3. Het tweede van een saffier, waarvan de kleur is azuur of hemelsblauw; hij is doorschijnend en zeer hard. Schröder zegt, dat er goede saffierstenen gevonden worden in Bohemen en Silesië; maar die van Pegu gebracht worden, zijn de besten. Het derde van een chalcedon, van een donker grauwe kleur, gewolkt met blauw, geel of purper. De beste is die iets heeft van bleek blauw; hij gelijkt zeer naar de gewone agaaststeen; en het Hebreeuws woord chadcod, wordt agaast overgezet, Jes. 54:12. [In de Nederduitse

vertaling staat: *aangename stenen*; alhoewel men oordeelt dat het slaat op de karbonkel in de borstplaat.

G.G. Een kostbare steen, van kleur als vuur, omtrent chalcedon. gevonden

Het vierde smaragd;

GI. zie kap. 4: 3 De besten van dit soort zijn de oosterse.

GG. Een steen zo groen, dat andere groene dingen hun kleur schijnen verloren te hebben als er deze steen bij gehouden wordt. Hij was de vierde in de borstplaat, van Aäron, Exod. 28:18.

Deze versiersels, van de fondamenten der muren van de stad, kunnen zeer wel uitdrukken de volmaakte heerlijkheid en gelukzaligheid van al de inwoners daarvan, uit hoofde van de allerluisterrijkste tegenwoordigheid en bescherming van God.

Het vijfde sardonyx, het zesde sardius.

Do. Deze waren aan de noordzijde.

GG. De sardonyx heeft de naam van Sardius en onyx, en gelijk in kleur naar de nagel van een mens. Sardius is een edelsteen, 't welk omtrent Sardis gevonden wordt, van een bloedachtige kleur; hij is de eerste in de borstplaat van Aäron, Exod. 28:17.

Het zevende chrysoliet, het achtste beril, het negende topaas.

GI. Deze waren aan de zuidzijde.

DO. De chrysoliet, een steen van een donker groene kleur, met geel gemengd; vanwege de naam moet hij de kleur van goud hebben. Hij is dezelfde steen, die de hedendaagse topaas noemen. Sommigen menen dat hij overeenkomt met Tarshish in de borstplaat, wat beril overgezet is. Beril is een steen van een bleekgroene kleur, en wordt geoordeeld de diamant der ouden te wezen. Hij zou kunnen overeenkomen met de Ligure in de borstplaat, over welke de Targum, op Hoogl. 5:14 noemt Birla. Topaas een zeer harde en doorschijnende steen, van een schoon gele of goudkleur. De topaas van Ethiopië werd voor de beste gehouden, Job 28:19. Sommigen willen, dat hij zo genoemd word naar het eiland Topazus.

Het tiende chrysopraas, het elfde hyacint, het twaalfde amethyst.

DO. / GI. Welke aan de westzijde gezien werden. De chrysopraas, is een steen van een groene kleur, lijkende naar het goud, waarvan hij zijn naam heeft, want deze is de agaas in de borstplaat. De hyacint is een steen van een purper of violetkleur, waarvan hij de naam heeft. Ofschoon, hetgeen de hedendaagse zo noemen van een diep roodachtige gele kleur is, naar een vlam lijkende. De amethyst is een steen van een violetkleur, naar het purper gelijkende. Dus waren de fondamenten op een aangename wijze versierd met alle sieraad en pracht, welke men zich kan verbeelden.

En de twaalf poorten waren twaalf paarlen, een iegelijke poort was uit een parel.

GI. Het blijkt dat dit niet letterlijk, maar geheimzinnig moet verstaan worden, want daar is nimmer een paarl bekend geweest, groot genoeg om een poort van te maken. De grootste welke bekend zijn, zijn die van Kleopatre door Plinius geschat op honderdmaal H. S. of 80.000 ponden sterling, en die welke Filips, de Tweede gebracht werd van grootte als een duivenei, 14.400 dukaten waard; en van de keizer Rudolf, waarvan Boetius gewaagt, la peregrina, of de onvergelykelijke genoemd, zo groot als een muskaatpeer, en 30 karaten wegende; en waarvan Tavernier spreekt, welke was in handen van de keizer van Perzië, in 't jaar 1633, van een Arabier gekocht voor 32.000 tomans welke tot drie ponden en negen schellingen de toman, 110.400 ponden sterling

belopen. Maar wat is een van deze paarden, om een poort van te maken, waarvan de muur honderd en vierenveertig ellen hoog was?

LO. Grotius veronderstelt, dat de poorten van de stad gemaakt waren van fijn marmer, glinsterend en schitterend als een paarl. Maar zou de profetie niet een krachtige figuur hebben kunnen beogen, en paarden onderstellen, met al deszelfs schoonheid, groot en vast genoeg om de voorgevel van een poort van te bouwen?

En de straat der stad was zuiver goud, gelijk doorluchtig glas.

DO. In plaats van geplaveid te zijn met gewone stenen was ze zuiver goud, zo doorschijnend als glas; en het licht, welk er op scheen, terug kaatsende met een luister als van gepolijst goud.

LO. Door de straat van de stad schijnt verstaan, te moeten worden de markt, of een openbare plaats van bijeenkomst, welke beschreven wordt als geplaveid met ruiten van goud en kristal, of met ruiten van kristal in gouden randen gezet; waarboven de verbeelding zich niets rijkelijker of grootser kan voorstellen.

PY. Deze uitdrukkingen van Johannes en de oude profeten hebben een verhevenheid welke de uitbundigste hoogdravendheid van de oude poëten niets toegeeft. Homeres beschrijft de plaats daar de goden bijeen kwamen om Jupiter raad te vragen, als hebbende een vloer van goud. Dus wordt gezegd bij de profeet Jesaja, kap. 60:17, *voor koper zal Ik goud brengen, en voor ijzer zal Ik zilver brengen, en voor hout koper en voor stenen ijzer.*

22. *En ik zag geen tempel in dezelve.*

LO. Fraaie tempelen maken steden geacht. Maar in de hemel zal er geen nodig zijn; want daar zal geen plechtige dienst, maar alleen een geestelijke dienst plaats hebben, Joh. 4:23.

Want de Heere, de almachtige God is hun tempel; en het Lam

LO. Daar de tempel, wil Johannes zeggen, zulk een aanmerkelijk gedeelte maakte van Jeruzalem de heilige stad; welke ik gewoon was geweest te betreden, zag ik hier geen tempel.

DO. Het gebrek daarvan werd overvloedig vervuld, want JEHOVAH, de almachtige God Zelf, en Jezus Christus het Lam waren in plaats van een tempel. Zij waren in deze stad tegenwoordig op een veel uitstekender en volmaakter wijze, dan God immer tegenwoordig was in de tempel van het aardse Jeruzalem. Deze uitdrukkingen van de profetie schijnen ons aan te wijzen dat al wat figuurlijk, of geestelijker wijze gemeend waren door de tempel van God, en Zijn tegenwoordigheid bij zijn volk; 't welk de grote zegening en heerlijkheid was van Jeruzalem vanouds, volkomen vervuld en volmaakt beantwoord zal worden in dit nieuwe Jeruzalem. Daar zal een volheid van vreugde en gelukzaligheid zijn. *In deze luisterrijken staat der kerk*, vanwege de tegenwoordigheid van de Heere, de almachtige God en het Lam. Beschrijven deze omstandigheden niet iets meer dan van de best hervormde staat der kerk op deze wereld kan verwacht worden?

23. *En de stad behoeft de zon noch de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen.*

PO. De zon en de maan zijn de twee grote lichten. Van de wereld; het een om te heersen over de dag, het ander over de nacht. Maar in de hemel zal geen van beide nodig zijn.

Want de heerlijkheid Gods heeft ze verlicht, en het Lam is haar kaars.

LO. De tegenwoordigheid van God Zelf en het Lam verlichten dezelve altijd, zonder tussenpozen, zoals de heerlijkheid van God het heilige der heiligen in de tempel.

DO. Sommigen hebben gemeend dat dit een buitengewone glans was welke gestadig over dezelve scheen te hangen, als een zon welke nimmer onderging. Maar het komt mij voor, dat de gehele stad hem toescheen als een lichtend voorwerp, naar alle zijden stralen afzendinge, welke hij begreep, te ontstaan, omdat God daar woonde. En dat deze stralen veel gelijkheid gehad hebben met de glans van de SCHECHINAH.

LO. Dit gedeelte van de profetische beschrijving schijnt ontleend te wezen van de SCECHINAH of heerlijkheid van God, in de menigvuldige verschijningen van God. Deze wordt vertoond als een helder en luisterrijk licht. Het heilige der heiligen, de zetel van Gods tegenwoordigheid in de tempel, had geen ander licht dan dat van de SCHECHINAH of heerlijkheid; welke scheen over het verzoendeksel tussen de Cherubim. Hoe krachtig is deze figuurlijke verbeelding; om te tonen; dat deze gelukzalige Staat der kerk onvergelykelyk heerlijker zal zijn dan enige voorgaande staat geweest is. De SCHECHINAH, of heerlijkheid van Gods tegenwoordigheid, zal niet besloten of verborgen zijn in een gedeelte van de tempel, maar verspreid worden door de hele uitgebreidheid van deze grote stad, en elke bewoner zal de volle gelukzaligheid genieten welke daardoor verbeeld wordt.

WE. Het is opmerkelijk dat hier gezegd wordt, alleen dat de stad geen zon of maan behoefde, enz; er wordt niet gezegd dat er gedurende deze gelukkige staat van de regering der heiligen geen zon zijn zal. Want ofschoon het nieuwe Jeruzalem geen zon zal behoeven, de andere bewoners van de aarde zullen steeds de zon en maan nodig hebben. Vergelyk Jes. 60:3-21; en Tobias 13:11.

PY. Dit wil niet te zeggen, dat geer geen licht, vertroosting, of waar godsdienstig verstand nodig of van nut zou zijn, maar dat deze dingen nu zover te boven zouden gaan 't geen voormaals, onder de Christenen genoten werd, dat men er er niet meer om denken zou; overeenkomende met die andere uitdrukkingen van de profeet Jesaja, aangaande dezelfde tijd van Christus' koninkrijk, Jes. 30: 26. *Het licht der maan zal zijn zo helder schijnend als het licht der zon; en het licht der zon zal zeventvoudig zijn;* dat is, alle godsdienstige kennis en welstand zal zeer vermeerderd worden. De apostel Paulus volgt dezelfde stijl van spreken, 2 Kor. 4:6. *Om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods.* Dat is, de ware kennis van de troostrijke en heerlijke godsdienst van Jezus Christus. Dus betekenen het licht en de zon geluk en welstand in de klassieke auteurs. Deze uitdrukkingen hebben verscheiden geleerde uitleggers doen besluiten, dat Christus Zelf, in persoon zal verschijnen in deze luisterrijke staat der kerk, en in de glans van de SCECHINAH, of heerlijkheid, zal wonen. Of zich dit koninkrijk van Christus zal vertonen in Zijn Persoonlijke heerlijkheid, dan onder die van Godsvrucht, vrede en gerechtigheid in Zijn kerk en dienaars, zal ik niet bepalen maar overlaten aan het oordeel van een iegelijk lezer.

24. *En de volkeren die zalig worden, zullen in haar licht wandelen.*

LO. Dat is, deze luisterrijke stad zal de verblijfplaats wezen van allen die met het hart geloven ter rechtvaardigheid en met de mond belijden tot zaligheid. Alle waren Christenen, uit alle volkeren en natiën, zullen hun deel hebben in deze heerlijkheid.

LI. Daar het aards Jeruzalem de ontvangplaats was van geen andere dan hun eigen volk, daar zij afkerig waren van de gemeenschap met Heidenen, zullen hier de gelovigen van alle volkeren in een gezegende maatschappij ontvangen worden en het zalige licht van Gods tegenwoordigheid genieten.

GG. Een zinspeling op de mensen, die hier werken door de hulp van het licht der zon; dat is, zij zullen de gelukzaligheid daarvan genieten.

En de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in dezelve.

PO. En zodanige koningen der aarde, die in de hemel zullen komen, zullen al hun heerlijkheid en eer verzwolgen zien, in de glans en luister van die plaats en Staat; en bekennen dat al hun kronen oneindig tekort schieten bij deze gezegende en heerlijke kroon; en al hun tronen niets zijn bij deze troon.

LO. Deze heerlijkheid zal veel groter zijn dan de rijkste en machtigste vorsten immer gehad hebben. Groter dan men zich verbeeldde dat alle vorsten van de aarde, al hun rijkdommen van heel de wereld bijeen gebracht hadden om de stad daarmee te versieren. Dit gedeelte van de beschrijving schijnt een zinspeling te wezen op een plaats van de profeet Jesaja: *En de heidenen zullen tot uw licht gaan; en koningen tot de glans die u is opgegaan*, kap. 60:3. Deze profetie voert onze denkbeelden nog hoger op, om ons te tonen de volmaakte vergenoeging en vreugde van alle personen van allerlei rang en staat, in deze gelukkige staat, waarin alles wat er is iets kan toebrengen, vergaderd zal worden om de algemene gelukzaligheid volkomen te maken.

WA. Uit deze uitdrukking en de herhaling daarvan vers 26: 7, zou men dit begrijpen, als een aardse staat en uit de andere als een hemelse. Maar al de beschrijvingen moeten aangemerkt worden figuurlijk te wezen.

WE. Dat is, door middel van de luisterrijke staat van dit nieuwe Jeruzalem; en de inwoners daarvan, zullen zodanige volkeren bewogen worden, om ook Christenen te worden; en zullen op alle wijzen eer en achting betonen voor het nieuwe Jeruzalem, als de soevereine stad der wereld.

DO. Op deze woorden dringt Worthington zeer om te bewijzen dat wij deze beschrijving moeten verstaan, niet van de hemel maar van zekere heerlijke staat der christenkerk, welke al op aarde zal komen. En men moet bekennen dat zijn redenen enige schijn hebben. De lezer moet bedenken, of ze die van de andere zijde kunnen ophalen; en zo niet, stel ik dat hij geen beter verklaring van dezelve zal vinden dan ik in de uitleg gegeven heb.

25. En haar poorten zullen niet gesloten worden des daags.

PO. De reden van het sluiten der poorten van eens stad, is óf vijanden uit te houden, óf in te houden die er in zijn. Daar zal geen reden zijn om deze poorten te stuiten, om een van deze twee oorzaken; daar zal geen vreze zijn voor vijanden, en die in de stad zijn, zullen geen noodzaak of begeerte hebben om er uit te gaan. Zie

GI. zie Jer. 49:31.

Want aldaar zal geen nacht zijn.

Daar zal geen noodzaak zijn om de poorten van deze stad te sluiten ten enigen tijde; niet bij nacht, want daar zal geen nacht wezen; het eeuwigdurend licht van Gods heerlijkheid zal een gestadige dag maken. Daar zal geen gevaar of vreze zijn voor enig vijand; de inwoners zullen altijd leven in volle veiligheid en rust. In het ongestoorde bezit van alle vrede, blijdschap en gelukzaligheid.

26. En zij zullen de heerlijkheid en eer der volkeren daarin brengen.

WE. Dat is, de koningen der aarde, zullen de kostelijkste dingen uit hun landen naar dit nieuwe Jeruzalem opbrengen, als bewijs van hun achting en eerbied voor de

heiligen die daar regeren; en bijgevolg voor de JEHOVAH der heiligen op, een alleruitstekendste wijze.

LO. Al wat dienen kan om dit nieuwe Jeruzalem heerlijk en luisterrijk te maken, zal daarin gevonden worden, alsof alles wat kostbaar en dierbaar is, in die wereld in een stad samen gebracht en opgehoopt was.

27. En in haar zal niet inkomen, iets dat ontreinigt

GG. Hoewel de poorten altijd open staan, zal er evenwel geen godloos mens kunnen inkomen; daar zijn twaalf engelen, om er hen uit te houden. Dat ontreinigt, of befmet is, gelijk de Latijnse en Syrische vertaling lezen: *dat onrein is*, evenals de Arabische en Ethiopische vertaling; zinspelende op de tabernakel en tempel, waarin niemand die onrein was, mocht komen; zie Jes. 52:1.

GI. Geen openbaar zondaar wiens gemoed en consciëntie bevlekt is.

WE. En gelijk de staat van dit nieuwe Jeruzalem, zeer heerlijk is, zo zal hij ook zeer heilig zijn; geen zondig mens, wie hij ook zij, zal er inkomen; maar alleen die waarlijk Godvruchtig en als zodanige geschreven zijn in het boek des levens.

En gruwelijkheid doet.

GI. Zonde bedrijft, welke gruwelijk is in de ogen van God; die in godloosheid leeft en sterft.

En leugen spreekt (of maakt)

PO. Een valse of leugenachtige, geveinsde, of een afgodendienaar; want afgoden zijn leugenen. Die leugenen lief heeft, uitvindt en spreekt; of die Antichristelijke leugens en lasteringen omhelst en voortzet.

Maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.

PO. Die voorbeschikt zijn ter zaligheid en vrijgekocht door het bloed van Christus, en ofschoon van nature en in zichzelf besmet, gerechtvaardigd zijn door de gerechtigheid van Christus; en door Zijn Geest geheiligd, en dus bekwaam gemaakt om in de stad te gaan.

LO. Het is een zegen alleen voor de heiligen, en geschikt voor degenen alleen, die gebleken zijn ware en getrouwe dienstknechten van God en Christus te wezen, en als zodanige aangetekend staan onder de waren Christenen, die het eeuwig leven beërven zullen.

Openbaring 22

1 En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon Gods, en des Lams.

2 In het midden van haar straat en op de ene en de andere zijde der rivier was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijn vrucht; en de bladeren des booms waren tot genezing der heidenen.

3 En geen vervloeking zal er meer tegen [iemand] zijn; en de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en Zijn dienstknechten zullen Hem dienen.

4 En zullen Zijn aangezicht zien, en Zijn Naam zal op hun voorhoofden zijn.

5 En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben; want de Heere God verlicht hen; en zij zullen als koningen heersen in alle eeuwigheid.

6 En hij zeide tot mij: Deze woorden zijn getrouw en waarachtig; en de Heere, de God der heilige profeten, heeft Zijn engel gezonden, om Zijn dienstknechten te tonen, hetgeen haast moet geschieden.

7 Ziet, Ik kom haastelijk; zalig is hij, die de woorden der profetie dezes boeks bewaart.

8 En ik, Johannes, ben degene, die deze dingen gezien en gehoord heb. En toen ik ze gehoord en gezien had, viel ik [neder] om aan te bidden voor de voeten des engels, die mij deze dingen toonde.

9 En hij zeide tot mij: Zie, dat gij het niet [doet;] want ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, der profeten, en dergenen, die de woorden dezes boeks bewaren; aanbidt God.

10 En hij zeide tot mij: Verzegel de woorden der profetie dezes boeks niet; want de tijd is nabij.

11 Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde.

12 En ziet, Ik kom haastelijk; en Mijn loon is met Mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.

13 Ik ben de Alfa, en de Omega, het Begin en het Einde; de Eerste en de Laatste.

14 Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan den boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.

15 Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft, en doet.

16 Ik, Jezus, heb Mijn engel gezonden om ulieden deze dingen te getuigen in de Gemeenten. Ik ben de Wortel en het geslacht Davids, de blinkende Morgenster.

17 En de Geest en de Bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.

18 Want ik getuig aan een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks hoort: Indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn.

19 En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is.

20 Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastelijk. Amen. Ja, kom, Heere Jezus!

21 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen

Inleiding en korte inhoud

LOWMAN. De vijf eerste verzen van dit kapittel, zijnde nog een vervolg van de profetische beschrijving van het Nieuwe Jeruzalem had aan het 21^e kapittel moeten gevoegd worden. Het profetisch gedeelte van dit boek eindigt in een volmaakte gelukzaligheid der gelovigen, groter dan alle verbeelding, zo zeker als het woord der profetie, en duurzaam zonder einde. Een krachtige aansporing en beweegmiddel tot standvastigheid in de belijdenis en beleving van het zuivere Christendom, wat moeilijkheden en gevaren het mochten vergezellen.

Hetgeen volgt tot aan het einde, is het slot van het gehele boek, 't welk de waarheid bevestigt van de profetie in deze Openbaringen vervat, hetwelk de gewichtigheid en het gebruik daarvan aantoon, en zeer geschikt is om sterke indrukken daarvan na te laten op de harten van de lezers, om hen te behoeden voor gemeenschap met enige bedorvenheden van het Christelijk geloof en dienst, en door Christus te volharden op de wegen van waarheid en gerechtigheid.

En hij toonde mij een zuivere rivier, van het water des levens, klaar als kristal.

BU. Johannes gaat in dit, en de vier volgende verzen nog verder met de beschrijving van het hemels Jeruzalem, welke hij in het voorgaande kapittel, begonnen had. Hij beschrijft de stad als hebbende een zuivere rivier door haar lopende.

PO. De engel, die hem al het voorgemelde getoond had, toonde hem een zuivere rivier. Eens zuivere rivier, waarvan het water helder is; en geen gewoon water, maar welke het leven geeft en bewaart.

GG. Water des levens wordt het genoemd niet alleen, omdat het gestadig stroomt, en steeds nieuw water geeft, in welk opzicht wateren, welke uit een fontein komen, *levende wateren* genoemd worden, Gen. 26:19, maar ook omdat ze het leven bewaren van degenen die ze drinken, Joh. 6:14. Ook was dit water doorzichtig, en overtrof alle fonteinen in helderheid; aangenaam voor het oog; als tonende alles wat er in was tot op de grond toe, en aangenaam voor de smaak, omdat het vrij was van alle modder en onzuiverheid.

Voortkomende uit de troon Gods en des Lams.

LO. Men vindt van de stad Babel aangetekend, dat de rivier de Eufrat in dezelve werd ingelaten, en er door vloeiende. Het eerste paradijs wordt verbeeld als bewaterd door een rivier; een rivier voortgaande uit Eden, of die haar loop had door dat land, en door de hof stroomde, om dezelve te bewateren, Gen. 2:10. Ezechiël zag in Zijn profetisch gezicht van de nieuwe stad en tempel, een dergelijke vertoning van wateren in grote overvloed, stromende door het huis of de tempel. *Ziet, daar vloten wateren uit van onder de dorpel des huizes, naar 't oosten. En de wateren daalden af van onderen, uit de rechterzijde des altaars van 't zuiden des altaars*, Ezech. 37:1. Deze wateren waren zo menigvuldig, dat ze diep genoeg waren, om in te zwemmen, een rivier welke men niet kan doorgaan, vers 5. Deze wateren waren van zo'n ongewone kracht, dat zij het leven gaven aan allen die daarvan dronken. *Elk ding zou leven, waar de rivier zou komen*, vers 9. Water, voor zoveel het noodzakelijk is tot onderhoud des levens, en in grote steden voornamelijk in de hete oosterse landen, dient tot versiering van de plaats en vermaak van de inwoners, is een zeer natuurlijk beeld van de genieting van alles, zowel tot onderhoud als tot vermaak des levens. *Bij God zegt de psalmist, is de Fontein des levens. Gij zult hen doen drinken uit de beek Uwer wellusten*, Ps. 36: 9, 10. De figuur van *water des levens, klaar als kristal, voortkomend uit de troon Gods en des Lams*, drukt zeer sierlijk uit de heerlijke en gelukzalige onsterfelijkheid, welke

alle oprechte Christenen deelachtig zullen worden, in deze Staat. van eindeloze en volmaakte gelukzaligheid.

2. In het midden van haar straat, en op de een en de andere zijde der rivier, was de boom des levens.

LO. Dat is, van de stad, in 't voorgaande kapittel, beschreven.

GI. Gelijk deze rivier van het water des levens liep door de voornaamste straat in het midden der stad, was ook aan elke zijde van de rivier een schone rij bomen geplant, niet alleen om te dienen tot sieraad en verversing, maar welke, gelijk de boom des levens in het Paradijs, de inwoners onsterfelijk zouden maken.

GG. Of, van de rivier, welke liep aan elke zijde daarvan; dat is, een boom des levens groeide in het midden van de rivier welke de aarde, waar hij groeide, als 't ware omving met twee armen. Deze boom was zo groot, dat hij takken uitspreidde, met bladen en vrucht daar aan, in grot menigte, van beide zijden. Zo vruchtbaar zijn bomen welke aan rivieren groeien, Ps. 1: 3. GI. Tenzij men stel, dat *de boom des levens* genomen wordt voor veel bomen van dezelfde soort, gelijk in het gezicht van Ezechiël, waarop hier gezinspeeld wordt; zie kap. 47:6, 12.

GG. *De boom des levens*, zinspelende op die boom in het paradijs, welke Adam tot een zegel van het eeuwige leven zou geweest zijn, als hij in de Staat van onnozelheid gebleven was, Gen. 3: 22.

PY. *Boom des levens* in gelijke zin als de rivier, of wateren der levens, betekent het vermaak en de gelukzaligheid van een oprecht christelijk deugdzaam leven. Dus wordt *de wijsheid* genoemd *een boom des levens*, Spr. Spr. 3:18; 11:30; en *een medicijn der tong*; Spr. 15:4. Dat is, een middel tot bevordering van het geluk des levens, en de toekomstige onsterfelijkheid. Zoals de boom des levens in het Paradijs was tot verlenging dan 's mensen leven.

Voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijn vrucht.

LO. Zij gaven een grote verscheidenheid van aangename vruchten, en in zo'n overvloed, dat zij alle maanden rijpe vruchten hadden, en dus het gehele jaar door.

En de bladeren des booms waren tot genezing der heidenen.

PY. Dat is, tot genezing van de schuld van hun vorige misdaden, welke *boze gezweren* genoemd worden, kap. 16:2; Jesaja 1; en om hun vergeving en kwijtschelding te doen ontvangen, op voorgaande bekering en verbetering.

LO. Zelfs de bladen van deze bomen hadden zo'n genezende kracht, dat ze een zeker geneesmiddel waren tegen alle soorten van zwakheden en ongesteldheden. Zowel de wateren des levens als de oom des levens, zijn zinnebeelden van de onsterfelijkheid. Die van de boom des levens eet, zal leven tot in eeuwigheid, Gen. 3: 22. De bomen des levens waren zo geplant in deze beschrijving, dat al de inwoners gemakkelijk en zonder hinder, bij de vrucht daarvan konden komen. Zij gaven hun vruchten in zo'n overvloed en zo genadig, dat er geen gebrek van kon zijn, in zo'n grote en volkrijke stad. Hoe fraai vertoont dit een aller gelukzaligste staat van een onsterfelijk leven!

PY. De gezegende staat der kerk hier vertoond onder de figuren van tijdelijke dingen, en die de zinnen strelen, kon niets natuurlijker uitgekozen worden voor het oosterse volk, dan deze twee, van zuiver en overvloedig water, en van bomen; het ene tot verfrissing, en de andere tot schaduw in droge en hete landen. Vergelijk Jes. 55:1.

3. En geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn.

Johannes was nog niet klaar met deze uitvoerige beschrijving van het nieuwe Jeruzalem; hij hestluit met nog twee dingen aan te tonen; 1ste wat er niet gevonden zal worden, en 2e wat er wèl gevonden zal worden. Er zal geen vervloeking zijn, geen vervloekt persoon, of enig vervloekt ding, geen zonde, of iets 't welk vervloeking verdient.

DO. En, daar in het aardse paradijs, de satan zich indrong in de gemoederen van de eerste ouders van het menselijk geslacht, en de nieuwgeboren heerlijkheid van de schepping verdoofd werd door de vloek, welke hij aanbracht, zal in het hemels paradijs alle dodelijke uitwerking van de voorgaande vloek ophouden. en geen nieuw kwaad weer ontstaan. Zo heeft de tegenwoordige geleerde bisschop van Londen terecht, naar mijn oordeel, deze woorden vertaald, welke zo duidelijk bepaald worden tot de inwoners van het nieuw Jeruzalem, en daarom, zekerlijk zien op de eindelijke staat der gelukzaligheid, ná de opstandig; tot welke tijd toe al de heiligen van voorgaande eeuwen, blijven zullen onder de macht des doods ten opzichte van het lichaam, en de uitwerking van de eerste vloek zal in hun stof geschreven zijn.

LO. De gelukzaligheid der gelovigen in Christus Jezus zak groot zijn, dat niets daarop enige inbreuk zal doen, of dezelve verstoren; in deze heilige stad zal niets gedaan worden, 't welk het misnoegen van God zal verdienen, en zij zullen generlei verdrukkingen onderhevig zijn, het zij als straffen, of als een noodzakelijke tuchting.

En de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en Zijn dienstknechten zullen Hem dienen.

DO. En de troon, waarop God de Vader en de Zoon tezamen zitten, zal daarin zijn, en Zijn dienstknechten zullen Hem dienen, in de geheiligde diensten van Zijn tempel, beter dan zij immer tevoren gedaan hebben.

LO. Zij zullen onophoudelijk de gunst en genade van God en Christus genieten, met de zegening en gelukzaligheid van Hun tegenwoordigheid; zij zullen God dienen met al de bereidvaardigheid, standvastigheid en genegenheid, welke zo grote verplichtingen van hun eisen. Dit gedeelte van de beschrijving van het nieuwe Jeruzalem, schijnt ons aan te wijzen, hoe veel groter de gelukzaligheid van deze staat zal zijn, dan die van het eerste paradijs. In deze staat zullen de gelovige dienaars van Christus in geen gevaar zijn van hun gelukzaligheid te verbeuren, of het paradijs te verliezen, gelijk onze eerste ouders gedaan hebben. In deze staat zullen zij een koninklijk priesterdom voor God zijn tot in eeuwigheid. Dit schijnt aan te wijzen een staat van gelukzaligheid boven de staat van deze wereld, en alleen te kunnen genoten worden in de hemel.

4. En zij zullen Zijn aangezicht zien.

PO. Dit is een spreekwijs, waardoor de gelukzaligheid der verheerlijkte heiligen dikwijls wordt uitgedrukt Matth. 5: 8; 1 Kor. 13:12; Hebr. 12:14. 1 Joh.3:2. Zij zullen hem onmiddellijk genieten.

WE. En dat op zo'n onmiddellijke wijze voor de gemelde troon, dat zij gezegd mogen worden Zijn aangezicht te zien. Dus wordt de Heere gezegd Exod. 33:11, tot Mozes *te spreken van aangezicht tot aangezicht*, als de wolkkolom, neerdaalde, en in de deur van de tent stond, en de Heere daaruit tot Mozes sprak. Op gelijke wijze wordt de Heere gezegd Num. 14:14, gezien te wezen van aangezicht tot aangezicht. Of, van oog tot oog, (volgens de Nederduitse vertaling) door de Israëlieten, omdat de wolk over hen stonden God voor hun aangezicht ging des daags in een wolkkolom, en des nachts in een vuurkolom.

LO. Want, in deze gelukzalige staat zullen zij zó'n volkomen gemeenschap hebben aan de genade, heiligheid en gelukzaligheid van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid; dat zij Hem zullen gelijkgemaakt, en deelgenoten worden van Zijn volmaaktheden. *Het aangezicht van God te zien, en in Zijn tegenwoordigheid te staan*, zegt Daubuz, betekent, *de volmaaktste gelukzaligheid, en is een zegening welke de heiligen alleen zullen genieten na de opstanding*. Het is de allerverhevenste uitdrukking in de stijl van de schrift, om de volmaaktste gelukzaligheid van de hemelse staat te beschrijven.

En Zijn Naam zal op hun voorhoofden zijn.

GG. Gods Naam, kap. 3:12; 14:1. Daar zullen er geen zijn, die de naam van het beest hebben op hun voorhoofden. Zij zullen kinderen van God zijn, en daarvoor openbaar erkend worden.

LO/DO. Gelijk de hogepriester vanouds de Naam des Heeren op een gouden plaat droeg, zo zullen zij de heiligheid des Heeren op hun voorhoofden geschreven dragen; om uit te drukken hun gehele overgegevenheid aan God en het onuitwisbaar merkteken van Zijn gunst. Elders, is aangemerkt dat het bij velen onder de Heidenen gewoonte was, op het voorhoofd de namen of zinnebeeldige tekenen te schrijven van de godheid welke zij dienden Maar de nauwe samenhang van deze woorden met die van God te dienen in de plichten van openbare dienst (want dat betekent latréuoo) doet het mij natuurlijker voorkomen, dit aan te merken als ziende, op het opschrift van de heiligheid van JEHOVAH, op de muts van de Hogepriester. En dit leidt ons natuurlijk om te denken op die innige nadering tot de gezegende God, waarmee al deze gelukzalige zielen vereerd zullen worden.

PY. Want ofschoon in deze gelukkige staat der kerk op aarde enige onvolmaaktheden en rampen zullen, overblijven, welke natuurlijk zijn aan en onafscheidbaar van een aardse staat des levens; zal er echter niets zijn, 't welk gelijkt naar de vloek in het eerste paradijs; niets van die moeilijkheden en verdrukkingen welke in de voorgaande tijden van de Christenkerk gevoeld zijn; maar gelijk de profeet Zacharia de gelukzaligheid van dit nieuwe Jeruzalem uitdrukt, kap 14:11. En zij zullen daarin wonen; en daar zal geen verbanning meer zijn, want Jeruzalem zal zeker wonen. Omdat elk Christen inderdaad zal zijn hetgeen hij belijdt te wezen, en als zodanig zal wonen onder de veilige bescherming van God, en de liefde van Jezus Christus.

5. En aldaar zal geen nacht zijn.

GI. Dit is een herhaling van kap. 31:25, om de zekerheid daarvan uit te drukken.

LO. In deze gelukzalige staat zal geen krenking van gelukzaligheid en blijdschap plaats hebben; daar zal geen nacht zijn, geen staat van duisternis, tussen het einde van de ene en het begin van de andere dag hun gelukzaligheid ontstaat onmiddellijk van Godzelf van Zijn gestadig en eeuwigdurende tegenwoordigheid bij hen, en Zijn gunst tot hen, zodat zij dezelfde onuitsprekelijke gelukzaligheid, zullen genieten zonder enige tussenpozen of, vermindering tot in alle eeuwigheid.

En zij zullen geen kaars, noch licht der zon van noden hebben, want de Heere God verlicht hen.

DO. Geen gemaakt of natuurlijk licht. God zal hun eeuwig Licht zijn.

En zij zullen als koningen heersen in alle eeuwigheid.

Een onsterfelijk leven genieten, veel gemaklijker en heerlijker dan enig Monarch op aarde gekend heeft.

Nacht en duisternis betekenen in de stijl der profetie, dikwijls moeilijkheid en verdrukking; integendeel, Licht betekent voorspoed en blijdschap. In Uw licht, zegt de Psalmist, zien wij het licht. Ps. 36:10. Of, in de goedertierenheid van God zullen wij voorspoed en gelukzaligheid vinden. In deze Staat van volmaakte gelukzaligheid zal geen moeilijkheid of verdrukking gemengd zijn met de vrede en blijdschap derzelve. God zal dan zijn de eeuwigdurende gelukzaligheid van al Zijn heiligen. Hoe volkomen, hoe heerlijk zullen al hun verdrukkingen, om Zijntwil vergolden worden! Welk een aanmoediging is dit niet tot de getrouwheid en standvastigheid der heiligen, daar hun verdrukkingen, hoedanig ze ook mogen zijn, hen zullen werken *een gans zeer uitnemend, eeuwig gewicht van heerlijkheid!* Dus eindigt de leer van al deze Openbaringen, met de eeuwigdurende gelukzaligheid van de gelovigen; de verborgen wegen der voorzienigheid, worden opgehelderd; alles eindigt ten laatste in een eeuwige sabbat. In een eeuwigdurende staat van vrede en volmaakte gelukzaligheid in de hemel. Voor allen die volharden tegen de verzoeken van de wereld in de liefde tot waarheid en gerechtigheid.

6. *En hij zeide tot mij:*

Dat is, de engel die met hem sprak, en hem de bovengemelde dingen getoond had.

Deze woorden zijn getrouw en waarachtig.

PY. Alsof Johannes gezegd had, wanneer de engel mij dus getoond had de verscheiden omstandigheden welke de christenkerk, in bijzondere tijden, zouden overkomen op de aarde, tot op de voleindiging en het laatste oordeel; werd deze Openbaring besloten met de allerplechtigste verzekering der waarheid, als tevoren uitgedrukt zijn, kap. 19:9 21:5; en nu herhaald werden.

DO. Wanneer hij dit tot mij gezegd had, voegde hij erbij, ofschoon deze woorden welke ik gesproken heb, zulke heerlijke dingen betekenen, dat ze bijna ongelooflijk schijnen; moet echter de Goddelijke goedheid en grootheid niet naar de maat van het menselijk begrepen worden; maar zij moeten aangenomen worden, en men moet erop vertrouwen als waarachtig. en getrouw.

GI. Niet alleen hetgeen, in bijzonderheid geopenbaard was aangaande deze staat van het nieuwe Jeruzalem, waarin veel nieuwe en ongehoorde dingen waren, maar al wat in dit boek, geschreven is, vers 7, 18, 19.

LI. Alsof hij gezegd had, alles is nu geopenbaard, en al wat geopenbaard is, is waarachtig. Daar rest maar om er geloof aan te geven; en de volbrenging van God, met lijdzaamheid te verwachten, 't welk zeker te zijner tijd volgen zal.

En de Heere, de God der heilige profeten heeft Zijn engel gezonden, om Zijn dienstknechten te tonen hetgeen haast moet geschieden.

GG. Zie Lukas 1: 70. God, die heilige mannen afgezonderd en ingegeven heeft, om profeten te zijn, om toekomstige dingen te voorzeggen, heeft deze dingen ook geopenbaard door Zijn engel, kap.1:1. En daarom zullen ze zeker komen.

GI. *God heeft Zijn engel gezonden.* Misschien dezelfde die hier spreekt, want zo leest de Syrische vertaling: *heeft mij, zijn engel, gezonden, om aan Johannes, en door hem aan al de heiligen, dienstknechten en navolgers van het Lam te tonen, dingen welke in korte tijd zouden beginnen te gebeuren, totdat ze alle vervuld zouden zijn.*

WE. Omdat niet alleen hier gezegd wordt dat God Zijn engel gezonden heeft in het enkelvoudig getal om Zijn dienstknechten te tonen de dingen, die haast geschieden

moeten, maar hiermee is ook volkomen overeenkomstig kap. 1:1, dat dit boek is *de Openbaring van Jezus Christus Welke God hem gegeven heeft, om Zijn dienstknechten te tonen de dingen die haast geschieden moeten, en die hij - dat is Christus - door Zijn engel -ook in het enkelvoudige - gezonden, en zijn dienstknecht Johannes te kennen gegeven heeft*; mag men daaruit, met reden besluiten, dat er zekere engel voornamelijk gebruikt zal zijn, om deze dingen aan Johannes te tonen. En uit vergelijking van vers 6 met kap. 21: 9, blijkt verder duidelijk dat deze engel één was van die, die de zeven fiolen hadden. Vergelijk vers 16 van dit kapittel.

DO. En deze dingen, o Johannes, zijn niet alleen gericht tot uw onderrichting en vertroosting; en nog minder tot voldoening van uw nieuwsgierigheid, maar de Heere, de God der heilige profeten, heeft zijn engel gezonden, om zijn dienstknechten vertoningen voor te houden van dingen, welke binnen 't kort beginnen te geschieden, ofschoon het lang kan aanlopen eer ze alle besloten zullen worden.

7. Ziet, Ik kom haastelijk.

GI. Dit zijn geen woorden van de engel, maar van Christus, als duidelijk is uit vers 12, 16, 20; „van den troon“.

LI. Dat is Ik zal haastelijk een aanvang maken, om deze dingen ten uitvoer te brengen, en dat zal u een verzekering zijn, dat Ik ze niet zal overgeven, voordat Ik een einde daarvan gemaakt heb.

LOWMAN Christus Zelf geeft getuigenis aan de waarheid van deze beloften. Hij Zelf betuigt plechtig dat Hij zal komen om al deze dingen te vervullen, welke haast gezien zouden worden, als die voorsz. dingen zouden gebeuren in die orde en bepaalde tijden, welke voorsz. waren. Christus spreekt hier Zelf, zegt Waple, voor zoveel dit als een heilig toneel is, waarop, volgens de natuur van zodanige vertoningen, verscheiden personen ingevoerd worden. De engel die gezonden was, om deze dingen te tonen, verklaart in de Persoon van Christus, zegt Daubuz: *ziet, Ik kom haastiglijk*. De mening over 't geheel is klaar genoeg, dat deze wezenlijk openbaringen zijn van Christus Zelf, en dat Hij voornemens was dezelve te gaan vervullen. Het is niet onwaarschijnlijk, nademaal dit gezicht in de hemel geschiedde, dat de stem van de Godspraak uit de troon, dit getuigenis van de engel bevestigd heeft. Deze zin komt overeen met een volgende uitdrukking, vers 20: *Die deze dingen getuigt, zegt, ja Ik kom haastelijk*.

Zalig is hij die de woorden der profetie dezes boeks bewaart.

GI. De woorden zijn de zaken, welke erin vervat zijn. Die woorden bewaren is, dezelve met opmerking te lezen, acht te geven op de vervulling daarvan, zover als die reeds geschied zij; dezelve in 't geheugen te bewaren en te overdenken en, door de genade van God, zijn leven en wandel te richten naar de onderwijzingen en waarschuwingen, welke daarin gegeven worden. En de zodanigen zullen zalig zijn in leven en in sterven; zij zullen sterven in de Heere, deel hebben in de eerste opstanding, en door de poorten ingaan in de stad.

LO. Zalig zullen zij zijn, die op de profetieën van deze openbaringen acht geven, zodat zij deze besturingen getrouwe volgen, die aangemoedigd zullen worden tot standvastigheid in de zuivere en onbesmette godsdienst, door de grote aansporing en heerlijke vergeldingen welke zij hen voorstellen.

8. En ik, Johannes ben degene die deze dingen gezien en gehoord heb.

DO. Dat is ik Johannes, die dit boek geschreven heeft, ben de persoon die. deze dingen gehoord en gezien heeft.

GI. Hij was een oor en ooggetuige; sommige dingen had hij gezien, en de anderen gehoord; en om zijn getuigenis te aannemelijker te maken, zet hij er zijn naam bij; en doordat hij een apostel van Christus was, en een man van grote oprechtheid en vroomheid, moet hij geloofd worden.

GG. Hij bevestigt de Openbaring hier, gelijk hij tevoren zijn Evangelie en zijn brief ook gedaan had, Johan. 19: 35; 21: 24; 1 Joh. 1:1.

LOWMAN. En ik Johannes, die deze dingen beschreven heb tot een gedurig gebruik voor de kerken, verklaar plechtig dat ze niet mijn verbeelding of van mijn uitvinding zijn, maar hetgeen, waarvan ik een oog en oorgetuige ben geweest; hebbende die dingen wezenlijk in de gezichten van de profetie gezien, zoals ik deze getrouw verhaald heb.

En toen ik ze gehoord en gezien had, viel ik neder om aan te bidden voor de voeten des engels die mij deze dingen toonde.

LO./GI. Dewijl mijn gezichten nu ten einde schenen, boog ik mij tot de grond toe voor de engel, die mij deze dingen getoond had, om mijn achting en dankbaarheid te betonen aan de persoon, die zulke grote verplichtingen op mij gelegd had. Dit was de tweede maal dat Johannes zo deed, ofschoon gewaarschuwd en daarover bestraft. Zie over kap. 19:10. Daar wij aangemerkt hebben dat dit verstaan kan worden van een diep burgerlijk eerbewijs, weinig verschillende van een godsdienstige aanbidding.

9. En hij zeide tot mij, ziet dat gij, het niet doet, want ik ben uw mededienstknecht en uwer broederen der profeten.

LO. Maar de engel belette mij dit wederom, gelijk hij tevoren ook eens gedaan had, mij betuigende, dat ik hem niet moest aanmerken als de auteur van deze profetische gezichten, maar als een mededienstknecht der profeten, en als zodanig in dienst van God gebruikt nevens hem.

GI. Hij was een dienstknecht van God en Christus en niet meer een voorwerp van aanbidding dan Johannes zelf. Beiden moesten zij aanbidders van God zijn, Wiens dienstknechten zij waren. Door de profeten kunnen de apostels en bedienaars van het woord bedoeld zijn; want te profeteren en te prediken is een zelfde ding; dezen waren broederen van Johannes, in een geestelijke zin, en uit hoofde van hun bediening.

En dergenen die de woorden dezes boeks bewaren.

DO. Zie vers 7. Er zijn, inderdaad, veel dingen in dit boek vervat welke van zulk een aard zijn, dat die dezelve behoorlijk in acht nemen, gewis een goed Christen zal zijn, en bevoorrecht tot al de zegeningen en beloften van het Evangelie.

Aanbid God.

GI. En Hem alleen, en dat op een geestelijke wijze, met eerbied en godsdienstige vrees, in geloof en volgens zijn geopenbaarde wil.

LO. Al de lof der kerk moet, derhalve Gode alleen gegeven worden, die alleen aangemerkt moet worden als de auteur van deze Openbaringen, die alleen de Geest der profetie geeft, tot opbeuring en vertroosting van de gelovigen.

10. En Hij zeide tot mij:

DO. Dat is, de Heere Jezus Christus; want veel volgende woorden en inzonderheid vers 12 bewijzen, dat onze Heere hier bedoeld wordt.

LO. ... óf engel.

Verzegel de woorden der profetie dezes boeks niet, want de tijd is nabij.

GI. Gelijk wanneer niet beoogd wordt de dingen algemeen te maken; maar te verbergen, omdat de vervulling daarvan nog vers is; doch zo was het hier niet; zie kap. 10:4. Dan. 8:26; 12:4, 9. Christus wilde hebben, dat de dingen welke Johannes gezien en gehoord had, geschreven en openbaar gemaakt zouden worden in een boek, opdat het van al de gemeenten kon gezien en gelezen worden. Opdat de verdrukkingen en vervolgingen van het volk Gods, onder het heidens en pauselijk Rome bekend, en de gelovigen daarover niet geërgerd zouden worden als die kwamen, maar voorbereid zijn om dezelve geduldig te verdragen; en opdat zij verwittigd mochten zijn van de dwalingen en ketterijen, welke ontstaan zouden, en de verschijningen godloosheid van de *Mens der zonde*, en zijn navolgers, om zich daarvoor te hoeden; en verzekering hebben van de verdelging van de Antichrist, en de luisterrijke staat der kerk, in de geestelijke en personele regering van Christus, en dus vertroost worden in het midden van hun verdrukkingen, en zich verblijden in het geloof en de hoop van deze dingen. Profetieën van dingen, welke niet dan na verloop van veel eeuwen vervuld zouden worden, werden gewoonlijk verzegeld, Dan. 8:26; 12:9. De tijd dat de profetieën van dit boek zouden beginnen vervuld te worden, was nabij in de tijd van Johannes. Maar in het vervolg daarvan waren uitkomsten, welke een geruime tijd zouden innemen; gelijk, behalve andere, een van twaalf honderd en zestig dagen of jaren; een van duizend jaren vóór het einde van de voorzegde dingen.

11. *Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; die vuil is, dat hij nog vuil worde.*

WE. *Die onrecht doet*, na deze vermaningen en voorzeggingen, laat hij als het hem goed dunkt, gestadig onrecht doen, ... het zal hem zeker tot des te groter veroordeling strekken.

DO. Ja de tijd is nu daar, dat het zegel gezet zal worden, op de karakters der mensen, en wanneer gezegd zal worden, aan de ene zijde, *die onrechtvaardig is, dat hij voorts onrechtvaardig zij, van hen die vuil is, dat hij voorts vuil zij*; dat wil zeggen dat er zullen geen gelegenheden meer vergund worden tot doel van hervorming van 't geen verkeerd is, of de bekering van onrechtvaardigen en besmette zielen tot rechtvaardigheid en zuiverheid.

En die rechtvaardig is; dat hij, nog gerechtvaardigd worde en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde.

WE. Nademaal hem, door deze profetieën grote aansporingen gegeven worden, om zo te doen.

DO. Aan de andere zijde zal er gezegd worden, dat er niets zal gebeuren om de deugd en goede hoedanigheden van vrome mensen, in enig toekomstend gevaar te brengen; maar hun rechtvaardigheid en heiligheid zal altoos uitblinken; en schijnen met een aanwas en luister.

LO./GI. De voorzienigheid van God zal, metterdaad, toelaten, dat de dingen in deze wereld zo voortgaan, als deze profetie daarvan vertoont. Mensen van kwade beginsels en bedorven gemoed zullen volharden in werken van onrechtvaardigheid en verdrukking, en het voortzetten van valse godsdienst en godloosheid, niettegenstaande al de waarschouwingen van de godsdienst of oordelen van de voorzienigheid. Doch de waarschouwingen, onderrichtingen en aansporingen van deze profetieën; en de oordelen der voorzienigheid hierin voorspeld, zullen een beter uitwerking hebben op vrome gemoederen, tot hun volharding in de waarheid, rechtvaardigheid en heiligheid. Daubuz merkt terecht aan, dat het in de profetische stijl hetzelfde is, of iets voorgesteld wordt in de verleden of toekomstige tijd; óf in de gebiedende wijze

[Imperativus modus]. Zodat te zeggen: *die onrechtvaardig is, dat hij onrechtvaardig zij*, hetzelfde is, als te zeggen, *die onrechtvaardig is, zal gestadig zo zijn*, en zal daarvan niet afgebracht worden, wat beweegredenen ook tot zijn bekering mogen aangewend worden. Hij merkt verder aan, dat *de onrechtvaardige* door deze gehele profetie in 't bijzonder betekent, een vervolger en moordenaar der heiligen; gelijk een heilige die lijdt, genoemd wordt: *dikaïos*, de rechtvaardige, omdat hij onschuldig is, en in het oordeel gerechtvaardigd zal worden, van die straf welke de onrechtvaardigen zal aangedaan worden. *Die vuil is*, schijnt voornamelijk te betekenen die zich schuldig maakt aan afgodische dienst. Zodat aan de ene zijde hier zijn de vervolgers en bedervers van de zuivere godsdienst door afgodische leringen en handelingen; en aan de ander zijde de rechtvaardigen die hun oprechtheid bewaren, niettegenstaande al hetgeen zij lijden moeten om een goede consciëntie. Zij blijven heiligen afgescheiden van de overheersende bedorvenheden van de wereld, en onbesmet daarvan. Deze profetieën zullen bijgevolg, van groot nut zijn voor zoveel zij behulpzaam zijn tot de standvastigheid der rechtvaardigen en heiligen, ofschoon zij geen algemene hervorming in de wereld uitwerken. Zodat mensen van kwade beginfels en bedorven gesteldheid, vervolgers en afgodendienaars zullen blijven.

12. *En ziet Ik kome haastelijk.*

GG. Gelijk tevoren gezegd was. Daar zou maar weinig tijd verlopen tussen de voorzegging van deze dingen, en het begin van de vervulling ervan.

En Mijn loon is met mij.

Zowel van genade als van wraak.

Om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.

En dus zal de belofte van Jesaja vervuld worden aan de kerk van God, kap. 40:10; 52:11: Ziet, de Heere zal komen tegen den sterke, - of MET EEN STERKE HAND; - zegt de dochter Sions, (dat is, de kerk van God) ziet uw heil komt, ziet Zijn loon is met hem, en zijn arbeidsloon is voor Zijn aangezicht.

LO. En dat alle wel bedenken hoe deze profetieën de belofte en getrouwheid van Christus afbeelden; zowel als de tegenwoordige staat der kerk en van de wereld; ofschoon de godlozen niet verbeterd worden en de rechtvaardigen veel lijden zullen van de onrechtvaardigen, zij kunnen echter verzekerd zijn, dat Jezus Christus komen zal, volgens zijn belofte, zo haast en op zulk een wijze als deze profetie verklaart. Dan zal Hij een heerlijke vergelding met Zich brengen voor al Zijn getrouwe dienst-knechten, die tot het einde toe volstandig zijn gebleven. Dan zal Hij rechtvaardige straf oefenen over de onrechtvaardigen en vuilardigen naar mate de schuld van hun afgoderij en vervolging.

13. *Ik ben de Alfa en de Omega, het begin en het einde; de eerste en de laatste.*

BU. Alsof Christus gezegd had: Ik ben de eeuwige God, de eerste Oorzaak en het laatste Einde van alle dingen. Ik heb eerst de wereld gemaakt, en zal er ook op het laatst een einde van maken, en wanneer er geen tijd meer zal zijn, zullen zij voor eeuwig in de genieting van Mij gelukkig zijn, die Mij hier hebben gehoorzaamd, en geleefd hebben overeenkomstig met Mijn leer en voorbeeld.

GI. Deze karakters worden hier allen bij elkaar gevoegd, welke tevoren gebruikt waren, kap. 1:8, 11; 21:6. Ze worden zeer gepast op deze plaats gemeld; wanneer alle beloften en profetieën, opzigtelijk op het heerlijk koninkrijk van Christus stonden te

voleindigen, en dat zelf nu verschijnen zou, waarin Christus alleen verhoogd, de verborgenheid van God vervuld worden, en de tijd zelf niet meer zijn zou.

LO. Want hoedanig ook de tegenwoordige verschijning der dingen mogen zijn, hoe zeer de dwaling en godloosheid in deze wereld mogen bloeien, en waarheid en Godsvrucht onderdrukt worden, zijn nochtans de eigenschappen van Christus zodanig dat ze ons verzekeren, dat de eindelijke uitkomst der dingen zal zijn, zoals Hij dezelve in deze profetieën geopenbaard heeft. Hij is de Heer van de gehele schepping, door Wie alle dingen begonnen zijn, en door Wie alle dingen geëindigd zullen worden. Zodat Hij Zijn geheel welbehagen zal doen door alle eeuwen van deze tijds tot op de voleindiging van alle dingen. En niets kan de zekere en volkomen vervulling van Zijn woord voorkomen of verhinderen.

14. *Zalig zijn ze die Zijn geboden doen,*

GI. Het Alexandrijns handschrift leest: *die hun klederen wassen;* en zo ook de Ethiopische en de gemene Latijnse vertaling, welke er bijvoegen: *in het bloed des Lams,* overeenkomstig met kap. 7:13, 14.

LI. Maar de zin van beide lezingen is dezelfde, want alleen, die de geboden gedaan hebben, kunnen gezegd worden hun klederen gewassen, of, zich zuiver en rein bewaard te hebben.

GG. *Zijn geboden;* dat is van Christus, als de engel spreekt namens Zijn persoon; óf van God, indien Christus hier spreekt; óf eigenlijk: *de geboden van dit boek,* want het kan overgezet worden: *de geboden deszelfs.*

DO. Zalig zijn zij, en zij alléén, die Zijn geboden doen, en zich dus tot Zijn gewichtige verschijning bereiden.

Opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.

LO. Want dezulken hebben de volle verzekerdheid der hoop, dat zij het eeuwig leven zullen beërven en aangenomen worden in die gezegende staat der hemelse volmaaktheid en gelukzaligheid.

DO. Deze belofte aan allen die Zijn geboden doen, van te zullen ingaan door de poorten in de stad, hier gedaan, bewijst klaarblijkelijk dat dit ziet op die staat van toekomstige gelukzaligheid, welke alle vrome mensen eindelijk zullen deelachtig worden.

15. Maar buiten zullen zijn de honden,

BU. Dat is, buiten de poorten van het nieuwe Jeruzalem; buiten de hemel; dat is, in de hel zijn alle onreine en vuile zondaars, alle wrede en bloedige vervolgers, alle bijtende en verwoedde vijanden van Christus en Zijn volk.

WE. Dat is, het voorrecht van in het nieuw Jeruzalem in te gaan, en deel te hebben aan deszelfs gezegende staat, wordt niet gegund aan godloze mensen.

En de hoereers en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk die de leugen liefheeft en doet.

GI. Beschrijvingen van de Antichristelijke partij, die geen plaats in deze stad, of het koninkrijk van Christus zullen hebben; zie kap 21:8.

LO. De verscheiden werken van ongerechtigheid hier gemeld, kunnen algemener verstaan worden van alle wreedheid, ontucht, valsheid en bedrog, maar er schijnt, in 't bijzonder, mee gezien te worden op afgoderij, en vervolging; want een afgodische bedorvenheid van de christelijke leringen en dienst, en een onderschraging van die

bedorvenheden, door bedrog en vervolging, zijn de voorname ondeugden, waartegen ons deze profetieën waarschouwen en geschikt zijn ons voor te hoeden.

DO. Ofschoon de afgoden *leugen* genoemd worden, - omdat evenwel de afgodendienaars tevoren gemeld zijn, als gestoten buiten dit nieuw Jeruzalem; - dunkt het mij natuurlijkst deze woorden eigenlijk te verstaan van zulken die met valsheid omgaan, of handelen tegen de regel van waarheid en rechtheid.

16. *Ik Jezus heb Mijn engel gezonden,*

PO. In deze woorden erkent Christus de Openbaring als de Zijne. De engel had alleen getuigd, Johannes, maar gehoord en geschreven.

Om u lieden deze dingen te getuigen in de gemeenten.

DO. Christus had Zijn geliefde discipel en apostel, Johannes gezonden, om deze dingen te getuigen in de gemeenten, in welker handen ze zouden komen.

LO. De Heere Jezus Christus bevestigt eindelijk Zelf de waarheid en aangelegenheid van deze Openbaringen, door te verzekeren dat Hij het is, die Zijn engel gezonden, en Johannes deze profetische gezichten getoond had, waarin hem de toekomstige Staat van de Kerk en de wereld was voorgehouden.

GI. De woorden kunnen overgezet worden: *aangaande de gemeenten*; en dan is de zin, dat de engel gezonden was, om Johannes te tonen en door hem aan anderen, zelfs aan alle heiligen in alle tijden, de dingen welke betrekking hadden tot de kerk van Christus. door verscheiden tijden op elkaar volgende.

Ik ben de Wortel en het geslacht Davids, de blinkende Morgenster.

WE. Dat is, die van de profeten genoemd wordt, de wortel Jesse, en Zoon van David.

GI. Christus als God was Davids Heer en Hoofd; van Wie die zijn wezen had, tijdelijk en geestelijk; en door Wie hij ondersteund wordt. Als mens was Hij voortgekomen van de wortel van David; en dit kan betekend worden door het geslacht van David, dat is de Zoon van David, naar het vlees. Een Naam van de Messias; zie Matth. 1.

PO. Gelijk de morgenster het eerst licht geeft of voorspelt aan de wereld, zo heeft Christus Zijn Evangelie of deze Openbaring ontdekt, om licht te geven aan Zijn volk, rakende hun lotgevallen, tot de laatste dag toe.

LO. Dezelfde persoon, die in de oude profeten beschreven is, als het beloofde Zaad van David, de heldere ster uit Jakob, en de Dageraad van omhoog; de ware Messias of Gods Gezalfde, bevestigde de waarheid van al deze Openbaringen, door Zijn eigen getuigenis. Zodat alle Christenen zich veilig en zeker daarop mogen verlaten. En met vertroosting in de hoop op de getrouwe vervulling daarvan wachten.

17. En de Geest en de bruid zeggen, komt.

DO. De voorname inhoud en het oogmerk van deze zending is, in de gemoederen van allen, tot welke het komt, een ernstige begeerte op te wekken naar die zegeningen, "welke ik van deze troon der heerlijkheid zal uitstorten, en daarom doe Ik deze nodiging nog wederom."

BU. Door *de Geest versta den Heiligen Geest*, en door de bruid *de gehele kerk in 't algemeen*, beide in hemel en op aarde, en alle gelovige in 't bijzonder.

GI. Of de Geest van God, in de harten, van Zijn volk.

Zeggen: komt!

WE. Dat is, verlangen ernstig dat de komst van Christus, zojuist gemeld, haastig moge geschieden.

PY. De Geest en de bruid, of *de geestelijke bruid*; dat is de ware kerk van Christus, volgens de Hebreeuwse stijl, welke dikwijls een zelfstandig [substantivum] voor een bijvoeglijk [adjectivum] naamwoord gebruikt. Dus is *genade en waarheid*, een waarheid welke tot de grootste genade of gunst opleidt, Joh. 1:17. Zo is ook samengesteld het woord afgoderij, kap. 21:27 van dit boek. *Heerlijkheid en kracht* is heerlijke kracht. *Koninkrijk en heerlijkheid*, is een heerlijk koninkrijk, 1 Thess. 2:12. Indien de uitleggers, in 't algemeen, hierop acht gegeven hadden, zouden zij niet genoodzaakt zijn geweest dit te verklaren van de Heilige Geest van God, wensende en biddende om de komst van Zijn koninkrijk, op dezelfde wijze, en met dezelfde vurigheid als Johannes en de Christelijke gemeente hier doen, 't welk mij onvoegzaam dunkt.

En die het hoort, zegge: komt.

GI. Die geestelijke oren heeft om te horen, en geestelijke dingen verstaat, dat hij zich voege bij de Geest en de bruid, en insgelijks zegge: *komt!* Of die zijn verlangen en begeerte op dezelfde wijze uitdrukt.

En die dorst heeft, kome en die wil, neme het water des levens om niet; of VRIJELIJK.

LO. Want ieder die ernstig begeert deel te hebben aan deze zegeningen, en dezelve zoekt, zoals de zuivere Christelijke godsdienst leert, kan verzekerd zijn dezelve te zullen verkrijgen, en dat vrijelijk, door de rijkdommen van Gods genade, gelijk Hij beloofd heeft.

DO. Zo'n verklaring van de vrije genade van God, schijnt wijselijk ingevoegd te wezen in het slot van de heiligen Canon, om de hoop op te beuren van elk ootmoedige ziel, die een ware begeerte heeft tot de zegeningen van het Evangelie. Het Griekse woord 't welk wij overzetten, *neme* betekent dikwijls ontvangen; en het Griekse woord, vertaald als *om niet*, 't welk de rijkdom van die gave te kennen te geven. En het komt mij waarschijnlijk voor, dat deze woorden opzicht hebben op die beroemde nodiging, Jes. 55:1. *O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk.*

18. *Want Ik het betuig aan een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks hoort.*

PO. Ik Christus, of ik Johannes, betuig een iegelijk, in wiens handen, of tot wiens oren de woorden van dit boek zullen komen.

GI. Dit zijn niet de woorden van Johannes, maar van de Heere Jezus, zoals blijkt uit vers 16-20. Die op een plechtige wijze verklaart aan iedereen, hoog of laag, rijk of arm, of van hoedanig karakter of waardigheid, in 't burgerlijke of kerkelijke.

Indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn.

GG. Gelijk Mozes, getuigd heeft aan gaande de wet, Deut. 4:2; 12:32; 30:16. Zo betuig ik aangaande deze profetie. Óf, Ik heb Mijn engel gezonden, om deze dingen te getuigen, vers 16, en nu bevestig Ik Zijn getuigenis door een dreigement aan allen die er iets bij, of afdoen. Óf, Ik bevestig hetgeen Johannes verzekerd heeft.

LI. Een geleerd man heeft gegist, dat dit alleen een bezwering is van de uitschrijver, hoedanig soms gevonden wordt op het einde van sommige afschriften van Irenaeus, om er niet bij, of af te doen. Anderen willen, dat dit in 't bijzonder zou zien op de schrijvers die de boeken overschreven, om hen te verplichten, dit boek getrouw uit te schrijven; omdat er wegens deszelfs duisterheid gemakkelijk iets afgelaten of bijgedaan kon worden, zonder dat het gemerkt werd. Het is zeker gevoeglijk dat deze

bedreiging niet zien kan op enige behoorlijke verklaring of uitlegging van dit, of enig ander gedeelte van de schrift; maar daarop alleen, van er onder schijn van een gebrek of onvolkomenheid, iets bij te voegen, 't welk vals is; óf onder voorgeving van overtolligheid, óf onwaarschijnlijkheid er iets van af te nemen, en dat tot begunstiging van sommige dwalingen of ketterijen. En dat deze voorzorg en waarschouwing niet meer dan noodzaaklijk was blijkt in Marcion en anderen, die niettegenstaande dit, verscheiden teksten van de heilige Schrift bedorven hebben, om hun ketterijen te bevoordelen.

God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn.

GI. De dingen, welke de antichristische aanhang gedreigd zijn, kap. 2: 22, 23; 13:10; 14:9-11, enz.

DO. Het is zeker, dat dit in 't bijzonder, ziet op het boek van de Openbaring; maar omdat er gelijke reden is, om het ook tot andere boeken uit te strekken, twijfel ik niet of de schrik en bedreiging ziet daar ook op. Het zij ver, dat wij zouden denken, dat elke eerlijke dwalende beoordeling, wanneer er twijfeling is over het aannemen of uitsluiten van enig bijzonder vers, onze zaligheid in gevaar zal brengen, ingevolge van hetgeen hier gezegd wordt. Maar ik denk evenwel, dat deze plaats ons omzichtig behoort te doen zijn, om niet gauw enig gevaar van deze veroordeling te ondergaan, ofschoon de schrik en bedreiging eigenlijk gericht is tegen uitschrapping of bijvoeging.

19. En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie

LO. Laat ook aan de andere kant niemand onderstaan enige profetie uit dit boek uit te vegen; laat niemand het gezag van enige van deze openbaringen betwisten, of dezelve aan begin een zijde zetten, als nutteloos, gevaarlijk, of de van het Geest van God onwaardig; laat niemand trachten de ware mening en het oogmerk daarvan te veranderen tot enig kwaad oogmerk, tot zijn gemak, vermaak, of grootsheid des levens. Of iets daarvan af te laten, omdat het hem of anderen onaangenaam is, die hij wil behagen.

God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is.

PO. Het is zoveel alsof God zeide, de zodanigen zullen niet zulk een deel hebben in de hemel, als zij er recht toe willen hebben, of mogen schijnen te hebben.

GI. *het boek des levens*.... Het Alexandrijns, en een van de handschriften van Stefanus, en de uitgaaf van Alkala lezen: *den boom des levens*; en zo ook de Syrische en Ethiopische vertaling, maar de zin komt op een uit; zie Joh. 15:2.

Door de *heilige stad* wordt bedoeld, het Nieuw Jeruzalem, tevoren beschreven. Daar wordt mee bedoeld, dat er de zulken niet in zullen komen. En door hetgeen in dit boek geschreven is, moet verstaan worden de zegeningen aan de overwinnaars beloofd, kap. 2; 3, waaraan zij die van dit boek iets afdoen, geen deel zullen hebben.

LOWMAN. Sommige uitleggers verstaan deze waarschouwingen als voornamelijk gericht tegen al zodanige menen die zich niet ontzien zouden Openbaringen te verzinnen, in navolging van deze; gelijk er veel zulke valse Openbaringen uitgegeven zijn, in de eerste eeuwen der kerk. Maar anderen merken dit aan als een onderrichting voor de kerk, om deze Openbaringen aan te merken als de laatste profetie, met gezag van de hemel, en om haar te waarschuwen voor het grote gevaar, van enige andere verwachtingen, de gemoederen der mensen in te boezemen, dan die overeenkomstig zijn met deze gezichten; óf de mensen enig ander gedrag aan te raden,

onovereenkomstig met de besturingen van deze Openbaringen, door enige moedwillige valse uitleg daarvan.

DO. Omdat God de plagen dreigt, welke in dit boek geschreven zijn, en het verlies van een aandeel in de heilige stad, als hetgeen het deel zou zijn van een die zou ondernemen hetzelfde te bederven. Omdat zodanig bederving heeft kunnen geschieden in elke eeuw der kerke, komt het mij zeer klaar voor, dat de heilige stad waarvan in 't voorgaande kapittel gesproken wordt, een vertoning is van de *hemelse staat*, welke door alle vrome mensen genoten zal worden, hoe toepasselijk dezelve ook moge schijnen op enige luisterrijke verandering, vóór het laatste oordeel. Dat dus kap. 20:11, enz, zie op het algemene oordeel.

20. *Die deze dingen getuigt, zegt:*

PO. Dat is Christus, Die deze dingen openbaar gemaakt heeft, of door Zijn dienstknecht Johannes, zegt tot aanmoediging van de mensen, om de woorden van dit boek te bewaren, en tot afmaning van strijdig daar tegen te handelen.

Ja, Ik kom haastelijk.

GI. Hij geest niet alleen de spoed, maar ook de zekerheid van Zijn komst te kennen; zodat er door niemand aan behoort getwijfeld te worden, vooral niet door Zijn volk. En het kan zijn, dat Christus enig opzicht heeft in deze herhaling, op de zekerheid van de straffen die de zodanige zal aangedaan worden, die van de woorden van dit boek iets af- of toedoen; want Hijzelf zou zeker in Persoon komen en de gedreigde straffen uitvoeren.

WE. Om te beginnen deze dingen ter uitvoer te brengen, en eindelijk een iegelijk mens te oordelen, naar dat hij gedaan heeft, overeenkomstig, of niet overeenkomstig met de woorden van dit boek.

Amen.

PO. Johannes voegt daarop: *Heere, laat het zo zijn!*

Ja, kom Heere Jezus

BU. Op de voorafgaande verzekering van onze Zaligmaker voegt Johannes in de naam van de gehele gemeente een hartelijke wens en ernstig verlangen naar de komst van onze Heere, zeggende: *ja kom Heere Jezus! Zoals U beloofd hebt, en uw volk verwacht.*

21. *De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.*

PO. Een gewone zegenwens van de apostelen in al hun brieven. Vervattend een begeerte naar de volkomen aanwas van genade, zeer te pas komende op het uitzicht, welk Johannes had, in deze Openbaring, van de langdurige en zware beproevingen der kerk welke haar zou overkomen, voorgaand aan de heerlijke verschijning van onze gezegende Heere en Zaligmaker.

GI. Dit bewijs dat dit boek geschreven is bij wijze van een brief, en gezonden aan de zeven gemeenten van Azië, kap. 1:11, en door haar aan de gemeenten in alle eeuwen. Het begint ook met een groet aan haar; kap. 1:4, en eindigt ermee. Hoedanig de apostel Paulus ook gebruikt in al zijn brieven, 2 Thess. 3: 17, 18.